NOTOS 49

NOTOS ÖYKÜ İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ • 2014/06 • ARALIK 2014-OCAK 2015 • 12 TL

EN YENİ, EN GENÇ YAZARLAR

PATRICK MODIANO
İLE SÖYLEŞİ
2014 NOBEL
EDEBİYAT ÖDÜLÜ

LARS IYER
EDEBİYAT VE
MANİFESTOLARIN SONU

ISSN 1307-1181
49
9 771307 118002

NOTOS

NotosÖykü • İki Aylık Edebiyat Dergisi
Sayı 49 • Aralık 2014-Ocak 2015 • 12 TL

Genel Yayın Yönetmeni
Semih Gümüş

Yayın Koordinatörü
Tuğba Eriş

İdari Koordinatör
Dilek Emir

Yazıişleri
Oğuz Tecimen

İnternet Editörü
Atilla Erol

Katkıda Bulunanlar
Şavkar Altınel, Duygu Bayar Ekren, Atilla Erol, Melis Oflas, M. Tila Sadık, Berkan M. Şimşek, Faruk Ulay

Kapak Tasarımı
Zeynep Boyacı

Grafik Uygulama
Songül Arslan

Logo Tasarımı
Mehmet Ulusel

Reklam ve Halkla İlişkiler
info@notoskitap.com

Yayıncı Sertifika No
16343

Abonelik
info@notoskitap.com
Posta çeki hesap no: 5287565
Garanti Bank. hesap no:
TR40 0006 2000 0680 0006 6564 80
EUR: Garanti B. hes. no:
TR39 0006 2000 0680 0009 0853 78

Yayıncı
Notos Kitap Yayınevi

Sahibi ve Yazıişleri Sorumlusu
Semih Gümüş

Yönetim Yeri
İnönü Caddesi, Dümen Sokak, 7/7
Gümüşsuyu, Beyoğlu 34427 İstanbul
Tel: 0212 243 49 07
Faks: 0212 252 38 05
e-posta: editor@notoskitap.com
KKTC fiyatı: 15 TL

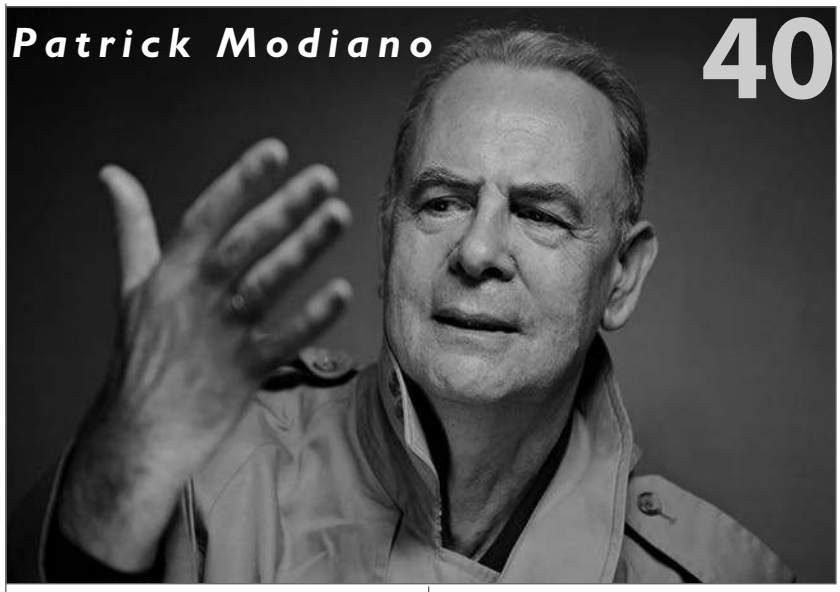
Yayın Türü
Yerel, Süreli Yayın

Baskı ve Cilt
Pasifik Ofset, Baha İş Merkezi
Haramidere İstanbul 0212 412 17 77
Sertifika No 12027

Baskı Tarihi
28 Kasım 2014

Dağıtım
DPP, 0212 622 22 22

içindekiler

AGANTA

3 Grimm Masalları, Heller'ın unutulmuş müzikali, Goncourt Ödülü, Daktilo sesleri, Harry Potter...

ÖYKÜ

48 **Leonid Andreyev**
İstasyonda
52 **Miranda July**
Kız Kardeş
60 **Cemil Kavukçu**
Gün Karşılama Töreni
62 **Zafer Doruk**
Hırsız
65 **Muzaffer Abayhan**
Cici, Annesini Anlatıyor
71 **Halil Genç**
Biriktirdiğim Hayat – Ayrılanlar...
73 **Murat Özyaşar**
Felç
80 **Kadire Bozkurt**
Esma'nın Dediği
82 **Tülay Güzeler**
İki Saat
112 **Didem Tekeli**
Çember
115 **Sezgin Taş**
Bir Kavanoz Kızılcık Marmelatı
122 **Kemal Çavuş**
Karşıtların Rezilliği
125 **Yavuz Yıldırım**
Bazı Tarihler
126 **Turan Dağlı**
Mavi Damalı Çarşaflar
128 **Aynur Sakallıoğlu**
Tanrım, kimsenin yapabileceği bir şey yok mu?

GÜNÜN KONUSU

18 **En Yeni En Genç Yazarlar**

SÖYLEŞİ

40 **Patrick Modiano**
"Tam olarak ne olmuştu?"
88 **Neslihan Önderoğlu**
"Yazarken susmaya çalışıyorum."

YAZI

94 **Lars Iyer**
Edebiyat ve Manifestoların Sonunun Ardından Bir Manifesto
104 **Akutagava Ryunosuke**
Eski Bir Dosta Bırakılan Not

KİTAPLIK

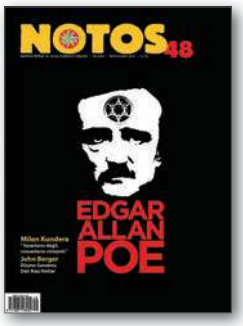
134 Yankı Enki, Banu Yıldıran, Sevda Müjgan Halis, Şenay Eroğlu Aksoy

132 **DUYGU BAYAR EKREN'İN SEÇTİKLERİ**

KISA SORU-YANIT

Serkan Türk, Selma Sancı

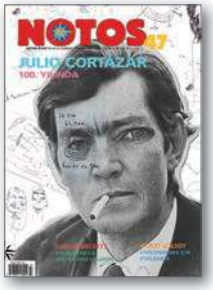
Kitabın yolculuğu sürerken *Semih Gümüş*

Geçtiğimiz ay yaklaşık 600 yayınevinin katıldığı İstanbul Kitap Fuarı yapıldı. Fuar günlerinde karşılaştığımız herkes, Nasıl geçti, diye sorar. Her yıl aynı yanıtları vermişimdir: Fena değil işte. Bu kadar. Daha fazlası hem yok hem de beklemiyoruz.

Bir yayıncı olarak durumun ümitsiz olduğunu söylemek istemiyorum. Ümitsiz hiç olmadım ama ümitli olmak için nedenlerimiz de pek yok ya da pek az. Çünkü bir şey değişmiyor. Kırk yıldır gelecek beklentilerini tasarlayarak yaşadık ama artık durum öyle değil. Alt etme gücümüzün olmadığı bir piyasayla baş etmemiz gerekiyor.

Kitap fuarları, son dönemin tipik bir özelliği olarak, büyük yayınevleri için pırıltılar saçarken kendilerine özgü yanlarıyla yayıncılık dünyasının vazgeçilmezleri olan küçük yayınevlerini gölgede bırakıyor. Piyasanın durumu tam da böyle. Ne büyük yayınevleri ne kitapçılar ne dağıtıcılar ne de okurlar anlıyor bunu.

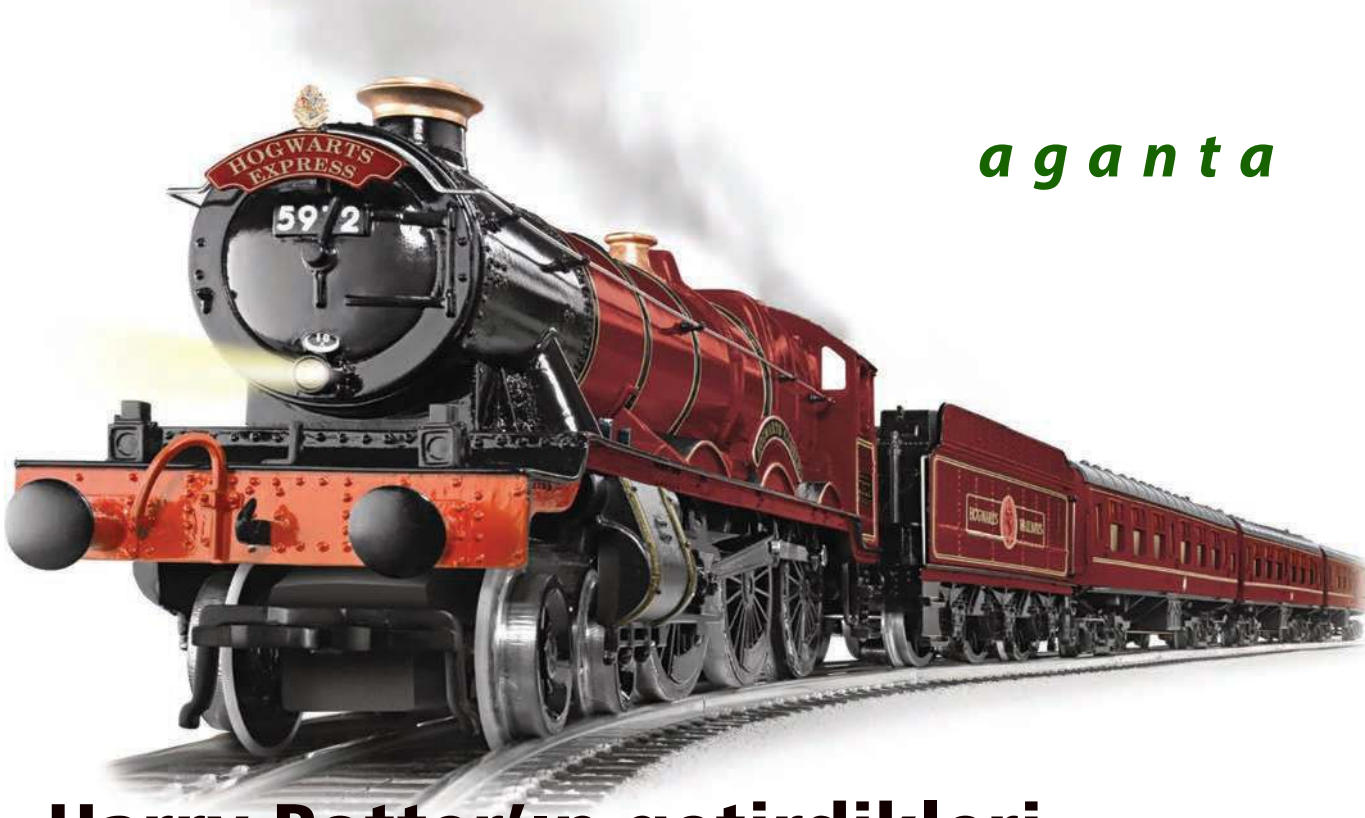

Büyük yayınevleri son on yılda gitgide büyüyen pastayı aralarında paylaşırken küçük ve butik yayınevleri yayıncılık dünyasının çeperlerine tutunmaya çalışıyor. Son on yılda en büyük yirmi yayınevinin ne kadar büyüdüğünü merak ediyorum. Ne yazık ki yayıncılık dünyası doğru dürüst bir sektör olamadığı için, bu tür verilere ulaşma olanağımız da yok. Ben onların en azından yüzde 50 büyüdüğünü görüyorum. Oysa küçük yayınevleri yerlerinde sayıyor, ayakta durmaya çalışıyor.

> **Notos**'u izleyenler, bunları şikâyet etmek için yazmadığımı bilir. Yayıncılık anlayışımızda, dışımızdaki olumsuzluklardan şikâyet etmek yoktur. Onları aşmak için kendi yapmamız gerekenlerle ilgiliyiz biz. Bununla birlikte, etkin bir parçası olduğumuz sektörümüzün sorunlarını paylaşmak, tartışmak da görevimiz. Hiç değilse biz yapalım bunu.

Küçük ve butik yayınevlerinin, büyüklerle rekabet etme şanslarının bulunmadığı yayıncılık dünyasında, kendilerine özgü yerler açabilmek için neler yapmaları gerektiğini daha çok düşünmeleri gerekiyor. **Notos**'un bir edebiyat dergisi olarak açtığı yol, belki bunun için bir örnek oluşturabilir.

> Sonunda dünyanın hiçbir yerinde, yayıncılığın devasa büyüklükler aldığı Batı'da bile, bir yandan güçlü bir tekelleşme süreci yaşanırken öbür yanda da büyüklerin yapamadıklarını yapan küçük ve butik yayınevleri birer yıldız gibi parlamayı sürdürür ve onların varlıkları el üstünde tutulur.
>
> Yoksa yalnızca mal alıp satılan ticaret içinde ne kültürden ne edebiyattan söz edilebilir. Her şeyi olduğu gibi, bunu anlamakta da gecikmeyelim.

Harry Potter'ın getirdikleri

Harry Potter dizisinin ilk kitabı yayımlanalı on yedi, son kitabı yayımlanalı yedi yıldan fazla oldu. Harry Potter dünyasında adı geçen *Fantastik Canavarlar Nelerdir, Nerede Bulunurlar?* kitabının yazarı Newt Scamander'ın hikâyesini anlatan, ilkinin 2016'da vizyona girmesi planlanan film üçlemesi, dizinin hayranları için büyük heyecan kaynağı. Yazar J.K. Rowling'in Pottermore sitesinde, özellikle son aylarda paylaştığı hikâyeler de öyle. Bu büyülü dünyada geçen hikâyelerin dalları uzanarak çoğalmaya devam ederken Harry Potter'ın kökleri, karşımıza çıkan yeni hikâyelerin ötesinde bir derinliğe çoktan ulaşmış bulunuyor. "Harry Potter jenerasyonu", "Potteroloji" gibi sözler işitirseniz hiç şaşırmayın.

Bu kadar seveni olan bir eserden filmler, kostümler, oyunlar üretilmesi; beraberinde parodilerini getirmesi; devasa koleksiyonlar derlenmesi; üzerine yüz binlerce hayran hikâyesi yazılması ve bir o kadar sanat eserinin ortaya çıkması kaçınılmazdı belki. Peki ya Harry Potter temalı mekânlar? Odaları Hogwarts Cadılık ve Büyücülük Okulu'ndan esinlenerek tasarlanmış olan Londra'daki Georgian House Oteli bunlardan sadece biri.

Uçan süpürgelerle oynanan Quidditch sporunu, deyim yerindeyse, *muggle* olmamıza rağmen oynamamız da pekâlâ etkileyici. Bazen bisikletlerle oynansa da çoğunlukla süpürge geleneği korunuyor; bir elimizde süpürge, öteki elimizle bazı topların peşinden koşuyor, bazılarındansa kaçıyoruz. Bizim süpürgeler uçmuyor tabii ama oyuna renk kattıkları kesin. ODTÜ'nün ve Harvard, Cambridge gibi dünyaca tanınmış birçok okulun Quidditch takımı bulunuyor.

İlköğretimden yükseköğretime, kısmen ya da tamamen Harry Potter üzerine verilen dersler, dizinin hayranları için manyetik bir çekim gücüne sahip. Harry Potter ve Felsefe, Harry Potter ve Hukuk, Harry Potter ve İllüzyon Çağı, Harry Potter Sonrası Ulus, Voldemort'la Savaşma, Patronus'unu Bulma, Hıristiyan Teolojisi ve Harry Potter, Geçmişin Şövalyeleri ve Harry Potter, Harry Potter'da Bilim, Harry Potter: Gizem ve İngiliz Komedisi, Harry Potter'da Etik, Harry Potter'da Bilgelik, Ölüm Yadigârlarına Karşı Hazırlıklı Olma, Harry Potter'da Retorik... Hayır, kitaplarda geçen kurmaca isimler değil bunlar. Hepsi birer yükseköğretim dersi.

Kaliforniya Devlet Üniversitesi'nin İngiltere'de düzenlediği İngiliz Kültürü ve Harry Potter adlı eğitim programı sayesinde hem büyülü mekân hem de Harry Potter üzerine sohbet etme arzunuzu giderebilirsiniz. Okulun açıklamasına göre, program süresince Harry Potter kitaplarına ve filmlerine ilham kaynağı olmuş mekânlar gezilecek; cinsiyet, ırk ayrımı ve eşitsizlik gibi sosyal meseleler üzerinde durularak öğrencilerin eleştirel düşünme yetenekleri geliştirilecek. Seçilen konular yerinde olsa gerek; çünkü İtalya'da Modeno Üniversitesi tarafından yapılan araştırmaya göre, Harry Potter kitaplarını okuyanların önyargıları azalıyor, empati kurma yeteneği gelişiyor.

J.K. Rowling'in yaratmış olduğu hikâyeler ve o hikâyelerin farklı biçimlerde tekrar anlatımları öylesine benimsenmiş durumda ki Harry Potter'ın getirdikleri katlanarak artmaya devam ediyor. Bir on yedi yıl daha geçtiğinde hayatımıza başka neler getirmiş olacak, merakla bekliyoruz.

M. TİLA SADIK, İstanbul

Grimm Masalları'na taze kan

Hızla endüstrileşen Almanya'da, kentsoylu kesimin dine ve ahlaksal değerlere yönelmesi Grimm kardeşleri halk hikâyelerini dönemin baskın değerlerini yansıtacak biçimde yeniden yazmaya itiyor. Böylece hikâyeler yumuşuyor, kanlı, aşırı vahşi sahneler makaslanıyor. Umut ve aydınlık dünyalar yazıya girdiğinde de çocuklara masallara dönüşüyor yüzyılların halk hikâyeleri.

FARUK ULAY, Los Angeles

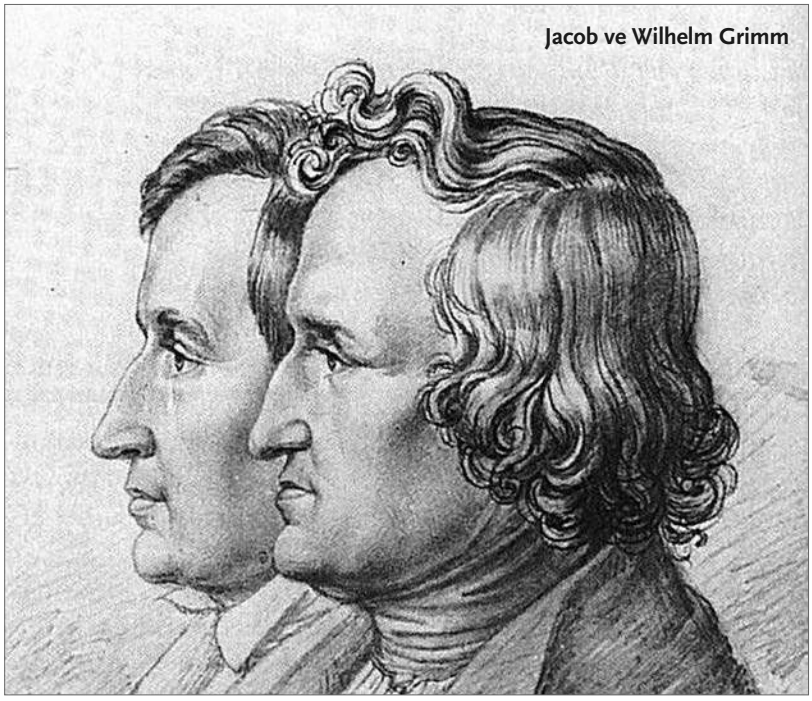

Büyük değişikliklere birkaç örnek: Saçını uzatmaktan başka bir şey düşünmeyen, masum bir kız olarak bildiğimiz Rapunzel, ilk baskıda, kulenin penceresinden uzattığı saçına asılarak yanına tırmanan prensi hemen yatağına atmakla yetinmiyor, onu kuleye tutsak eden adamla da yatağa giriyor ve hamile kalıyor.

Kurbağa Prens, Rapunzel, Cinderella, Kırmızı Başlıklı Kız, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler... Hepimizin çocukluktan beri bildiği masallar. Çocuklar için yazılmamışlar, sonradan çocuk edebiyatının demirbaşı olmuşlar. Masallar 1812 yılında yayımlanmış. 1857 yılına değin yedi kez yayımlanmış ve her yeni baskıyla birlikte antoloji değişmiş, bazı masallar elenmiş, yeniler eklenmiş, tutulanlarsa yumuşayarak çocukları daha az korkutacak biçime gelmiş. Tüm dünyanın bildiği *Grimm Masalları* da 1857'deki edisyonun çevirileri. Jorge Luis Borges'in okuduğu ilk kitap; Borges'e ve hayranı olduğu İngiliz yazar G.K. Chesterton'a göre Almanya'dan çıkmış en büyük yapıt.

Jacob ve Wilhelm Grimm kardeşlerin çocukluğu iyi başlamışken babalarının ölümüyle yoksulluk ve güç yıllar kapıya dayanıyor. Büyük olan Jacob 1785 doğumlu, bir yıl sonra Wilhelm doğmuş. Baba Grimm, Steinau'ya savcı olarak atanmışken ölüm de peşinden geldiğinde çocuklar daha on bir ve on iki yaşlarındalar. Babanın ölümüyle sefilleri oynamaya başlayan aile, anne Grimm'in babası ve kız kardeşi sayesinde ayakta kalabiliyor. İki kardeş öğrenimleri için Kassel'e yollanıyor. Kardeşler ailelerinden çok birbirlerine güvenmeyi öğreniyor, okuldan birer yıl arayla, birincilikle mezun oluyorlar ve Marburg Üniversitesi'ne yazılıyorlar. Yalnızca iki yüz öğrencinin öğrenim gördüğü ve paranın konuştuğu bu okulda iki kardeşin ancak hukuk okumasına izin veriliyor. O sıralarda alevlenmiş Alman Romantisizminden etkilenerek Ortaçağ Alman edebiyatına merak salıyorlar. Dönemin düşünürlerinin "Sanatsal Şiir (Kuntspoesie) yerine Doğal Şiir (Volkspoesie)" söylemini benimsiyorlar ve bu söylem yaşam boyu sürecek etnolojik ve lengüistik çalışmalarının temelini oluşturuyor. Halkın içinde doğan edebiyatı derleme çalışmalarının sonunda çıkıyor *Grimm Masalları*. Bir masallar toplamı olarak değil de yüzyıllardır söylenegelmiş ve Alman kültürel kimliğini yansıtan halk hikâyelerinin bir derlemesi olarak. 1812 edisyonunda yer alan ve daha 1700'lerde Fransız folk antolojilerine de girmiş Alman kökenli hikâyeler Almanlıklarını yitirmiş oldukları gerekçesiyle sonraki edisyonlardan çıkarılıyor. Masalların ilk baskısından sonra tüm düzeltmeleri, yeniden yazmaları Jacob üstleniyor. Hızla endüstrileşen Almanya'da, aynı hızla güçlenen kentsoylu kesimin yeni yaşama koşullarını dengeleyebilmek için dine ve ahlaksal değerlere yönelmesi Grimm kardeşlerin gözünden kaçmıyor, halk hikâyelerini dönemin baskın değerlerini yansıtacak biçimde yeniden yazıyorlar ve her yazışlarında biçemsel düzenlemeler de yapıp daha bütünsel bir dile ulaşıyorlar, dolayısıyla halkın otantik dili yerini Grimm kardeşlerin ve özellikle de Jacob'un yükseköğrenim görmüş

Jacob ve Wilhelm Grimm

İllüstrasyonlar Andrea Dezsö

diline bırakıyor. Bu arada hikâyeler yumuşuyor, kanlı, aşırı vahşi sahneler makaslanıyor, karanlık bitişler umut uyandıran sonlara dönüşüyor. Umut ve aydınlık dünyalar yazıya girdiğinde de çocuklara masallara dönüşüyor yüzyılların halk hikâyeleri.

Grimm Masalları'nın böylesine büyük bir dönüşüme uğradığından da Almanca bilmeyen ve Almanya'dan uzakta yaşayan okurlar daha yeni haberdar oluyor. Minnesota Üniversitesi'nin Alman Dilleri Bölümü'nün gedikli profesörü, masallar konusunda uzman, Grimm kardeşlerin iki ciltlik biyografisini de yazmış Jack Zipes sayesinde Masallar'ın 1812 ve 1815 baskılarında yer alan 156 masal ilkyazımlarıyla ilk kez İngilizceye çevrilmiş oldu, kitap Ekim ayında Amerika'da piyasaya çıktı ve bir ay içinde tükendi. Uzun bir adı da var: *The Original Folk and Fairy Tales of the Brothers Grimm: The Complete First Edition*. *Grimm Masalları*'nı yayımlayan her yayıncının sürdürdüğü bir gelenek de masalların illüstrasyonlarla birlikte sunulması ki bu kitabın olağanüstü illüstrasyonlarını Macar asıllı sanatçı Andrea Dezsö yapmış.

Büyük değişikliklere birkaç örnek vererek bitirelim yazıyı. Saçını uzatmaktan başka bir şey düşünmeyen, masum bir kız olarak bildiğimiz Rapunzel, Masallar'ın ilk baskısında, kulenin penceresinden uzattığı saçına asılarak yanına tırmanan prensi hemen yatağına atmakla yetinmiyor, onu kuleye tutsak eden adamla da yatağa giriyor ve hamile kalıyor. Çocuklar Mezbahada Nasıl Oynadı adlı masalsa günümüzün korku filmlerini aratmıyor; kasapçılık oynayan çocuklardan biri kardeşinin boğazını kesiyor, bunu gören anneleri gidip oğlunu yüreğinden bıçaklıyor ama kurnada bıraktığı üçüncü çocuğu da bu arada boğuluyor. Beş dakikada üç çocuğunu yitiren anne de eve girip kendini asıyor, bununla da bitmiyor, eve dönen baba aileyi telef olmuş görünce üzüntüsünden ölüyor. Pamuk Prenses'i elmayla zehirleyip uyutan kişi de üvey anne yerine öz annesi ve öyle bir anne ki kızının peşine saldığı avcıya, "Onu öldüresiye bıçakla ve öldüğünün kanıtı olarak bana ciğeriyle yüreğini getir, hepsini pişirip yiyeceğim," diyebiliyor. Ormanda kaybolan Hansel ve Gretel'in başına onca derdi saran da üvey anneleri değil öz anneleri. Cinderella'nın kız kardeşleriyse prensle evlenebilmek için –yine üvey– annelerinin üstelemesiyle ayakkabıya sığmayan ayaklarını buduyorlar, prens ayakkabıdan fışkıran kanı gördüğünde o ayakların aradığı ayak olmadığını anlıyor.

calibro Kitap

babil.com'da babil.com'da

~~299 TL~~ **249 TL**

Calibro Touch Lux

~~199 TL~~ **149 TL**

Calibro Basic

• Calibro hakkında detaylı bilgi için; **www.calibro.com** • Online satış için: **www.babil.com** | n11.com

babil.com'dan kitapseverlere

Yeni Yıl Sürprizleri

1 Ocak 2015'e kadar
kargo bedava

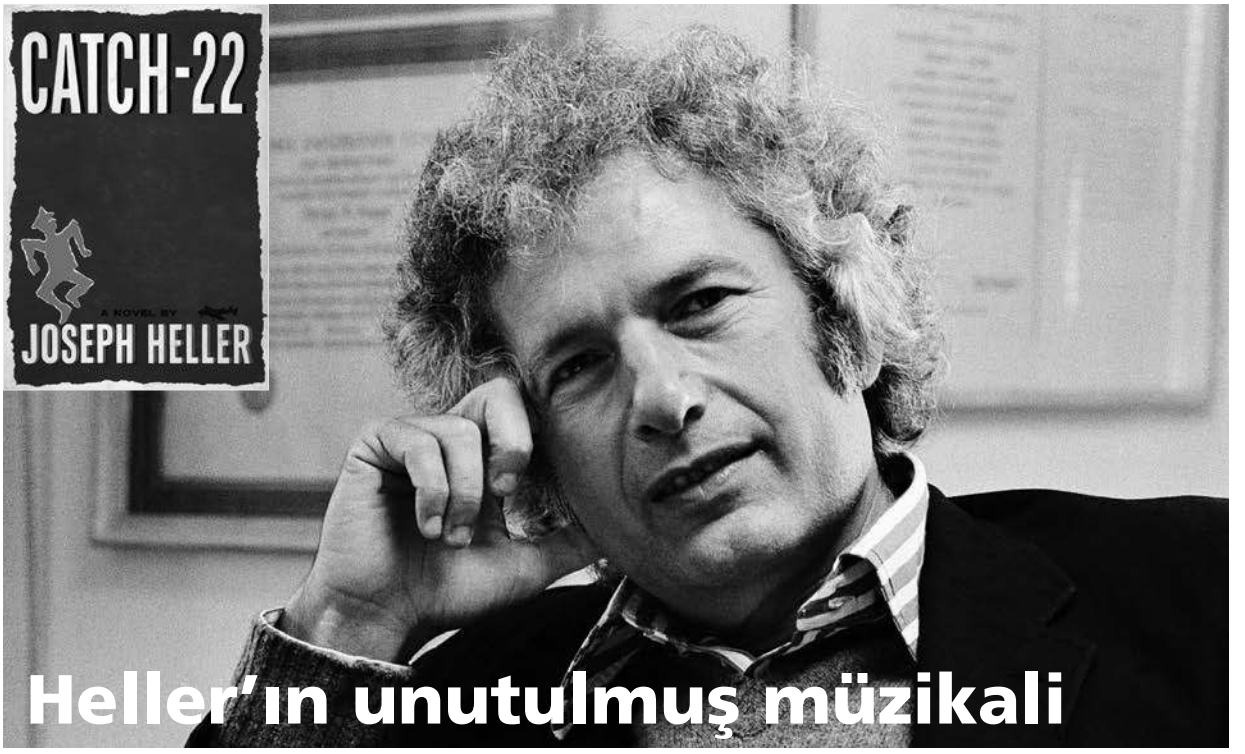
Binlerce kitapta
yılbaşı özel indirimi

Her siparişte
sürpriz hediyeler

babil
com

Kitap dünyasının yeni kahramanı

Heller'ın unutulmuş müzikali

Kontratları 1963'te imzalanan prodüksiyon, Heller'ın kariyeri zirveye ulaştıktan sonra durdu ve müzikale ait tüm metin ve şarkılar kenara atıldı.

Bugüne kadar otobiyografilerinde sözü edilmese ya da kendisinin hayatını araştıranların gözünden kaçmış olsa da *Madde 22*'nin yazarı Joseph Heller'ın 19. yüzyıl New Yorku'nda yoldan çıkmış iki avukatı anlattığı bir müzikal komedisi ortaya çıkarıldı.

Durham Üniversitesi öğretim görevlisi Edmund Richardson'ın keşfettiği üzere Heller, *Madde 22* büyük bir edebiyat olayı haline gelmeden önce, 1962 Haziranı'nda, Howe and Hummel adında bir müzikal komedi yazmaya başladı. O dönemde *Madde 22* yayımlanalı dokuz ay olmuştu, ancak henüz çoksatarlar listelerini yıkıp geçmemişti.

Müzikal, 1869 ve 1907 yılları arasında New York'ta avukatlık yapan William Howe ve Abraham Hummel'in gerçek hayatından esinlenmişti. Bu ikili jüriye rüşvet vermekle ve kanıtları değiştirmekle ünlüydü. Bunun yanında Howe ve Hummel'in striptizcilerden gangsterlere, politikacılardan yankesicilere, Broadway yıldızlarından banka soyguncularına oldukça geniş bir müşteri profili vardı.

Heller, öykünün zenginliğinden ve sunduğu olanaklardan çok heyecanlanmıştı. Müzikalin prodüktörlerinden birine yazdığı mektupta metni şu şekilde anlatıyordu: "Komedi ve ironi açısından konuşursam içinde değerli bir şey taşımayan tek bir sahne bile yok."

Ancak müzikal hiçbir zaman sergilenmedi ve Richardson'a göre metnin yalnızca iki kopyası günümüze ulaşabildi. *Guardian*'a yaptığı açıklamada Richardson müzikalle ilgili şunları söyledi: "Heller'ın metniyle karşı karşıya gelene kadar onun varlığından bile haberim yoktu. Howe ve Hummel üzerine çalışırken bulabildiğim her kaynağa ulaşmaya çalıştım ve en sonunda da Yale Üniversitesi Kütüphanesi'nin kataloğunda Heller'ın Howe and Hummel'ına ulaştım. Biraz araştırdım ama kimse metin hakkında bir şey yazmamıştı, ondan bahsetmemişti ya da alıntı yapmamıştı. Ben de bir trene atlayıp Yale'e gittim. Arşivlerde müzikalin taslağının tamamı, şarkılar, notalar, Heller'ın prodüktörlere yazdığı mektuplar ve bunun gibi insanı heyecanlandıran yığınla şey vardı."

Richardson'ın anlattığına göre kontratları 1963'te imzalanan prodüksiyon, Heller'ın kariyerinin *Madde 22*'yle birlikte zirveye ulaşmasından sonra durdu ve müzikale ait tüm metin ve şarkılar da bir kenara atıldı.

Keskin yönlerine rağmen Richardson, eğer yayımlansaydı Howe and Hummel'ın da tıpkı *Madde 22* gibi Heller'ın hayal ettiği zaferlerden biri olabileceğine inanıyor. "Ama her nedense Heller'ın böyle bir müzikalin varlığını kabul etmeye en çok yaklaştığı an George Plimpton'a, 'Bir keresinde bir müzikal komedi yazmaya başlamıştım,' demesi."

BERKAN M. ŞİMŞEK, İstanbul

Goncourt Ödülü İspanya İç Savaşı'na

5 Kasım günü sonuçlanan ödülün kime verileceği de epey çekişmeli oylamalardan sonra belirlenebilmiş.

Gracq

Duras

Altmış altı yaşındaki Fransız yazar Lydie Salvayre bu yılki Goncourt Ödülü'nün sahibi oldu. *Pas Pleurer* (Ağlamamak) adlı roman yazarın ailesinin de dahil olduğu İspanya İç Savaşı'nın anısına adanmış.

Bir Katalan köyündeki iki ailenin 1936-1937 yıllarındaki hikâyesini anlatan roman didaktik katılığı ve mizah barındırmamasıyla dikkat çekiyor. Çocukluktan beri birbirlerinden nefret eden ve savaş yıllarında biri Stalinist, diğeri anarşist olan iki yakın akrabanın hikâyesi, aynı zamanda politik çatışmaların kişisel çatışmalarla olan ilişkisini de ele alıyor.

Romanın anlatıcısı bir kadın, Montse ile Stalinist olan kocası Diego'nun kızları. Yenilgi sonrasında Fransa'ya sığınan yazarın kendi ailesinin anıları kadar dili de romandaki dili belirlemiş. Sık sık İspanyolca deyişler, ifadeler, hatta İspanyolcanın etkisiyle Fransızcanın yanlış kullanımından türeyen sözcükler romanı az da olsa iki dilli hale getiriyor. Bu dil Lydie Salvayre'in annesinin dilinden esinlenmiş.

5 Kasım günü sonuçlanan ödülün kime verileceği de epey çekişmeli oylamalardan sonra belirlenebilmiş. Beşinci turda dokuz jüri üyesinin beşinin oylarıyla seçilen *Pas Pleurer*, artık uzakta kalmış gibi görünen bir tarihe saygı duruşu niteliğinde bir roman.

Salvayre

Fransa'nın en saygın edebiyat ödüllerinden olan Goncourt Ödülü 1903'ten beri veriliyor. Daha önce bu ödülü almış Fransız yazarlar arasında, *Çiçek Açmış Genç Kızların Gölgesinde* romanıyla 1919'da Marcel Proust, *Sirte Kıyısı* ile 1951'de Julien Gracq, *Mandarinler* ile 1954'te Simone de Beauvoir, *Kızılağaçlar Kralı* ile 1970'te Michel Tournier, *Sevgili* ile 1984'te Marguerite Duras, *Harita ve Topraklar* romanıyla 2010'da Michel Houellebecq sayılabilir.

ATİLLA EROL, Paris

Daktilo sesleri geliyor

Hemingwrite, akla Ernest Hemingway'in daktilo başındaki fotoğraflarını akla getirse de, Hemingway çoğunlukla kalemle yazmayı tercih ediyordu.

Hemingwrite

Bilgisayarların yaygınlaşmasıyla yazma araçları da katbekat artmış durumda. Yine de kalem, defter, daktilo gibi daha uzun bir geçmişe sahip araçları tercih edenlerin sayısı azımsanacak gibi değil. Kimine göre zamanının teknolojik olanakları gerektirdiği için kullanılmış, artık ihtiyaç duyulmayan bir araç daktilo. Kimine göreyse bir tarzın göstergesi, özel bir seçim, ayrıcalık. Böyle görülmesinin nedeni, bilgisayarların sunduğu çok işlevsellikten ileri gelen dikkat dağıtıcı ortam olabilir. Sadece yazmak için üretilmiş bir araç, doğal olarak, yazarların özlemi haline gelebiliyor.

Ne teknolojinin son olanaklarından, ne de daktilo kullanmanın yarattığı duygu durumundan vazgeçmek isteyenler ikisini bir araya getirerek daktilonun geri dönüşünü mü haber vermek istiyor acaba? Metin düzenleme yazılımlarında tuşlara özel sesler eklemek daktilo hissini uyandırmanın ilk aşamasıydı. Günümüzdeyse daha gelişmiş uygulamalar tasarlanmış durumda.

Brian Min tarafından tasarlanan Qwerkywriter, daktilo görünümüne ve kısmen daktilonunkini andıran seslere sahip bir klavye. USB ya da bluetooth ile tabletinize ya da bilgisayarınıza bağlayarak kullanabiliyorsunuz.

Austin Yang'in tasarladığı iTypewriter ise bir iPad aksesuarı. Mekanik bir daktiloya benzer şekilde çalışan aksesuvarda, bir tuşa basıldığı anda ucunda lastik kaplama olan metal bir kol, normal bir daktilodaki kâğıt yerine, iPad'in dokunmatik klavyesindeki ilgili tuşa dokunuyor ve ekranda harfler beliriyor.

Ünlü oyuncu Tom Hanks'in daktilo sevdasını kimilerimiz biliyor. İki yüzden fazla daktilodan oluşan bir koleksiyona sahip olan oyuncu, geçtiğimiz aylarda iPad uygulaması Hanx Writer'ı duyurdu. Uygulama, herhangi bir ek aksesuvara gerek duymadan, iPad üzerinden daktilonun işleyişini ve seslerini taklit ederek bir daktilo kullandığınız hissini uyandırmayı amaçlıyor. Tom Hanks'in daktilolarla ilgili bir kısa öykü kitabı yazmayı planladığını da buradan duyurmuş olalım.

IBM Smarter Planet ödülünü alan Joe Hounsham'ın Dico adlı projesi ise klasik bir daktiloyu bir iletişim aracına dönüştürüyor. Ultrason sensörü sayesinde birinin ona yaklaştığını algılayabilen daktilo, internetteki bir sohbet odasında bulunan rastgele biriyle bağlantı kuruyor. Böylece daktilo üzerinden tanımadığınız biriyle sohbet edebilir hale geliyorsunuz.

Esin kaynağı daktilo olan bir başka tasarım, Adam Leeb ve Patrick Paul'un çalışması Hemingwrite. Kindle ve benzeri elektronik okuyucuların kitaplara getirdiği gibi, Hemingwrite'ın da yazma eylemine yeni bir soluk getirmesi planlanmış. Ortasında arkadan aydınlatmalı altı inçlik bir e-mürekkep ekranına sahip olan daktilo görünümlü cihaz, kablosuz ağ ve bluetooth özelliğine sahip. Yazılanlar not tutma yardımcısı Evernote ve elektronik belge aracı Google Docs ile otomatik olarak yedeklenebiliyor ve dilendiği zaman bilgisayar üzerinden düzenlenebiliyor.

Hemingwrite, adıyla her ne kadar Ernest Hemingway'in daktilo başındaki fotoğraflarını akla getirse de, Hemingway çoğunlukla kalemle yazmayı tercih ediyordu. Hemingway, bir yazısında bunu şöyle dile getirmiş: "Kalemle yazdığınızda okurun vermek istediklerinizi alıp alamadığını görmek için üç farklı şansınız olur. İlki yazdıklarınızı tekrar okuduğunuzda, sonra daktiloda yazdıklarınızı geliştirmek için bir şansınız daha olur

Qwerkywriter

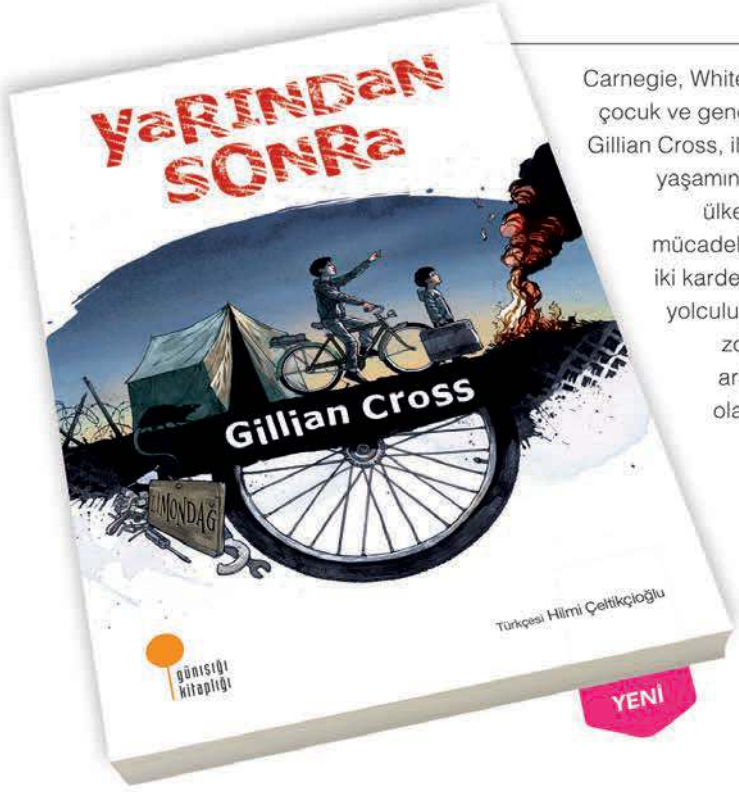
ve yazım hatalarını giderirken bir kez daha. İlk yazımınızı kalemle yapmak, yazdıklarınızı geliştirmek için size üçte bir daha fazla şans verir." (*Esquire*, Ekim 1935)

Hangi yazarın hangi yazım aracını tercih ettiği üzerine daha çok konuşulabilir. Ama öyle görünüyor ki sadece okuma alışkanlıklarımız değil, yazma alışkanlıklarımız da teknolojik dönüşüm furyasından üzerine düşeni alacak.

M. TİLA SADIK, İstanbul

GÜNIŞIĞI KİTAPLIĞI

Hayatları için yola çıkanların güçlü ve sarsıcı öyküsü...

Carnegie, Whitebread ve Smarties gibi ödülleriyle Avrupa çocuk ve gençlik edebiyatının önde gelen yazarlarından Gillian Cross, ilk kez Türkçe'de. Paranın değerini yitirdiği, yaşamın tek amacının yiyeceğe ulaşmak olduğu bir ülkeden kaçarak başka bir ülkeye sığınanların mücadelesini anlatan romanda, Matt ve Taco isimli iki kardeş, üvey babalarıyla birlikte Fransa'ya umut yolculuğuna çıkar. Gittikleri yerde onları bekleyen zorlu gerçekliğin üstesinden gelebilmek için arkadaşlık, dayanışma, sevgi ve umut yeterli olacak mıdır? Geleceğin parlak gözükmediği acımasız bir dünyada yeşeren umutları ve yol kesen umutsuzlukları bir gencin gözünden anlatan roman, her yaştan kitapseveri etkileyecek bir "insanlık durumu" anlatısı.

YARINDAN SONRA
Gillian Cross

Türkçe yayın editörü **Müren Beykan**
Türkçesi **Hilmi Çeltikçioğlu**
Genç Roman

Dünya edebiyatından genç kitaplar Günışığı Kitaplığı'nda!

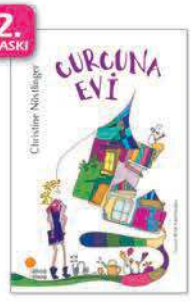
MİSTRAL
Angela Nanetti

YÜRÜMEK KOŞMAK UÇMAK
Sabrina Rondinelli

ELDEN DÜŞME
Ellen Wittlinger

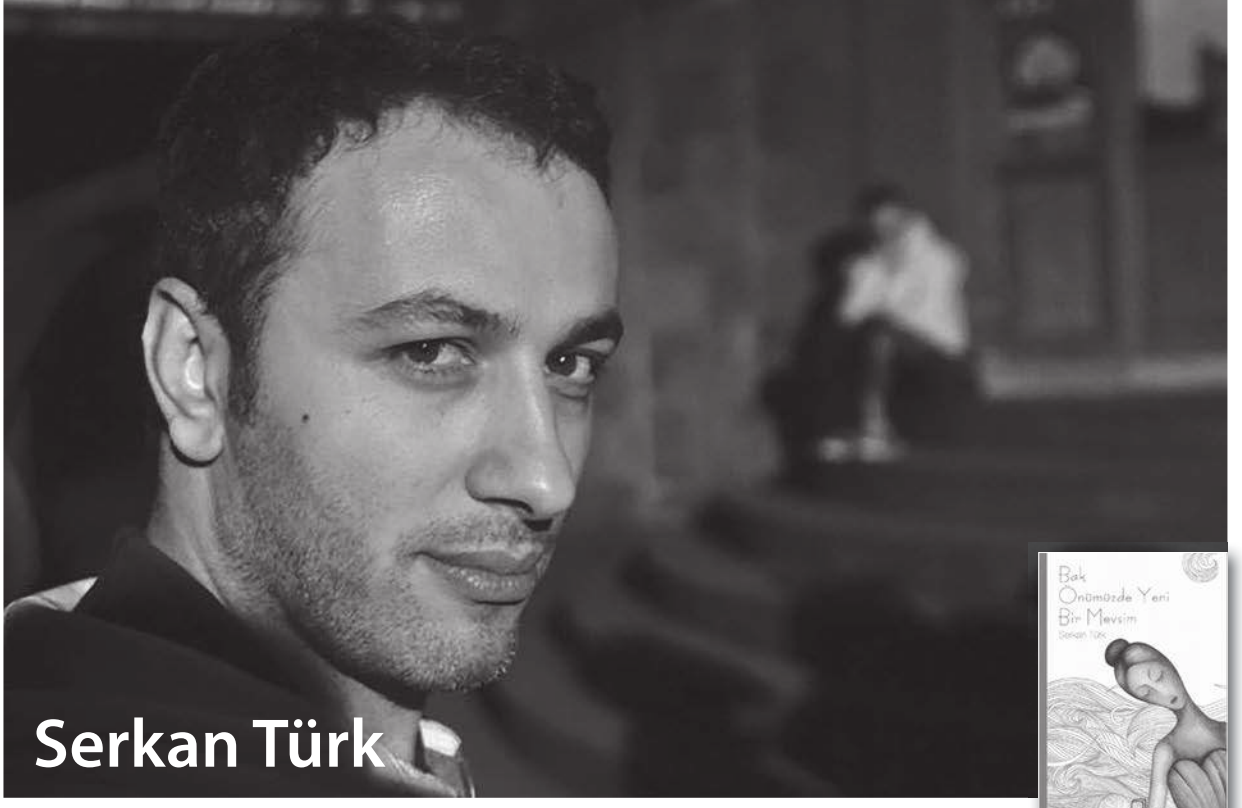

CURCUNA EVİ
Christine Nöstlinger

www.gunisigikitapligi.com

günışığı kitaplığı

info@gunisigikitapligi.com facebook.com/gk.gunisigikitapligi twitter.com/_Gunisigi instagram.com/gunisigi_kitapligi
T 0212 212 99 73 F 0212 217 91 74 Profilo Plaza, Cemal Sahir Sok. 26/28 B3 Mecidiyeköy 34387 İstanbul

İnsanın içinde devam eden öyküler.

Serkan, şiir kitaplarından başka, dördüncü öykü kitabını yayımladın. Verimli bir yazarsın. Dördüncü öykü kitabına kadar istediğin öyküyü yazabildiğini düşünüyor musun?

İlk yazdıklarımın beni nereye götüreceğinin bilincinde değildim. Yazdıkça bir fotoğrafı parçalara ayırmışım da sonra o parçaları birleştirmeye çalışıyormuşum hissi oluştu zamanla. Her kitapta zihnimdeki fotoğrafın daha çok parçasını bir araya topluyorum. Dördüncü öykü kitabım yazı serüvenimdeki en farklı karakterleri bir arada anlattığım metinlerden oluşuyor. Bittiğinde bile insanın içinde devam eden, yeni sonlar, yeni başlangıçlara giden öyküler.

Peki Trabzon'da yaşamak, yazdıklarının yeterince değerlendirilememesine neden oluyor mu?

2000'li yılların ortalarında sorunuzu daha sık düşünürdüm. İstanbul'da olsaydım dergilere, editörlere ulaşmam daha kolaylaşabilirdi. Kültür sanat programlarını takip edebilirdim. İlk dosyam üç dört yıl bekledikten sonra tam vazgeçtiğim bir anda basıldı. *Uzak Yaz*'ı, *Rüzgârlı Camlar*'ı yayımladıktan sonra bazı gazete ve dergilerde çıkan birkaç yazı dışında yazdıklarımı küçük bir çevreye ulaştırabilmiştim. Yine de birçok kentten söyleşiler için davet aldım. Zamanla yeni kitaplarım yayımlandı ve bazıları yeni baskılarla daha çok insana ulaştı. Anadolu'nun herhangi bir kentinde yaşayan yazar eğer iyi metinler yazıyorsa er ya da geç mutlaka edebiyatta adından söz ettirecektir.

***Bak Önümüzde Yeni Bir Mevsim'*de hep kendini sorgulayan bir kişi var. Ama günlük hayatın içinde, sokaklarda dolaşarak. Bunun için de birinci kişi ağzından anlatılıyor. Senin öykülerini anlatıyor mu bu özellikler?**

Ben anlatmayı seviyorum. Bazen içeriden, bazen dışarıdan bakıyorum karakterlerime. "Bizi yol ve gönül yorgunu diye ikiye ayırdılar." Hayatı, gönül kırıklıklarını, marazi yanları olanları, doğayı duyumsayanların öykülerini yazıyorum. Şüphesiz kaçınılmaz olan iç hesaplaşmaları.

Senin için artık kısa öykü şiirin önüne geçti denebilir mi?

İlk göz ağrısı olarak hayatımda yazabildiğim sürece hep olacak şiir. Yenilerini de biriktiriyorum bir yandan.

Kendi kuşağının yazarlarını nasıl görüyorsun?

Kendimi iyi bir öykü okuru olarak görürüm hep. Türk öykücülüğünün iki üç senedir çok üretken bir dönem geçirdiği ortada. Bundan otuz yıl sonra edebiyatımızda adından söz edilecek yazarların bugünlerde kitaplarını yayımlayanlar arasından çıkacağını düşünüyorum. Şanslıyım, bu kitapları çıktıkları dönemde okuyorum.

Kısa öykülere kuşkusuz devam. Başka tasarıların var mı?

Yeni öykü kitabımla aynı günlerde Türk sinemasının 100. yılına denk gelen bir armağan kitap hazırladım. *Yüzyıllık Perde* adını verdiğim kitapta 53 yazar kişisel hikâyelerinden yola çıkarak bir filmi anlatıyor. Onun dışında yazın başından beri üzerinde zaman zaman çalıştığım bir metin var. Uzun bir hikâye, belki de "ne zaman roman yazacaksın" sorusuna yanıt olur. • S.G.

GAYE BORALIOĞLU'NUN
EN ÇOK ETKİLENDİĞİ YAZAR

Zamanın ruhuna karşı... Cioran.

Edebiyatın en serin kaynağı, felsefedir. Sözcükler havada dolanır, bir el –yazarın ya da Tanrı'nın eli– onları yakalar ve buzdağından alımlı bir dünya inşa eder. Buzdağının görünmeyen tarafında insan aklının sınırlarıyla çizilmiş bir ülke vardır; felsefenin ülkesi. Cioran o ülkenin huysuz kralıdır. Bildiğimizi sandığımız hakikate, bin bir rüyayla beslediğimiz düş gücümüze okkalı birer tekme yapıştırır. Müdanasızdır. Alacakaranlığa gizlenmiş tüm insan hallerinden harikalar yaratır. Durdurur ve tokatlar. Sonra arkasını dönüp gider, sizi ebediyetle baş başa bırakır. Artık siz de, müstehzi bir tebessüm ile hayatı (ya da ölümü) izleyen bir "ezeli mağlup"sunuzdur; şimdi yazmaya başlayabilirsiniz.

Emil M. Cioran... Romanya'da doğdu, Paris'te öldü. Yaşamı boyunca zamanın ruhuna karşı savaştı. Ölene kadar ölümü düşündü. Haldun Bayrı çevirisiyle...

Felsefe hocam Uluğ Nutku'ya saygıyla...

**İster bininci orgazmınızı kutluyor olun,
ister ilk orgazmınızı arıyor olun,
ister bu konuda kız arkadaşınıza ya da
eşinize moral veriyor olun,
hepimiz aynı şeyi düşünüyoruz: Orgazmı seviyoruz!**

3. BASIM YENİ, YENİ ÇIKTI

Yakın bir arkadaşınızla bu konularda sohbet ettiğinizde nasıl eğleniyorsanız,
Yaşasın Orgazm'ı okurken de öyle eğleneceksiniz.
Üstelik bu kez arkadaşınız çoğu sorunun yanıtını biliyor:

Cinsel birleşmeyle orgazm olmanın yolları – ayrıca çoğu kadının
neden bu yolla orgazm olamadığı,
G-noktasını bulma yolunda yönlendirmeler,
İlk orgazmınız için ayrıntılı öneriler,
Daha iyi oral seks için öneriler,
Çoklu orgazm dalgalarına dair tüyolar,
Kadın boşalmasına dair gerçekler,
Vibratörler, seks oyuncakları, piercingler ve daha başka pek çok konudaki
sorularınıza yanıtlar,
Lezbiyen, biseksüel, queer kadınların orgazmlarına dair birinci ağızdan tanıklıklar,
Kadınlara haz vermenin yolları üstüne erkeklere yönelik bir bölüm, ayrıca her bölümde
partnerlere tüyolar.

ISBN 978-605-5904-86-9, 295 s., 23 TL • facebook.com/AgantaKitap • twitter.com/AgantaKitap

aganta

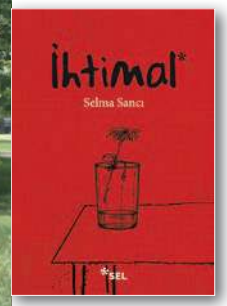
Selma Sancı

Çünkü her şey 1980 öncesinde başladı.

Önce Cağaloğlu'nu her şeyiyle yaşadınız, uzun yıllar sonra da yazmaya karar verdiniz. Yazma dürtüsü yaşadıklarınızdan mı geliyor, kitap yayıncılığından mı?
Açıkçası öncelikle vakit ayırabilmemden. Bunun dışında uzun bir süre –müstear adla– kitap tanıtım yazıları yazmak, bir şekilde yazma arzumu karşılıyordu, herhalde bundandır.

***Espas'*tan sonra *İhtimal* romanı geldi. Hikâye burada bitti mi?**
Bitmedi, çünkü her hikâye ardından gelecek kitaplara yeni soluklar açıyor. Doğrusu karakterlerimin neler yaptıklarını hayal ediyor, onların daha sonraki yıllarına da tanıklık etmeyi düşünüyorum.

Yazdıklarınızın siyasal bir kimliği de var. Siyasal kişilikler. Yaşadıklarınız. Hikâye 1980 öncesinden yakın zamanlara geliyor çünkü...
Çünkü her şey 1980 öncesinde başladı. Üniversite sınav sonuçlarını beklerken Cağaloğlu'nda bir matbaada çalışıyordum. Darbenin eli kulağındaydı, 12 Eylül öncesinin tedirgin atmosferi ekmek derdindekileri de etkilemiş, o zamanların sıradan insanına da tüm ağırlığını hissettirmişti. Önceki kitabım *Espas*'ta, aslında tam olarak bir zaman verilmiyordu. Dönem kitabı yazayım diye başladığım bir kitap değildi ama beni etkilemiş insanlardan yola çıkarak anlattığım hayatların bu rahatsızlıklarını görmezden gelemezdim. *İhtimal*'e gelince darbe sonrası yıllarda "siyasal kişilikler"in yanı sıra isimsiz ama o dönemi iliklerine kadar yaşayanların hem gündelik hayatları hem de çelişki ve korkuları var. Küçük insanların özel tarihleri üzerinden yaşananlara farklı bir bakış açısıyla ışık tutarken aynı zamanda düş kırıklıkları, umutlar, sevgi arayışına dair bir roman. İşin en güzel yanı, aşkın ve dostluğun ihtimal dahilinde olabileceğinin altını çizmeye gayret ettim.

Peki hangi yazarlar ve kitaplar sizin için itici güç oldu?
İlk aklıma gelen Truman Capote. Eserlerinin gerçeğe dayalı olması, hayal kurmayıp hayallerinin peşinde koşan insanı anlatması ilgimi çekti. Öykülerini ve bir romanını diğerinden ayırmak mümkün değilse de *Soğukkanlılıkla*, farklı tarzıyla polisiye türüne yeni bir ufuk ve dünya edebiyatına unutulmaz iki karakter kazandırmıştır. Gazetede gördüğü bir cinayet haberinden yola çıkan Capote'nin bu iki kahramanı için, "Keşke onları o kadar yakından tanımasaydım" demiş olması, beni derinden etkilemiştir.

Bundan sonra ne yazmak istediğinizden de söz eder misiniz...
En yakın zamanda öykülerimi yayına hazırlamak istiyorum. Sarhoşluk derecesinde bir kendinden geçmişlikle iyi öyküler yazmaya çalıştım. Bu kalıplaşmış yanıtı bir tarafa bırakacak olursak, kişisel sebeplerle şimdiye kadar bunu yapamadım. Yayınevinde bir şeyler yapıyorum, şehirlerarası fuarlara gidiyorum, ufak tefek okumaya çalışıyorum vesaire... Hayatın yükünün ve kargaşasının ortasında bazen öykülerimle bütün bağlarım kesiliyor fakat hep kafamda taşıyorum onları.

Yayıncısınız, Sel Yayıncılık gibi nitelikli bir edebiyat yayınevini yönetiyorsunuz. Orada durum nasıl?
Sel ailesi adına teşekkür ederim. Sorunuza gelince, her şey o kadar çok değişti ki... Kabul edersiniz ki "durum', buraya sığmayacak kadar uzun ve kapsamlı bir konu. Hatta bir kitabın konusu. Fakat profesyonel bir kadroyla heyecan verici çabamıza devam ettiğimizi ve açıkçası bu yüzden gönül rahatlığıyla öykülerime dönmek istediğimi söylemeliyim. Daha da açıkçası, kendimi hatırlamak beni yazmaya itiyor. • S.G.

Yeryüzünde düşler kurmaya devam ediyoruz...

Tatavla'da Bir Delirme Vakası

Bade Osma Erbayav

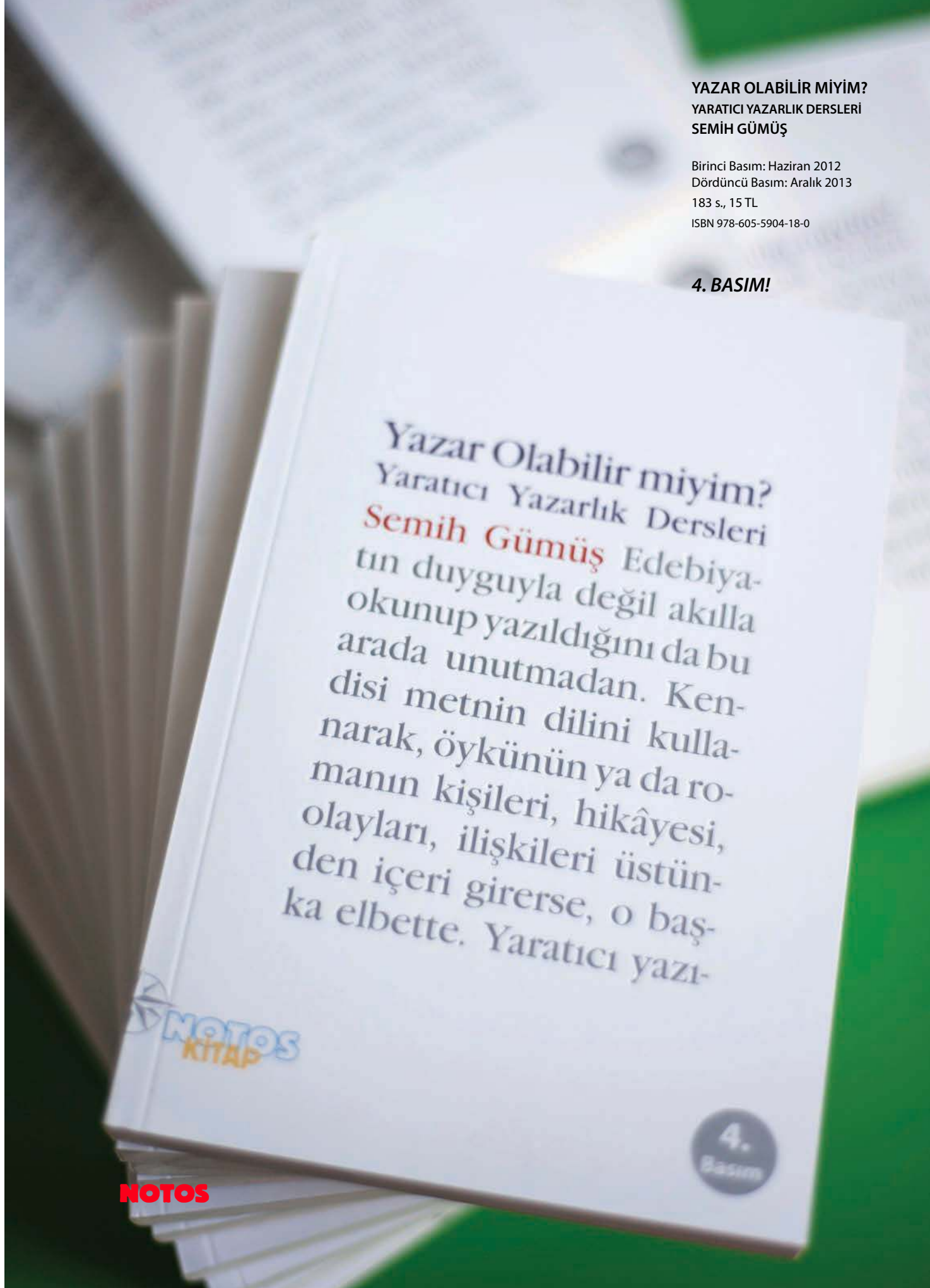
öykü, 126 sayfa

"Tatavla'da Bir Delirme Vakası" Bade Osma Erbayav'ın ilk öykü kitabı. Bir ilk kitaba göre oldukça yoğun, keskin, büyülü ve güçlü öyküler var bu kitapta... Öykü okuru boşuna beklemiş olmayacak. Edebiyat lezzetini özleyenler için çok özel bir kitap...

yitiK ülkE yaYınLArı

yitikulke.com • facebook.com/yitikulkekitap • twitter.com/yitikulkeyayin

genel dağıtım
PUNTO

YAZAR OLABİLİR MİYİM?
YARATICI YAZARLIK DERSLERİ
SEMİH GÜMÜŞ

Birinci Basım: Haziran 2012
Dördüncü Basım: Aralık 2013
183 s., 15 TL
ISBN 978-605-5904-18-0

4. BASIM!

NOTOS

EN YENİ, EN GENÇ YAZARLAR

ZEYNEP BOYACI

EDEBİYATIMIZIN YAKIN GELECEĞİ İÇİN...

Notos bu kez en yeni ve en genç yazarları gündeme getiriyor. Onların en çok öne çıkanlarını okurun dikkat merkezine getirmek için, topluca değerlendirerek. Edebiyatımızın her dönemi, yaşandığı sırada değerlendirilmeden kalır. Neden sonra, bazen uzun yılların ardından, belki o zamanları beklediği için, daha serinkanlı değerlendirmeler yapılır. Ama bu arada dönemin yeni ve genç yazarları için geç kalınmış olur. Bunu bildiğimiz için, edebiyatımızın tam şu sıralardaki verimliliğini de göz önünde tutarak, en yeni ve en genç yazarların, çoğunlukça onaylanmış, beğenilmiş, iyi okunmuş olanlarını bir dosya kapsamında bir araya getirdik. Eksiklerimiz olabilir. Onlar da elbette tamamlanır.

İYİ YAZARLAR EKSİK OLMAZ

1990'larla birlikte edebiyatımızda yenilenme ve arayış tutkusunun bütün kabukları kırmaya başladığını saptayabiliriz. Belli ki yeni kuşaklar kendi yollarını kendileri buluyor ve bunu yaparken eski kuşakların gölgesinden çıkmayı özellikle seçiyor. Üstelik çoğu kez olumlu olmayan eleştirilerle yaşanan süreç, tanımlanması neredeyse olanaksız bir toplam ortaya koydu.

Semih Gümüş

Çok uzak değil, yakın yıllarda, "Beklenen yazar niçin gelmiyor?" diye bir yazı yazmıştım ve konu epeyce tartışılmıştı. Sorunun anlamı belki tam anlaşılamamıştı da. Aslında yeni ve genç yazarların yokluğu değil, yazılmasını beklediğimiz öykülerin ve romanların niçin gelmediği vurgulanıyordu. Gene de tartışılabilir bu konu. Aynı soru bugün sorulsa, öyle bir sorun olmadığını söyleyecekler de vardır.

Son yıllarda her yıl içinde yaklaşık 1.000 roman, 300 öykü kitabı yayımlanıyor, sayılamayacak çoklukta romancı ve öykücü var artık. Kimilerinin öne sürdüklerinin tersine, ne kadar çok yazılırsa o kadar çok sayıda nitelikli roman ve öykü yazılacağını ve iyi yazarların ortaya çıkma şansının aynı oranda artacağını düşünüyorum. Dolayısıyla yazılanların çokluğuyla ilgili, pek de anlamlı olmayan sızlanmaların yersiz olduğunu belirtebiliriz.

Öte yandan, bugüne dek kestirmeden sonuçlar çıkarma kolaycılığı yüzünden, edebiyatımızın sorunları üstünde durmaya yeterince zaman ayrılmadı. Oysa umulan gelişmenin tohumları için yeterince uygun bir edebiyat ortamımız olup olmadığını tartışmak gerekir.

Edebiyatımızın bugün verimli bir döneminde olduğu kuşkusuz ama zenginliğini pırıltılar saçarak ilerletememesinin nedenleri de olmalı. Birbirine yakın duran, yakınlığı gözeten, ayrılmayı göze almayan yazarlar ve yapıtlar arasından, bütün bir Cumhuriyet dönemine damgasını vuran ana edebiyat akımının ve anlayışının büsbütün dışına çıkıp ona göz kırpan yaratıcıların ve yapıtların kendilerini göstermekte zorlanması. Bunu tartışılması gereken bir saptama olarak kabul edebiliriz.

Bugün bulunduğumuz yerden edebiyatımızın geçmişteki eksikli tarihine baktığımız zaman kendini yenileme endişesini duyan her genç yazarın karşısına önce ana akımın içinde kalan yazarlar çıkacaktır. Özellikle gençlere, *geçmişi bilmeden*

olmaz, denir ya öteden beri, bunun bir doğru yanı var, bir de eksik. Kendi *kimliğini*, çağdaş Türk edebiyatının ana akımını oluşturduğunu belirttiğimiz yazarlardan alan genç yazar, *özgünlüğünü* almak için de akımın dışına çıkmak zorundadır.

Şimdi konu ettiğimiz en yeni ve genç yazar kuşağından iki kuşak önceki bizim kuşağımızın yazarları da ana akımı tamamlayıp güçlendirdi. Edebiyatımızın son döneminin yükünü çeken bu kuşağın içinden çıkardığı sayılamayacak çokluktaki yazarın çağdaş Türk edebiyatının kanonuna ekleneceği de kuşkusuz.

Son iki kuşağın yarattığı açılımın sınırları alabildiğine genişledi, yeni biçim ve yol arayışları gitgide çoğaldı ama elle tutulur bir anlayıştan söz etmek gene de zor. Genç yazarlar, bazen bilinçli seçimlerle geçmiş dönemlerin ustalarından ayrı, kendilerine özgü bir yol çizmeye çalışıyor, bazen de geçmişle adamakıllı ilişki kurup ondan çıkmadan, bir başlarına yapabildikleriyle kendi yaratıcılıklarını oluşturuyorlar.

Yenilenme ve arayış

Modernizmini yaşayamamış ama edebiyatın ne olduğuyla ilgili kendi sorunlarını çözmüş bütün büyük yazarlar ile modernizmi kendi edebiyatında çözülmüş bir yazınsal gerçeklik olarak yaşayan, onu aşmaya çalışan ya da aşacak yazarlara önayak olan azınlıktaki yazarlar arasında bir çatışma olduğu da doğrudur elbette.

Bu çatışma olmadan edebiyatımızın kendini yenilemesi olanaksızdır. Bugün düşünce üretiminden uzaklaşan, kendi sorunlarını saptayıp çözme esnekliğini ve yeteneğini gösteremeyen edebiyatımız, genç kuşaklar için yeterince yaratıcı örnekler ortaya koyamıyor.

Öte yandan, genç yazarların geçmişi yeterince okuyup tanımadıkları eleştirisi de belki yersiz değil. Bu eksikliğin, yazılanların köktenci atılımlara kalkışmak için yeterli yakıtı bulamamasına neden olduğu da söylenebilir ama şu da var: Okunması beklenen geçmiş de asıl olarak ana akım içindeki anlayıştır.

Geleneksel olan, bir edebiyatın kendini oluşturma serüveninin ister istemez temelini oluşturur. Ana akımı belirler ve belirtir, yapıtaşlarını döşer, statükoyu temsil eder. Bu yüzden edebiyatın geleneksel değerleri korunup onlardan yararlanılırken onların bulundukları yerde durmasında da yarar vardır. Onlar durdukları yerde ağırlıklarını hissettirsin ama bugün aynıyla öne çıktıklarında, yeni arayışların gerisinde kaldıkları da görülecektir.

Özellikle 1990'larla birlikte edebiyatımızda yenilenme ve arayış tutkusunun bütün kabukları kırmaya başladığını saptayabiliriz. Belli ki yeni kuşaklar kendi yollarını kendileri buluyor ve bunu yaparken eski kuşakların gölgesinden çıkmayı özellikle seçiyor. Bir açılma dönemi elbette yaşandı. Üstelik çoğu kez olumlu olmayan eleştirilerle yaşanan süreç, tanımlanması neredeyse olanaksız –tanımlanması gerekmiyordu da– bir toplam ortaya koydu. Belki ayıklanması gerekiyor, onu da edebiyat kamuoyunun nitelikli yaklaşımı ve zaman kendiliğinden yapacaktır, ayrıca kaygılanmaya gerek yok.

Bu süreç bugün en yeni ve en genç kuşakla sürüyor. Sürecin dinamikleri de, özellikleri de 1990'lardakine benziyor. Sayıca daha çok yazar, belki daha çok öykücü. Roman büyük çoğunluğun ilgi alanında olmasına karşın, öykü ağırlığını daha çok hissettiriyor.

Romanın bugün gitgide daha güçlü bağlarla piyasaya eklenmesi bir olumsuzluk elbette. Çünkü popüler ilgiler içinde kendini oluşturan ve onun içinde alımlanmaya başlayan roman, bu arada eleştirinin nesnesi olmaktan da çıkıyor. Popüler bir dünyanın basamaklarını tırmanırken eleştiriyle arasındaki köprüleri atmaya başlıyor. Bu koşullarda eleştiri popüler roman karşısında çaresiz kalır. Ne yazarı, ne okuru, ne yayıncısı ilgilenir eleştiriyle. Böylece kopar bütün bağlar. Bugün en yeni ve en genç yazarlar arasında iyi romancıların sayısının öykü yazarlarına göre daha az sayılabilmesinin nedeni de bu süreç olmalı.

Bu arada çok sayıda yeni romancının ve öykücünün, ayrı ayrı değerlendirilmesi olanaksız benzerliklerle ve üretkenlikle gelmiş olması, bir yorgunluk ve duraklama nöbetinin sis çanını da çaldı zaman zaman. Ne ki, beklenen durgunluk olmadığı gibi, meraklılarını düşünmeye zorlayan bir verimlilik ve çeşitlilik, artarak sürdü.

Bu arada sanırım şu da görülüyor; edebiyatı popülerleştirmek ve piyasayı canlandırarak bazı kitapları yüz binlerce satmak, artık pek kolay olmuyor. Bunun çeşitli nedenleri var. Yazarın siyasal ve ideolojik yargılar ve önyargılarla kuşatılması, romanlarının satışını olumsuz etkileyebiliyor. Bazen de okurun beklentisini düşürebilecek nedenler çıkıyor. Bunun bir olumlu sonucu, küçük çevrelere sıkışmayan, gitgide genişleyen bir okur çevresine ulaşma şansını bulabilen romancıların sayısının artışı.

Roman ile öykü arasında bir karşılaştırma yapmak olanaksız, çünkü çok satılan tek tür olan roman, yalnızca yazarlar için değil, yayıncılar için de daha çekici. Yayınevleri, öykü kitabı yayımlamak yerine roman yayımlamayı seçiyor. Yoksa daha çok roman yazıldığı için daha çok roman yayımlandığını sanmıyorum.

Tersine, öykü daha çok yazılıyor ama öykü kitabı hazırlamak çoğu kez bir romanın tamamlanmasından daha uzun zaman gerektirir. Şaşırtıcı mı bu? Tek tek öykülere verilen zamanı düşününce, bir kitap oluşturacak sayıda öykü için verilecek zamanın, bir romanı yazmak için gereken zamandan çoğu kez daha uzun olduğu çıkar ortaya.

Demek öykü kitaplarının işçiliği daha çok zaman gerektiriyor. Yaratım süreci kimin elinde olursa olsun, birkaç sayfalık bir öykü için gösterilen titizlik, kılı kırk yaran özen, birkaç yüz sayfalık romanın her birkaç sayfası için çoğu kez gösterilmiyor.

Biçim özellikleri

Öykünün bu son dönemine ilişkin birkaç belirgin özelliği saptayabiliriz. Edebiyatımızın belli bir öykü anlayışına yakınlığı, yatkınlığı biçiminde de açıklayabiliriz bunu.

İlki, yalın anlatımın oldukça yaygın biçimde benimsenmiş olması. Bizim edebiyatımızın dünden bugüne seçtiği anlatım biçimi de budur aslında. Bu anayoldan ayrılan ve bazen kapalı, çözülmesi güç, bazen anlamı yalnızca dil içinde oluşturan arayışlar, geriye dönüp bakıldığında, ne öykülerde ne romanlarda sıklıkla denenmiştir. Bunun bizim edebiyatımıza özgü bir durum olduğu söylenebilir. Yazınsal biçim denemelerinin, Sait Faik'ten ve 1950 Kuşağı'ndan bugüne, kendilerini önce öykünün dünyasında dışavurmaya yatkın olduğu da söylenebilir mi. Bu arada yalın anlatım, Sait Faik'ten, Çehov'dan, neden sonra keşfedilen Amerikan öykücülerinden güçlü biçimde beslendi. Bugün dünyada öykü en çok nerede yazılıyorsa, günümüzün genç yazarlarının da oraya bakması doğaldır. Bunu olumlu bir etki alanı içinde bulunmak diye anlatabiliriz.

İçsesin öykünün bütününü oluşturması, böylece hikâyenin arkaya itilmesi ise ikinci belirgin özellik. Bunu da olumlu sayabilir miyiz? İçsesin (iç konuşmanın) kaçınılmaz bir anlatı biçimi olduğu kuşkusuz. Aynı zamanda bir olanaktır içses. Kişileri, dolayısıyla hikâyenin taşıyıcı gücünü ortaya çıkarabilmek için kullanılabilecek anahtarlardan. Ne ki, öykünün çoğu kez asıl kişisinin aynı zamanda anlatıcı oluşu değil de, anlatıcı kişinin bütün hikâyeyi kendi aklından geçirerek yansıtması, çoğu kez önemli bir sorun, eksiklik olarak ortaya çıkar. Bunun öykünün bütüncül yapısını kotarmak için kolaylaştırıcı, daha doğrusu kolaya kaçmaya yönelten bir seçim olduğu da kuşkusuz. Her şey anlatıcının bilinci ve bakış açısı içinde anlatılıyorsa, ayrıca yaşanmalarına gerek kalmıyor. Bu sorunu çözen genç yazarların yazdıkları her zaman bir adım öne çıkacaktır.

Bu arada önemli bir sorun, ayrıntılardan değil, günlük hayatın bilinen ilişkilerinden ve davranışlarından yararlanmak. Hemen ilkin akla gelmeyen ayrıntılar, yazılanın niteliğini yükseltir. Bunun için hem yaşam deneyimi, hem güçlü gözlemcilik, hem de masa başında nitelikli düşünce üretimi gerekir. Oysa başkalarının da görebileceği ayrıntılar üstüne kurulan öyküler, gitgide uzayan bir ortalama çizgi çekilmesine neden oluyor. Bundan kurtulmak için anlatıyı ötekilerden ayırt eden bir yoğun işçilik gerekiyor.

Eleştiri eksikliği

Edebiyatımızın şimdi bulunduğu düzeyin adamakıllı tartışılamamasının nedenlerinden biri, tek tek kitaplardan ve birkaç popüler yazarın çoksatar kitaplarıyla yol açtığı moral kargaşasından çıkamamaksa, öteki de asıl sorunları tartışmaya çalışanların birkaç kişiyle sınırlı kalması. Dolayısıyla, onların başlattığı nitelikli tartışmaları ve yazdığı kitapları tartışıp daha ileri götürecek yazarlar da çıkmıyor.

Edebiyatımızın bazen yavaşlayıp bazen hızlanarak yaşadığı değişim, onun şimdiki zamanlarını sürekli

Edebiyatımızın şimdi bulunduğu düzeyin adamakıllı tartışılamamasının nedenlerinden biri, tek tek kitaplardan ve birkaç popüler yazarın çoksatar kitaplarıyla yol açtığı moral kargaşasından çıkamamaksa, öteki de asıl sorunları tartışmaya çalışanların birkaç kişiyle sınırlı kalması.

değerlendirmeyi gerektirirken, yakın geleceğine ilişkin öngörüler için de yeni pencereler açıyor. Bugün hiç kuşku yok ki geçen dönemlerden farklı, o geçmişte yaşananlara pek benzemeyen bir dünyası var edebiyatımızın. Kimler için böyle? O dünyanın yaratıcısı olan yazarlar; edebiyat kitaplarının yayına hazırlanıp basılmasına katkıda bulunan yayıncılar ve editörler; yayımlanan kitapların okunma ve değerlendirilme sürecine katılan etkin okurlar için.

Şimdiki zamanları ve bu yeni zamanların kültürünü, sözgelimi 1980'lerden öncekiyle sürekli karşılaştıranlar var ki, bunun anlamlı olmadığını kabul etmeliyiz. Giderek bugünü, 1980-1990 arasındaki geçiş dönemiyle yan yana koymak da artık olanaksızlaştı. Bizim kuşağımız, yaşam biçimi bambaşka, edebiyat kültürü yazarların ve kitapların bir arada yaşamasından beslenen, dolayısıyla yazınsal ortaklıkların arkadaşlıklarla birlikte öne çıktığı bir kültürü anlatır. Neden sonra, bu kültürün dağılmaya yüz tutup yeni kuşakların kendi kültürlerini dayattıkları, edebiyatımızın parçalanma süreciyle yeni anlayışların ve arayış çeşitliliğinin tekil örneklerle çoğaldığı bir dönemin içine girdik.

Günümüz edebiyatı dediğimizde,

ZEYNEP BOYAÇI

Kabuğunu değiştirmeyen organizmanın ölmemesini istiyorsak, 2000'lerin başında yaşanan değişimden sonra, ikincisinin de bu yıllarda oluşması gerektiğini savunabiliriz. Artık öylesine çok yazılıyor ve dolayısıyla iyi genç yazarların ortaya çıkma şansı öylesine çoğalıyor ki, bu değişimin nitelikli biçimde gerçekleşeceği kuşkusuz görünüyor.

onu öncelikle yeni kuşakların yarattıklarıyla tanımlıyoruz. Şimdi, yaşadığımız ânı önümüzde tutarken, geçmiş ile geleceği de gözümüzün önünden geçirir. Geçmişin bir çeşitlemesiyse günümüz edebiyatı –ki çoğu kez böyle oluşur– onun ancak olumlu değerleriyle bugünü etkileyeceğini söylemek yetmez. Hangi olumlu özelliklerden yararlanır günümüz yazarı? Bütün parlaklığına ve hem tarihsel hem yazınsal değerine karşın, kendinden sonrasını etkilemeyen yazarların yanında, belki asıl pırıltısını yaptığı etkilerden alan yazarlar, bazı dönemlerde daha öne çıkabilir.

Son on yılda yazılanlara bakıldığında, asıl verimini 1980'lerde vermeye başlayan bizim kuşaktan sonra gelen ve en çok bizim kuşağa yakın, ama edebiyatımızın herhangi bir dönemine bağlanmak yerine, kendi başına bağımsız yollar arayan yeni yazarlardan oluşan bir kuşağın belirmeye başladığı görülebilir. Demek bir açılma dönemi yaşıyoruz. 1980'lerin ortalarında başlayıp 1995'e kadar süren, öncelikle yeni romancılarıyla kendini ortaya koyan açılma dönemi, 1995-2010 arasında da kesintisiz sürdü.

Son iki kuşağın yarattığı açılımın sınırları alabildiğine genişledi, yeni biçim ve yol arayışları gitgide çoğaldı ama elle tutulur bir anlayıştan söz etmek gene de zor. Genç yazarlar, bazen bilinçli seçimlerle geçmiş dönemlerin ustalarından ayrı, kendilerine özgü bir yol çizmeye çalışıyor, bazen de geçmişle adamakıllı ilişki kurup ondan çıkmadan, bir başlarına yapabildikleriyle kendi yaratıcılıklarını oluşturuyorlar. Edebiyatımızın güçlü birikiminin en önemli eksikliği, yenilikçi arayışların kısıtlı oluşuysa, genç yazarların geçmişten önce kendilerine, daha doğrusu, kendi geleceklerine bakması, sanıldığından daha önemli olmalı.

En yeni kuşağın olumlu çıkışı

Sonunda bugün, bu yenilik arayışlarının bütüncül etkiler yarattığından söz edilemez. Bu düzeyde bir etki için ya o anlayışın yaygın olması gerekir ya da o anlayışı temsil eden yazarın çoğunluğu ilgilendirecek etkinlikte olması. Kendi özgünlüğünü kararlılıkla sürdüren öykü ve roman yazarlarının sayılarının gitgide çoğalması elbette önemli.

Kabuğunu değiştirmeyen organizmanın ölmemesini istiyorsak, 2000'lerin başında yaşanan değişimden sonra, ikincisinin de bu yıllarda oluşması gerektiğini savunabiliriz. Artık öylesine çok yazılıyor ve dolayısıyla iyi genç yazarların ortaya çıkma şansı öylesine çoğalıyor ki, bu değişimin nitelikli biçimde gerçekleşeceği kuşkusuz görünüyor. Demek yeni bir korunma dönemi, güç toplamak için önemli. Nicelik bakımından güç toplamaya gerek yok belki; asıl sorun, niteliğin yeni anlayışlarla güçlendirilmesi.

Öte yandan, açılma dönemleri her zaman uzun, korunma dönemleri, o edebiyatı bütün bütüne bunalıma sokacak kertede olumsuz koşullar ya da baskı dönemleri dışında, kısa yaşanır. Bunun tersi, bir edebiyat için sıkıntı, gövdenin geçici de olsa kırılması, gelecek tasarımlarının örtülmesi demektir. Edebiyat, en yüksek düzeydeki yaratıcılığın ürünüyse ve yaratıcı düşüncenin içinden geçerek kendini dışavuruyorsa, kesintisiz bir değişim içinde yaşayacaktır.

Kendini dinleyip sorgulayacağı bu dönem içinde edebiyatımızın bugününü yeniden düzenlemesi beklenebilir. Bir bütünden söz etmiyorum elbette, ama aynı dünyanın bireyleri, en az düzeyde bile öteki yazarlara bakarak yaratırsa, bu nedenle *edebiyat dünyası* kavramından söz edilirse, her yazarın tekil çabası, bütünün enerjisine katılır.

Bugün özellikle bir sorundan söz edilebileceğini ya da sorunların bir tek başlık altında toplanabileceğini düşünüyorum. Edebiyatın popüler kültür ve piyasanın isterlerince aşağı çekilmesi, yayıncılığın büyük ölçüde bu süreci taşıyacak biçimde değişmesi, öyle görülüyor ki yalnızca bizim değil, öteki ülke edebiyatlarının da sorunları arasında. Bu öyle bir süreç ki, önüne geçmek neredeyse olanaksız.

Notos'un bu sayısında hazırladığımız En Yeni, En Genç Yazarlar dosyası, son dönemin yazarları arasından öne çıkanları değerlendirmeyi amaçlıyor. Nasıl bir seçim yapmamız gerektiğini düşünürken, önce en çok iki kitabı yayımlanmış olanları ayırmaya karar verdik. Sonra da yalnızca kendi yargılarımıza bakarak değil, son yıllarda seçtiğimiz yazarlar üstüne yazılmış yazılar, yapılmış değerlendirmeleri göz önünde tuttuk. Her zaman olduğu gibi, eksik yanları vardır bu dosyanın. Biz bir bölük yazarı okurların gözü önüne bir de topluca getirmeyi amaçladık. Bir anlamı olacağına inanarak. Önemli olan, bu yazarları yakından izlemek, yazdıklarını okumak. N

MURAT ÖZYAŞAR

Murat Özyaşar'ın, kendi kuşağının öykücüleri arasında çok geçmeden ayırt edileceğini, öykülerini ilk okuduğumda da düşünmüştüm. Doğu'nun içinden çıkıp edebiyatın kılcal damarlarına yürüme cesareti vardı onda. İçinden çıktığı kültürle kendi edebiyat anlayışını yan yana koymanın yol açtığı sorunlardan yazınsal yazının derinliğine dalarak kurtulabileceğini çok erken görmüştü. Süslü cümlelerle yazmıyor. Dilinin ve anlatımının, ustası olarak gördüğü yazarlardan çıktığı belli. Yalın gibi görünmekle birlikte, dolaylı anlamlara, söylenmeden verilen anlamlara dayanıyor. Kuşağının en iyi öykücülerinden. Ama çok az yazıyor. Az yazmak da her zaman sizi yukarı çıkarmaz, aşağı da indirebilir. Verimliliği, hiç kuşku yok ki Murat Özyaşar'ın değerini parlatacak.

• SEMİH GÜMÜŞ

1979'da Diyarbakır'da doğdu. Ergani Anadolu Öğretmen Lisesi'ni yatılı okudu. Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Öyküleri *Varlık*, *Adam Öykü*, *Notos*, *Kitap-lık*, *İmge Öyküler*, *Kül Öykü*, *Mahsus Mahal* ve *Yaratım* dergilerinde yayımlandı. Öykü: *Ayna Çarpması* (2008).

SİNE ERGÜN

Sine Ergün, kısa, olaysız ama şiirin sınırlarını da ihlal etmeyen öyküler yazıyor. Öykünün bu alanlarında bulunmak tehlikelidir; zira, bana kalırsa, başarılı olunduğu sürece Sine Ergün'ünki gibi bir öykü tam da günümüzün, çağdaşın öyküsüdür. Bıçaksırtıdır. Ergün az yazıyor; bu az verim de yazdığı öykünün farkında olduğunu gösteriyor bana kalırsa.

• FARUK DUMAN

1982'de doğdu. Öykü, şiir, deneme ve çevirileri *Notos*, *Kitap-lık*, *Sıcak Nal*, *Özgür Edebiyat*, *Sözcükler*, *Sınır*, *Ğ* ve *Patika* dergileri ile çeşitli derlemelerde yer aldı. Yurtiçi ve yurtdışı sergilere, sanatçı programlarına katıldı. Dergilerde yayımlanan ilk öykülerinden başlayarak yalın ve derin anlatımıyla dikkat çekti. İlk öykü kitabı *Burası Tekin Değil*'i (2010) *Bazen Hayat* (2012) izledi.

HANDE GÜNDÜZ

Hande Gündüz, öykü seçiminde de (öykü fikri de diyebiliriz) seçtiği öyküyü yazmada da bambaşka, kendine özgü yollar izliyor. Dünyaya da, olaylara da, yazıya da bakışı "kamuoyu" için biraz "ters". Bu terslik, yabanıllık günlük yaşamla onun yazarlığı arasındaki zıtlığı besliyor. Bu da doğal bir biçimde ona özgü dili getiriyor. İyi bir öykücü, ancak bu yolla özgün öyküler yazabilir bana göre. Ben Hande Gündüz'deki yabanıl öykü dünyasının iyi okurda karşılığını bulacağını düşünüyorum.

• FARUK DUMAN

1973 yılında Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü'nden mezun oldu. Öyküleri *Notos*, *Sarnıç Öykü* ve *Sözcükler* dergilerinde yayımlandı. Öykü: *Çaparide Çırpınmak* (2012), *Uzun Irmak Boyunca* (2014).

NESLİHAN ÖNDEROĞLU

Neslihan Önderoğlu'nun yalın bir dil ve çetrefil olmayan kurgularla kaleme aldığı öykülerinde anlatılanlar öykü kişilerinin gündelik hayatlarından küçük, kısa kesitler çoğunlukla; ama bu kesitlerin içerisinde insanlığın asırlardır içinden çıkamadığı büyük meseleler saklı. Şu soru mesela: Yapıp ettiklerimiz, kararlarımız, hatta başımıza gelenler, iradi seçimlerimizin mi, mecburiyetlerimizin mi sonucudur? Bu ikiliğe benzer biçimde, seçimlerimizde hazzı mı, uyumu mu yeğlememizin doğru olacağı gibi sorular da akıllara düşüyor öyküleri okurken. Cevap vermeye kalktığımızda böylesi ikiliklerden birini sorgusuz sualsiz kabul etmenin imkânsızlaştığı durumları öyküleştirmeyi yeğlediğini düşünmek mümkün Önderoğlu'nun. Cevapsız, ucu açık; kararlar çoktan verilmiş, acılar çekilmiş ve çekilmekte olduğu için belki de cevaplamaya kalkışmanın beyhude olduğu; yine de insanın durup dururken aklına geldiğinde sorgulamakla boş verip kabullenmek arasında kalakaldığı sorular bunlar. Öykü kişilerini, canımızı sıksalar, bizi rahatsız etseler de, öykülerde belli belirsiz yüzünü gösteren bu cevapsız sorular nedeniyle yargılamak pek mümkün değil, ama onlarla özdeşlik kurmak da zor. Gözleme ve küçük ayrıntılara odaklı öykü kurguları yargılardan ve özdeşliklerden uzak, nötr bir yerden bakma imkânı sunuyor. Öykülerde anlatılanlar geçip gittiğinde hiçbir şey olmamış gibi hayatlarına devam edecek öykü kişileri, sorular cevapsız kalacak gene, belki başka bir zaman yeniden üşüşecek, öncekine benzer biçimde. Hayat böyle sürecek.

• BEHÇET ÇELİK

İstanbul'da doğdu. Öyküleri *Notos*, *Kitap-lık*, *Sözcükler*, *Sarnıç Öykü*, *İzafi*, *Dünyanın Öyküsü*, *Sıcak Nal*, *Türk Dili*, *Öykü Teknesi*, *Patika* dergilerinde yayımlandı. İlk kitabı *İçeri Girmez miydiniz?* (2012), 2013 Haldun Taner Öykü Ödülü'ne değer bulundu. İkinci kitabı *Mevsim Normalleri* 2013'te yayımlandı. *Karla Karışık* (2014) adlı kış öyküleri seçkisini hazırladı. *Sarnıç Öykü* dergisinin editörlüğünü sürdürüyor.

BAHRİ VARDARLILAR

Bahri Vardarlılar'ın, çok çeşitli anlayışlardan metinlerin iyi okunmasıyla bir arada geçirdiği bir yaratım süreci olduğunu söyleyebiliriz. Pek çok nitelikli metnin içselleştirilmesinden sonra, çoğu kez kapalı ve güç anlaşılır metinlere değil, gücünü yalınlıktan alan bir biçime yönelir yazar. İlk kitabındaki anlayışını ikinci kitabında geliştirdiğini de belirtebiliriz. Yalın ve neredeyse düzanlatımlı görünen bir dili özgün bir öykü dili olarak ortaya çıkarmak çetin iştir. *Şu Çay Demleninceye Kadar*'da, üstelik şenlikli, eğlenceli, alışılmamış hikâyeler anlatılıyor ve dilin akışı hikâyelerin doğasına çok uygun düşüyor. Düzanlatımlı görünen bu dilin yanına yaklaşılması zor bir dil olduğunu da düşünüyorum. Dili kurmaca diline dönüştürmek için başvurulan yollar önce dolaylı anlatıma, sonra güzel söylemeye, bazen süslemeye çıkar. Dümdüz görünen yalın bir dilin kurmaca dili olarak gösterişsiz olacağı, özellikle genç yazarın ilk önemli yanılgısıdır. Kısası, Bahri Vardarlılar önce kurmacanın, sonra kurmaca dilinin ne olduğunu anlamış, sonra da kendi dilini sıra dışına çekerek ilk kitabında olgunlaştırmaya çalışmış.

• SEMİH GÜMÜŞ

İstanbul'da doğdu. Saint Benoit Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdi. Marmara Üniversitesi Radyo Televizyon bölümünde yüksek lisans yaptı. Birçok yerde edebiyat ve sinema üzerine makale ve eleştirileri yayımlandı. Öykü: *İlahi Bugs Bunny Komedyası'na İki Ciltlik Metro Bileti* (2013), *Şu Çay Demleninceye Kadar* (2014).

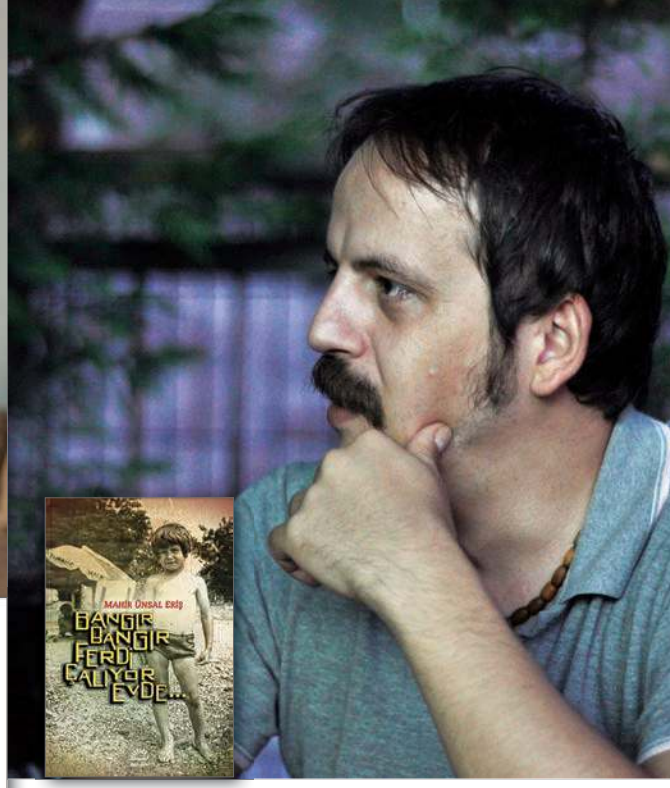
KEREM IŞIK

Yazar ve çevirmen Kerem Işık'ın öyküleri son dört yıldır çok sayıda dergide yayımlandı. Öykülerinin ana temasını düzene başkaldırı ve isyan duygusu oluşturur. Yazarın en belirleyici anlatı özelliklerinden biri ironi kullanımıdır, birçok öyküsünde sözcük oyunlarına başvurarak etki yaratır. Sözcük tekrarlamalarını da benzer bir etki ile kullanır. *Bağzı Şeylere Öyküler* adlı derlemede yer alan "Belkili İnsan Dolması" öyküsünde güncel olaylar çerçevesinde siyasi bir eleştiri geliştirmiştir. 2012 yılında *Toplum Böceği* adlı öykü kitabıyla Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandı.

• ASUMAN KAFAOĞLU-BÜKE

1976 yılında İzmir'de doğdu. Üniversitede Kimya Mühendisliği okudu. "Kaos" üzerine yaptığı tez çalışmasıyla Fizik yüksek lisansını tamamladı. Öyküleri *Kitaplık*, *Varlık*, *Notos*, *Eşik Cini*, *Özgür Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. İzmir'de yaşıyor. Serbest çevirmenlik yapıyor. Öykü: *Aslında Cennet de Yok* (2010), *Toplum Böceği* (2012).

ÖZLEM AKINCI

Özlem Akıncı rastgele seçilmiş görünen tekil bir ânın, öykü kişilerinin dünyalarında karşılık geldiği çok daha geniş bir zaman aralığı olduğunu; alttan alta sürmüş ama üzerinde durulmayıp zamanında seslendirilmemiş hesaplaşmaların böylesi anlarda ansızın su yüzüne çıkabildiğini hatırlatan öyküler yazıyor. İlk anda hatırlamaya dayanan ve geçmişin didiklendiği izlenimi uyandıran bu öykülerde, anlatıcıların şimdiki zamanları da belli belirsiz sürüp giden hesaplaşmaya bir ucundan karışıveriyor. Bunu sağlayan zamanın uzayıp genişlediği, geçmişe uzandığı ve peşi sıra şimdide bir şeylerin berraklaşır gibi olduğu kritik anların seçilmiş olması. Böylesi anlarda öykü kişileri sadece zamanda bir kayma yaşamıyor, kendilerinin hiç ummadıkları yüzleriyle de karşılaşıveriyorlar. Derinlerde sürüp gitmiş, üzeri örtülmüş hesaplaşmaların neler olduğu ve bunların öykü kişilerini ne ölçüde etkilediği hakkında da çok şey söylenmiyor öykülerde. Akıncı'nın daha çok jestlerde, söz arasına sıkışmış sıkıntılı suskunluklarda izleri, yansıları hissedilen insanlık durumlarını, çözümlemelerden, saptamalardan uzak bir dille, sadece göstermekle yetinerek kurguladığı öyküleri, kendini ya da başkalarını anlamak bahsinde sezginin çok zaman kelimelere, muhakemelere üstün gelebileceğini duyuruyor.

• BEHÇET ÇELİK

1966 doğumlu. İTÜ Makina, Tekstil Mühendisliği mezunu. Tekstil ve bilişim sektörlerinde çalıştı. Öyküleri, kitap tanıtım yazıları dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Ağaçlar Yanıyor* (2014) ilk öykü kitabı.

MAHİR ÜNSAL ERİŞ

Güçlü bir anlatma iştahı var Mahir Ünsal Eriş'in. Hayatın kıyısında köşesinde kalmış anları bir koleksiyoner hassasiyetiyle toplamış âdeta. Küçük şeyleri ıskalamıyor hiç. Doğallığına, naifliğine dokunmuyor hayatın. Köpürtmüyor hiçbir şeyi. Kimseyi etkilemeye çalışmıyor. Basit olanın gücünü iyi kullanıyor. "İnsanların kederli olmayı çok sevdiği yıllar"ı anlatıyor; "her şeye sinmiş bir Maltepe sigarası kokusu, bir ucuzluk, bir pazardan alınmışlık, bir muşambalık." Günün çocuklar için ezan okununca bittiği, salondaki çekyatta oturup harita metottan yapılan dünya kupası albümüne sakızdan çıkan futbolcuların yapıştırıldığı, terliklerden araba yapıp halının deseninde yürütüldüğü, Beşiktaş'ın en büyük olduğu, evde bangır bangır Ferdi çalan zamanlar...

• MELİSA KESMEZ

1980 yılında Çanakkale'de doğdu, Bandırma'da büyüdü. Arkeoloji alanında tamamladığı lisans eğitiminden sonra çeşitli dillerden kitaplar, makaleler, öyküler çevirdi ve halen de devam ediyor. 2014 Sait Faik Öykü Ödülü sahibi olan yazar aynı zamanda Gençlerbirliği taraftarıdır. İletişim Yayınları'ndan yayımlanmış kitapları: *Bangır Bangır Ferdi Çalıyor Evde* (2012) ve *Olduğu Kadar Güzeldik* (2013).

TÜRKER AYYILDIZ

Türker Ayyıldız'ı okur ilk kez *Kese Kâğıdında Sarılı Şeyler* adlı şiir kitabıyla 2009'da tanıdı. Ardından ses getiren *Vapurlara Küsmek* öykü kitabı çıktı ve 2011 yılında Orhan Kemal Öykü Ödülü'nü kazandı. Ayyıldız,

gerçekçi üslupta sıradan insanın çok tanıdık hayatını anlatıyor. İnsan trajedisini, melodram çizgisini geçmeden yazmayı seviyor. Bazen eczanede çalışan bir çırağı, bazen yetimhanede büyüyen bir çocuğun öyküsünü, yabancılaşma duygusunu ön plana çıkartarak anlatıyor. Kendini bir yere ait hissetmeyen ve hayatta aradığı şeyi bulamamış karakterler yaratıyor. Aranan şey bazen aşk, bazen aile sevgisi, en çok da anlaşılmak isteği. Taşranın boğucu havasını ya da büyük şehirde kaybolmayı hissediyoruz onun öykülerinde.

• ASUMAN KAFAOĞLU-BÜKE

1972'de Boğazlıyan'da doğdu. İlköğreniminden sonra ortaokulu Bandırma'da, liseyi İzmir Atatürk Lisesi'nde okudu. Marmara Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu ve halen mali müşavir olarak serbest çalışıyor. İlk şiir kitabı *Kese Kâğıdında Sarılı Şeyler* 2009 yılında İskenderiye Yayınları tarafından yayımlandı. *Vapurlara Küsmek* adlı öykü kitabı 2011 yılında Orhan Kemal Öykü Ödülü'nü aldı. Halen çeşitli dergilerde öyküler yazıyor, İstanbul'da yaşıyor.

SEMİH ERELVANLI

Çocukların masumiyet ile hınzırlık arasındaki dünyasında, ikisinden birinin tercih edilmesi değil, genelde bunların birlikteliği yer alır. Kurallara uymak yerine onları kırmaya dönük çocuk bakışı Semih Erelvanlı'nın kaleminde, edebi bir tarza dönüşür. Öykülerinde, deneysel görülebilecek anlatım ve dil oluşumlarına gider. Saf cüretkârlığı, onun kaleminin karakteri haline gelir. Dünyaya çocukların hissiyatıyla bakarken, yetişkinleri de öyle bir süzgeçten geçirir. Tabuların ne olduğunu bilmez; cinsellik, mahremiyet veya dilsel kurallar, hepsi aynı ölçüde alaya alınabilir, kırılıp dönüştürülebilir. İyi edebiyatın, dildeki meziyetin ötesinde, hayata ve insanlara yeni bir gözle bakabilmekten geçtiğini de bilir Erelvanlı. Yeni bakış geliştirmenin yollarını ararken, yaratıcılık ve özgüvenle hareket eder. • BURHAN SÖNMEZ

1975 yılında İzmir'de doğdu. Bornova Anadolu Lisesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Texas A&M Üniversitesi'nde eğitim aldı. *Bebek Arabasında Ayvalar* (2014) adlı bir öykü kitabı olan Erelvanlı, denize özlemiyle Ankara'da yaşıyor.

ŞENAY EROĞLU AKSOY

Şenay Eroğlu Aksoy, öykülerinde cümleler, paragraflar ya da olaylar arasında kolaylıkla bağ kurmamızı sağlayacak sözleri eksiltmeyi yeğliyor. Öykülerin anlatıcıları da sır vermiyor bağlantılar konusunda. İlk anda, aralarında bağlantı olmayan cümle ve görüntülerin dağınık bir zihni andırırcasına sıralandığı izlenimi doğsa da, öyküler ilerledikçe büsbütün bağsız olmadıkları anlaşılıyor – kiminde hemen birkaç cümle sonra, kiminde öykünün bitmesine yakın. Şiire yaklaşan bir üslup bu. Aksoy'un öykülerini şiire yakın olduğunu hissettiren, çağrışımlara açık oluşu

ve metinlerdeki boşluklar. Dilediğince özgür, rahat ve huzurlu yaşayamamanın, bu hakkın gücü ve erki elinde tutanlarca yasaklanmış, bastırılmış olmasının acısını duyuran öykülerinde Aksoy, özellikle ev içlerine, buralarda yaşanan, dışarıdaki gözlerden saklanmış savaşlara dikkat çekiyor. Baskının, kişiliği ezmenin, bir başkasını kendine tâbi kılmaya çalışmanın toplum hayatının en küçük birimindeki halleri, buna karşı çıkanların başlarına gelenler, kâbusa dönen sürek avları, düşmanlıklar... Bu öykülerin bir başka çarpıcı yanıysa toplum hayatının kılcal damarlarına sinen baskı mekanizmalarından ve gündelik hayatlardaki savaşlardan kaçanların çareyi düşmanlarına benzemekte bulmak zorunda kalmalarının da hesaba katılmış olması. Şenay Eroğlu Aksoy'un karanlık atmosferli öyküleri böylesi yüzleşme anlarında –öykü kişilerine değilse de– okuyana belli belirsiz bir ışık tutuyor.

• BEHÇET ÇELİK

1968'de Kayseri'de doğdu. Çeşitli özel ve kamu kurumlarında kimya teknisyeni olarak çalıştı. Öyküleri ve yazıları 2007'den bu yana *Kitap-lık*, *Notos*, *Özgür Edebiyat*, *Sözcükler* dergilerinde yayımlandı. *Evlerin Yüreği* (2012) ilk kitabı.

HAKKI İNANÇ

Hakkı İnanç 2013 yılında "Ocakta Yemeğim Var" adlı yapıtı ile Selçuk Baran Öykü Ödülü'nü kazandıktan sonra edebiyat çevrelerinin dikkatini çekti. Özellikle minimalist deneme türünde öyküler yazan İnanç'ın, fazlalıklardan ve süsten arınmış bir dil kullandığı söylenebilir; ayrıca "Ağaçlar da Gürler" gibi öykülerinde sivri dilli isyankâr bir ton kullanır. Yazarın hemen her öyküsünde siyasi duruşunu hissettirdiği, sansürlenmemiş bir zihinle yazılmış izlenimi verdiğini de eklemek gerekir. Çok yerinde kullanılmış kopuk tümcelerle kısacık öykülere ivme ve hareket kazandırır.

• ASUMAN KAFAOĞLU-BÜKE

1984'te Ankara'da doğdu. Marmara Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bitirdi. Öyküleri *Varlık*, *Kitap-lık*, *Sözcükler*, *Dünyanın Öyküsü*, *Sarnıç Öykü* ve *Çağdaş Yaşam* gibi dergilerde yayımlandı, ödüller aldı. *Mübadele Öyküleri*, *Karla Karışık*, *Kadınlar Arasında*, *Merhaba Asker* seçkilerinde birer öyküsüyle yer alan genç yazarın ilk kitabı *Bozuk* 2013 Selçuk Baran Öykü Ödülü'ne değer görüldü. Öykü: *Bozuk* (2013), *Ateş Etme Silahsızım* (2014).

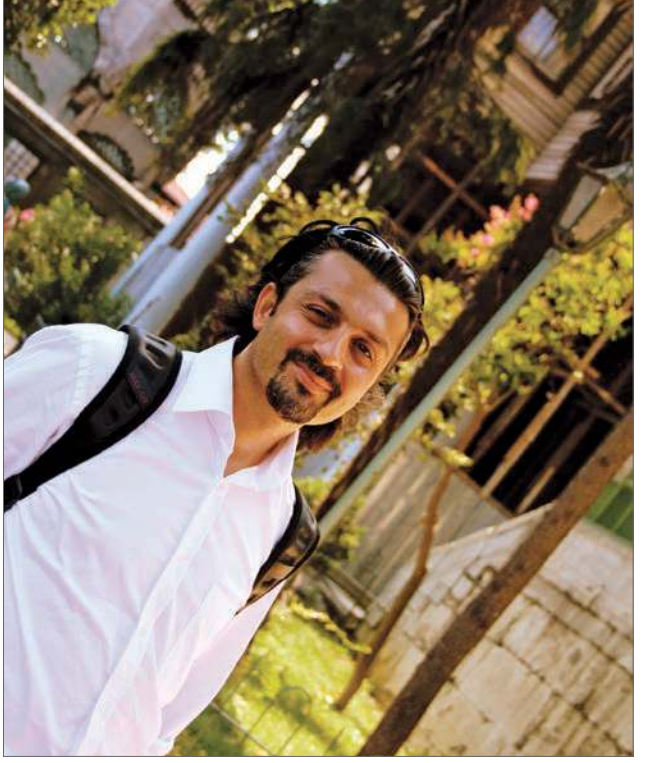
NAZLI KARABIYIKOĞLU

İlk kitabı *İskele*'den bu yana izlediğim bir yazar Nazlı Karabıyıkoğlu. Her yeni öyküsünde kendi yazarlığına bir şeyler ekleme çabasını, yazma enerjisini ve öykü seçimlerindeki çeşitliliği (bir sanatçı bunalımını da yazıyor, bir geyiği de, sözgelimi) seviyorum. *Olivya Çıkmazı*'ndan sonra ondan çok daha ileri düzeyde kitaplar, öyküler gelecektir.

• FARUK DUMAN

Ankara'da doğdu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. İngilizce ve İspanyolca eğitimi aldı. Öyküleri *Varlık*, *Kitap-lık*, *Sözcükler*, *Özgür Edebiyat* dergilerinde yayımlandı. Hazırladığı "Delistan" adlı ilk dosyası "2010 KYÖD Sanat Ödülleri" adı altında düzenlenen Naci Girginsoy Öykü Ödülü'nü aldı ve sembolik olarak kitaplaştırıldı. Yazarın ikinci öykü dosyası "Düş Çeperi", 2010 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri'nde dikkate değer bulundu. Çeşitli edebiyat dergilerinde yazmaya devam ediyor. Öykü: *İskele* (2011), *Olivya Çıkmazı* (2014).

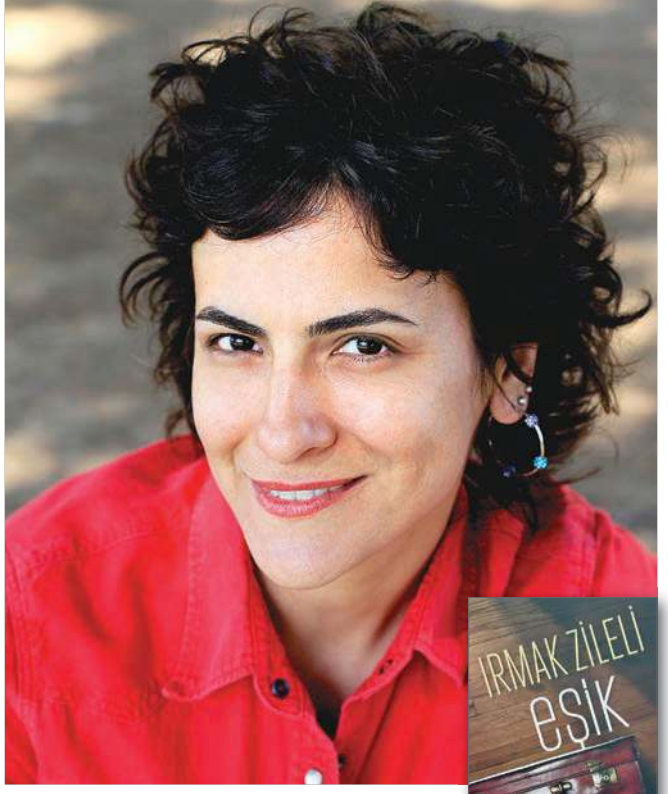
MEHMET FIRAT PÜRSELİM

Batılıların "storyteller" dediğine benzer bir hikâye-anlatıcılığı mayası var Mehmet Fırat Pürselim'in. Köy evine gelen destancılardan ziyade, kentin loş meyhanelerinde konuşanların diline yakın durur. Roman karakteri, onun açısından, anlatacak hikâyesi olan kişidir. Hikâyeler mutlaka acı ve kırgınlık taşır, neşelenecek çok az şeye yer kalır romandaki hayatta. Net tercih yapan yazarların duygusuna sahiptir Pürselim: Mutlu aşkların değil mutsuz aşkların anlatıcısıdır. İnsan varlığına, ıstıraplarının diliyle anlam vermeye çalışır. Roman yazarken içinde gizli bir öykücü barındırdığını da belli eder; ana hikâyeyi küçük alt-hikâyelere böler ve hepsine bağımsız birer ruh verir. Roman ile öykü arasında kurduğu bu evlilikte, tehlikeyi de göze alır. Bunları birleştireyim derken her ikisini de yitirme riskiyle karşı karşıya olduğunu bilir, ama çekinmez. Edebiyatının gelişimi, bir yandan roman-öykü bileşimini yönlendireceği yollarda şekillenecek, diğer yandan hikâye-anlatıcılığı ile karakter-yaratımı arasındaki dengede belirlenecek.

• BURHAN SÖNMEZ

1975 yılında Antalya'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni 1996 yılında bitirdi. İlk kitabı *Hayat Apartımanı* 2012 Naim Tirali Öykü Ödülü'ne değer görüldü. Çocuklar için Doğa Öyküleri serisi hazırlıyor. Serinin ilk kitabı *Flamingo Çocuk* 2013 Mayıs ayında yayımlandı. Öykü: *Hayat Apartımanı* (2011). Roman: *Emanetimdeki Hayatlar ya da Acı Defteri* (2014).

IRMAK ZİLELİ

Bir "siyasal roman" örneği olarak alınabilir mi *Eşik*? Yapıt, bu kavramı birebir gösteren örnek bağlamında alınamasa da otuzunu aşmış bir genç kadının anımsayışları çerçevesinde on yedi yaşına dek gelen çocukluğu, ergenliği, genç kızlığı çerçevesinde acılar içindeki bir ülkede yaşadıklarını yorumlayıp bunların içinden süzülüşüne getirilen duru bakış, yaklaşımla öne çıkıyor. Yapıtın, şefkatle korunması gereken o yaştaki bir insanın yaşadığı çalkantılı siyasal ortama kendi bakışını da yansıttığından hafife alınamayacak bir konum sergilediği ortada.

• M. SADIK ASLANKARA

Bir rüya-anlatı *Gözlerini Kaçırma*. Zileli, gerçekle yalanın, dille düşüncenin, rüya ile gündelik hayatın insan zihnindeki ayrışmazlığını kavramış bir yazar ve bu kavrayışı metnine, hikâyesine tam kıvamında yedirmeyi biliyor. İkinci tekil kişinin ağzından dinlettiriyor hikâyesini ama ikinci tekil kişinin okurla kahraman arasında açtığı mesafeyi yeri geldiğinde azaltıp çoğaltarak, okurunu her satırda içerde tutmayı başarıyor. *Gözlerini Kaçırma*'nın bir şaşırtıcı özelliği ise her yönüyle dişil olan bir anlatının eril bir dille aktarılması.

• OYLUM YILMAZ

1978 yılında İstanbul'da doğdu. Sosyal Antropoloji öğrenimi gördü. 2006 yılından bu yana çeşitli dergilerde, gazete kitap eklerinde değerlendirme ve eleştiri yazılarının yanı sıra editörlüğünü yaptığı *Remzi Kitap Gazetesi*'nde "Devrik Cümle" adlı köşesinde yazmayı sürdürüyor. İlk romanı *Eşik* (2011) ile 2012 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı. İkinci romanı *Gözlerini Kaçırma* 2014'te yayımlandı. Ayrıca *Bayram Çocukları* (2004) adlı bir araştırma ve *Doğruyu Aradım Güzeli Sevdim* (2009) başlığıyla Halit Refiğ ile söyleşi kitabı bulunuyor.

FERAT EMEN

Aykırı, tedirgin edici, tokat gibi çarpan öyküler yazıyor Ferat Emen. Yıllar içinde birikmiş bir öfkenin öykü biçiminde dışavurumu gibi. Dilini kendine uydurmuş, tehdit edici, sıradışı ve ben sizden değilim diyen bir dil. Ferat Emen'in öykülerini anlatmaya önce bu dille başlanabilir. Sokaktan, konuşma dilinden gelen bir dil bu. Herkesin anlayabileceği, yalın, açık, gündelik bu dilin doğrudanlığı önemli. Doğrudan, çünkü yazarı anlatmak istediklerini okura onun hemen anlayabileceği bir dille vermek istiyor. Âdeta suratına çarparak. Gerçek bir protest dildir bu. Bu protest dilin aynı zamanda edebiyat dili oluşu, anlatım biçiminin çok kendine özgü oluşundan ve anlattığı hikâyelerin sıradışılığından geliyor. Bu hikâyelere tuhaf demekten sanırım kaçınmamalıyız. Ferat Emen'in *Hüsniye Hanımın Ağzı*'ndaki öykülerinden çok daha yadırgatıcı ve irkiltici olan bir dizi öyküsünü okumuştum. Bir sokak çocuğunun, üstelik düpedüz kötücüllüğü apaçık olan şu hayata karşı ilencini okuyor gibiyiz.

• SEMİH GÜMÜŞ

1972'de doğdu. İstanbul'da yaşıyor. *Hüsniye Hanımın Ağzı* (2013) ilk kitabı.

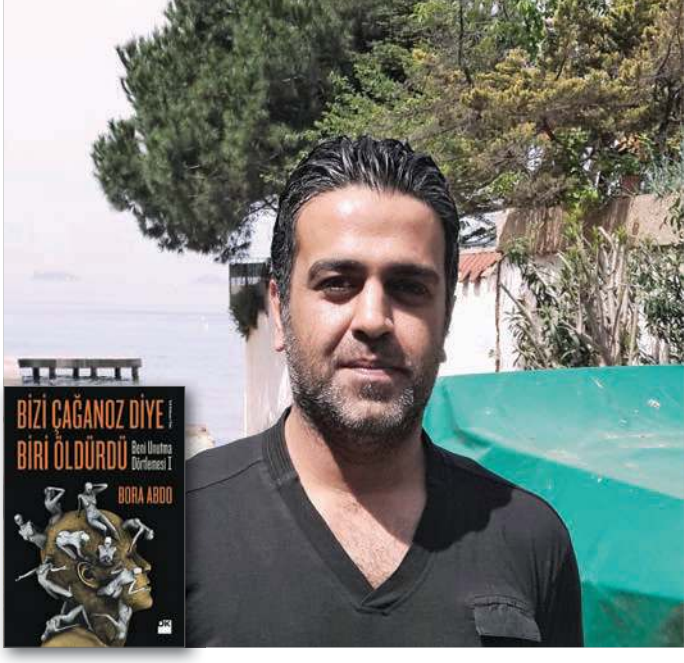

BİRGÜL OĞUZ

Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nde lisans ve yüksek lisans eğitimi gören Oğuz, edebiyat kuramı üzerine yazan, çeviri yapan ve iki öykü kitabı yayımlanmış bir yazar. *Hah* (2012) adlı üç öyküden oluşan kitabında Birgül Oğuz, ölümle sarsılmış bir süreci anlatır. Oğuz'un öykülerinde kurgusal olay örgüsü yoktur. Onun yerine yazar soyutlama içinde ele aldığı karakter aracılığıyla duygulara odaklanır. Öykülerinde ölümü ve acılı bir yas sürecini ama en çok da bu acıyla baş etmek için düşünmeden zamanı geçiştirme sanatını anlatır. Tematik öyküler olmasa da, sahip olmak ve kaybetmek ikilemi temelinde ele alınır ölüm; sahiplenme ve kaybetme dengesi öykülerin de duygusal merkezini oluşturur. Kurguya şiir taşıyan Birgül Oğuz, her yıl Frankfurt Kitap Fuarı'nda bir yazara verilen "AB Edebiyat Ödülü"nü bu sene *Hah* kitabıyla kazanan isim oldu.

• ASUMAN KAFAOĞLU-BÜKE

1981'de doğdu. İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü'nü bitirdi. Aynı üniversitenin Kültürel İncelemeler yüksek lisans programından "Oğuz Atay'da Yazarlık Kurumunun İflası ve Edebi İntihar" başlıklı teziyle mezun oldu. Öykü, deneme ve çevirileri *Varlık*, *Notos*, *Dünyanın Öyküsü*, *İzafi*, *Duvar*, *Remzi Kitap*, *Radikal Kitap*, *Roman Kahramanları*, *Parşömen*, *Birikim* ve *Felsefe Logos* gibi dergilerde yayımlandı. Öykü: *Fasulyenin Bildiği* (2007), *Hah* (2012).

BORA ABDO

Bora Abdo'nun ilk kitabı *Öteki Kışın Kitabı*, genç bir yazarın özgünlüğü olarak karşılanmıştı. Bora Abdo, uzun süren arayış döneminin sonunda, kendine özgü bir dil ve anlatım biçimi bulmuş ve onu bir kitapta tutarlılıkla korumuştu. Kısa, çok kısa cümlelerin ritmi çekiciydi ama bu arada bunun zor bir anlatı biçimi olduğu da kuşkusuzdu. Bora Abdo ikinci kitabı *Bizi Çağanoz Diye Biri Öldürdü*'de ilk kitabındaki dil ve anlatım biçiminin dışına çıkıyor. Demek arayış sürüyor. Dil ve anlatım öncelikli yerlerini gene koruyor. Yakın bir okuma, yazarın öncelikli sorununun anlattığı sorunlar ya da hikâye mi, yoksa dil ve biçim mi sorusunun karşılığını hemen bulur. Belli ki Bora Abdo dil ve biçim sorununu ikinci kitabında daha da öne çıkarıyor. Bir arayış diyorum ama Bora Abdo'nun bu kitabında başından sonuna tutarlılıkla koruduğu bir dil ve anlatım biçimi olduğunu da hemen söylemek gerekir.

• SEMİH GÜMÜŞ

1977'de İstanbul'da doğdu. 2012 yılında Karakış Üçlemesi'nin ilki olan *Öteki Kışın Kitabı* Alakarga Sanat Yayınları tarafından yayımlandı. Bu kitapla 2013 Yunus Nadi Öykü Ödülü'ne değer görüldü. Üçlemenin ikincisi, Gerçek Adı Süreyya adında bir roman. 2014 yılında *Bizi Çağanoz Diye Biri Öldürdü* adlı öykü kitabı Beni Unutma Dörtlemesi'nin ilki olarak yayımlandı. Dörtlemenin ikinci kitabı Balık Boğulması adında bir roman olacak.

DİLEK EMİR

Demek ki öyküleri kalıplara sokarak tanımlamaya gerek yoktur. *Tek Kişilik Kahvaltı*'daki öyküler tanımlanabilir mi, buna gerek var mı, soruları bile anlamsızlaşır. Elbette kendisinden önceki ustalıklardan yararlanarak, öyküyü öykü yapan özellikler öğrenildiği gibi yapılmaya çalışılmıştır. Amerikan öykücülerinin öğrettikleri ya da Vüs'at O. Bener'den Cemil Kavukçu'ya, Barış Bıçakçı'ya uzanan bir çizginin günümüz öykücülüğündeki devamı, *Tek Kişilik Kahvaltı*'yı getiriyor. Öte yandan, dil, üslup ve bu ikisinin yaratıcısı olan tümce yapıları ve sözcüklerin anlamları nasıl taşıyabileceği gibi sorunlar da yazılana özgünlük kazandırmaya başlar. *Tek Kişilik Kahvaltı* özgünlüğünü bu düzeyde de kazanıyor.

• SEMİH GÜMÜŞ

1974 yılında İzmit'te doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Sekiz yıl fon yönetimi alanında çalıştı. Öyküleri *Notos*'ta yayımlandı. *Tek Kişilik Kahvaltı* (2012) ilk kitabı.

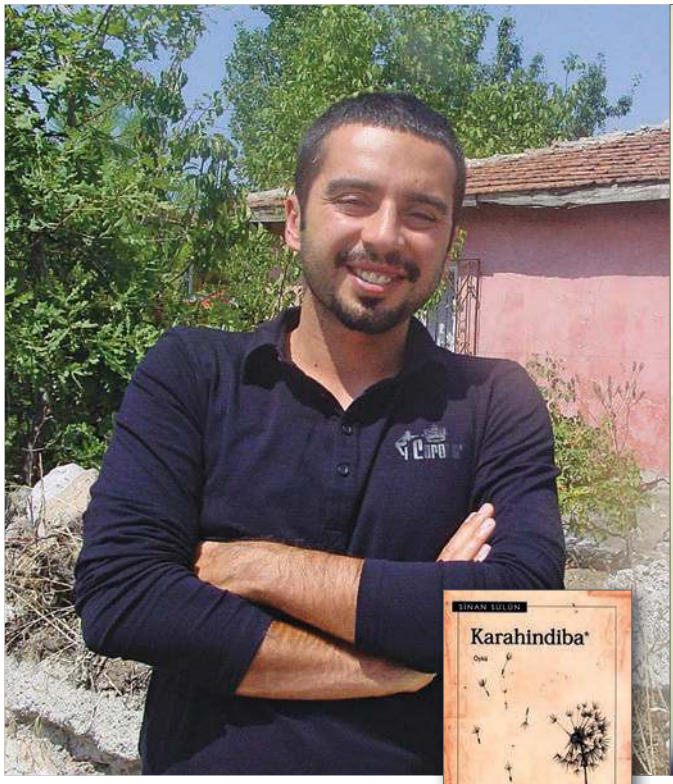
GAMZE GÜLLER

Gamze Güller, fincanı eline almış, edebi yalınlıkta, özgün bir dille kentli kadının falına bakmış. Dişil belleğin katmanlarında duran tozu silmek; içerik bütünlüğü çerçevesinde, Güller'in *İçimdeki Kalabalık*'ta yaptığı, bu. Ben-anlatıcı tarafından seslendirilen kurmacalarında, Güller, aşkın yabancılaşmasıyla yaralanan, kentte yalnızlaşan, "mağdur" bırakılan kadınların fısıltılarına kulak kabartıyor ve duyabildiklerini aktarıyor.

• SEDAT DEMİR

Beşinci Köşe'de Gamze Güller, olgun olduğu kadar içten ve samimi diliyle okuru sürüklemekle kalmıyor, kitabın tamamında da dil bütünlüğüne ulaşıyor. Her biri farklı tonlarda sesler içerse de, özenli dilinin yanı sıra tüm öykülerin ortak özelliği sağlam gözlemlere dayanarak kurgulanmaları ve sahici karakterleri barındırması. Karakterler kendileriyle, hayatla ve edebiyatla ilgili öylesine gerçekçi sorgulamalar yapıyorlar ki okur da bir süre sonra kendine sorular sormaya ve hatta özeleştirisini yapmaya başlıyor. • SUZAN BİLGEN ÖZGÜN

Lisans ve yüksek lisans eğitimini İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde tamamladı. 2007 yılından itibaren *Kitap-lık*, *Her Şeye Karşın*, *Lacivert*, *Patika*, *Kolejliler*, *Bugünden Edebiyat*, *Dünyanın Öyküsü* gibi edebiyat dergilerinde öyküleri ve kitap tanıtım yazıları yayımlandı. 2007 Yılmaz Güney Kültür ve Sanat Festivali Öykü Yarışması'nda "Dağların Soluğu" adlı öyküsüyle birincilik ödülü aldı. 2007 Özgür Pencere Edebiyat Derneği Kadın Öyküleri Yarışması'nda "Gel Pisipisi" adlı öyküsüyle mansiyon aldı. İlk öykü kitabı *İçimdeki Kalabalık* (2008). İkinci öykü kitabı *Beşinci Köşe* (2012) 2013 Orhan Kemal Öykü Yarışması'nda birincilik ödülü aldı.

SİNAN SÜLÜN

Genel olarak hazin şekilde mizah duygusuna sahip bir yazar, diyebilirim Sinan Sülün için. *Karahindiba*'da yer alan her iki öyküsünde de gündelik ve çok aşina olduğumuz, bizi boğan, daraltan, genellikle de çok ama çok mutsuz eden hayatların içinde geziniyor kalemi. Güne, günün insanının sıradan sıkıntılarına, gündelik hayatın bitmek tükenmek bilmeyen ayrıntılarına dalmışken tam, dipte, en diplerde bir yerde gerçekle iç içe olan, koyun koyuna yatan gerçek-dışını, olağanüstünü bulup çıkarmayı başarıyor. Son derece sade dili, atmosfer yaratmadaki başarısı da eklenince bütün bunlara, bir nefeste okunuyor tüm öyküler ve sizi çok derinlerden bir yerlerden yakalayıp tutuyor. Sinan Sülün'ü tanımak hem gündelik dertlere dokunmak hem de her dokunduğunuzda onları tamamen bozmak gibi... *Karahindiba*, edebiyat ortamımızdaki öykü bolluğu/yokluğu içinde nefes aldırıyor.

• OYLUM YILMAZ

1980 yılında İstanbul'da doğdu. 2002 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. *Hayvan Kültür Sanat Dergisi*'nde ve *ZipİstanbuI*'da editör olarak çalıştı. *Birikim*, *Atlas Tarih*, *İstanbulArt News*, *Psikeart*, *Notos*, *Kültür Mafyası*, *egoistokur* gibi birçok dergi, gazete, internet sitesinde yazıları yayımlandı. Öğrencilik yıllarından itibaren tezgâhtar, garson, gişe memuru, redaktör, muhabir, editör ve reprezant olarak birçok işte çalıştı. *Karahindiba* (2011) ilk kitabı.

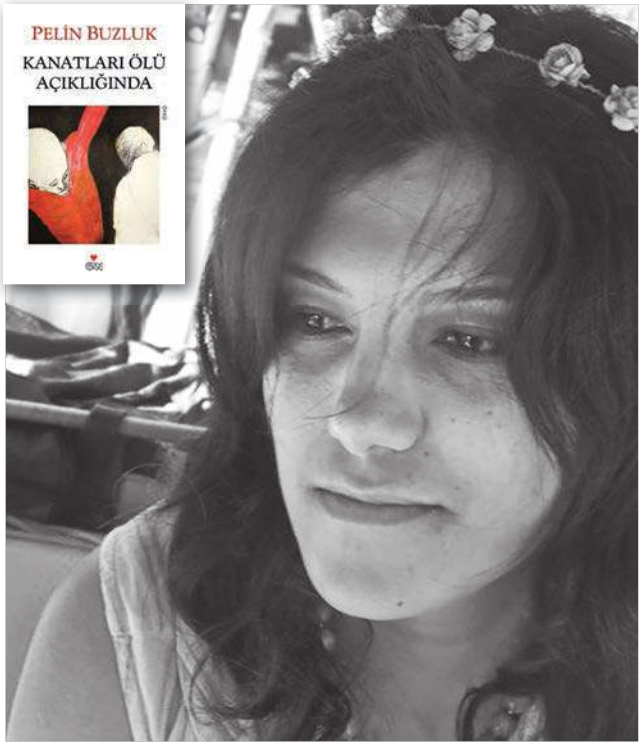
SUAT DUMAN

Suçla bulmaca oyununu birbirine karıştıran çömez bir dedektif tiplemesi sayesinde Suat Duman hedefi tutturuyor ve suçun bir oyun olmadığını, insanları öldürmeye sevk eden itkinin ardındaki toplumsal gerçekleri, suça bulaşmış sermayeyi sergiliyor. Muammayı günümüz Türkiye Cumhuriyeti'nin kriminal sorunlarıyla ilişkilendiren *Cinayet Mevsimi*, siyasi polisiyelerin içinde mütalaa edilebilir. Hikâyenin hızlı ve heyecanlı akışını akıcı anlatımıyla destekleyen Suat Duman, mekânları iyi kullanmış. Ankara şehrini, Hukuk ve Siyasal Bilgiler fakülteleri çevresini, 2000'li yılların öğrenci yaşantısını az sayfada, karakteristik ayrıntılarla yakalaması, Erhan Bener'in aynı çevrelerde geçen başarılı polisiyesi *Loş Ayna*'yı (1961) hatırlatıyor.

• A. ÖMER TÜRKEŞ

Kars'ta doğdu, Ankara'da okudu, İstanbul'da yaşıyor. İlk kitabı *Cinayet Mevsimi*'ni 2009'da, ikinci kitabı *Müruruzaman Cinayetleri*'ni 2011 yılında yayımladı. 2012 yılında yayıncılığa başlayan Alakarga Yayınları'nın kurucularındandır.

PELİN BUZLUK

Pelin Buzluk öykülerini az sözcükle yapılandırmaya, metin içi boşluk ve suskularda gizlenen anlamları çoğaltmaya dikkat ediyor. Az konuşan, sesi az olan ama anlam derinliği yüreğe işleyen bir öykü evreni kuruyor. Öyküde, söylenenler kadar söylenmeyenlerin, eksik bırakılanların da önemli olduğunu belirtiyor. *Deli Bal*'da oluşturmaya başladığı bu evreni öncelikle kendine özgü bir dil ve üslup aracılığıyla şekillendiriyor ve bu kişisel dil içinde yazınsal dilin yeni anlam ve anlatım olanaklarının sınırlarını araştırıyor. Öykülerini kısa, etkili, çarpıcı cümlelerle oluşturan yazar, içeriğin gerektirdiği bir söylemle yazmaya, bu içeriği seçtiği sözcüklerle metnine ince ince dokumaya özen gösteriyor. Pelin Buzluk'un az kullanılan, pek bilinmeyen ya da dilde unutulmaya yüz tutan güzel ve anlamlı sözcükleri keşfetme serüvenine ortak olmak, okura ayrı bir heyecan veriyor.

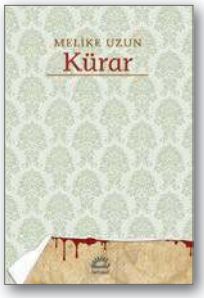
• HÜLYA SOYŞEKERCİ

1984'te Ankara'da doğdu. Ankara Atatürk Lisesi'nden mezun olduktan sonra ODTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü'ne girdi. 2008'de lisans eğitimini tamamladı. Öykü ve yazıları 2002'den bu yana *Varlık*, *Kitap-lık*, *Notos*, *Sıcak Nal*, *Dünyanın Öyküsü*, *Özgür Edebiyat*, *Akköy*, *Nikbinlik* ve *Kül Öykü* dergilerinde yayımlandı. *Deli Bal* adlı öykü dosyasıyla 2010 Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'ne değer görüldü. İkinci öykü kitabı: *Kanatları Ölü Açıklığında* (2012).

MELİKE UZUN

Kürar (2014) iyilikle kötülüğü bazen ayrıştırıp birbirlerinin üzerinden, bazen de eşleştirip birbirlerinin içinden çıkararak anlatırken, daha çok şiddetin zeminine yerleşiyor. Bazen bir büfenin kedisi kitapta tekmelene tekmelene öldürülürken, bazen bir hamster öğrenciler tarafından topluca tavana savruluyor. Bazen de bir anne, kapana yakalanmış bir farenin canını çalı süpürgesiyle bağırsaklarını mutfağa dökene dek vurarak alıyor. İyilikle kötülüğü anlatmak için doğru bir zemin seçildiği için de, şiddet, bakar bakmaz görünen bu yüzlerinden, kolay kolay seçilemeyecek görünümlerine doğru yüz değiştiriyor. Genişledikçe genleşiyor ve böylece, hem iyiliğin hem de kötülüğün, kısaca insanın en azılı bileşenlerinden birine dönüşüyor.

• TOLGA MERİÇ

1975 yılında Eskişehir'de doğdu. Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun.

MELİKE İNCİ

Herkesin içinde "giz"leri, bir meleği bir de şeytanı vardır. Hangisinin ön planda olacağını ya siz ya da şartlar belirler. Bir insanı tam anlamıyla tanımak mümkün değildir; çünkü her şartta görmemişizdir. Bu sebepten kendimizi bile tam anlamıyla tanıyamayız. *O Anda* romanı tam da bu şartların romanı işte! Sorgulayan, sorgulatan; eksiklerimizi düşündüren, "yabancı"mızı aratan ve eğer zaten hayatımızdaysa fark etmemizi sağlayan bir roman. Aslına bakarsanız çoğu "sıradışı zırvalıklarının" ötesinde gerçekten sıradışı. "Yok artık!" dedikten bir beş dakika sonra gerçekten anladığımız karakterlerden oluşuyor ve karakterleri çok seviyoruz. Zaten anladığımız, anlamlandırabildiğimiz şeyleri severiz ya hani, tam o hesap. Karakterler öyle içten ki sanki bir balıkçıda karşılaşıp, "Merhabalar Yasemincim, sen doğru olanı yaptın dostum" falan derken bulabilecekmiş gibi hissediyorsunuz kendinizi.
• G. ZEYNEP SÜPHANDAĞ

1975 yılında İstanbul'da doğdu. Altkitap.com adlı elektronik kitap yayınevinin açtığı 2010 öykü yarışmasında "Yok Gibi" adlı öyküsüyle yayınevi tarafından hazırlanan *Veda* adlı öykü seçkisinde yer almaya değer görüldü. 2013 yılında tamamladığı *O Anda* adlı romanı 2014 yılında Yitik Ülke Yayınları tarafından yayımlandı. Halen öyküler ve bazı internet siteleri için denemeler yazmaya devam ediyor.

ONUR ÇALI

Onur Çalı *Eksik Yıl*'da öyküleri boşlukla dolduruyor. Öyküler bağımsız olsa da benzerlikler etrafında buluşuyor. Karakterler yabancılaşmış, yılgın, kabullenmiş kişiler. Onlar hakkında derinlikli bilgi vermek yerine, ipucunu avucumuza bırakıp geriye çekiliyor Onur Çalı. Kişileri davranış, söz, diyalog yoluyla bütünlemek okura kalıyor. Bu hiç de zor değil; çünkü hepsini gerçek hayattan da biliyoruz.
• ARZU EYLEM

1984 yılında Bergama'da doğdu. Hacettepe ve Ankara üniversitelerinde okudu, öğrenciliği sürrüyor. Öyküleri ve çevirileri *Notos*, *Sarnıç Öykü*, *Dünyanın Öyküsü*, *Gard Şiir* gibi çeşitli dergi ve fanzinlerde yayımlandı. Öykü ve yazılarıyla birçok seçkiye, fanzine ve e-dergiye katkıda bulundu. *Eksik Yıl* (2012) ve *Geçen Sene Doğanlar* (2014) adlı iki öykü kitabı; Başak Çetin'le birlikte e-kitap olarak yayımladıkları *Ahiku Dünya* (2013) adlı bir haiku kitabı var. İnternet ortamında, *Parşömen-Sanal Fanzin*'i yayımlıyor. Perşembe Grubu'nun çıkardığı *Balkon* adlı fanzine katkı sunuyor.

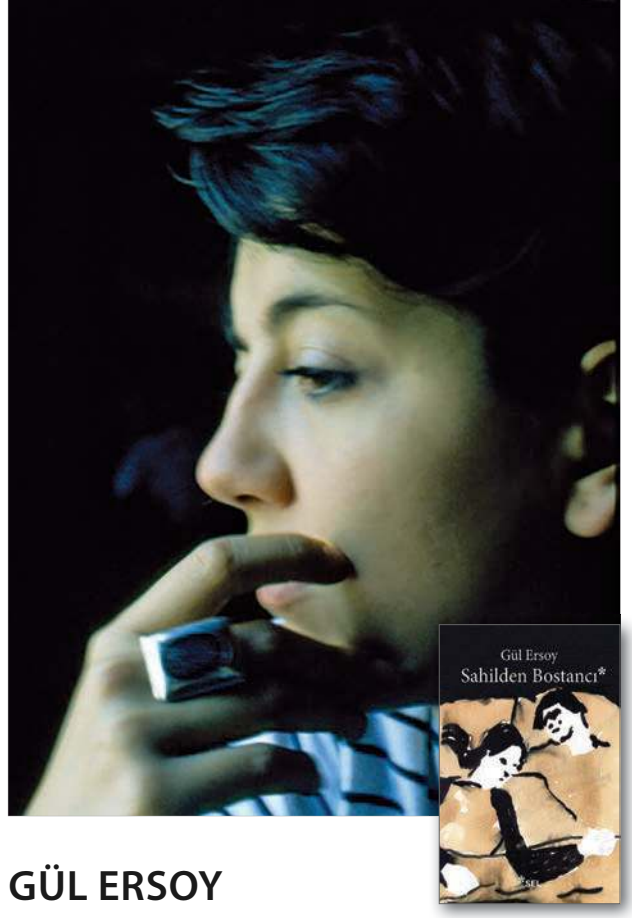

MELİSA KESMEZ

Melisa Kesmez'in öykülerinin kahramanları çoğunlukla şehirli genç kadınlar ve sahici şehirli genç kadınlar gibi nefes alıp veriyorlar. Sahici bir dille konuşuyorlar. Sahici evlerde yaşıyorlar. Herkesin başına gelebilecek türden olaylar karşısında sahici insan tepkileri veriyorlar. Bu sahiciliği ayakta tutan en önemli unsurlardan biri, Melisa Kesmez'in kendinden emin, abartısız ve alçakgönüllü anlatımı. Aynı öyküler, yeteneksiz bir yazarın elinde rahatlıkla duygu sömürücü bir kıvama da gelebilirdi. Ancak Melisa Kesmez, duygusallığın dozunu ustaca ayarlıyor. Süslü püslü tasvirler yerine, görünürde önemsiz ama aslında son derece vurucu bir dizi detay sayesinde okuyucuyu içine çeken öyküler kuruyor. *Atları Bağlayın Geceyi Burada Geçireceğiz*'in (2014) bir bütün olarak bende uyandırdığı his, öykülere konu olan deneyimleri birebir yaşamamış olsam da okuduklarımın bana "tanıdık gelmesi" haliydi. Bunu da son derece olumlu, sıcak bir okuma deneyimi olarak söylüyorum.

• HİKMET HÜKÜMENOĞLU

Eylül 1980'de İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Üniversitesi'nde Sosyoloji okudu. Bir dönem Londra'da yaşadı. Çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları ve söyleşileri yayımlandı. İstanbul'da yaşıyor.

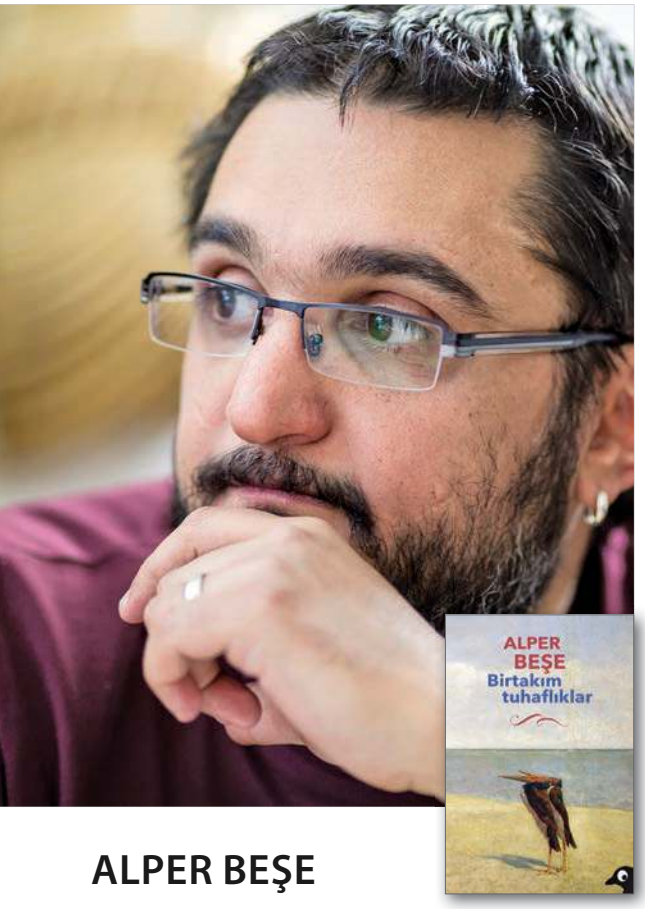

GÜL ERSOY

Gül Ersoy, dünyanın neresinden olursak olalım, dünyanın neresinde durursak duralım bugünden geçmişe ve geleceğe uzanan ortaklaşa bir insani duyarlıktan, insanlık durumundan, hal'den söz ediyor. Ersoy'un öykülerinde işsizlik, asit yağmurları, çocukları en iyi kreşe yazdırma arzusu, aşk acıları, ölüm sızıları, cümle varoluş sıkıntıları; Helsinki'nin karanlık günlerinden güney bölgelerinde sahil boyunca durup duran şezlonglara, Hindistan'ın yağmur ormanlarından Capetown'dan alınmış bir tablonun içine uzanıyor. Dünyanın her yerinden insan ruhuna değip geçiyor. Sade, süssüz bir dili var Ersoy'un. Dilinin sadeliği zaman zaman anlatısını çoraklaştırma tehlikesine düşürüyor ama. Yazar bu tehlikenin kıyısında duruyor, içine düşmüyor, diyebilirim. Bir de çoğu öykücüde gördüğüm, hemen her öyküyü birinci tekille yazıp öykünün kahramanını hep aynı kişiymiş gibi hissettirme, derdi. Birinci tekilin şüphe çekici gölgesi Gül Ersoy'un öykülerinde de bir görünüp bir kayboluyor, ama ne yine de kahramanların, imgelerin, hikâye örgüsünün önüne geçmiyor.

• OYLUM YILMAZ

1978'de İstanbul'da doğdu. Biri konservatuvar olmak üzere üç üniversiteye devam etti. Yurtdışında dolaştı. Hâlâ öğrenci. Şiirleri ve öyküleri *Varlık*, *Düzyazı Baylar*, *Yasak Elma*, *Yitik Ülke* ve *Altzine* gibi dergilerde yayımlandı. *Sahilden Bostancı* (2014) ilk öykü kitabı.

ALPER BEŞE

Birtakım Tuhaflıklar adlı kitabı, daha kitap olmadan önce, yani bir dosyayken 2013'te dikkate değer bulunmuş bir dosyaydı. Alper Beşe, kitap haline getirirken yeni öykülerle zenginleştirmiş kitabını. Üç bölümden oluşan kitabın İşler ve Günler ilk bölümünü, Birtakım Tuhaflıklar ikinci bölümünü, İki Artı Bir ise üçüncü bölümünü oluşturuyor. Her öyküsünün daha ilk paragrafında acemilikten uzak bir yazar çıkıyor karşımıza. Çok basit bir şey yapıyor Beşe. Elindeki iskambil destesini önce kendi oyun planına göre kuruyor. Sonra elini tamamen açarak oynuyor. Ne yapacağını bildiğimizi sanıyoruz, ama öyle değil. "Son kırk yılın en sıcak yazı diyordu iş ilanlarına bakmak için aldığım gazete," diye söze giriyor kahramanı ilk öyküde. Kahramanın işsiz olduğunu bu şekilde gösteriyor. Tıpkı Vüs'at O. Bener'in "Dost" öyküsüne girdiği gibi.

• ÇAĞLAYAN ÇEVİK

1983'te Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi. *Dördüncü Rusya Seferi* adlı oyunu Ankara'da sahnelendi. *Birtakım Tuhaflıklar* adlı öykü dosyası 2013 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülleri'nde dikkate değer bulundu.

GÖKHAN YILMAZ

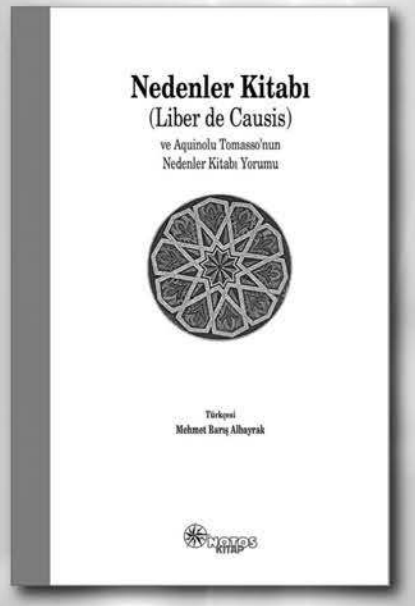
Dilin sınırlarını bir hayli zorluyor Gökhan Yılmaz. "Oyun hamuru" gibi kullandığı dilin kurallarını bir tarafa bırakıyor. Sadece yazım şekli olarak değil, noktalama işaretleri kullanımında da belli kalıplara bağlı kalmıyor. Kesme işareti kullanılması gereken yerde, bu gerekliliğe takılmadan bir virgül yerleştiriyor. Sınırları kaldırıyor ve bu sebeple de öyküleri bambaşka bir şekil alıyor. Kendisinin tabiriyle bazen "öyk" oluyor yazdıkları öyküden ziyade. Bir anda çıkmış ve o şekilde akıp giden öyküleri belki de bu yüzden biraz "öyk"e benziyor.

• İLKER ASLAN

1987 İstanbul doğumlu. MSGSÜ Türk Dili ve Edebiyatı mezunu. *Lacivert*, *Öykü Teknesi*, *Melantis*, *Kül Öykü*, *Dergâh*, *yeniyazı*, *Özgür Edebiyat*, *Kitap-lık*, *Notos*, *Hece*, *Hurda* ve *Natama* gibi dergilerde öyküleri yayımlandı. Öykü: *Biraz Kuşlar, Azıcık Allah* (2012), *İkiye Kadar Sayamamak* (2013).

Önemli bir klasik...

Kuram-Temel Metinler
Nisan 2014
16 TL • 170 s. • ISBN 978-605-5904-84-5

"İlk neden her şeyde tek bir biçimde var olur, ama bu şeyler ilk nedende tek bir biçimde var olmaz."

12. yüzyılda Endülüs'te Latinceye çevrilen Nedenler Kitabı'nın orijinalinin 9. yüzyılda Bağdat yakınlarında, kimliği bilinmeyen bir İslam filozofu tarafından yazıldığı öne sürülmektedir. Plotinus'un metinlerinden derlenen sözde-Aristoteles metni Aristoteles'in Teolojisi ile beraber, İslam felsefesinin Yeni-Platoncu ve Aristotelesçi temellerinin en önemli iki metninden biri olarak görülmektedir. Hem Platoncu hem Aristotelesçi düşünceden etkilenen metin, aynı zamanda her ikisinden de ayrılarak temel aldığı Proklos'un çoktanrıcı Teolojinin Öğeleri'ni tektanrıcı bir temelden yorumlamaktadır. Dönemin iç içe geçmiş felsefi ve teolojik tartışmalarını da konu etmesi açısından önemli olan Aquinolu Tomasso'nun Nedenler Kitabı Yorumu ile beraber yayımladığımız Nedenler Kitabı Hıristiyan ve İslam felsefesine etkisiyle, çoktanrıcılık ve tektanrıcılığın kesişim noktasında yer alan kökeniyle, yalnızca sudûr geleneği içerisinde bir metin olmanın ötesinde, her klasik metin gibi, okunduğu zamanın okurları tarafından da yorumlanmayı hak ediyor.

Türkçesi **Mehmet Barış Albayrak**

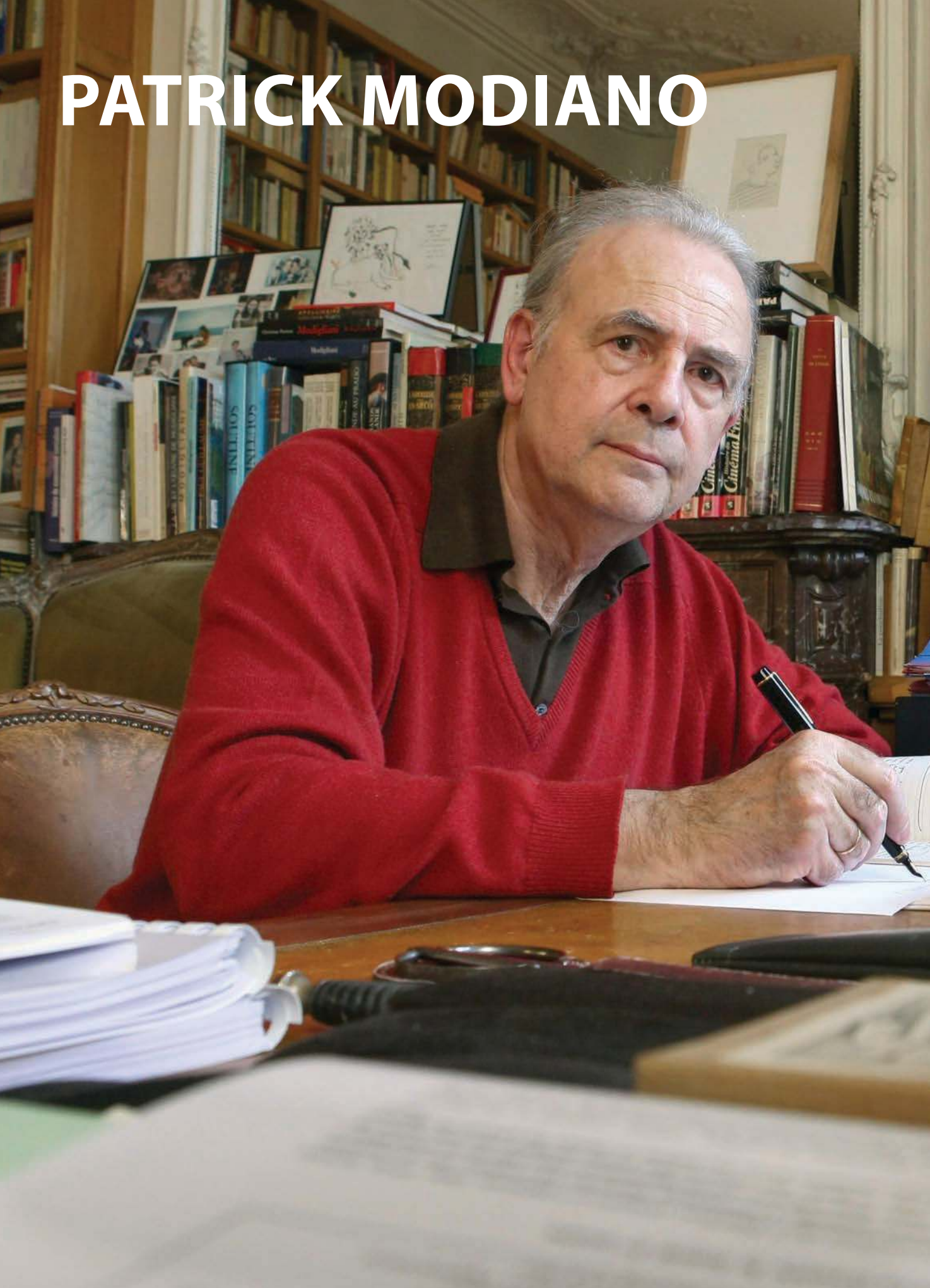
Notos Kitap Yayınevi
0212 243 49 07

Dağıtım Alfa Dağıtım
022 513 34 20

www.notoskitap.com
facebook.com/NotosKitap
twitter.com/NotosKitap

NOTOS KİTAP

PATRICK MODIANO

Çocukluğumun polisiye bir romana benzediğini görüyorum.

Tam olarak ne olmuştu?

2014 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ.

"1960'lı yıllarda benim kuşağımdan yazmaya heveslenen insanlar romanla, saf edebiyatla pek ilgilenmiyorlardı. Yazmaya başladığımda daha çok sosyal bilimlere yönelim vardı. Sanırım ustalara, entelektüel olarak uyarılmaya ve yönlendirilmeye ihtiyaçları vardı; bu yüzden Barthes'ın, Foucault'nun ya da Althusser'in öğrencileri oldular. Bense zaten bir romancının bakışına sahiptim, bu beni teorilerden uzak tuttu."

NATHALIE CROM

1968 yılında sıkılgan, uzun boylu bir genç adam edebiyat sahnesine etkileyici bir giriş yapıyordu: Patrick Modiano, *La Place de l'étoile* romanını yayımlamıştı. Bu roman neredeyse yarım asır sonra, birbirini izleyen, sıkı sıkıya ilişkili ve beraber alındıklarında kayıp zamanın bir arayışı gibi değil de her biri uzun bir şiirin yeni bir dörtlüğü gibi okunan bir bibliyografyanın ilk köşe taşıydı. Ya da yinelenen motifler etrafında durmadan yeniden başlayan bir varyasyon: büyüdüğü savaş sonrası Paris, başarısız ebeveynlerin yanında bir çocukluk, yalnız ve yasadışı bir ergenlik... Patrick Modiano geçmişi şiirsel malzeme olarak kullansa da, sık sık yapıştırılan "nostaljik" sıfatından hoşlanmıyor. Hayalperest, ciddi, mükemmel biçimde özgün, estetik akımlardan etkilenmeyen eseri yıllara meydan okuyor. Bu da onun ayrı bir yerde olmasını sağlıyor. Kendini gizleyen, paylaşımlardan hoşlanmayan bir insan ve başkalarından etkilenmeyen, yapıp ettiklerinden emin bir yazar...

Patrick Modiano, 9 Ekim Perşembe günü Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı. 1978'de *Rue des Boutiques Obscures* kitabıyla Goncourt Ödülü'ne değer görülmüştü. Yeni romanı *Pour que tu ne te perdes pas dans le quartier*'nin yayımlanması vesilesiyle kendisiyle görüştük. Kendinden söz etmektense kitaplarından söz etmeyi tercih ettiğini söyledi.

Bir defasında polisiye roman yazmak istediğinizi dile getirmiştiniz. Bu yeni kitap neredeyse bir polisiye gibi...

Evet, polisiye romanlar yazabilme nostaljisi içindeydim; hep bunu arzu ettim. Ya da her ay yeni bir kitap yayımlayan George Simenon'unkiler gibi diziler kaleme alabilmeyi. Aslında polisiye romanların başlıca temaları benim takıntı haline getirdiklerimden çok farklı değil: kayıplar, kimlik sorunları, hafıza kaybı, gizemli bir geçmişe dönme. Aynı şekilde, bir kişi ya da olay üzerine birbiriyle çelişen tanıklıklar sunmam beni bu türe yakınlaştırıyor. Bu tür entrikalara duyduğum ilginin daha kişisel bir yanı da var. Geçmişe dönüp baktığımda çocukluğumun polisiye bir romana benzediğini görüyorum. Bazı anlarda son derece gizemli insanlar ve olaylarla çevriliydim. Çocuklar yaşadıkları anla ilgili fazla soru sormazlar, her şey onlara doğal gelir. Ama daha sonra, zaman akmaya başlayınca insan geçmişe döner ve kendisine sorar: Tam olarak ne olmuştu?

Modiano, 1978 Goncourt Ödülü'nü kazandıktan sonra

Polisiye romanın sonunda bir açıklama, bir çözüm vardır. Bu, benim gibi, parçalanmış, belirsiz, düşsel bir geçmişi çizmek isteyen birine uygun değil. Zaten klasik anlamda romanlar da yazmıyorum. Daha çok düşsel olanla ilişkili, biraz belirsiz şeyler yazdıklarım.

Öyleyse neden hiç polisiye yazmadınız?

Polisiye roman bir çeşit gerçekçilik, hatta natüralizm gerektirir, son derece katı ve etki yaratmaya yönelik bir yapısı vardır. Burada hayalin akıcılığına yer yoktur, gerçekçi hatta didaktik olmak gerekir ki bulmacanın parçaları birbirine uysun. Polisiye romanın sonunda bir açıklama, bir çözüm vardır. Bu, benim gibi, parçalanmış, belirsiz, düşsel bir geçmişi çizmek isteyen birine uygun değil. Zaten klasik anlamda romanlar da yazmıyorum. Daha çok düşsel olanla ilişkili, biraz belirsiz şeyler yazdıklarım.

Bu yeni romanı yazmanıza neden olan ilk düşünceyi hatırlıyor musunuz?

Bir gün, çok gençken, 12-13 yaşlarındayken yazdığım bir notu buldum. Peter Cheney tarzı kara roman ile *Grand Meaulnes* karışımı bir şeyler yazmayı denemek istediğimi not almışım. Bu, birkaç yıl öncesinde, çocukluğumun sorunlu bir döneminde olmuştu. O dönemde Paris yakınlarında, Seine-et-Oise'da, Alain-Fournier'nin romanını çağrıştıran, yakınlarında harabe bir şato olan kırsal bir banliyöde oturuyorduk. Ebeveynlerim yoktu, yanında kaldığım insanlar biraz tekinsizdi, ortam acayipti. Yirmi beş yıl önce *Remise de peine* adlı kitabımda bu zamanları zaten anlatmıştım.

Buna rağmen otobiyografiye uzak duruyorsunuz...

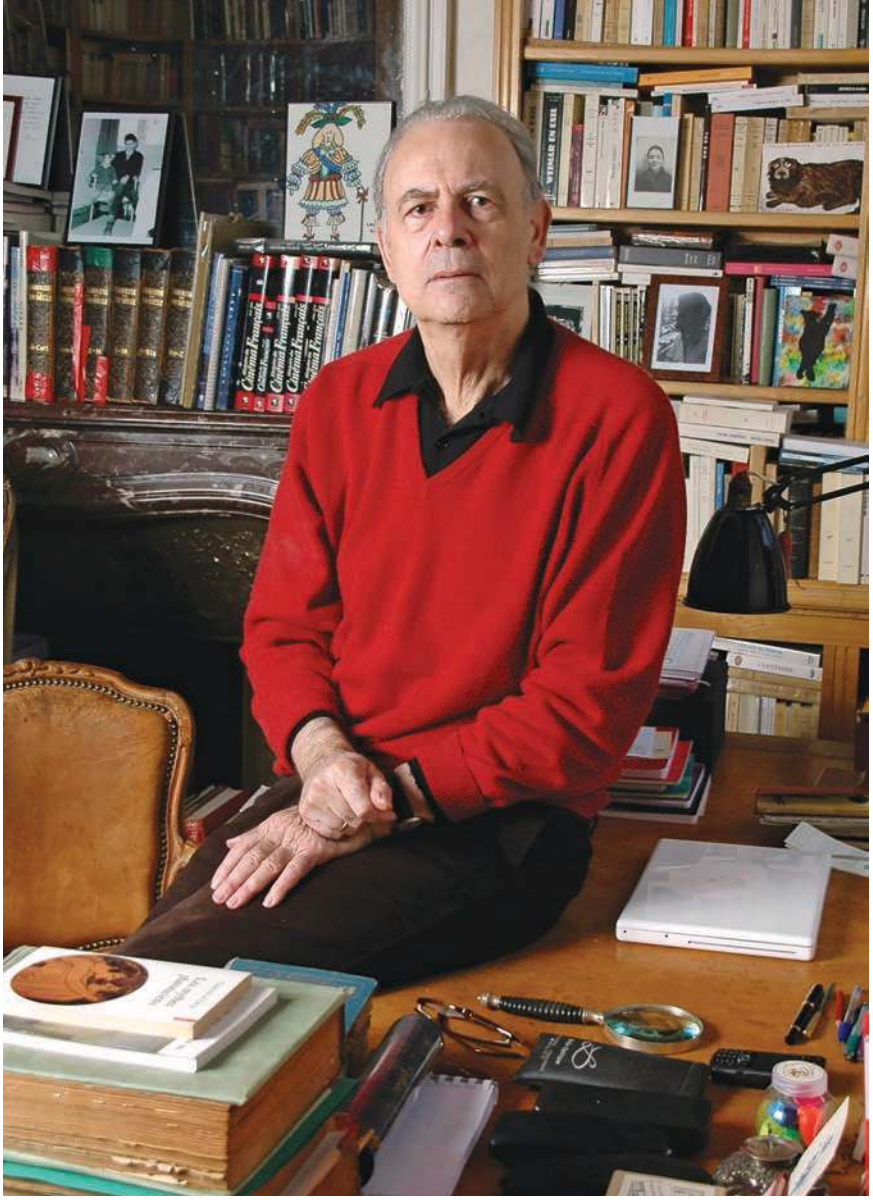
Benim için çocukluğuma narsistik şekilde dalmak gibi bir şey hiçbir zaman söz konusu olmadı. Kendimi anlatmak ya da anlaşılır olmak için yazmıyorum. Gerçekleri yeniden kurmak için de yazmıyorum. İçimde içgözlem yapmaya dair hiçbir arzu yok. Hayır, yalnızca çocukluğumda bir atmosferden, bir ortamdan, bazen çeşitli durumlardan etkilendim ve kitap yazmak için bunlardan yararlanıyorum. Öte yandan otobiyografi düzleminden çıkarak kendimi hayali, şiirsel olanda konumlandırdım, çocukluğumun birkaç ola-

yını da bir matris yaratmak için kullandım. Bunlar bazen komik, önemsiz ve kuşkusuz hiç de gizemli olmayan olaylardı özünde. Örneğin şunu hatırlıyorum: 10 yaşına doğru elime geçen ve gizlice okuduğum bir magazin dergisinde sevgilisini öldürdüğü için ağır cezada yargılanan tıp öğrencisi genç bir kadının fotoğrafına rastlamıştım. Bu yüz hafızama öylesine kazınmıştı ki yıllar sonra Paris'te, Dragon Caddesi'nde yürürken onu tanıdım. Beni neden böylesine etkilemiş olduğunu anlamaya çalışmıyorum; önemli olan beni bir hayale itmiş olması.

Aynı şekilde, çocukken ailem, onların anlaşılmaz tutumları, çevrelerindeki belalı tipler, bilmediğim ama benim kuşağımdan herkes gibi benim için de son derece somut olan İşgal hakkında sorduğum sorular... Bütün bunları açıklamaya çalışmıyorum, sadece şiirsel bir düzleme taşımaya çalışıyorum. Olaylar kendi başlarına bir önem taşımıyor, ama sanki hayal âleminde ya da düşlerdeki gibi yansımaları var. Rüyada görüldükleri gibi, bazen karıştırılıp birbirlerine katılarak üzerlerine fosforlu bir ışık tutuluyor, metamorfoza uğruyorlar. Bu şekilde yazarak kendi kendime otobiyografik bir bakış açısından daha yakın olduğum izlenimini ediniyorum.

Eserleriniz arasında yalnıza *Un pedigree* mi tam bir otobiyografik nitelik taşıyor?

Evet, bu şekilde bakabiliriz. Yine de ilginç bir şekilde, bu kitapta çok yakın kişilerden ya da olaylardan söz etmiyorum. Aslında bu romanı hayatta bana yüklenen bazı safraları atmak için yazdım: ebeveynlerim, çocukluk ve ergenlik döneminde insanın çevresinde olan kişiler, seçmediğiniz ama orada olan ve sizi kısıtlayan ya da üzerinize yük olan kişiler. Gerçekten bunlardan kurtulmak istiyordum, tanımadığınız bir cesetten kurtulmak istemek gibi. Bu romanı, hakkımda yazılan ve hatalarla dolu bir kitaptan sonra kaleme almıştım. Sadece kendim için bir belgesel olarak, çocukluğum ve ergenliğim hakkında olgulara dayanan ve ayrıntılı bir çeşit beyanname hazırlama niyetindeydim. On yılın sonunda, üzerinde tekrar çalışarak yayına hazır hale getirdim. Bunun sonucunda ortaya bu özlü ve yoğun kitap, *Un pedigree* çıktı; bir ara tam da bu gerçeğe dayanan, otobiyografik niteliği yüzünden yayımladığıma pişman oldum. Sonra ilginç bir şey oldu: Bu kitap sanki öbür kitaplarım tarafından soğuruldu, onlardan ayrılmıyordu, sanki diğer kitaplarımın iskeleti gibiydi.

Gerçekleri yeniden kurmak için yazmıyorum. Çocukluğumda bir ortamdan, çeşitli durumlardan etkilendim; kitap yazmak için bunlardan yararlanıyorum.

Sürekli aynı motiflere dönerken bazen hayal gücünüzün kuruduğu korkusuna kapılmıyor musunuz?

Ancak sonradan, daha önce yazdığınız temaları, imgeleri ele aldığınızın farkına varıyorsunuz. Bu bilinçdışı şekilde gerçekleşiyor, ama bir an geliyor ki tekrarlar ve üst üste gelmeler yüzünden artık işlerin yürümeyeceğinden korkuyorsunuz. Faulkner, yazmanın hayali kuruttuğunu söylemişti. Bunu engellemek mümkün. Bu yeni romandaki olay kurgusunu *Remise de peine*'de de kullanmıştım ve içgüdüsel olarak yeni bir bakış açısı bulmam gerektiğini biliyordum. Böylece artık "ben" yoktu, üçüncü tekil şahıstan bir anlatı meydana geldi. Olaylar da bugünden, 21. yüzyılın başlarından hareketle düşünüldü, yani meydana gelmelerinden yarım asır sonrasından. Her zaman aynı temaları, çocukluğumdan ge-

Bazen her şeyin değişmesi için bir sayfada bir iki kelimeyi silmek yeterli oluyor. Ama bütün bunlar yazarın mutfağı, başkaları için sıkıcı şeyler...

len şu "zımbırtıları" yazacağımı sanabilirler, ama ben bunu dönüşen bakış açılarından hareket ederek yapıyorum.

Yaklaşık elli yıldır yazıyorsunuz, ama tüm bu yılların ve farklı estetik akımların içinden etkilenmeden geçmiş gibisiniz. Ne dersiniz?

1960'lı yıllarda benim kuşağımdan yazmaya heveslenen insanlar romanla, saf edebiyatla pek ilgilenmiyorlardı. Yazmaya başladığımda daha çok sosyal bilimlere yönelim vardı. Sanırım ustalara, entelektüel olarak uyarılmaya ve yönlendirilmeye ihtiyaçları vardı; bu yüzden Barthes'ın, Foucault'nun ya da Althusser'in öğrencileri oldular. Bense zaten bir romancının bakışına sahiptim, bu beni teorilerden uzak tuttu. Bu ustalar karakter olarak beni ilgilendiriyordu; tutumlarındaki ayrıntılara, kişiliklerine bağlanıyordum, düşüncelerine değil. Bir gün tesadüfen Jacques Lacan ile karşılaştığımı, hareketlerini, sesini, konuşma şeklini gözlemlediğimi hatırlıyorum. Belki de yüzeysel bir şeydir bu, kabul ediyorum...

Psikanaliz sizi hiç cezbetmedi mi?

Psikanaliz bazen bir polisiye romanı andırır. Gizli bir şey var, istemediğiniz ya da göremediğiniz; analitik sürecin sonunda çıkacak şeyi keşfetmeyi beklersiniz. Soruşturmaya çok yakın bir şey bu. "Perdeli anı" gibi bazı kavramlardan çok etkilenmiştim; çok acı bir anıyı, birlikte yaşaması daha kolay bir başkasıyla değiştiriyorsunuz. Ama burada hâlâ bir romancının bakış açısı var. Psikanaliz benim için terapi kavramıyla ilintili değil. Zaten yazarlar psikanalize girse de –çok yakın olduğum Raymond Queneau'dan başlayarak– bana öyle geliyor ki yazan birisinin bir miktar opaklığa ihtiyacı oluyor. Tamamen anlamamaya duyulan ihtiyaç. Yarı uykuda olma hali gibi; uyandığınızda o bilinci kaybetme riski var.

Her zaman aynı temaları, çocukluğumdan gelen şu "zımbırtıları" yazacağımı sanabilirler, ama ben bunu dönüşen bakış açılarından hareket ederek yapıyorum.

Romanınızın başkahramanı Jean Daragane yalnızca Buffon'un *l'Histoire naturelle*'ini okuyor. Siz de mi öylesiniz?

Daragane hayatı boyunca bu konularla –hayvanlarla, ağaçlarla– daha fazla ilgilenememekten pişmanlık duyuyor. Ben öyle düşünmüyorum. Okumalarımda her zaman bana yabancı, tanımadığım evrenlere doğru gittim. Örneğin, kırsal bölgeleri yazan büyük Rus ya da İngiliz romancılarına. Ama insan yeterince gözlemlemediğinden bazen pişmanlık duyuyor. Ya da o az gözlemlediği şeyler üzerine yeterince yazmadığından. Ergenliğimde bir yatılı okuldan diğerine giderken taşra şehirlerinde hayatın nasıl aktığını yakından gözlemledim, artık bu hayatlar yok. Bunun üzerine yazabilirdim ama yapmadım. Bunun için daha klasik bir roman formu kullanmalıydım, örneğin Mauriac tarzı. Ama insan bir bakıma, kendi geçmişinin, çocukluğunun, gördüğü şeylerin ve yaşadığı yerlerin mahkûmu.

Yazmak hoşunuza giden bir etkinlik mi?

Yazmakta sevdiğim şey, daha çok öncesindeki

Gençken yazmak zapt etmeyi bilmediğiniz bir gerilime maruz kalmak demek. Sırtlarında ve omuzlarında insanlık dışı yükleri taşıyabilen hamallara bakın. Bunu başarabilmek için vücutlarının nasıl bir duruşu olması gerektiğini biliyorlar. Yazmak da aynı: Duruşu bulmak gerek.

hayal etme süreci. Yazmanın kendisi pek hoş değil. Hayali kâğıt üzerinde somutlaştırmak, dolayısıyla o hayalden çıkmak gerekiyor. Bazen başkalarının nasıl yaptığını soruyorum kendime. Flaubert'in 19. yüzyılda yaptığı gibi yeniden ve yeniden yazan, yeniden temellendiren, inşa eden, ilk taslağı en sonunda, kitabın son versiyonunda geriye neredeyse bir şey kalmayacak kadar yoğunlaştıran yazarlar nasıl yapıyor? Bu bana epey korkutucu geliyor. Kişisel olarak, tek bir kalem hareketiyle çizilen bir resme benzeyen o ilk taslağa düzeltmeler yapmakla yetiniyorum. Bu düzeltmeler sayıca fazla olsa da hafifler, mikro-cerrahinin müdahalelerinin toplamı gibi. Evet, mikro-cerrahlar gibi meselenin özüne inmek gerek, kendi metnini düzeltmek, silmek, hafifletmek için onun karşısında yeterince mesafeli olmak gerek. Bazen her şeyin değişmesi için bir sayfada bir iki kelimeyi silmek yeterli oluyor. Ama bütün bunlar yazarın mutfağı, başkaları için sıkıcı şeyler...

İlk kitaplarımda bölümler, soluk alacak yerler yoktu. Daha sonra kendime neden diye sordum ve anladım ki yazmak gençliğe pek uymuyor. Rimbaud gibi erken uyanan şiirsel dehalar dışında tabii. Gençken yazmak zapt etmeyi bilmediğiniz bir gerilime maruz kalmak demek. Sırtlarında ve omuzlarında insanlık dışı yükleri taşıyabilen hamallara bakın. Bunu başarabilmek için vücutlarının nasıl bir duruşu olması gerektiğini biliyorlar. Yazmak da aynı: Duruşu bulmak gerek. Başlangıçta bunu başaramıyordum, gergindim; konsantre olmak o kadar kolay değil. Ayrıca beyin ve el arasındaki sinirsel akışta sanki kaybolan bir şeyler var. Sizi uyaran şeyler düşünüyorsunuz ama yazmaya oturduğunuzda, bir şekilde, çok geç oluyor. O akış kayboluyor. Boynu kesildiği halde kafasız koşmaya devam eden ördekler gibi oluyorsunuz.

Ancak yıllar içinde bunu yönetmeyi, kendimi rahatlatmayı, romanlarımı havalandırmayı öğrendim. Yazmak gerçekten de kolay değil, ama daha iyi yapmanızı sağlayacak teknikler var. Yine de bazen yazmakta anakronik bir şey olduğunu söylüyorum kendime; yavaşlık gerektiriyor, bugün her şey o kadar hızlı akarken, yazarın çevresindeki her şey gitgide hızlanırken, o kendi temposunda devam ediyor.

Okurlarınızla nasıl bir ilişkiniz var?

Okurlarınızın olması heyecan verici. Harika bir şey, iletişim kurabildiğinizi hissediyorsunuz. Aslında her kitapta şu acayip, biraz da nahoş şey oluyor: Bitirdiğinizde, kitabın köprüleri atmak, sizden kurtulmak istediği şiddetli bir an geliyor. İnsan kendisinin okuru olamıyor. Biten kitabınız bir nesne haline geliyor, ayrıntılarını gördüğünüz ama bütününü göremediğiniz bir çeşit şekilsiz magma, kütle oluyor. Ve bunu açığa çıkartacak olan da okur, aynı fotoğrafçılıkta olduğu gibi. Kitap artık onu yazana değil, okuyanlara ait oluyor. N

Telerama

Fransızcadan çeviren **Atilla Erol**

Patrick Modiano ● 1945'te Fransa'da doğdu. Babası Yahudi asıllı, annesiyse Belçikalı bir oyuncuydu. Çocukluğunu çoğunlukla anneannesi ve dedesiyle geçirdi. Lise yıllarında yazar Raymond Queneau ile tanıştı. Sıkı bir dostluğa dönüşen bu tanışıklık onu edebiyata daha sıkı bağladı. Eserlerinde çoğunlukla kimlik, hafıza, zaman, yabancılaşma ve İkinci Dünya Savaşı'nı işleyen Modiano, aralarında film senaryoları ve çocuk kitapları da olan otuza yakın esere imza attı.

Türkçedeki Kitapları

Yıkıntı Çiçekleri, Çeviren: Hülya Tufan, Can
Bir Sirk Geçiyor, Çeviren: Filiz Nayır Deniztekin, Varlık
Bir Gençlik, Çeviren: İsmet Birkan, Can
Kötü Bir İlkbahar, Çeviren: İnci Gül, Can
En Uzağından Unutuşun, Çeviren: Tahsin Yücel, Can
Babam ve Ben, Çeviren: Sibel Çekmen, Tudem

OKUMAK VE YAZMAK
SEMİH GÜMÜŞ

Eylül 2014, 212 s., 17 TL
ISBN 978-605-5904-88-3

YENİ ÇIKTI!

NOTOS

Leonid Andreyev

İstasyonda

Yazlığa geldiğimde bahar başlarıydı ve yollar hâlâ geçen yılın kararmış yapraklarıyla örtülüydü. Yanımda kimse yoktu; camları nisan güneşini yansıtan boş yazlıkların arasında bir başıma dolaşıyor, geniş aydınlık taraçalara çıkıyor ve akağaçların, meşelerin yeşil çadırları altında yaşayacak insanları gözümün önüne getirmeye çalışıyordum. Gözlerimi yumduğumdaysa aceleci şen ayak sesleri, bir gençlik şarkısı, çınlayan bir kadın gülüşü duyar gibi oluyordum.

Ve sık sık yolcu trenlerini karşılamaya istasyona gidiyordum. Kimseyi beklediğimden değil, çıkıp yanıma gelecek biri de yoktu; fakat bu demirden devleri severim, omuzlarını sallaya sallaya, muazzam ağırlık ve güçten ötürü iki yana devrilmeye meylederek geçer, tanımadığım ama yakınım insanları bir yerlere götürürler. Bana canlı ve fevkalade gelirler; tez gidişlerinde yeryüzünün enginliğini ve insanın kudretini duyarım; emir verircesine bas bas bağırdıklarında, Amerika'da, Asya'da, ateşten Afrika'da da bu şekilde bağırdıklarını düşünürüm.

İstasyon küçüktü, iki kısa manevra hattı vardı; yolcu treni çekildiğinde ortalık sessiz, ıssız bir hal alıyor, orman ve ışıltılı güneş alçacık platformu, çıplak rayları zapt ediyor, üstlerine sessizlik ve ışık boca ediyordu. Manevra hattında uykuya çekilmiş boş vagonun altında tavuklar geziniyor, dökme demir tekerleklerin dibinde eşiniyordu; telaşsız, titiz didinmelerine bakıp da Amerika diye bir yerin, Asya'nın ve ateşten Afrika'nın var olduğuna inanmak güçtü... Bir hafta içinde bu köşenin tüm sakinlerini tanıdım; lacivert gömlekli bekçilere, bakır düdükleri güneşte parlayan çehreleri fersiz, suskun makasçılara tanıdıklarımmış gibi selam verir oldum.

Ve her gün istasyonda o jandarmayı görüyordum. Hepsi gibi irikıyım, güçlü kuvvetli bir çocuktu, geniş sırtını sımsıkı saran lacivert üniforması, kocaman elleri vardı, genç yüzünde sert erk kibrinin arasından mavi gözlü köylü saflığı halen seçiliyordu. Önceleri beni bakışlarıyla güvensiz ve kötü kötü süzüyor, yanına yaklaştırmaz, sert ve tavizsiz bir ifade takınıyor, önümden geçerken mahmuzları pek sert ve manalı şıngırdıyordu; ne var ki platformun çatısını tutan bu direklere, ıssız tarlalara, altında tavukların debelendiği terk edilmiş vagona nasıl alıştıysa kısa süre sonra bana da alıştı. Böyle sessiz köşelerde alışkanlık çabuk edinilir. Gün gelip beni fark etmez olduğunda bu adamın canının sıkıldığını, şu dünyada kimsenin onun kadar sıkılıyor olamayacağını anlamıştım. Canına tak eden bu istasyondan sıkılmıştı, düşünecek bir şeyi olmamasından sıkılmıştı, gücünü sömüren avarelikten sıkılmıştı, erişilmez istasyon müdüriyetiyle kendisine layık olmayan en alt görevliler arasında bir yerdeki konumunun müstesnalığından sıkılmıştı. Ruhu düzenin bozulması ihtimaline odaklanmıştı, oysa bu ufacık istasyonda kimsenin düzeni bozduğu yoktu ve yolcu treninin istasyondan her vukuatsız ayrılışında jandarmanın yüzünde moral

bozukluğu ve kandırılmış bir insanın küskünlüğü beliriyordu. Birkaç dakika kararsızlık içinde olduğu yerde duruyor, sonra bezgin bir yürüyüşle, belirli bir amacı olmaksızın platformun diğer ucuna ilerliyordu. Yol üzeri tren bekleyen bir hatunun önünde bir anlığına duraklıyor, ama hatunda bir acayiplik bulamayarak suratını asıp yoluna devam ediyordu jandarma. Sonra haşlanmaktan dağılmış aş gibi gevşek ve ağır çöküyordu bir yere; atıllaşmış kollarının çuha üniforma altında nasıl yumuşak ve gevşek olduğu, iş için yaratılmış sağlam vücudunun avareliğin eziyetli rehavetinden nasıl bunaldığı hissedilebiliyordu. Bizler sıkıntıyı kafamızda duyarız, oysa o tüm bedeniyle, tepeden tırnağa sıkılmaktaydı: Hedef bulamamış cesaretin bir emaresi olarak yan yatırdığı kasketi sıkılıyordu, mahmuzları sıkılıyor, sağır gibi ayrı telden, ahenksiz tıngırdıyordu. Sonra bir esneme tutturuyordu jandarma! Ağzı bir kulağından diğerine ayrılırken çarpılıyor, genişliyor, büyüyor, tüm yüzünü kaplıyordu; sanırsın bir saniye daha geçiverse, bu büyüyen yarıktan lapa ve yağlı lahana çorbasıyla dolu bağırsakları görülecek. Ne esnemeydi o!

Alelacele uzaklaşırdım istasyondan, ama uzun bir süre o pis esneme elmacıkkemiklerimi kasar, nemlenen gözlerimde ağaçlar kırılır, titrerdi.

Bir keresinde posta treninden biletsiz bir yolcuyu indirdiler de canı sıkılan jandarmaya gün doğdu. Gerindi, mahmuzları açık seçik ve azgın şıkırdadı, yüzü dikkatli ve öfkeli bir hal aldı, gelgelelim kursağında kaldı sevinci. Yolcu parasını ödedi ve sövüp sayarak aceleyle vagona döndü; metal halkalar ardından perişan ve zavallı tıngırdadı, üstlerindeki takatsiz beden gevşeyerek sallandı.

Kimileyin, jandarma esnemeye başladığında birisi adına korkardım.

Birkaç gündür istasyonun çevresinde işçiler koşturuyor, alanı temizliyordu; iki gün geçirdiğim şehirden döndüğümde duvarcılar üçüncü sıra tuğlayı dizmekteydi: İstasyon için yeni bir taş bina inşa ediliyordu. Duvarcılar kalabalıktı, hızlı ve maharetli çalışıyorlardı, düz ve muntazam duvarın yerden bitişini izlemek hoş ve garipti. Bir sıraya çimento döküp bir sonrakini diziyor, tuğlaları birbirine uydurmaya çalışıyor, kâh geniş kâh dar yanlarını kullanarak köşelerini kırıyor, en iyi şekli vermeye çalışıyorlardı. Düşünüyorlardı, akıl yürütmeleri de hedefleri de açık seçikti; bu, çalışmalarını ilginç, onları izlemeyi zevkli kılıyordu. İşçileri keyifle seyrederken yakınımda emreden bir ses duydum:

"Hey sen! Adın neydi! Yanlış koydun!"

Jandarmaydı bu konuşan. Asfalt platformu çalışanlardan ayıran metal parmaklığın üzerinden sarkmış, parmağıyla bir tuğlayı gösteriyor ve ısrar ediyordu:

"Sana diyorum! Sakallı! Berikini koy. Gördün mü – şu yarım olanı."

Sakalı kireçten yer yer ağarmış duvarcı suskun dönüp baktı: Jandarmanın yüzü sert ve kararlıydı, bir şey söylemeden gözleriyle parmağı takip etti, tuğlayı aldı, denedi ve bir şey söylemeden geri koydu. Jandarma bana sert bir bakış fırlatıp uzaklaştı, ama ilginç işin cazibesi terbiyenin gereklerinden üstündü: Platformda iki tur dönüp işçilerin karşısında tekrar, hafiften ilgisiz ve hor gören bir edayla durdu. Fakat yüzünde can sıkıntısından eser yoktu.

Ormana gittim, istasyon yolundan dönerken saat öğlen birdi, işçiler dinleniyordu ve ortalık her zamanki gibi tenhaydı. Gelgelelim başlanmış duvarın önünde didinen biri vardı: jandarma. Tuğlaları alıyor, yarım kalmış beşinci sırayı tamamlamaya çalışıyordu. Sadece üniformanın sıktığı geniş sırtını görüyordum, ama gergin bir düşünce ve kararsızlık içinde olduğu sırtından da belliydi. Anlaşılan iş düşündüğünden çetin çıkmıştı, acemi gözü de onu yanıltıyordu, bu yüzden şöyle bir geriye çekiliyor, başını sallıyor, yeni bir tuğla almak için eğiliyor, kılıcı yere sürtünüyordu. Bir ara parmağını havaya kaldırdı –ihtimalle vakti zamanında Arşimet'in de yaptığı, bir soruna çözüm bulmuş kişinin klasik

Leonid Andreyev (1871-1919) Rusya'da doğdu. Moskova Üniversitesi'nde hukuk eğitimi aldı, bir süre avukatlık yaptı. Gazetelerde suç üzerine yazıları yayımlandı. Maksim Gorki'nin yakın dostuydu. Roman, öykü ve oyunlar yazdı. Bir gazetenin edebiyat bölümünün editörlüğünü yaptı. Türkçedeki yapıtları: *Yedi Asılmışların Hikâyesi* (Yar Yayınları, 2000), *Ömrümüzün Günleri* (MEB, 1948).

hareketi– ve sırtı daha da özgüvenli ve sağlam dikleşti. Ne var ki üstlendiği işin uygunsuzluğunu kavramış olacak, yeniden kamburlaştı. Tüm o uzun bedeninde yakalanmaktan korkan çocukları anımsatan ürkek bir şey vardı.

Sigaramı yakmak için kibriti dikkatsizce çakmışım ki jandarma korkarak bana döndü. Bir saniye kadar çaresiz bana baktı ve genç yüzü birdenbire rica eder, saf ve şefkatli bir tebessümle aydınlandı. Ne var ki bir an içinde erişilmez ve sert ifadesi geri döndü, eli seyrek bıyıklarına gitti, oysa o el hâlâ talihsiz tuğlayı tutmaktaydı. Hem bu tuğladan, hem kendi istemsiz hain tebessümünden feci şekilde utandığını görüyordum. Herhalde kızarmak elinden gelmiyordu, yoksa avucunda çaresiz kalakalan tuğla gibi kızarırdı.

Duvarın yarısı tamamlandı ve maharetli duvarcıların iskelelerinde ne yaptığı artık görülmüyor. Jandarmaya gelince, yine platformda çile doldurup esniyor; yüzünü çevirip yanımdan geçerken utandığını hissediyorum – benden nefret ediyor. Bense onun yenlerinde cansız sallanan güçlü ellerine, uyumsuz şıngırdayan mahmuzlarına ve sarkmış kılıcına bakıyorum ve gerçek değillermiş gibi geliyor bana – kında kesecek kılıç, kuburlukta insana ateş edip öldürecek revolver yokmuş gibi. Üniforması bile gerçek değil, öylesine, mahsus-çuktan, gün ortası garip bir maskeli balo işte, hakiki nisan güneşine karşı, çalışan sıradan insanların ve uyuyan vagon altında tahıl tanelerini toplayan hamarat tavukların arasında.

Fakat bazı vakit... bazı vakit birinin adına korkuyorum. Fena halde sıkılıyor jandarma çünkü... N

Rusçadan çeviren **Günay Çetao Kızılırmak**

Miranda July

Kız Kardeş

Kız kardeşimle tanışmak ister misin, diye soran çok oldu. Hiç evlenmeyen, görünüşlerine önem vermeyen kadınlar vardır; yıllar yanlarından usulca geçip gitmez. Bu kadınların erkek kardeşleri olur ve bu kadınların erkek kardeşleri çoğunlukla benim gibi bir adam tanırlar; yalnız ve yaşlı bir adam. Yalnız adamlar genellikle sorunludur. Örneğin, ölmüş karılarına hâlâ âşıktırlar. Benim böyle bir derdim hiçbir zaman olmadı; ölü ya da diri kimseye âşık olmadım. Ama bu, benim gibi adamlarda yüksek oranda görülen sorunlara yalnızca bir örnek. Sık sık insanların kız kardeşleriyle tanıştırıldık. Her yaşta olabilir kız kardeşler; bunu fark etmem oldukça zaman aldı. Benim kardeşim yok ama okuldaki oğlanların kardeşlerinden söz ettiklerini anımsıyorum, onun için kız kardeşlerin hep belli bir yaşta, okul yaşında olduklarını düşlerim. Kız kardeşleriyle tanışmak istedim mi? Başta uzun boylu, daha büyük kız kardeşleri görünce şaşırmıştım. Ama elbette herkes yaşlı şimdi, okuldan tanıdığım çocukların güzel kız kardeşleri bile. Küçük bir kızla karşılaşmayalı ne kadar uzun zaman geçti. Benim gibi adamlar, yalnız adamlar, biz küçük kızlarla tanıştırılmaktan en uzak insanlarızdır. Bunun neden böyle olduğunu size tek sözcükle açıklayabilirim. Tecavüz.

Hemen hemen dünyanın tüm çantaları tek yerde yapılır: Deagen Deri. Üstlerinde başka başka etiketler olsa da, birinde MADE IN SRI LANKA, bir başkasında MADE WITH PRIDE IN THE USA yazsa da ikisi de Richmond, Kaliforniya'daki Deagan'da üretilmiştir. Deagan'da yirminci yılınızı tamamladığınızda sizin için *hula punch* sunulan bir parti verirler ve ömrünüz boyunca bedava çanta almaya hak kazanırsınız. Victor Caesar-Sanchez ve ben bugüne kadar adına parti verilen iki kişiydik. Sınırsız Sayıda Çantadan İşe Yarar Ne Yapabilirsiniz, diye bir oyun oynarız aramızda. Yararlı şey deri bir ev olabilir örneğin ya da gerçekten uçabilen deri bir uçak. Geçen yıl ölene kadar Victor'un karısının adını bilmiyordum: Caroline. Kocası gibi Meksikalı değildi sanırım; onca zaman onu bir Meksikalı olarak gözümde canlandırmıştım. Kız kardeşimle tanışmak ister misin, diye sorana dek kardeşi olduğunu da bilmiyordum. Adı Blanca Caesar-Sanchez'di. Gene onu bir yeniyetme olarak düşleme yanılgısına kapıldım. Beyaz giysiler içinde bir yeniyetme. Yeni küçük memeler. Onunla tanışmak istedim.

Victor, bir AIDS için yardım partisinde Blanca ile bana bir buluşma ayarladı. Konukların çoğu yirmilerinde, otuzlarındaydı; onlara bakıp Blanca ya da Blanca'nın arkadaşları olup olmadıklarını merak ettim. Onlara hoşgörülü davranmak için çaba harcadım. Ayrıca

kırklarında, ellilerinde, altmışlarında, yetmişlerinde de insanlar vardı; onlar da Blanca olabilirdi ya da Blanca'nın ebeveynleri ya da büyük anne babaları, hatta Blanca bir çocuksa büyük büyük anne babaları bile olabilirlerdi. Blanca ya da Blanca'nın torunu olabilecek birkaç çocuk –erkek kardeşlerin kız kardeşleri– ortalıkta koşuşturuyordu. Akşam ilerledi. Birkaç kez Victor'u gördüm, bana biraz önce kız kardeşini gördüğünü ama sonra gözden kaybettiğini söyledi. Sonra on beş dakika önce kendisini tanıtması için onu masama gönderdiğini söyledi, karşılaşmamış mıydım? Karşılaşmamıştım.

Blanca hakkında ne düşünüyorsun?

Onu görmedim!

Ya, görmüş olduğunu söyledin sandım.

Hayır, görmedim, dedim, görmedim.

Yazık olmuş. Sanırım gitti. Bana senden hoşlandığını söyledi.

Ne?

Seni gene görmek istediğini söyledi.

Ama ben onunla karşılaşmadım ki!

Dikkat et, sözünü ettiğin benim kız kardeşim.

Boyum bir doksan, seksen kiloyum. Kırlaşmış saçlarım seyrelmeye başladı. Formda değilim ama metabolizmam doğuştan hızlı olduğu için sıskayım. Göbeğimi saymazsanız...

Sonraki birkaç hafta boyunca Blanca hayatıma girdi çıktı ama hiçbir zaman onu görebileceğim kadar yakınıma gelmedi. Onunla karşılaşmayı çeşitli biçimlerde o kadar çok ıskaladım ki, Blanca'yı bir şekilde tanımaya başladım. Onun bu müstesna yokluğunun özelliklerini biliyordum. Blanca için giyindim. Yetmişlerden beri unuttuğum bir takım

elbisemi giydim, ama şimdi duruma çok uygundu. Alışılmadık bir takım, çünkü açık bej, neredeyse kırık beyaz. Çok fazla rastlanmaz bu renge, hem takımda hem de pantolonda. O takım benim Blanca'yla buluşamama üniformam oldu.

Dün gece Tiny Bubble Lounge'da mıydı?

Oradaydı! Kendini takdim etti mi?

Hayır.

Senin ara sıra oraya gittiğini söyledim. Bir süredir düzenli olarak uğruyor.

Onunla tanışmak isterim.

O da seninle tanışmak istiyor.

Victor, o kendini takdim etmeli. Onu düşlerimde görüyorum.

Nasıl birisi?

O bir melek.

İşte Blanca, işte bu o.

Sarışın mı?

Hayır, siyah saçlı, benim gibi.

Esmer.

Valla orasını bilmem.

Şimdi kendin söyledin.

Evet, kız kardeşim hakkında böyle konuşulmasından hoşlanmıyorum sadece.

Esmer? Bunda kötü bir şey yok.

Evet ama söyleyiş biçiminde bir şey var.

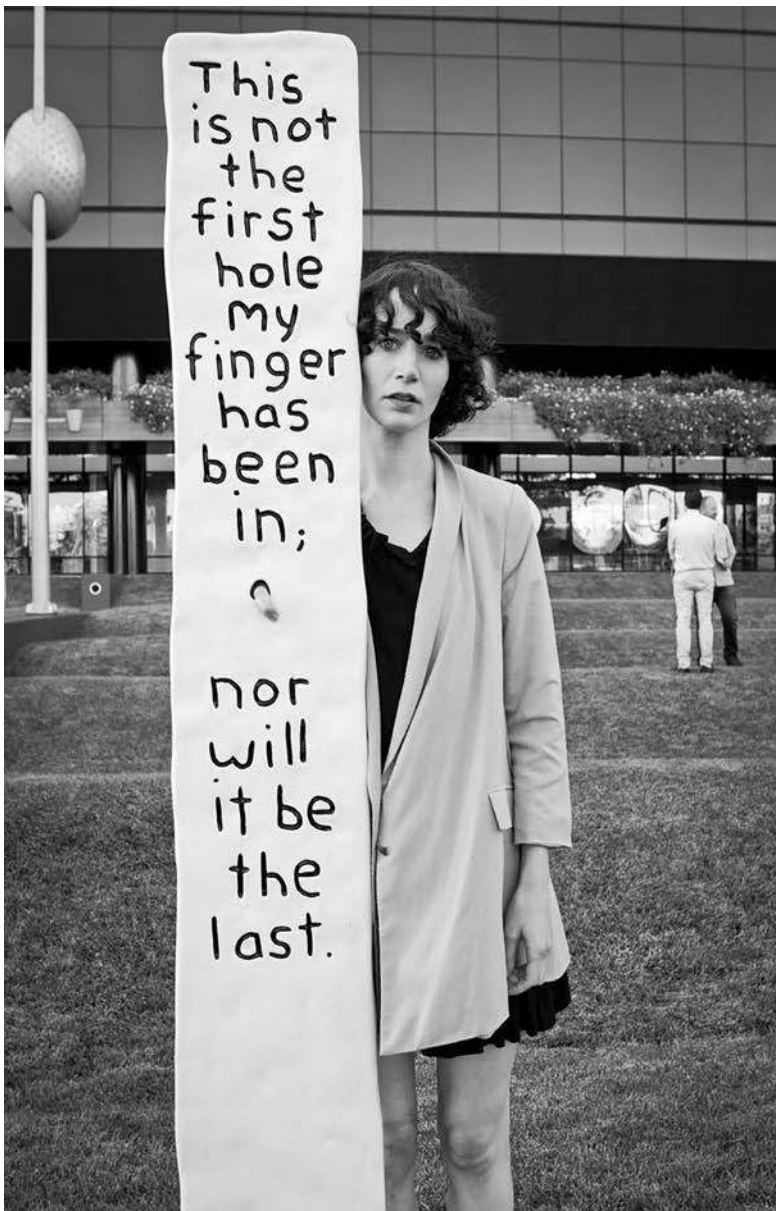
Her gece iki elini kullanarak otuzbir çeken bir adamın söylediği "esmer" sözcüğü, işte beni bu hale getirmişti. Blanca yakınımda olduğu zaman anlıyordum, nefesim sıkışmaya başlıyordu çünkü. Odanın bütün havası değişiyordu ve kokusu yüzümü sarıp sarmalıyordu, orada olduğunu biliyordum ve bir yeniyetme olduğunu düşünmekten kendimi alamıyordum. Bu hiç mantıklı değildi aslında. Bar sigara dumanı ve erkeklerle doluydu, ama onu görebiliyordum, birinin arkasında, görüş alanımın dışında, sımsıkı blucini ve tenis ayakkabılarıyla, çiklet çiğniyor, kulaklarında küpe ve saçlarını arkaya toplayan bir çeşit bant. Kurdele ya da plastik bir bant. Ve kulaklarında küpe. Bunu söylemiştim zaten. Neyse... Benim gördüğüm bu. Böyle bir kızın bir erkekle ilişkiye hazır olmadığı söylenebilir, özellikle altmışlarının sonlarında bir erkekle. Ama ben de derim ki: Hiçbir şey bilmiyoruz. Soğuk algınlığını nasıl geçireceğimizi ya da köpeklerin ne düşündüğünü. Korkunç şeyler yapıyoruz, savaşıyoruz, açgözlülükle insanları öldürüyoruz. Biz kimiz ki nasıl sevmek gerektiğini öğretelim. Onu zorlamam. Zorlamam gerekmez. Beni ister. Birbirimize âşık oluruz. Ne biliyorsunuz. Hiçbir şey bilmiyorsunuz. AIDS'in tedavisini bulduğunuzda beni arayın, telefon edin, o zaman dinlerim sizi.

Günün pek çok saatinde ona ihtiyaç duyuyordum. Yürürken ya da Deagan'a giden otobüste, hareket halindeyken, dururken. Hepsi de son halkasına kadar kusursuz olan çantaları denetlerken. Günbegün, kesintisiz, giderek artan bir gerilim, yalnızca ters bir kayış ya da kayıp bir tokayla bölünebilen, büyüdükçe büyüyen bir sis. Kimileri yüzlerini bile buruşturmadan, haykırmadan sonsuza dek yaşar. Ama ben haykırdım, Blanca! Güneş hiç olmadığı kadar parladığında ve yükseldiğinde ya da battığında, özellikle çok uzak tepelerin ardında battığında aynı derecede parlak bir şeyin içimde battığını hissettiğimde, Blanca, diye haykırdım. Kendi yüreğime haykırdım. Bir yumurtaymışçasına içimdeydi. Bir yumurta gibi beyaz ve henüz hazır değil; olmak üzere, yumurta gibi.

Victor hakkında hiç düşünmemiştim ama şimdi, Blanca'nın ağabeyi olduğu için birden heyecan verici bir insan oluvermişti. Victor da bana başka gözle bakıyordu, sanki aileden

biriymişim gibi. Sanki Blanca'yla ben şimdiden bir çiftmişiz gibi. Blanca'nın da bulunacağı bir aile yemeğine çağırdı beni. Yemek yaşlılar evindeydi; Bay ve Bayan Caesar-Sanchez hayatta gördüğüm en yaşlı insanlardı. Damardan besleniyorlardı. Bayan Caesar-Sanchez'e kızının nerede olduğunu sorduğumda öyle kafası karışmış baktı ki yüzüme, boşverip geçtim. Duvarda bir resmi asılıydı; Blanca'nın değil, annesinin genç kızlık resmi. Gözlerinde Blanca'nın bakışları vardı: bir orada bir burada. Sanki onu anlıyorlarmış gibi anne babasıyla konuşuyordu Victor, ama anlamadıklarını biliyordum. İkisine de birer çanta verdi; SOHO-tipi çok aranan omuzdan askılı çantalar pütürlü deridendi. Anne babası bir daha ayağa kalkabilecek gibi görünmüyordu, ama omuzdan askılı çantaları taşımak için ayakta durmak gerekirdi. Yürümek, yaşamak, gereksinmek, önemsemek, taşımak. Tüm bunlardan çok uzaktaydı onlar, ama bilemem, benim anne babam ben onlara herhangi bir şey veremeyecek kadar küçük yaştayken öldüler. Victor'la ben yanımızda getirdiğimiz Çin usulü kızarmış tavuğu yedik, sonra hep birlikte çiftlerin mutfaklarını yenileme yarışmasını izledik televizyonda. Victor beni eve götürdü; arabada hiç konuşmadık, söyleyecek ne vardı ki. Sekizyüzmilyonmilyarıncı kez ortaya çıkmamıştı Blanca.

Hiç âşık olmadım, huzurlu bir adamdım, ama şimdi gergin biri olup çıkmıştım. Kazara kendi bedenimle kendimi incittim, iki sarsak adamın dövüşmesi gibi... Bazı şeyleri tutarken çok sıktım, sayfaları sertçe çevirirken yırttım, tabakları düşürdüm, kırıldılar. Hafta boyunca Victor benimle yemek yedi, ilginç olmayan şeyler anlatarak ilgimi çekmeye çalıştı. Sonunda Blanca'yla birlikte bir içki içmemiz için beni evine çağırdı. İşte şimdi tamamdı. Dingin sessizliğimle anne babasının onayını almıştım. Kimileri sessizlikten rahatsız olur. Ben olmam. Sohbet etmeye hiçbir zaman çok önem vermedim. Bazen söyleyecek bir şey gelir aklıma, sonra kendime sorarım: Değer mi? Değmez. Blanca'yla karşılaşacağımı sandığım önceki günlerde olduğu gibi gene bej takımımı giydim, ama bu kez daha dikkatliydim. Pantolonumu çekmeden önce gömleğimi boxer'ımın içine soktum ve sonra çektiğimde pantolonum bacaklarımdaki kıllara sürtündü. Her şeye dikkat ediyordum, heyecan içindeydim.

Blanca, elbette, gecikti. Victor ve ben bu duruma gülüştük, ben gerçekten güldüm, çünkü durum daha önce hiç olmadığı kadar komikti. Lanet olasıca kız! Bir erkekle dalga geçmesini iyi biliyor. Victor'la ben Blanca'ya ve onun geç kalışlarına kadeh kaldırdık. Ben Blanca'nın da bardağını doldurdum ve işte benim kızıma – benim küçük kızıma!– diyerek onun yerine içtim.

Gece yarısı Victor boğazını temizleyerek benden gizlediği bir şey olduğunu söyledi.

Gelmiyor mu?

Hayır, gelecek.

Ya, iyi.

Ama bu gece sizin için bir şey ayarladım, sen ve Blanca için.

Ne.

Bende E var.

Ne?

E.

E ne?

Ekstazi.

Ya!

Hiç denedin mi?

Hayır, ben biramı içeyim iyisi.

Hoşuna gidecek.

Ot içtim bir kez, tam bir yıl kendimi iyi hissetmedim.

Bu öyle değil; Blanca'nın yanında tatlı ve rahat olacaksın.

Rahat olmamı istediğini sanmıyorum.

İnan bana ister. Gelince üçüncü hapı da o alır.

Blanca bu maddeleri seviyor mu?

Elbette.

O... yabanıl, kontrolden çıkmış türden gençlerden mi?

Öyle olduğunu biliyorsun.

Tanrım, öyle olabilir diye aklımdan geçirmiştim ama sormak istemedim.

Dilinin altına koy, böyle.

Tamam. On yedi yaşında mı?

Evet. Şimdi sadece müziği dinleyelim ve hapın kafa yapmasını bekleyelim.

Kanepeye oturup Johnny Cash'i ya da sesi ona benzeyen birini dinledik. Kovboy şarkıcı kovboy şarkısı söylüyor. Blanca'yı düşündüm; gittikçe yaklaştığını hissedebiliyordum. Neredeyse aşağıdaki sokaktan gelen ayak seslerini, merdivenlerden yukarı koşuşunu, kapının hızla açılışını duyabiliyordum. Durmadan bunu düşündüm, tam onun kapıyı hızla açtığını düşlediğim anda gerçekten hızla açılmasını umuyordum; bir rüya gerçek olacaktı. Müzik ve kovboy bunun bir parçasıydı. Hava ağırlaştı, sanki kafamın dışında düşünüyordum. Düşüncelerim havada dolaşıyor, şarkıyı bir at gibi sürüyordu. Victor'u gözümde o kovboy olarak canlandırmaya başladım. Bir nedenle bunu ona söyledim. Sohbet etmeyi sevmediğim halde konuştum.

Victor.

Evet.

Kovboy sanki sensin.

Öyle mi! Hangi kovboy?

Şarkıyı, kovboy şarkısını söyleyen.

Benim elbette. Sesimdeki hüznü duyuyor musun?

Duyuyorum.

İçimde çok hüzün var.

Duyabiliyorum.

Sanırım senin de benzer bir acın var.

Var. Onu öyle görmek istiyorum ki Victor. Bilemezsin.

Biliyorum.

Bana bir resmini gösterir misin? Lütfen.

Miranda July
1974'te Amerika'da doğdu. Film yönetmeni, senaryo yazarı, oyuncu, yazar ve sanatçı. Küçük yaşlardan itibaren hikâyeler yazıp bunları canlandırdı. Üniversite eğitimini yarıda bırakıp oyunculuğa ve film projelerine ağırlık verdi. Roman ve öykü kitapları yazdı, albümler çıkardı. Pek çok yaratıcı işe imza atan July'ın yazıp yönettiği uzun metrajlı filmler; *Gelecek* (2011) ve *Ben ve Sen ve Diğerleri* (2005). "Kız Kardeş" adlı öyküsü *No One Belongs Here More Than You (*2007) adlı kitabında yer almaktadır.

Bunu yapamayacağımı biliyorsun.

Neden?

Kanepeye gel.

Victor'un yanına oturdum, hapın etkiye geçtiğini hissediyordum. Elimi tuttu; ben de onun kolunu gittikçe artan bir güçle ovuşturuyordum; iyi geliyordu bu. Ama sonra tüm bedenlerimize yayıldı, yaşlı dev bedenlerimizin her yanına... Çiftleşme gibiydi. Çiftleşen kartalları düşünüyordum, sonra onların çiftleşmediklerini, yumurtladıklarını anımsadım. Victor'u ittim.

Ya Blanca gelirse? Ağabeyisin onun.

Yalnız gömleklerimizi çıkaralım. Pantolonlar kalabilir.

Gay misin?

Pantolonlar kalabilir dedim.

Bu hapların etkisi ne zaman geçer? Su içersem çabuklaşır mı?

Kendi haline bırak. Sorun yok. Blanca yok.

Üç saat boyunca ona inanmadım. Victor'un yatak odasında oturdum, o kanepede kaldı; hapların etkisinin geçmesini bekledik, ben Blanca'yı bekledim. Hapların etkisi geçince birden onun doğru söylediğini anladım. Sanki son üç aydır hapların etkisindeydim de şimdi kendime gelmiştim. Yatak odasından çıkıp kanepeye oturdum.

Sanki Blanca ölmüş gibi hissediyorum.

Üzüldüm.

Kız kardeşin var mı gerçekten?

Hayır.

Neden beni ailenle tanıştırdın?

Ölmeden önce seni görmelerini istedim.

Ya.

Sanki hava çoğalıyordu, Victor'un söylediklerini düşünemiyordum bile; havayla başa çıkamayacağımdan korkuyordum. Kendimi bir soluk alma makinesi gibi hissettim. İçimden dedim ki: Çok soluk almaktan ölmezsin, çünkü sen, odada durmadan değişen hava miktarına uyum sağlamak için özellikle ayarlanmış bir soluk alma makinesisin.

Bana kızlardan söz et, dedi.

Hangi kızlardan?

Küçük kızları seviyorsun.

Hayır, ergenleri.

Nerede görüşüyorsun onlarla?

Ne? Öyle şey yapmam ben, yalnızca düşünüyorum.

Bu iyi.

Evet. Yapmam öyle şey.

Blanca'yla bile mi?

Evet, sanırım Blanca'yla, ama o – bu farklı.

Olgun kadınlardan hoşlanmıyor musun?

Şimdiye dek hayır, henüz değil.

Bir kadınla seviştin mi hiç?

Evet.

Ya bir erkek?

Hayır.

Victor bana sarıldı ve midem bulandı; organım da kendini kötü hissediyordu. Ateş gibi

oldu, ağrıdı ve ben kafamı durultmak için onu ovuşturdum. Victor da ovdu, yanaklarında, dudaklarında gözyaşlarıyla. Ona yumruk atmak istedim, yumruğumla gövdesinde bir delik açmak ve sonra o deliği bedenimle doldurmak, ve ben bunu yapıyordum. Blanca'nın yapabileceği gibi; bir çocuk gibi hıçkırıyordu. Gelirken kanepeye boşaldım; spermin yapabileceklerini düşünerek içine boşalmak istemedim.

Ama o kanepedeki spermi yedi, sonra dilini ağzıma sokarak dudaklarımdan öptü; spermden gelecek zararlar neyse bana geliyordu. Uyuduk. Yüz yıllık bir uykuydu. Kalktık, hâlâ karanlıktı; Victor üstümden uzanıp lambayı yaktı.

İki yaşlı adamdık. Her şey olağan görünüyordu, fazlasıyla olağan. Odada bir karasinek vardı ve burada şaşırtıcı bir şey yaşanmadı der gibi vızıldayarak uçuşuyordu. İşi düşünmeye başladım, halkalamaya yeni alınan işçileri. Sıcak yapıştırıcının üstündeki bir kancanın kaybolduğunu onlara söylemeyi unutmamalıydım. Buna dair bir şey söylesem, "halkalama" sözcüğünü söylesem, her şeyin sonsuza dek eskisi gibi olacağını biliyordum, Amin.

Yarın işe yeni alınanlarla konuşmalıyız.

Gerekir mi? Albie geçen çarşamba onları eğitmedi mi?

Evet, ama şeyde çalışan –

Tam "halkalama" demek üzereydim, "halkalama" sözcüğü gırtlağımın altındaki koyu karanlıktan çıkmaya başlamıştı; H harfi H sesini veren bir kas hareketiyle geliyordu. O anda vızıldayan bir sinek kulağıma doğru uçtu; vahşi ve düşüncesiz hayvansı bir güdüyle ona doğru dönerken lambayı devirdim. Kendi teçhizatından da küçük parçalara ayrıldı, paramparça oldu, gerçek büyüklüğünün on katıymışçasına ortalığa yayıldı. Son olarak ampul yavaş yavaş düşerek sönen havai fişekler gibi patladı. Hiçbir şey söylemedik, ama karanlığın birdenbire geri gelişi kaşlarını kaldırmış, yanıt bekleyen bir soru gibiydi. Ondan sonra yapacağım her şey, söyleyeceğim her söz beni bağlayacaktı. "Halkalama" demedim, ama H harfi ses olarak çıkmaya çalışırken boğazıma takıldı kaldı.

Homurdandım.

Victor bana doğru döndü hemen, yüzünü boynuma dayadı. Yeni hayat kolayca geldi ondan sonra, homurtuyla. N

İngilizceden çeviren **İnci Asena**

Mario Bellatin
Kahraman Köpekler
İspanyolcadan çeviren
Pınar Savaş
Şubat 2014
70 s.
9 TL

Mario Bellatin
Güzellik Salonu
İspanyolcadan çeviren
Şevin Aksoy
Ağustos 2011
54 s.
7 TL

Mario Bellatin
Çin Daması
İspanyolcadan çeviren
Pınar Savaş
Ağustos 2012
67 s.
9 TL

Cemil Kavukçu

Gün Karşılama Töreni

1

Başımı yuvamdan dışarı doğru uzatıyor, bir süre kıpırdamadan karanlığı dinliyorum. Kendimi güvende hissedince sağ ön ayağımı çıkarıp hafifçe dokunuyorum toprağa. Önce sağa sonra sola bakıyorum. Emin olunca tabanımı yapıştırıyorum yere. Sol ön ayağım için de aynı şeyi yapıyorum. Bütün ayaklarım ve kuyruğum yuvadan çıkana dek sürüyor bu. Hareketlerim ağır, son derece dikkatliyim. Hazırlıklarım çok uzun sürüyor. Karnımı ve boynumu iyice yere yapıştırınca çevremdeki taşlara benziyorum. Düşmanlarımın beni fark etmesi mümkün değil. Bütün dikkatim doğuda, alçak tepenin ardındaki kızıllıkta ve küçük gruplar halinde uçan tören kuşlarında. İçimi yaşama sevinciyle dolduran bir canlılık var gökyüzünde. Güneşin ilk ışıklarını görünce kıpırtısız bedenim sarsılmaya başlıyor. Günü en savunmasız halimle karşılıyorum. O anda fark edilirsem bunu canımla ödeyebilirim. Ama buna değer. Her şeyi göze alıp güneşin bütünüyle tepenin ardında belirmesini bekliyorum.

Sonra da hızla yuvama kaçıyorum.

2

Günün en yoğun, en gizemli ânının seher vakti olduğunu köpeğim Net de bilir. Alacakaranlıkta dışarı çıktığımızda önüm sıra koşarken arada durup havayı koklar. Kuyruğu dimdiktir. Bir takdir beklercesine dönüp bana bakar. Kollarımı hiç bükmeden, iki uzun sopa gibi sallayıp ciddi bir yüzle yürümem ona güven verir. Tanyeri kızardıkça sabırsızlığı artar. Güneşin ilk ışıklarını görünce neşeyle havlar. Ama bu sabah, ileride bir yerde arka ayaklarının üzerine oturmuş beni bekliyordu. Büyük bir heyecanla günü karşılamaya hazırlanan köpeğimi böylesine kaygılandıran ne olabilirdi? Merakla yanına yaklaştım. Burnunun ucuyla yerdeki bir taşı gösteriyordu. Eğildim, taş sandığım şey ölü bir kertenkeleydi. “Hadi Net gidiyoruz,” dedim, “biraz sonra güneş doğacak.” Birkaç adım attıktan sonra geri döndüm, çünkü Net çoktan fırlayıp önüme geçmiş olmalıydı. O noktada kıpırdamadan oturuyordu köpeğim. Bu kez ıslık çaldım. Değişen bir şey olmadı. Anladım ki, Net bu sabah gündoğumunu ölü kertenkelenin başında karşılayacaktı.

3

Bugüne kadar gördüğüm en aptal köpek. Sahibinin de ondan bir farkı yok. Gün ışımadan çıkıyorlar evlerinden; ne arıyorlar, neyin peşindeler anlamadım. Köpeğin, efendisine şirin

görünmek için yaptıkları dayanılır gibi değil. Bulunduğum yere doğru koştuğunu görünce hemen sıvışıp ağaca tırmandım. Köpek iriydi. Sonra beni fark etmediğini anladım; öylesine, amaçsız koşuyormuş. Ağzı açık, dili dışarıdaydı. Göğsümdeki tüyleri yaladım, hafif nemliydi. Kulaklarımı büküp gözlerimi kısarak köpeğe ve az önce sırtına pençe attığım kertenkeleye baktım. O aptal da kendi çevresinde dönüp duruyordu. Her sabah birlikte yürüdüğü adam henüz görünmemişti. Aniden durdu. İlk defa bir kertenkele görüyormuş gibi şaşırdı. Arka ayaklarının üstüne oturup taş gibi kıpırtısız sahibini beklemeye başladı.

Gökyüzünün kızarmaya başladığı yerde kalabalık bir kuş sürüsü uçuyordu. Her sabah bir yerden bir yere giderler. Dertleri ne, onları da anlamış değilim. Ay soluyor, güneş beliriyordu. Ayak sesi duydum. Tanıdıktı. Yaklaşan adamı gördüm. Tırmandığım ağacın yaprakları o sırada titredi. Rüzgâr yoktu. Ayak sesi artmıştı. İşte adam karşımdaydı şimdi. Eğilip yere baktı ve bir şeyler söyledi kulaklarını dikmiş köpeğe. Kertenkele ilgisini çekmemiş olmalıydı; gidelim, diyordu. Ama köpek oradan ayrılmak istemiyordu. Adamın ıslığına bile kayıtsız kalmıştı. Sonunda gittiler. İkisi oradan uzaklaşınca ağaçtan indim. Kertenkeleme kavuşacak, onunla oynayacaktım. Patimle hafifçe dürtüp hareketlenmesini, fırlayıp kaçmasını bekledim ama kıpırdamadı. Bir taştan farkı yoktu. Gözleri dışarı uğramış, gülüyor gibiydi. Nereden geldiyse geldi, kocaman kanatlı bir karaltı kertenkelenin üzerine iniverdi. Avımı kaptığı gibi hızla yükseldi. N

Zafer Doruk

Hırsız

Yorganı üstünden atıp yataktan fırladı, karyolanın kenarına oturdu, başını omuzlarının içine çekti. Kesik kesik soluyordu. Karpuz pazarındaki bir dükkânın önünden çaldığı kafesteki kekliği karyolasının altından çıkarıp karşısına koydu. Onun da başı omuzlarının arasındaydı. Şaşkındı. Huzursuzdu. Uyurken karyolasının altında, uyanıkken karşısındaydı. Gözlerinin içine bakıyordu. Evdeki iki canlıdan biriydi. Biri konuşuyor, öbürü dinliyordu.

"Bu adam üç gecedir benimle uğraşıyor Kınalı. Başlayıp bitiremediği hikâyelerin devamını bu kedi çükü kadar şey eve girdiğinden beri rüyalarımda bana yaşatıyor. Atamıyorum da. Korkuyorum... 'Sorguda' adlı bir hikâyesi vardı. Polis adamı evden alırken hikâye orada kalmış. Dün gece o hikâyenin devamını bana yaşattı. Emniyete götürülmüşüm, işkence görüyorum, tabanlarım sopadan yarılmış, kanıyor. Bir bisiklet verip, 'Hadi bin git, serbestsin,' diyorlar. O da ayrı bir işkence. Yıkıla kalka ilerliyor, eve bir türlü varamıyorum. 'Bilezik' adlı yarım bıraktığı başka bir hikâyede çocuğun biri üvey anasının bileziklerini çalmış. Anasıyla bir sürü şey yaşamış öncesinde tabii. O çocuk rüyada ben oluyormuşum. Yakalanıyorum. Elâlemin çaldığı ne varsa onları da üstüme yıkmışlar... 'Köpek' adlı bir hikâyeye başlamış sonra. Adnan diye biri var. Köpek yetiştirip satıyor. Köpekleri hiç ışık sızdırmayan karanlık bir odaya kapatıyor, bir iki ay çıkarmıyor. Köpek saldırganlaşıyor tabii. Hikâye orada kalmış. Rüyamda bir arkadaşla eski evin avlusunda oturuyoruz. Bu Adnan da bizim avlunun arkasındaki avluda oturuyormuş. Bizi çay içmeye çağırıyor. Köpeği avlunun çeşmesine zincirlemiş. Karanlıktan delirmiş köpek bize kan çanağı gözlerle bakıyor, zincirini zorluyor, üstümüze doğru yekiniyor. Adnan bize, 'Korkmayın,' diyor, 'feriştahı gelse o zinciri oradan sökemez.' Gözlerimi köpekten sürekli kaçırıyorum; kalkacağım, kalkamıyorum. Derken zincir kopuyor! Tam üstümüze atılırken... Off Kınalı, off! 'Telefon' adlı yarım bıraktığı bir hikâye var ki hiç sorma. Sonunun nasıl geleceğini bilmediğim için uyumaya korkuyorum. Senden başka kime anlatırım bunları, kim inanır bana Kınalı? Uykularım haram oldu. Nasıl kurtulurum ben bu beladan, bir akıl ver ne olur!"

Masanın üstündeki şeye yine baktı. Yerde bulsa almazdı. Onca şey bunun içine nasıl sığardı, aklı bir türlü almıyordu. Onlarca kez demişti: "Bakın, bu alet zengin yoksul herkesin evine girmeye başladı. Sizin dünyadan haberiniz yok. Bunun için icraata değmez. Altın, gümüş deseniz hak getire! Sandığınız gibi biri değildir, baldırı çıplak yazıcının tekidir. Gördünüz işte evini."

Reisleri Kör Ethem bir akşam bunları alıp kafa çekmeye götürmüş. Götürmez olsaymış.

Dönüşte, sokağın derin uykuda olduğu bir saatte kafaları zilzurna, hikâyecinin evinin önünde oturup türküler söylüyor, naralar atıyor, küfürleşiyorlarmış. Bir allahın kulu da çıkıp nedir bu gürültü dememiş. Sonra bu hikâyeci çıkmış, bunlara bakmış bakmış, gözü kesmeyince tekrar içeri girmiş. Kendileriyle sabah akşam selamlaşan, hal hatır soran biriymiş üstelik. İşi azıttıklarını görünce yine çıkmış, "Aman arkadaşlar," demiş, "bakın herkes uyuyor. İşçisi var, esnafı var. Lütfen biraz sessiz olalım." Ellerini bellerine atarak üstüne doğru yürüdüklerini görünce alttan almış sonra. Bu utanmaz herifleri utandırmak istemiş kendince. "Yanlış anladınız beni arkadaşlar. Evde yalnızım. İsterseniz buyurun hem bir kahvemi için, hem de biraz muhabbet ederiz," demiş. Kahveler içildikten sonra adam bunlara evi gezdirmiş. Kutsal bir yere girer gibi girmişler çalışma odasına. Duvarda fotoğraflar, raflarda kitaplar, masada bilgisayar, tomar tomar kâğıt, dergiler, notlar... Bunlar adam yerine konulduklarını görünce ayıkmışlar tabii, utanmışlar sözde. "Vay bee," demişler, "hikâyeci olduğunu bilseydik hiç rahatsız eder miydik seni abi! Kusurumuza bakma." İnsanlıktan nasibini almamış bu Kör Ethem de sağlam gözünü hikâyecinin bilgisayarına dikmiş. Görmemiş hiç böylesini. Kafaya koymuş, araklayacak. Aradan üç beş gün geçince işi Köstebek'le ona vermiş. Eğer bilseymiş başına böyle bir bela alacağını, değil Kör Ethem, feriştahı gelse dinlemezmiş. Bu lanet olası Köstebek didik didik etmiş evi. "Yavşak, madem bilgisayarı alacaktık, evi niye dağıtıyorsun? Adamın beş parasız bir hikâyeci olduğunu söylemedik mi size?"

Kör Ethem'in işi daha çok ziynet eşyasıyla olduğu için dizüstüymüş, masaüstüymüş anlamaz. Zaten yeni çıkmış dizüstü dedikleri bu meret de. Kör onu orta halli bir araba değerinde sanıyor. Bu olayı gazeteler biraz da abartarak yazdılar sonra. "Bilgisayarın gitmesi önemli değil, hiç değilse flaş belleğimi bıraksalardı," derken fotoğraf makinesine öyle kırgın, öyle umarsız bakmış ki hikâyeci. Arada bir gidip gelip çalıştığı ne kadar hikâye varsa hepsi bunun içindeymiş; bu serçeparmağı kadar şeyin. Bunun her yıl yeni bir marifetlisi çıkınca eskisi ölü fiyatına gidiyormuş. Bitpazarında bunların çaldıkları eşyaları satan Sani adında bir herif var. "Bu çok eski, yirmi papelden fazla etmez," deyince Kör Ethem'in sağlam gözünde acı poyrazlar esmiş. Gözün o anki hali fotoğraflanıp saklansa gelmiş geçmiş bütün hırsızlara ibret belgesi olarak kalırmış.

"Arada bir gidip gelip çalıştığı ne kadar hikâye varsa hepsi bunun içindeymiş; bu serçeparmağı kadar şeyin. Bunun her yıl yeni bir marifetlisi çıkınca eskisi ölü fiyatına gidiyormuş."

Günlerdir uyumuyor; uyusa uykusuna karabasanlar çöküyor. Sani bilgisayarın düğmesine basınca bu alet yanıp yanıp sönmüş. Bunu üstünde takılı bırakmış hikâyeci. Sani'nin dediğine göre koskoca kitaplar bunun içine sığıyormuş. Bir internet salonunda oturup çocuğun birinin yardımıyla okumuş. Yedi hikâye, yedisi de bitmemiş. İçi kaldırmamış atmaya. Eve getirip oraya, masanın üstüne bırakmış.

Akşamdan bir bira kalmıştı. Baktı, bulamadı. Kafası iyiyken içmişti demek. Çekmeceleri karıştırdı. Saatler, çakmaklar, cep telefonları, elektrikli tıraş makineleri, el radyoları... Sani'ye götürüyor, onun almadıklarını bu çekmeceye atıyordu. Yapıştırıcı tüpünü karnı birbirine yapışmış bir halde buldu. Burnunun ucunu sıktı sıktı, kafa yapacak kadar pörtleyince sevindi. Tüpün ağzını parmağıyla iyice bir sıyırıp nevalesini beyaz bir poşetin içine aktardı, yaydı. Elinde kafesle damın merdivenlerini çıkarken dizleri titriyordu. Kafesi yanına koydu, kapısını açtı, "Sana kalmış, istersen gidebilirsin Kınalı," dedi. "Gitmezsen gerçek bir dost olduğunu anlarım." Asmalı çardağın altında oturdu, ağzıyla burnunu poşete geçirip kokladı, bıraktı, kokladı, bıraktı... Başını geriye attı, gözlerini yumdu. Bir tünele girmişti. Yıldız gibi parlayan bir ışığa doğru koşuyordu. Işık yaklaşıp büyüyor, sonra hızla uzaklaşıp nokta kadar kalıyordu. Tünelin serin, küflü, baş döndürücü kokusu akşamdan kalma ekşimiş soluğuna karışıyordu. Nikotin plakalarıyla, çürümüş et parçalarıyla kaplı dumanlı, loş duvarlarda, yerde, tavanda helezonlar çizerek koşuyor, içi geçiyor, eli ayağı

soğuyor, derine, giderek derine çekiliyor, küçülüyor, küçülüyor, sonra sessiz bir patlamayla, içten iten bir güçle yükselip tavana çarpıyordu. Yorulmuş, içi dışına çıkmıştı. Tırnaklarını geçirerek tutunmak istiyor, çabalıyor, debeleniyor, yosun tutmuş ıslak zeminden kayarak hızla ilerliyordu. Durdu sonra... Bir süre öyle kaldı. Kımıldamaya korkuyordu. Sonra yavaşça doğrulup kalktı. Bir iki adım attı. İçindeki canavar depreşmeye başlamıştı. Tırnaklarını korkusuna geçirdi. Dışarı çıkmak istiyordu. İşe çıkmadan önceki halleriydi. Karşısına canavar çıksa onun canavarını alt edemezdi. Kör Ethem ilacın en kafa yapanından getirirdi. Elini gömleğinin cebine attı, sigarasını arandı, bulamadı. Yastığının altındaki sustalıyı alıp kemerinin arasına soktu, dışarı çıktı. Sokakta yalpalayarak, tökezleyerek, kaldırımlara, duvarlara çarparak yürüyordu. Karşıdan bir adamın cep telefonuyla konuşarak geldiğini gördü. Önüne dikildi. "Sigara ver bana!" dedi.

"Nezaketle isteseydin verirdim," dedi adam. "Sigara yok!"

"Nezaketi sen mi öğreteceksin lan bana, vereceğin bir tek sigara!" diyerek kemerinin arasından çekip düğmesine bastığı sustalıyı adamın kalbine gömdü, çekti. Adam yere yığılınca bıçağın kanını koluna silip kemerinin arasına soktu. Cesedin yanı başındaki kan gölcüğünün içinde bir türkünün ezgisi duyuluyordu. Telefonu yerden aldı, kanını gömleğine sildi, yineleyip duran ezgiyi dinledi, dilinin ucuna gelen türkünün sözlerini mırıldandı:

"Ağlama yar ağlama anam, mavi yazma bağlama. Mavi yazma tez solar anam, yüreğimi dağlama..."

Tuşuna basıp telefonu açtı. Arayan bir kadındı:

"Hayatım, akşama yemeğe erken gel. Sana bir sürprizim var... Alo!.. Ayhan?.. Duyuyor musun beni?"

Siren seslerini duyunca telefonu fırlatıp koştu, sokağı döndü, koştu, bir başka sokağa girdi. Önüne yüksek bir binanın duvarı çıkmıştı. Döndü.

"Dur, kıpırdama! Dön yüzünü duvara!"

Bıçağına davranırken peş peşe silahlar patladı.

Cenazesinin yıkandığını, musalla taşına konduğunu, namazının kılındığını, tabutunun taşındığını izledi. Mezarının başında imam, Köstebek, Kör Ethem ve sevabına katılan iki yabancının dışında kimse yoktu. İmam, "Bu kişiyi nasıl bilirdiniz?" diye sorduğunda Kör Ethem şerefsizinin dudakları bile kıpırdamamıştı; beşinci kişi olsa belki tabutuna omuz da vermeyecekti. Çukura indirilirken geride durup izlemişti. Üzerine toprak atıyorlardı. Ayağa kalkıp mezarlığın kapısına baktı: Hikâyeci orada ayakta dikilmiş onları izliyordu. Gün hesap günüydü demek. Köstebek bir avuç toprak alıp baş tarafına doğru attıktan sonra, "Su testisi suyolunda kırılırmış," diyerek çekildi. Kör bunu bile yapmadı. Kızdı Kör'e, çok gücüne gitti. Mezarının başında kimse kalmamıştı. Hikâyeci ona doğru ağır ağır yaklaştı, eğilip başucuna çömeldi, elindeki ucu sivriltilmiş kurşunkalemi gözüne sokacakmış gibi uzattı, "Seni ancak ben kurtarabilirim," dedi. "Ama bir koşulum var."

Perişan, ağlamaklı bir sesle, "Kurbanın olayım, nedir söyle, hemen yerine getireyim," dedi.

"Bilgisayardan geçtim. Bana hikâyelerimin bulunduğu flaş belleği vereceksin."

"Hemen! Hemen vereceğim!"

Kekliğin ötüşüyle kendine geldi. Yanında olduğuna sevindi, hayvanı avuçlarının arasına alıp gagasından öptü. Başı fırıldak gibi dönüyor, ağrıdan zonkluyordu. Gidip musluğu açtı, başını altına tutup bir süre bekledi. Kendine gelince masanın üzerindeki flaş belleği bir kâğıda sarıp dışarı çıktı. Hikâyecinin evinin önüne gelince sağına soluna bakındı. Gelen giden yoktu. Elindeki küçük paketi balkona fırlatıp oradan hızla uzaklaştı. N

Muzaffer Abayhan

Cici, Annesini Hatırlıyor

Cici'nin hastalığının ilk belirtisi iştahsızlıktı. Müge İzmir'den telefon edip de gördüğü kâbusu ağlayarak anlattığında Cici iştahtan kesilmiş miydi, bilemiyorum. Bunu o sırada henüz fark etmemiş olabileceğim gibi, fark ettiğim halde önemsememiş de olabilirim.

Boğazına düşkün bir Yorkshire teriyeriydi Cici. Gereksindiği besinleri eksiksiz alsın, dişleri taş bağlamasın diye kuru mamayla beslerdik ama her köpek gibi o da ete bayılırdı. Bazen sağlıklı beslenmeye boş verip istediği kadar et yemesine izin verirdik. Gözlerini pörtleterek minik pembe karnı davul gibi gerilene kadar yer ve böylesi ziyafetleri izleyen bir iki gün boyunca tekrar kuru mamaya talim etmektense çoğunlukla aç kalmayı yeğlerdi. Bu nedenle, Cici'nin iştahını kaybetmesi alışkın olduğumuz bir durumdu ve bizi pek telaşlandırmazdı. Hastalığının farkına varabilmem için iştahsızlığın yanı sıra kusma, ishal gibi diğer belirtilerin de ortaya çıkması gerekecekti.

Cici'yi beş altı aylık bir yavruyken evcil hayvanların satıldığı bir dükkândan almıştık. Müge ilk günden başlayarak onu çocuğu gibi sevmiş, üç kişilik bir aile olarak yaşadığımız onca yıl boyunca da hep üzerine titremişti. Cici'ye ben de "kızım" diye hitap ederdim ama aramızda baba kızdan ziyade ast-üst olarak tanımlanabilecek bir ilişki vardı. Buna karşın, Müge İzmir'deki baba evine dönerken, annesiyle babası evde köpek beslemeye hiç hevesli olmadıklarından, Cici bana kalmıştı. Ben de annemin evine götürdüm. Annem, Cici'yi seviyordu. Zaten yıllar sonra tekrar birlikte yaşayacak olmamıza o kadar sevinmişti ki yanımda götürdüğüm bir rengeyiği de olsa sesini çıkarmayacaktı.

Ayrılıkların çoğunun nedeni şiddetli geçimsizliktir ya, bizimkinin nedeni şiddetli geçim sıkıntısıydı. Gerçi zaman zaman elimize bol para geçmiş, keyifli dönemler de yaşamıştık ama tamamına bakıldığında, evliliğimiz samanlığı seyran etmenin beyhude çabasından ibaretti. Ortalama izleyicinin kıt bahşedilmiş zekâsına bile hakaret sayılabilecek dizi senaryoları yazma işini biraz daha ciddiye alabilmiş olsaydım, eşimi babasının evine göndermek zorunda kalmayabilirdim. Şansım yaver gittiğinde bir iş yakalıyor, birkaç hafta, bilemedin birkaç ay yazıyor, sonra ya yönetmenle, ya yapımcıyla, çoğu zaman da her ikisiyle birden papaz olup işsiz kalıyordum. Daha da kötüsü, yıllar geçtikçe işsiz kaldığım dönemlerin süresi uzuyor, parasızlık tahammülü giderek zorlaşan bir belaya dönüşüyordu. Nihayet bir gün, yiyecek alabilmek için kitaplığımızdaki kitaplardan bazılarını götürüp bir kitapçıya satmak zorunda kaldık. Kısa bir süre sonra da gazetedeki küçük ilanlardan bulduğumuz bir eskiciyi çağırdık ve evde eşya olarak doğru dürüst ne varsa elden çıkardık. Paranın

çoğu birikmiş kira borcuna gitti. Bir kısmını, eskicinin almaya tenezzül etmediği kıvır zıvırı annemin evine götürecek kamyonet için ayırdım; kalanıyla da İzmir için bir otobüs bileti aldım.

Müge'yi İzmir'e uğurlarken üzgündüm, mahcuptum ama tuhaf bir rahatlama duygusu da vardı içimde. Artık düşüşüm sona ermiş, kuyunun dibini bulmuştum. Yapabilirsem ayağa kalkacak ve tekrar yukarı çıkmaya çalışacaktım.

Müge babasının evinde, işlerimi yoluna koyup yeniden bir ev açmamı beklemeye koyulurken, ben de koltuğumun altında eski yeni bir sürü senaryoyla tanıdığım televizyon yapımcılarının eşiklerini aşındırmaya başladım. Ne var ki bir zamanlar çat kapı odalarına daldığım yapımcılardan artık randevu almakta bile zorlanır olmuştum. Görüşebildiklerimden de hayır çıkmıyordu. Üç otuz paralık avanslar karşılığında ısmarlama senaryolar yazıyor, çokbilmiş patronların laf ola beri gele türünden değişiklik taleplerini yüksünmeden yerine getiriyor, "Önümüzdeki hafta filan kanalın feşmekân yöneticisiyle yemek yiyeceğiz. İki hafta sonra da çekimlere gireriz!" gibisinden palavralarına kanıyor, bu sözde gelişmeleri, karıma tünelin ucundaki ışığa yorulabilecek bir biçimde aktararak onun umudunu da canlı tutmaya çalışıyordum.

Benim bıkacağım yoktu da, sonunda yapımcılar beni oyalamaktan bıktı. Ben de yapacak daha mantıklı bir şey bulamadığımdan kendi kendime Rusça öğrenmeye başladım. Ya o sırada hayal bile edemediğim bir mucize gerçekleşecek, ya da bir hapishane hücresinden fazla büyük olmayan odamda pineklerken –muhtemelen Rusça karşılığını da henüz öğrenemeden– "heder" olup gidecektim.

Tünelin ucundaki ışığa yorulabilecek herhangi bir şey olmasa da Cici vardı hayatımızda! Müge'ye Cici'yle ilgili şirin ama özlemini de fazla kamçılamayacak küçük havadisler uyduruyordum. Aslında Cici'yle pek ilgilendiğim de yoktu o sıralarda. İyi bakılacağını umduğum bir yer bulup kendisinden kurtulmayı bile düşünebilirdim, ama o, Müge'yle tek bağımdı ve Müge için yapabildiğim tek şey ona bakmaktı. Yaşadığımız sarsıntıdan hepimiz payımızı almıştık. Cici'nin payına düşen, daha düne kadar hayatının anlamını oluşturan ve kendisine bir nefes kadar yakın olan annesinin yokluğuyla baş etmekti. Bizim gibi o da depresif bir hal almıştı. Kapıya birisi geldiğinde, tavuk ya da balık kokusu aldığında yine heyecanlanıyordu ama eski neşesinden, oyunculuğundan eser kalmamıştı. Annemin dediğine göre ben dışarı çıktığımda Cici bir kuytuya siniyor, tekrar ortaya çıkmak için dönüşümü bekliyordu. Döndüğümde birkaç kez etrafımda hoplayıp zıplıyor, mama tasının başına koşup mama tanelerini şerefime hızla ve biraz da dikkatsizce gövdeye indirirken tıkanıyor, coşkusunu paylaşmaya hâlâ hevesli olmadığımı görünce de bir köşeye çekilip öksüre tıksıra sakinleşmeye çalışıyordu.

"Allah bir kapıyı kaparsa diğerini açar," demişler. Yıllardır yazdıklarımla iyi kötü geçinmiş, bu arada önümde açılan bir sürü kapıdan geçmeme çoğunlukla enayiliğim, birkaç defasında da yazarlık onurum ve gururum engel olmuştu. Ömrünüzün herhangi bir döneminde insanlık için değer taşıdığına inandığınız birkaç satırı kaleme alma şansınız olmuşsa, bu size bir yazar olarak onurunuzu mezara kadar koruma yükümlülüğü getirir. Oysa gurur, hele bir de cehaletin egemen olduğu bir ülkede yaşıyorsanız terk edilebilir. Ben geç bile kalmıştım. Gazete ilanıyla "İngilizce bilen gece resepsiyonisti" arayan bir otele başvuruda bulundum. Vaat edilen para asgari ücretin biraz üzerindeydi ve bunun önemli bir bölümü, annemin Küçükyalı'daki evinden Sultanahmet'teki söz konusu otele gidip gelirken yola harcanacaktı. Buna karşın, bir gece resepsiyonistinin iş yükünün özellikle öylesi küçük otellerde fazla olmayacağını düşünüyor, çalışma saatlerinde bol bol okuyup yazmama olanak verecek bu işi çekici buluyordum. Amerikalı bir yazarın biyografisine

cuk oturacak böyle bir deneyime bir Türk yazarı olarak talip olduğunuzda alacağınız yanıt, "Nerede o yoğurdun bolluğu!" mealinde oluyormuş maalesef. Sonradan öğrendiğime göre, öylesi otellerde gece resepsiyonisti her türlü angaryanın üzerine yıkıldığı bir elemanmış ve İngilizceyi iyi konuşan, yaşını başını almış bir adamdansa çat pat İngilizce konuşan cevval bir üniversite öğrencisi her zaman tercih edilirmiş.

İçimdeki son umut kırıntısı ne zaman özgüvenimle kol kola girerek çekip gitti bilmiyorum. Vaat edebileceğim bir şey kalmayınca Müge'ye umut aşılamaya çalışmaktan da vazgeçtim. Hakkında neyin hayırlı olduğuna kendisinin karar vermesi gerekiyordu. Onu şu ya da bu yönde etkilemeye çalışmayacak, tercihi her ne olursa saygıyla karşılayacaktım. Boşanmayı, bir endişe biçiminde de olsa aklından geçirmemesi olanaksızdı. Ama bunu hiçbir zaman dile getirmedi. Kendi gözümde beş para etmediğim o günlerde bile o bana güvenmeye devam etti.

"Tünelin ucundaki ışığa yorulabilecek herhangi bir şey olmasa da Cici vardı hayatımızda! Müge'ye Cici'yle ilgili şirin ama özlemini de fazla kamçılamayacak küçük havadisler uyduruyordum."

Ne zaman dolacağı belli olmayan çilesini bende hayret ve minnet uyandıran bir tevekkülle çekerken Müge'ye en çok acı veren şey, sanıyorum ki Cici'nin yokluğuydu. Evliliğimize bitti gözüyle bakan ailesi Müge'nin İstanbul'a gelmesine izin vermeyecekti. Hasret giderebilmesi için benim Cici'yi alıp İzmir'e götürmem gerekiyordu ki bu da annemin ayın sonunu getirmemize bile yetmeyen mütevazı geliriyle mümkün değildi. Derken annem kendisi gibi dul, fakat durumu bizden epey hallice bir hanım akrabasından iki haftalık bir kaplıca daveti aldı. Kadıncağız, doktorunun önerisiyle on beş gün geçireceği kaplıcada yanına bir yoldaş istiyordu. İleri derecede hastalık hastası olan annem, hastalıklarından birine mutlaka iyi gelecek, üstelik bedava bir kaplıca fırsatını kaçırmak istemiyor, ancak beni iki hafta boyunca bakımsız ve korumasız bırakmayı da göze alamıyordu. Allah yüzümüze bakmış olmalı ki, tam o sırada Müge'nin, ailesinin de tanıyıp sevdiği bir lise arkadaşının İstanbul'da düğün dernek evleneceği tuttu. Bu düğün, Cici'yle benim Müge'yle tekrar bir araya gelip birkaç güzel gün geçirmemizi sağlayabilirdi.

Annemi biraz gönüllü, biraz zorla ve tabii ki aklı bende kalarak Yalova'ya uğurladıktan iki gün sonra Müge'yi karşılamak üzere Harem Otogarı'na gittim. Dolmuşa, otobüse almıyorlardı, taksi tuzluya gelecekti; bu yüzden Cici'yi evde bırakmıştım. Müge'yi telefon görüşmelerimizdeki gibi hüzünlü ve belki biraz da bakımsız bulacağımdan endişe ediyordum ama yanılmışım. Yüzünde hüznün hafif bir gölgesini hep taşımakla birlikte, İstanbul'da geçireceği birkaç günün tadını çıkarmak için oldukça hevesli görünüyordu. Saçı yapılı, kıyafeti özenliydi. Mavi salkım küpeler takmış, bir de mavi fular bağlamıştı boynuna. Maviyi ona yakıştırdığımı biliyordu.

Annemin Müge'ye karşı ta en baştan geliştirdiği ve her fırsatta sergilemekten geri durmadığı marazi nefret, doğal olarak karşılığını bulmuştu; Müge'nin annemle ilgili hiçbir şeye tahammülü yoktu. Annemin evinde kalma önerimi önce şiddetle geri çevirdiyse de, sonunda Cici'ye olan özlemi baskın çıktı ve evin yolunu tuttuk. Müge, karşılaştıklarında Cici'nin nasıl bir tepki göstereceğini merak ediyordu.

Cici'nin tepkisi Müge için üzücü, benim için şaşırtıcı oldu. Müge'yi birden karşısında görünce onu ne yabancıladı, ne de herhangi bir sevinç belirtisi gösterdi. Az ötesinde öylece durup gözlerini üzerine dikmiş, nereden tanıdığını çıkarmaya çalışır gibi bakıyordu.

"Beni unutmuş," dedi Müge gözleri dolarak.

"Unuttuğundan değil," dedim. Teselli etme telaşıyla saçmalıyordum. "Gözlerine inanamıyor!"

Müge çömeldi, kollarını Cici'ye doğru uzattı ve,

"Bebeğim!" dedi ağlayarak.

Hatırladığından mıdır, yoksa münzevi hayatını renklendirecek yeni bir dost kazan-

dığını sandığından mıdır bilmem, Cici, Müge'nin kollarına sevinçle atıldı. Bir kez daha anladım ki benim herhangi bir hayvanı Müge'nin Cici'yi sevdiği kadar sevebilmem olanaksızdı.

Arkadaşının düğününü ve kısa süreli bir iki eş dost ziyaretini saymazsak Müge tüm zamanını bizimle geçirdi. Sohbetler ettik, kafa çektik, deniz kıyısında yürüyüşler yaptık. Müge'yle Cici oyunlar oynadı, tıpkı eski günlerdeki gibi kucak kucağa uyudular. Cici içinde bulunduğu bedbinlikten şaşırtıcı bir hızla sıyrılmış, hareketli, hayat dolu ve hatta şımarık bir köpeğe dönüşmüştü. Suni deriden yapılmış çalışma koltuğumu tırmalayarak çizik çizik etmek, mama tasını devirmek, Müge'nin fularını yok etmek gibi bildiği tüm yaramazlıkları sergiledi. Fuları her nereye sakladıysa bulamadık bir türlü.

İçinde bulunduğumuz şartlar göz önüne alındığında Müge'nin İstanbul kaçamağının gayet güzel geçtiğini söyleyebilirim. Ailecek birkaç gün çalmıştık felekten. Ne var ki Müge İzmir'e döndükten sonra ilişkimiz hızla kötüye gitmeye başladı. Ayrılalı bir yıldan fazla olmuştu ve yakınlarından gelen, "Bu iş daha ne kadar sürecek böyle? Bu adamdan sana hayır yok. Henüz gençsin, güzelsin; kendine yeni bir hayat kurabilirsin," şeklindeki telkinler büyük olasılıkla artık talebe dönüşmüştü. Müge belki de yolun sonuna geldiğimizi düşünüyor, içinde bir umut yeşertebilmek için benden yardım umuyor, bulamayınca öfkeleniyordu. Ona telefon açmak Rus ruleti oynamak gibi bir şey olmuştu benim için. Bazen belki de yaşadığı bir küçük mutluluk nedeniyle sakin, neredeyse keyifli, fakat çoğunlukla içimi acıtacak kadar hüzünlü ve aradığıma pişman edecek kadar hırçındı. Onu seviyordum, özlüyordum ama sorgulamalarla, suçlamalarla hırpalanmaya tahammülüm yoktu. Elim telefona uzansa da beni üzdüğünü, kırdığını bilsin ve bunu yapmaması gerektiğini anlasın diye kendimi tutuyor, aramaktan vazgeçiyordum. Eskiden en geç günaşırı görüşürken, artık beş on günde bir görüşür olmuştuk. Müge önce anlamazdan geldi, sevgimin tükenmeye yüz tuttuğundan, onu unuttuğumdan dem vurarak bu durumu bir sitem bahanesi olarak kullanmayı denedi. Oysa akıllı bir kadındı ve ben onu biraz da bu yüzden seviyordum. Nitekim çok geçmeden inadından vazgeçti. Hüznünü gizleyemese de öfkesini dizginlemeyi başarmıştı. Yine sık sık görüşecek, ancak bunu yaparken birbirimizi üzmemek için daha fazla özen gösterecektik.

Geçmişi eşelemek kadar geleceğe dair gerçekleşmesi olanaksız hayaller kurmak da içimizi acıttığı için gündelik yaşamdan küçük şeylerdi konularımız ve tabii bir de Cici. Bir süre sonra Cici'den söz etmek de zorlaştı; Müge her nedense onu bir daha görememekten korkar olmuştu. Bir gün nispeten erken bir saatte aradı. Sesi ağlamaklıydı.

"Çok kötüyüm," dedi.

Annesinin ya da babasının başına bir iş geldi sandım.

"N'oldu?" dedim endişeyle.

"Korkunç bir rüya gördüm," dedi. Toparlanmak için birkaç saniye bekledikten sonra, "Sen başka bir kadınla evlenmişsin," diye devam etti.

Daha önce ben de birkaç kez onu rüyamda başka bir adamla görmüş ve çok rahatsız olmuştum.

"Gerçekten de korkunçmuş," dedim.

"Cici'yi de sahiplenmişti," derken usul usul ağlıyordu. "Yanıma çağırdım, 'Gel kızım! Gel bebeğim!' dedim. Yüzüme bile bakmadı. Gidip o kadının kucağına atladı."

Kocasından ziyade köpeğini "o kadın"a kaptırmaktan müteessir olmuş gibiydi. Her ne kadar teselli etmeye çalıştıysam da fayda etmedi.

"Cici çoktan unuttu beni!" diyordu ve bundan adı gibi emindi.

Haklı da olabilirdi. Ayrılığın ilk zamanlarında, birlikte yaşadığımız günleri özlediğim-

de, “Kızım,” derdim Cici’ye coşkulu bir anlatımla, “anne nerede?” Birden kulaklarını dikip yerinden fırlar, Müge’yi bulabilmek için dört dönerdi evin içinde. Sonraları Müge’yi unuttuğundan mıdır, yoksa bulmaktan umudunu kestiğinden midir bilmem, pek yorucu olan evin içinde dört dönme kısmına boş vermiş, yattığı yerden kulaklarını dikmekle yetinir olmuştu. Bir süre sonra da birlikte herhangi bir şey yapmaz olmuştuk zaten.

Ben Müge’yle konuşurken Cici az ötemde, halının üzerinde pinekliyordu. Telefonu kapattıktan sonra,

“Kızım,” dedim olabildiğince coşkulu bir anlatımla, “anne nerede?”

İstiyordum ki Cici bir coşku belirtisi göstersin ve ben de telefonu açıp Müge’ye müjdeyi vereyim. Cici kulaklarını dikip ayağa kalktı, gözleri üzerimde beklemeye koyuldu. Eski günlerdeki kadar olmasa da bu bir coşku belirtisi sayılabilirdi. Ancak, Müge’yi hatırlamış gibi değil de, benden hiç beklemediği bir anda gördüğü ilgiye sevinmiş gibi bir hali vardı; “Evet babacığım, şimdi ne yapıyoruz?” dercesine bakıyordu yüzüme. Emin olmak için,

“Kızım,” dedim yine aynı coşkulu anlatımla, “kül tablası dolmuş!”

Cici sevinçle kucağıma atıldı. Hangi akla hizmet bilmem, Müge’nin duvarda asılı duran camlı fotoğrafını aldım, Cici’nin yüzüne yaklaştırarak sordum:

“Bak kızım, bu senin annen. Müge bu. Hatırladın mı Müge’yi?”

Cici cama bir dil attı. Tadını beğenmemiş olmalı ki kafasını çevirirken vücudunu da geri çekti. Müge’ye telefon açıp, “Biraz önce Cici’ye senin bir fotoğrafını gösterdim. Nasıl sevindi anlatamam! Fotoğrafı nasıl yalıyor biliyor musun, elma şekeri gibi!” demeyi düşünmedim değil ama bunu yapamazdım. Daha önce hayatıma giren kadınlara su içer gibi yalan söylediğim halde Müge’ye karşı hep dürüst olmaya çalışmış ve hatta bundan –önceleri biraz tuhafıma gitse de– keyif alır olmuştum.

“Kocasından ziyade köpeğini “o kadın”a kaptırmaktan müteessir olmuş gibiydi. Her ne kadar teselli etmeye çalıştıysam da fayda etmedi.”

Ertesi gün alışverişe çıktığımda çarşıdaki veterinere uğradım. Kendimi tanıttıktan sonra,

“Kahramanı köpek olan bir öykü yazmaya çalışıyorum,” dedim. “Bu konuyla ilgili bir şey danışmak istiyorum size. Bir köpek sevdiği bir insanı fotoğrafından tanıyabilir mi?”

“Köpeğin cinsi nedir?” dedi veteriner.

“Yorkshire teriyeri,” dedim umutla.

Zaman kazanmak için sormuş meğer;

“Bu konu daha önce hiç karşıma çıkmamıştı,” dedi, “ne desem yalan olur. Yalnız şu kadarını söyleyebilirim ki köpeklerin koku alma yetenekleri çok gelişmiştir. Dolayısıyla koku hafızaları görsel hafızalarından daha güçlü olabilir.”

Müge’yi çok üzen o rüya, benim Cici’yle daha yakından ilgilenmemi ve onun belki tembellik olarak nitelendirilebilecek, belki küskünlüğe ya da halsizliğe yorulabilecek, fakat herhalde endişe verici bir durgunluk içinde olduğunu fark etmemi sağlamıştı. Atıştırmakta olduğum fındıklardan birkaçını ona ikram edip de bir tanesini gönülsüzce, âdeta hatır için yiyip diğerlerine dokunmadığını görünce endişem arttı, çünkü fındığa bayılırdı. Annemle konuşunca, bir iki gündür mamasına da dokunmadığını öğrendim. Buna karşın karnı davul gibi şişti.

“Sen buna tavuk filan mı verdin yoksa?” dedim anneme. Eğer öyleyse, iştahsızlığının herhangi bir hastalıktan değil de şımarıklıktan kaynaklanmış olma ihtimali doğacak ve bu beni biraz rahatlatacaktı.

“Verdim de yemedi,” dedi annem. “Bir lokma aldıysa almıştır ama daha fazla değil. Hasta filan olmasın zavallıcık!”

Elimiz her zamanki gibi dardaydı; bir iki gün bekleyecek, iyileşmezse veterinere götürecektim. Ben iyileşmesini umarken durumu birden kötüleşti. Hiçbir şey yemediği halde

sürekli kusuyor, kaka yapıyor, üstelik tuvalete kadar tutamayıp neresi denk gelirse oraya bırakıveriyordu. Çarşıdaki veterinere giderken o kadar halsizdi ki ikide bir duruyor, biraz soluklanmak için yalvaran gözlerle yüzüme bakıyordu.

"Böbrek yetmezliği," dedi veteriner. "Birkaç gün boyunca serum bağlamamız gerekiyor."

O zamana kadar Müge'ye söylememiştim Cici'nin hastalandığını. Eve döner dönmez arayıp veterinerin teşhisinden haberdar ettim. Yalan söylemek de yazmak gibiymiş, uzun süre ara verince zorlaşıyormuş meğer. Cici'nin vahim bir durumda olmadığına inandıramadım Müge'yi.

"Lütfen ne gerekiyorsa yap," dedi ağlayarak. "Ölmesine izin verme!"

Cici'nin tedaviye cevap vermediğini görünce bir röntgen filmi istedi veteriner. Filmi görünce de,

"Yapılacak bir şey yok," dedi. "Yaşlılıktan kaynaklanan kalp yetmezliği ve bunun sonucu olarak iç organlarda genel bir harabiyet söz konusu."

Tedaviyi kesmişti; sadece beslenmesi için serum ve ıstırabını azaltmak için ağrı kesici veriyordu. Artık yürüyecek mecali kalmayan Cici'yi önce kakası her tarafa bulaşmasın diye bir beze, sonra da üşümesin diye bir battaniye parçasına sarıyor, kucağımda götürüp getiriyordum veterinere. Son gidişimizde,

"Çok ıstırap çekiyor," dedim. "Acıdan bir insan gibi çığlık atıyor. Onu uyutamaz mısınız?"

"Bunu bazı meslektaşlarım yapıyor ama ben yapamam," dedi veteriner. "Kusura bakmayın."

Ölümünden bir iki gün önce Cici dünyayla ilişkisini kesti. Ne sesime, ne dokunuşuma tepki veriyordu. Ağzına kaşıkla döktüğüm suyun bir damlasını bile yutmak için çaba göstermiyor, gösteremiyordu. Bakışlarında anlam kalmamıştı. Sürekli inliyor ve giderek zayıflayan çığlıklar atıyordu. Arada bir de beni hayrete düşüren bir çabayla ayağa kalkıyor, üç beş adımda bir sendeleyip yıkılarak, bu arada kafasını sağa sola çarparak müthiş bir inatla girecek bir kuytu arıyordu. Onu bazen iki duvarın kesiştiği köşeye kafasını sokmaya ya da yersizlikten yatağımın altına istiflediğim kolilerin arasından kendine yol bulmaya çalışırken yakalıyor, anlamlandıramadığım bu zavallı çabası içimi acıttığı için hemen alıp sepetine yatırıyor ve sonra yalvarıyordum:

"Haydi tatlım! Haydi vazgeç! Lütfen git artık!"

Ve gitti!.. Bir ara kendime kahve yapmak için odadan ayrılmıştım. Döndüğümde minderi boştu. Odayı şöyle bir kolaçan ettikten sonra yatağımı kaldırıp altına baktım. Oradaydı. Kolilerin arasındaki labirent gibi bir yolu izleyerek yatağın başucunda iki duvarın birleştiği köşeye kadar gelmiş, ancak sığabildiği küçücük bir boşlukta, burnu mavi bir bez parçasına gömülü, kıpırtısız yatıyordu. Onu almak için eğildiğimde, bez parçası sandığım şeyin bir fular olduğunu fark ettim. Müge'nin kaybolan fuları sonunda ortaya çıkmıştı. N

Halil Genç

Biriktirdiğim Hayat

Lisenin pilav gününde, herkesin, çevresini kuşattığı resim öğretmenimizin söyledikleri aklıma gelmişti onu dinlerken, "Her şey gençlikte güzel," diyordu gözleri buğulu, "her şey zamanında..." Bütün erkek arkadaşlarımızın saklı gizli âşık olduğu bu sevgili kadın eşini de, biri biz lisedeyken doğan iki kızını da kaybetmiş, renklerle, boyalarla münzevi bir hayat yaşamaya başlamıştı.

Kocamın ölümünden sonra yeniden kendim olmak, epey zamanımı aldı. Evliliğimiz boyunca kendimi unutmuşum. O da kendini unutmuştu, bunu biliyorum. Biz oluvermiştik yıllar içinde.

Arkadaşlarım ağız birliği etmişçesine bu yaştan sonra yalnızlığın katlanılmaz olacağını, bir erkeğin koruyuculuğunun çok önemli olduğunu söyleyip duruyor. "Demek kocalarınız ölür ölmez evleneceksiniz sizi kancıklar," diyorum, gülüşüyoruz. Üstelik kızımın da onlarla aynı fikirde olduğunu seziyorum. Bunu yüksek sesle dile getirmiyor ama beni mi kurtarmak istiyor, benden mi kurtulmak istiyor ayırt edemiyorum.

İşte böylece bir çay bahçesinde oturduk adamla. Bunun ya da bir başkasının hayatını didik didik etmenin benim için hiçbir anlamı yok. Kimle yaşamış, kaç kere evlenmiş, kaç çocuğu olmuş, arabası, evi, bahçesi, tarlası... Bütün bunlar konusunda bir öğrenme arzusu taşımıyordum açıkçası, ama adam tutkudan söz edince duraladım. "Yaşamımın hiçbir evresinde ya hep ya hiç olmadı," dedi. Benim sigaramı mı kastetti, olabilir, gözlerdeki duygusallık sevildikten sonra sigara içilmesi bile çok önem taşımazmış. Gündüz kalabalıkların arasında bir şekilde kaybolabiliyormuş insan, ama geceler, yaşanmadan geçen, yitip giden zamanlarıymış ömrün. Buna benzer şeyler söyledi.

Günlerce düşündüm. Yatarken aklımdaydı, uyandığımda yine aklımdaydı. Genç kız halleri illa ki geride kalmıştı ve öteki hâlâ içerilerde bir yerde, ben bunu biliyorum. Görmenize gerek yok, varlığı oralarda bir yerdedir, sezersiniz, hissedersiniz. Hangi odaya girsem o diğerinde, bunu biliyorum. Bunu ben biliyorum. Şimdi biriyle evlenmek, aynı evde iki kocayla yaşamaya karar vermek gibi geliyor bana.

Bir de sehpaların üzerindeki fotoğraflar var. Biri diğerinin omzuna tırmanmış, büfenin içindeki fincanların ve bardakların arkasına gizlenerek odayı sürekli izleyen fotoğraflar. Hiçbirine dokundurtmam onların.

Yalnızlığı seçiyor değilim. Bu zoraki yakınlaşmada eksik olandan çok, yanlış bir şeyler dürtüp duruyor beni. Yıllardır biriktirdiğim bir hayat var ardımda. Yanlış bir tane değil,

çok, ama bunlardan biri var ki yerine hiçbir şey koyamam. Birlikte yaşlanmadığım bir adamın teni, hele kokusu hep yabancı gelecek bana. İşte bunu kabul ettiremiyorum içimdekine.

Ayrılanlar Hâlâ Sevgili

Yıllar sonra çok sevdiğiniz bir arkadaşınızın cenazesinde rastlaştınız. Başka şehirden gelmişti. Senin orada olduğunu görmemişti. Eliyle ağzını kapatıp başını arkaya atarak gülüşü –sakınımlı bir gülüş, cenazedeydiniz çünkü!– seni çok gerilere götürmeye yetmişti. İnci dişleri, her an gülmeye hazır esmer dudaklarının arasında bembeyaz ve dizi diziydi.

Nasıl güzel gülerdi. Gülünce nasıl güzel olurdu! Kalabalıkların arasında, habersiz, tanıyıverirdin onu gülüşünden. Bilmezdi seyrettiğini, hayran hayran izlerdin.

Saçlarını kestirmişti. İçinde bir eksiklik hissettin. Sıkı sıkı örerdi saçlarını, dağılmalarından yakınarak. O halini daha çok sevdiğini söyleyince, yüzü aydınlanır, yine öyle içten gülerdi sana.

Öylesine bakınıyordu çevrenizde kimseler yokmuş gibi. Sana baktığını fark ettin omzu üzerinden. Anladın, o da merak ediyordu seni.

Merhabalaştınız. Heyecanın belli olmasın diye yükseltemedin sesini. Belli belirsiz bir sesti seninki. Dinliyor, onun konuşmasını istiyordun. O küçük gruba eklenti gibi durduğun düşünülmesin diye, sen de lafa karışma isteği duyuyordun. İlgisini çekmek gibi de olabilirdi, ama cümlelerin dağılıyor, ne söylediğin anlaşılmıyor, yine de dinliyor ve gülümsüyordu arkadaşların. Utandın. Yine beceriksiz görüntüler çiziyordun.

Kentin kış aylarındaki ruhsuz ve iç karartan görünümü, içindeki coşkuyu bastıramıyordu. Ah, içi kırmızı tonlarda kapüşonlu yün kabanını giymişti! Kuru boya kalemlerine benzeyen düğmeleriyle ceketten biraz uzun, gece yürüyüşlerinizde koluna girip ellerini ceplerine gömdüğün, siyah kabanı.

Kafanda kurguladığın hasret yumağı çözülüp dağılıyor, kelebekler gibi uçuşuyordu. Onlardan biri, hiç olmazsa biri ikisi gidip onun omuzlarına konamaz mıydı...

Kelimeleri dolandırıyordunuz. Cümlelerin etrafında dolanıyordunuz, birbirinize kaçamak bakışlar atarak. Gözlerin sahibi oydu ama bakışların değildi.

Acele etmekte olduğunu fark ettin. Zamanı dar olmalıydı. Her an gitmesi gerektiğini söylemesinden korkuyordun. Anılarınız, ayrı yaşanmışlıklarınız vardı yıllardır konuşulmamış. Kapatıp kaldırmıştın ama dürtüyorlardı şimdi seni. Yıllardır içinde biriktirdiğin ve hiç kimseye söyleyemediğin ne çok şey vardı! Açığa çıkmak istiyorlardı artık. Zaman her şeyi değiştiriyordu. İnsanları, ilişkileri, sokakları, ağaçları... Sizi de. Bunun farkında olamıyordunuz, söylemek istediğin tam da buydu işte.

Tutkuyla aşk, birbirini tamamlayandı. Tutkuyla, aşkla sevmiştin onu. Biri bitince diğeri de bitiyordu. Biri bitince diğeri de bitiyordu ve tortusu, içinizde bir yerlere çökelip kalıyordu. Bir şarkı, belki bir şiir yeniden uyandıracaktı onu. Uyanıncaya kadar yeniden, uyuyup kalacaktı orada. N

Murat Özyaşar

Felç

Annem arkadaşımı çağırmış geçende, Refik'i. "Sana bir şey soracağım," demiş. "Ekber'in evlenmesini çok istiyorum, hem aldı yaşını başını artık. Ben utanıyorum sormaya ona, sen sorar mısın: Yapabiliyor mu, yapamıyor mu?"

Ben de bilmiyordum yapıp yapamayacağımı. Tekerlekli sandalyede geçirdiğim yirmi beş yıllık ömür, çocukken geçirdiğim o talihsiz felç; sadece ayaklarımı değil, bazı şeyleri bilip bilmememi de hep sakatladı.

Çocukken arkadaşlarım yüzüme karşı hiç "sakat" demediler. Ama benden söz ettiklerinde, sözgelimi biri "Hangi Ekber?" diye sorduğunda, "Yav bizim Ekber, sakat Ekber," dediklerini biliyorum. Çünkü mahallenin körü için de "Kör Şıko" diyorlardı. Hoş, bundan alınacak yaşı çoktan geçmiştim. Bana sakat demeleri umurumda bile değildi. Kaldı ki bu, yalan da değildi.

"Hangi Ekber?"

"Sakat Ekber."

Benim mutsuzluğuma sebep ayaklarım, arkadaşlarım için neşe kaynağıydı. Mahalle maçlarında hiç kimse kaleye geçmek istemiyordu çünkü. Benim gol olacak toplara vuracak ayağım yoktu. Ellerim vardı. Ellerim, arkadaşlarım arasında bir sevinç, kaleye giremeyen toplara alkış kıyametti.

Yine alkış kıyametin koptuğu vakitlerden bir vakitti. Balkondan bizi, ama sanki bir tek beni seyrediyordu. O da benim gibi sakat, onun da benimki gibi tekerlekli sandalyesi var. Büklüm büklüm saçları var rüzgâra döktüğü, balkon demirinden dünyaya uzanan boynu, o boyna dizili mavi mavi boncukları. Benim yarım gövdemle uzandığım toplara bakan evler yıkan sürmeli gözleri, uzun kirpikleri, incecik bilekleri, başımı yaslasam dünyanın derdini unutacağım kâğıt gibi, defter gibi bembeyaz göğsü, var da var. Tek kelimeyle "âşıktım" ona. Hem yakıştırıyorlardı bizi, beni ve onu, mahallenin iki sakatını. Mahalle ahalisinin ilahi adaleti, keşke tecelli etseydi!

Babamın Almanya'dan gönderdiği gömlekle annemin Ergani çarşısından aldığı pantolonu birlikte giyince gülünçleşiyordum. Böyle görünmek istemiyordum balkona. Babamın fotoğrafı büyük, yaldızlı bir çerçeve içinde. Babam köylü bıyığıyla, üstünde Almanya'dan alınmış tuhaf bir gömlek; havai, kâğıt paraları gömlek cebinde. "İnsan babasından utanır mı," diyordu annem. "Giymeyeceğim işte," diyordum, "o gömlekle o pantolonu birlikte." Ben babama benzemek istemiyordum, annem balkondaki o kıza çok benziyordu çünkü.

Bazen kana kana içtiğim her tas suda onun yüzünü görüyor, bazen de saatlerce ısrarla yüzünü gözünü hayal etmeye çalışıyor ama her nedense bir türlü gözlerimin önüne getiremiyor, geceleri onu düşünüyor, ertesi sabah ona onu nasıl sevdiğimi söyleyeceğimin planlarını yapıyor, kirpiğim kirpiğimi bulmadan, kalbim ağzımda, dilimde onun adı, adının heceleri, sayıklaya sayıklaya, yorgunluktan uyuyakalıyordum.

Rüyalarımda uçsuz bucaksız tepelerde onun hayalinin peşinden koşarken görüyordum kendimi. Koşabildiğim için mi, yoksa onun peşinden koştuğum için mi daha çok mutlu oluyordum bilmiyorum. Neyse ki çok geçmedi, sonunda yapacağımı yaptım. İlan-ı aşkımı; yaşıtım, dert ortağım, annemin el ayak işlerine de yardım eden teyzem kızıyla gönderdim. Yanıtı fazla gecikmedi: "Ben o sakata mı kaldım," demiş.

"Üzülme," dedi teyzem kızı, "sana kız mı yok?"

Yoktu.

Biliyorum dünya güzeldi, ama bana değil.

Neden Ben, diye sorduğum zamanların gelip kapıma dayandığı vakitlerdi. "Nafile" sözcüğünün ne anlama geldiğini öğrendiğim gün, tümseklerde tökezleyen tekerleğime de iki elimle zorla ittiğim hayatıma da lanet getirmektense, bu sakat halime ikna olmam gerektiğini anladım: Yitirme ve istemenin dışında, dehşete kapılıp korkunç intikamlar almanın, ağıt yakıp incelikli yaslar tutmanın, şu yaşadığım ömrü daha beter mahvetmenin ve tüm bunlara küfürler savurup lanetler okumanın ötesi var. Bak var, dedim kendime. Bu sebeple tekerlekli sandalyeme, Neden Ben, diye yazdırmaktan vazgeçip, Beden Hasta Ruh Seferde, diye yazdırdım.

Öyledir, bazen bir kelime size birkaç on yılı; tümseklerin, tepelerin, yokuşların ardında çatallanmış birkaç yolu birden aldırır. Saç beyazlatan şarkıların varlığından haberdar olduğunuz gibi, saç beyazlatan hikâyelerin sırrına da o aralar vâkıf olursunuz. Çünkü kimi serinliklere bazı kelimelerle varılır. Benim de payıma "nafile" sözcüğü düştü, n'aparsın!

Oysa nasıl da güzeldi haksızlığa uğradığım zamanlarda odamın kapısını üstüme sertçe kapatıp kendimi yüzüstü yatağa attıktan sonra hüngür hüngür ağlayışım, o ağlayıştan sonsuz, derin, terli bir uykuya dalışım. Tüm hıncımı uykuya ve gözyaşlarının tuzuna yatırışım. Hayat öğretir çünkü; uyuyanın üstüne kar yağar, hıçkıra hıçkıra ağlayanı ateş basar. Ben de öğrendim, öğreneli çok oldu: Herkesi ve her şeyi göbek hizasında gördüğüm bir dünyada yaşadığımı.

Kış imiş gittiğinde babam, nefesi cılız bir buğu: "Burada ekmek yok artık," demiş. Yirmi yıldır Almanya'da. Gitti, ben ve annem kalakaldık. Bir daha da dönmedi. Annem, "Monika diye bir kadın," diyor, "sarışın." Babam, "Yoksa oturma izni alamam," diyormuş. Baktı döneceği yok babamın, annem kıvırcık kara saçlarını oksijen suyuyla sararttı. Güzel bir vesikalık çektirdi, birini, arkasına ellerimi çizdiğim bir mektupla babama gönderdi. Benim vesikalığım da ellerimmiş, babam ellerimin üstüne ellerini koyunca sevinirmiş, hem ne kadar büyüdüğümü görürmüş, hem belki dönermiş! Annem el gibi, oldu sarışın bir kadın. Ben pek sevmedim, zoruma gittiği için sevmedim. Yoksa annem güzel.

Fotoğraflarımız gitti, babam gene dönmedi. Biz gene kalakaldık, bize Alman malı oyuncaklar, elbiseler, tuhaf tuhaf aletler kaldı. Ara ara oranın parasından gönderdi. Telefonla konuştum bir kez, üst üste içtiğim üç sigaralı boğuk sesimle, biraz da sinirli, "Baba eve dön!" dedim.

"Tamam oğlum," dedi bir paket içmiş sesiyle. Babalarla tartışmak böyledir işte, sonuna kadar haklı da olsanız konuşmayı yenilgiyle kapatan siz olursunuz.

O gün bugündür çıkmıyorum telefonlarına. Sözünde durmadı çünkü. Annem ısrar etti bir kez daha arayayım diye.

"Saçlarını sarı yapmayacaktın," dedim, sonra da pişman oldum.

Saçlarını yıllardır sarıya boyatmakta ısrar eden annem, annem annem, henüz kırk yaşında. En son yirmi yıl önce oldu babamla. Evlenmemi istiyor kaç zamandır. Benim ayaklarım yok Almanya'ya gitmeye, çünkü evlenmenin ne demek olduğunu en çok annem biliyor.

"Ee, ne diyorsun," dedi Refik, "yapabiliyor musun, yapamıyor musun?"

"Ben de bilmiyorum," dedim.

"Kalkıyor mu seninkisi?" dedi.

"Kalkıyor," dedim.

"Ee, o zaman kolay," dedi, "gideriz aşağı mahalleye, Alev var, senin derdine derman olur, bütün kulunçlarını alır."

"Korkma, kimseye bir şey demem," diye ekledi.

Kapının önündeki tepsiye dizilmiş kerhane tatlısından üçer beşer tane lapur lupur attık ağzımıza. Refik, "Ben bi' tuvalete gideyim," dedi, "bir iki posta atayım ki içeride daha fazla kalayım."

Ben arkasından tecrübe denen şeyi düşündüm. Elim ayağım birbirine girdi diyecektim ki ayaklarım hatırlattı bana böyle bir deyimi kullanamayacağımı. Bir keresinde, "Biz de Dağkapı'dan Seyrantepe'ye yayan geldik," demiştim, yıllarca dalga geçti benimle mahalledekiler. "Tabii tabii, seni iten adamın dili dışarıda varmışsınız Seyrantepe'ye de, senin haberin yokmuş oğlum," deyip durdular.

Bir sigara yaktım, tatlıdan sonra da içilmiyor bu meret. Refik bir şey unutmuş gibi döndü, "İstersen sen de gel," dedi eliyle.

"Yok," dedim, "sen git işini gör."

O gitti, ben sakinleşeyim diye bir sigara daha içtim.

"İçeride kül tablaları ve saksıların havada uçuştuğu bir tartışma koptu. Kadının birine musallat olmuş Bekir'in birini apar topar, tekme tokat kapı dışarı ettiler salondan."

Filmlerde görmüş, internette gizli gizli seyretmiştim o işin nasıl yapıldığını. Bunu görebildiğim için dua üstüne dua okudum, bin kere şükrettim Allah'a. Ya kör olsaydım! Sonra da böyle bir yerde Allah'ın adını andığım için çarpılırım diye korktum.

Bana bakan insanlar hallerine şükrediyor. Bunu, gözlerini benden hızla alıp gökyüzüne bakmalarından anlıyorum. Allahım, diyorum, dünya böyle bir yer, insanların yarısı bir diğer yarısına bakıp şükrediyor.

"Ee, hazır mısın," diye döndü Refik.

"Hazırım," dedim.

Öğrenilmiş jestlerden birini takdim eder gibi, iç cebindeki gazeteye sarılmış kırmızı gülü bana verdi.

"Alev'e verirsen muamelesi iyi olur," dedi, "kırmızı gülün hastasıdır o."

"Ben arkadaşımın girdiği karıya girmem," dedi yanımızdan geçenlerden biri.

"Prensip sahibi, namuslu adammış," dedim. Refik güldü.

"Bana bak lan," dedim Refik'e, "sen Alev'le olmadın değil mi daha önce?"

"Yok yok," dedi.

Emin olamadım. Olsam bile, kırmızı gülü kendime dillendirmek istemedim, aman canım dedim, o da bir başkasından duymuştur.

Her türlü kahkahanın atıldığı o camekâna vardık sonunda. Sıra sıra dizilmiş yarı çıplak kadınlar, ellerinde uzun Parliament sigaralar, sigaranın beyaz filtresinde her türlü arzuyu kışkırtan kıpkırmızı ruj izleri. Hayâsız jestleriyle açlığa sofra açan, "Gel, gel, gelsene," diyen davetkâr bir tecrübenin işaretiydi dilleri. Yaman kadınlardı bunlar, gelenleri gözleriyle de soyarlardı. Hoş, camekânın berisindeki erkeklerin de içeridekilerden eksik kalır yanı yoktu. Bilinçaltının bütün fantezi cümleleri camdan cama gidip geliyordu.

Gözyaşından çok kahkahanın olduğu salonda kadının biri kenara çekilmiş, gözyaşlarını koluyla siliyordu.

İliklerine kadar rahatlamış, sırtları dik adamlar salondan birer birer gülümseyerek çıktı.

İçeride kül tablaları ve saksıların havada uçuştuğu bir tartışma koptu. Kadının birine musallat olmuş Bekir'in birini apar topar, tekme tokat kapı dışarı ettiler salondan.

"Seni sikerim, araya karbon kâğıdı da koymam oruspu!" diye bağırdı dili dişlerine dolanan adam.

"Senin ruhunu şişeye koyar götünden şırıngayla kan alırım lan pezevenk!" dedi oruspu.

Biraz uzaklaşınca daha da güç kazanmış gibi elleriyle kollarını da cümlesine katıp tehditkâr işaretparmağını sallaya sallaya,

"Ölüm de var," diye bir kez daha bağırdı adam.

"Ulan ölmeyen mi var," diye yanıtı gecikmedi oruspunun.

"Tamam sakin ol abla," diye öbür kadınlar teskin etmeye çalıştılar onu.

"Ne sakin olacam be, hayat restini göstermiş, görmezsen soytarısı olursun," deyip yeşil kadife koltuğa gömüldü, ayaklarını üst üste attı.

Gidip sigarasını yakmak geldi içimden.

"Her şey sahnesinde belli olur," dedi Refik, "hadi bakalım."

"Oynama sırası bende," dedim.

Alev'le pazarlığı Refik yaptı, durumumu izah etmiş. "Merak etme, viziteden fazlasını istemedi," dedi.

Loş bir ışığa gömülmüş oda, rengârenk. Duvarlarda çıplak kadın posterleri. Tuvalet masasında bir dizi makyaj malzemesi, tuhaf tuhaf kutular, parfüm, yağ, vazelin ve sabunlar sıralanmıştı. Kapısı açık dolapta insanı baştan çıkaran kırmızı, siyah, beyaz gecelikler asılıydı. Kapının hemen yanında lavabo, bir şişe kolonya ve katlanmış peçeteler sehpanın üstünde. Acaba yapabilecek miyim, diye bir kez daha düşündüm.

Yatak odasından ziyade unutma odası olarak tasarlanmıştı sanki. Odanın tam ortasındaki büyükçe yatakta parlak kumaşların üstüne uzanmış beni bekliyordu Alev. Odanın mavi, kırmızı, yeşil, sarı loşluğundaki ışıklar Alev'in yaşını gizlemek için yanıp sönüyor, bembeyaz teni iştah kabartıyordu. Elimi zekerime götürdüm, tamamdır bu iş, dedim.

Kahkahalar atarak, "Demek milli olacaksın ha, siftahı benden bereketi Allah'tan," diyerek, "gel kocacığım, gel..." diye buğulu sesiyle seslendi.

Işıklar sadece yaşını yalanlamakla kalmıyor, odayı gizemli bir yere çeviriyor, güzel yalanların uğradığı bakışlarını baygın kılıyordu.

Alev'in çarşafa dağılmış kıvırcık sarı saçlarının ayırdına varmamla annem gözüme doldu. Bayılmışım.

Beni uyandırdıklarında kesik kesik nefes almamla hıçkıra hıçkıra odanın kapısını dışarıdan kapatmam bir oldu. Yumruğum gözlerime mendil. O salondan nasıl çıktığımı hiçbir zaman unutmayacağım.

Üstüm başım kolonya kokuyor, peş peşe sigaralar elimde. Evin kapısında bekledim Refik'i. İçeriden, "Çocuk malı görünce heyecanlandı zaar," diyen Alev'in sesi, yer yarılsa içine girsem, "Seni sikerim araya karbon kâğıdı koymam," diyen adamın cüreti, "Ölüm de var, ölüm de var..." sesi kulaklarımda. Neden sonra geldi Refik. Sırtı pek, yüzünde kuşkulu bir merak.

"Tamam mı?" dedi.

"Bana bir sigara verir misin?" dedim.

"Niye lan, amına koduğum niye?" dedi.

Sustuk.

Yola koyulduk gidiyoruz, çakıl taşlarının üstünde tıngır mıngır.

Durdu.

"İstersen bir daha deneyelim," dedi, "bu sefer başka bir karıyla..."

Cebimdeki kırmızı gülü önüme fırlattım. Refik'in elleri sandalyemin kollarında, nişan alır gibi sürüyordu beni.

Çakıllı yolun taşlarında parçalanmış kırmızı gülün yapraklarındaki teker izlerimi düşündüm.

İki tek attık birlikte.

Refik beni eve bıraktı, sonra da gitti.

Annem içeride hikâyemize hüngür hüngür ağladı.

Çok değil, aradan birkaç gün geçtikten sonra teyzem kızı bize misafirliğe geldi. Şerbetlenmiş, taze evli kadınlar gibi güzelleşmişti. Ben aklımda kırk tilkiyi büyütmenin sabrıyla baktım ona. Kocasıyla arası bozulmuşmuş biraz. "Başka bir kadınla görülmüş," diyor. Annem tecrübesini konuşturuyor, "Olur böyle şeyler, bazı şeyleri görmeyeceksin," diyor. On günlük bir süre tanımışlar birbirlerine. Zaman her şeyin ilacıymış. Hem bizi çok özle-

mişmiş, ne de olsa çocukluğu, ilkgençliği bu evde geçmiş, annem de öyle çok ısrar edince dayanamamış...

Kırk tilkiyi büyütmenin zahmetine kolay varılmıyor. Ee, boşuna dememişler, "Sakata gelmeyelim," diye. Hiç kimsenin sakatlar kadar ince eleyip sık dokuduğunu düşünmüyorum. Çünkü sakatların bir ayağı da sektirmeden akıllarında yol alır. Hayat buna mecbur etmiştir. Varsa aklınızı karıştıran bir olay, almanız gereken önemli bir karar; kitap karıştırmayı, uzman bir kişiyle görüşmeyi, fal baktırmayı, kara kara düşünmeyi bir kenara bırakın. Size önerimdir: Bir sakata danışın! Ama onun da bir menfaati varsa bu işte, işte o zaman toz olun ordan, derim.

Hislerimin önüne geçemiyor, teyzem kızının gözlerinin içine bakamıyordum, göz göze gelsek onu arzuladığımı anlamasından korkuyordum. Susuzluktan ölür gibi bakıyordum ona. O da sanki bir bardak naneli soğuk limonataydı da evin içinde salınıp duruyordu. Orası burası açılıp saçılırken ben yokmuşum gibi mi davranıyor, yoksa resmen bana iş mi koyuyordu anlamıyordum.

Kocasının intikamını benimle mi alacak, diye düşünmedim de değil.

Teyzem kızının gelişi annemin tezgâhı da olabilirdi.

Gecenin sabaha kol verdiği bir saatti. Teyzem kızı odamın kapısını tıklatmadan içeri girdi, kapıyı kararlı kapattı. Tüm şehvet ve şefkatiyle yanıma süzülüp, "Hüşşş," diyerek koynuma sokuldu. Geceliğini yatağın içinde çıkardı. Ve ben kalbimin gürültüsünü duydum.

Gündüzden ezber ettiğim yuvarlak kolları, hatmettiğim uçları diri ayrık göğüsleri, ayaklarını üst üste atarken sıyrılan eteğinden gördüğüm sütbeyaz baldırları, simsiyah külotu, kuş yuvası gibi koltuk altı, ten rengi sutyeni, geniş kalçalarının arasına sıkışmış eteğini çekiştirmesi...

Kalbimin gürültüsünden ölmezsem sabahı edeceğim, dedim. Başımı yuvarlak memelerine gömdü. Parmakları ensemde, saçlarımın içinde gezerken başımı göğüslerinin arasındaki kuytuya çekti. Memesinin ucunu ağzıma verip emdirdi, meme uçları dipdiri bir hale gelince sarhoşlar gibi rahatlayıp tuhaf bir huzura erdim. Filmlerdeki gibi öptü beni, elleri tırnakları sırtımda gezindi. Ensemde soluklanıp durdu. Benim zeker çadırı çoktan kurmuştu. Bana sarılıyor, ateşten dudakları, ıslak dili göğsümde geziniyor, boşaldı boşalacak kalbim ağzıma geliyordu.

Sonunda incecik parmaklarıyla çadırımı söktü. Kamış kalemimi hokka ağzına aldı. Derken şaha kalkmış görkemli atımın üstüne bindi. İnim inim inlerken araya benim güçlü ve düzensiz hırıltılarım karıştı. Böyle böyle, inleye inleye, birbirimizi terlettik. Benim o saate değin "sağlam" bir hayatım varmış. Felç olmak nedir, ben asıl o zaman anladım.

O ağzı, ah o ağzı hiçbir zaman unutmayacağım.

Bir at nasıl yorulursa öyle yorulmuş, sırtımı dönmüş yüzüstü uzanırken kalktı yanımdan. Geceliğini giydi. Kararlı adımlarla uzaklaştı, kapının ağzında bir "şak" sesi, takılarından birini düşürdü. Fark etmedi. Arkasından seslendim, sesin gelmediği yere, nasıl bir şey olduğunu bilsem koşacaktım. Bir süre daha onun hayaliyle neye uğradığımı şaşırarak az önce yaşadıklarımızı bir daha, bir daha, bir daha hayal ederek sızmışım.

Sabah kahvaltıya birlikte oturduk. Hiçbir şey olmamış gibi davranıyor, sesinde kuş cıvıltıları, anneme şirinlikler yapıyor, benim çayıma şekeri kendisi koyup karıştırıyor, uzanamadığım tereyağını önüme sürüyor, ben ne olup bittiğine dair aklım karmakarışık gözümü gözüne diktiğimde, yüzümdeki güzelliğin, o güzel nakışın tüm eksikliklerimi silip bir tarafa attığından söz ediyor; ben, hani nerde, nerde benim ayaklarım, diyemiyorum.

Yok, dün gece hiçbir şey olmamışı ustalıkla oynuyor. Daha fazla dayanamadım. Kahvaltıyı terk edip odamın kapısına düşen takısını aramaya gittim.

Yok.

Yoktu.

Döndüm, mutfakta bulaşık yıkarken buldum onu. Bir yandan da benim duyabileceğim biçimde, anneme kocasını sabahki telefon konuşmasından sonra affettiğini, bu gece kendi evine döneceğini söylüyordu.

Dün gece oldu mu gerçekten, yoksa aklımın bana oynadığı zalim bir oyun muydu, bilemedim. Galiba hiçbir zaman da bilemeyeceğim. N

Kadire Bozkurt

Esma'nın Dediği

Annemi birisi aramış. Ben, demiş, Halim ağbinin arkadaşıyım, kaç gündür görünmedi, merak ettik, bir şey olmuş olmasın. Kamyoneti kapıda mı, demiş annem. Kapıdaymış. Numaramızı nerden bulmuş bu bizim, dedi. Ne dertli başım varmış, sen de git ağbinle, yalnız koma, dedi. Başını çattı bizi yolcularken. Otobüse bindik önce, Mudanya'dan da minibüse. Denizi gördüydüm küçükken. Unutmuşum. Allahım ne büyüksün, dedim görünce. Sonra ağbime, ben acıktım, dedim. Çay bahçesinde oturduk ama kıyıdaki masalar hep dolu. Kâğıt gibi tostla iki çaya on lira verdik. Tuhaf kuşlar geçti üstümüzden. Ağbim, balıkçıl, dedi. Garson, çayları tazeleyeyim, demese kalkmazdık daha. Hesabın da yirmi beş kuruşunu iç etti, bozuğu yokmuş, haram zıkkım olsun.

Kamyonet kapıda, arkasını yüklemiş, torna tezgâhı, paslı banyo kazanı, makineler, fırınlar, ıvır zıvır. Kapıya vurduk. Baba diye seslendi ağbim. Ben ses etmedim. Hayalimde açıldı kapı, bizi görünce bir bozuldu evvela, merak ettik seni, geldik, deyince, gözleri dolu dolu, affedin çocuklarım, dedi, çok yaptım size. Kapı açılmadı. Akşama kadar dikelecek değiliz ağbi, dedim. Naylonu kes gitsin. Pencereye gerili naylonu iki yanından kesti çakısıyla. İçeri baktık. Ortası göçmüş kanepede yığın yığın battaniyeler. Ağbim elini sokup sürgüyü açtı. Girdik. Yerde çamaşır selesinde bulaşıklar, sineğin biri inip biri kalkıyor, giyimleri, çoraplar, gazeteler, şişeler ortalıkta saçım saçım. Baktım kanepenin dibinde yarım somun ekmek, öpüp başıma koydum, sonra yükseğe. Ağbim battaniyeleri araladı, oradaymış meğer. Üzerinde sararmış atleti, uzun içlik pantolonu. Küçücük kalmış. Bir cız etti yüreğim. Yok, dedim. Yapma. Ya o paçavra çıkacak kafandan, ya siktir git dediğini unutma. Ağbim bileğini tuttu. Ben başımı çevirdim, içim çekilir gibi oldu. Ölmüş, dedi ağbim. Sırtım buz kesti. Birisi mi öldürmüş, dedim. Kapı sürgülüydü ya, dedi. Fısıldıyoruz ikimiz de. Polisi mi arayalım, dedim. Kızdı. Saçmalama manyak, dedi, ne polisi. Eve götüreceğiz. Kamyoneti boşaltalım da hele.

Banyo kazanıyla, paslı çamaşır makinesini en uca koymuş, halatla bağlamış. Ağbim kasaya çıkıp tarttı, mümkünü yok, dedi. Mecbur içerde oturacak. Ben onun yanına oturmam, dedim. Ya ne, dedi. Otobüsle dönerim ben, dedim. Kız başına, dedi.

İçeri döndük. Yerdeki pantolonu alıp ceplerini karıştırdı. Cüzdandan otuz yedi lira buldu, kendi cebine koydu. Kanepeye yatacakmış gibi eğilip babamı sırtladı. Kamyonetin anahtarını al, dedi masanın üstünü göstererek. Zıkkımlandığı şişelerin arasından aldım anahtarı, sıyırıverdim masadakileri yere. Ağbim başını eğmiş kapıdan geçiyordu tam, şan-

Kadire Bozkurt son yıllarda öykülerini dergilerde daha sıklıkla yayımlıyor. Şimdilerde ilk öykü dosyasını hazırlama çabası içinde.

gırtıya döndü. O da ağbimin tepesinden aralık gözlerini gözüme dikti, ölmemiş bu, dedim. Kızarsa elim çarptı diyeceğim. Öyle baktı yalnız.

Ağbim soluk soluğa bıraktı babamı koltuğa, tut da düşmesin, dedi. Ellerimi göğsüne dayadım. Utançtan önüne eğmişti başını. Ağbim öbür tarafa geçip koltuk altlarından tuttu, çekti içeri. Bacaklarını çevirip düzeltti. Baktı. Düşer, dedi, emniyet kemeri olsa. Yeniden eve girdi. Elinde iple döndü. Babamı koltuğa bağladık.

Ağbim kamyonete dayanıp ellerini yüzüne kapadı. Onu hapislere düşüren adam için ağlıyor bir de. Yok. Ben ağlamadım. Ha babam, ha şu sokak köpeği. Sevgi koymadı ki içimde. Okulu bıraktıysam bıraktım. Ben Allah rızası için kapanmışım. Sana ne. Şimdi versin hesabını. Sövdüğü kitaptan, tövbe estağfurullah, imanın şartlarından sorulunca. Kafa tutabilecek mi bakalım orada da. Sor Allahım yırttığı mantomun, sobada yaktığı eşarplarımın hesabını. Davacıyım. Zebaniler dikenli tokmaklarıyla döksün bağırsaklarını. Susadım dedikçe ateşten kadehlerde kaynar su versinler. Derilerini yenile yeniden yak. Odun yap o büyük ateşe.

Motor nazlandı, eyvah, dedim. Sonra çalıştı neyse. Yola koyulduk denizi sağ yanımıza alıp. Kapıya yapıştım, arkamı döndüm ki görmesin gözüm. Ele güne rezil olmak da varmış, bir başına öldü sizin yüzünüzden diyecekler. Allahım gaddarların yüreğine merhamet ver. Doğru yolundan ayırma güzel rabbim.

Deniz bitti sonra. O baraka bizim mi artık, dedim ağbime. Pencereyi aç, hava sıcak, dedi. N

Tülay Güzeler

İki Saat

Akşam yemeği telaşı. Hazırladığı patatesleri kızgın tavaya atıyor. Cosss!

Sıçrayan yağla lekelenen gömleğine bakıyor. Öncelik yanan elinde. Suyun altında yatışıyor.

Suyun şarıltısı içinde bir telefon sesi. Ev telefonu değil, cep telefonu çalan. Cep telefonu, bir kocasına alınabildi şimdilik. Evin borçları ancak kapatıldı. Mal alma konusunda gözleri kara. Kocasıyla benzeştikleri tek şey. Alacakları şeye değerse, dağ gibi borç bile onları yıldırmıyor. Bundan artık emin değil. Arka bahçedeki gülibrişim ağacının baygın kokulu pembe çiçekleri, bütün bu yorgunluğa değdiğini fısıldasa da, hayır, artık emin değil.

Kocası, telefonun öbür ucuna kelimeleri yaya yaya evini tarif ediyor. Keyfi yerinde. İçmiş. Yine. Bira şişesinin sehpaya bırakılışının tok sesi. Kapanan kapı.

Salona giriyor. Gitmiş. Sehpanın üstünde üç bira şişesi. İkisi boş, biri yarım.

Patatesleri, sonra patlıcanları, sonra biberleri... kızartıyor. En son kendini...

Duran araba sesi. Gittiği yerden taksiyle mi döndü? Bu ne bonkörlük!

Kapı zili. Kocası, elinde torbalar. Yanında kısa boylu, topluca, yüzü ve boynu kırışmış, kumral bir kadın. Çirkin. Kendisiyle kıyaslandığında çok çirkin. Rahatlıyor. Henüz otuzlu yaşlarını süren bir kadın o, incecik, düzgün.

Yüzüne yayılan bir gülümseme. Kapıyı ardına kadar açıyor. Buyrun.

Kocası, çocukluk arkadaşım, diyor, yeni taşınmışlar ailece (evli). Beni aramış gelince (çocukluk aşkı?), ailece görüşürdük, birlikte yüzerdik, ne günlerdi (evet, iyi günlermiş, unutulmamış). Senden büyüktüm, diyor kadın (ellilerde).

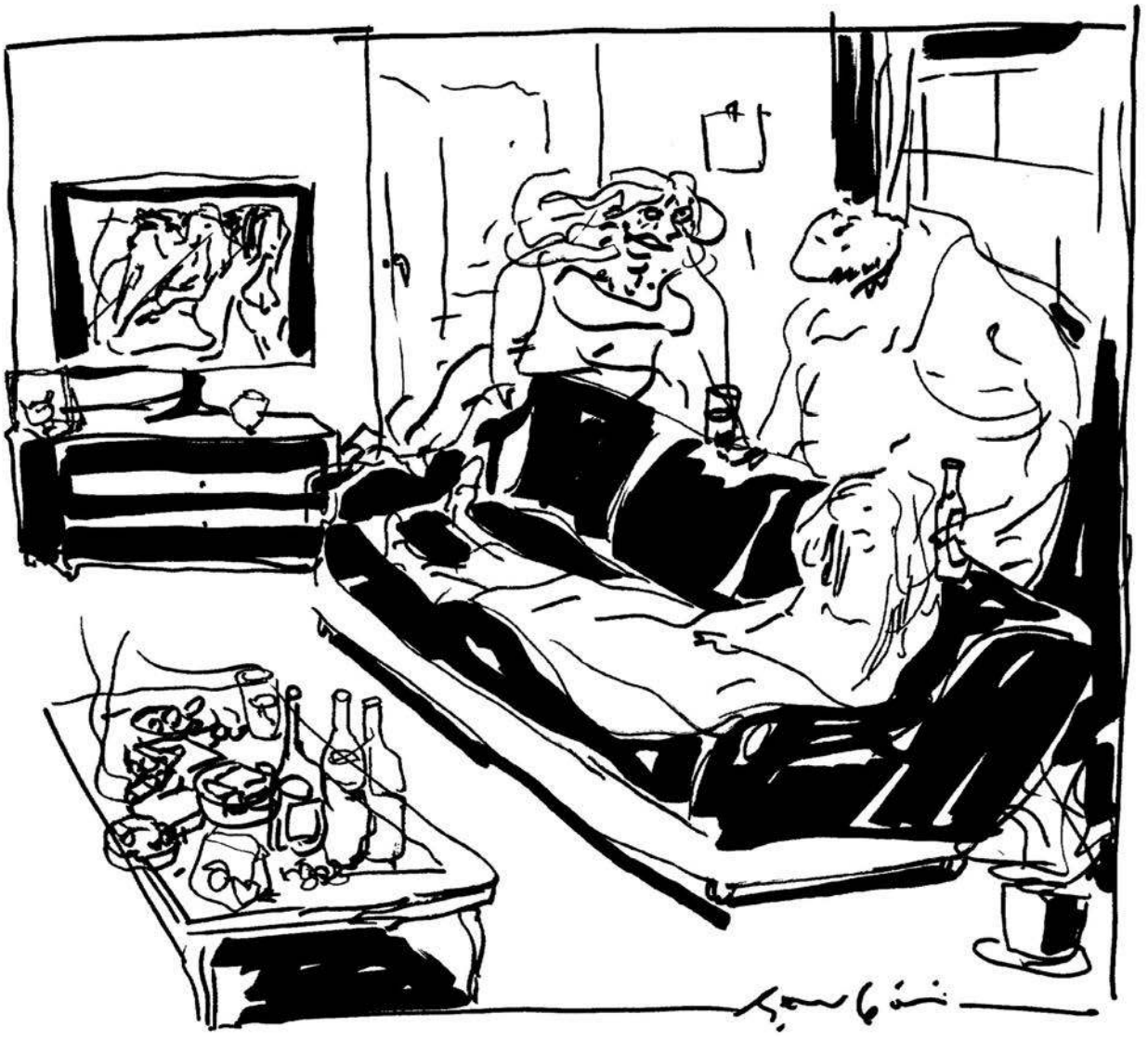
Koltuğu gösteriyor kadına. Kocasının paketleri taşımasına yardım ediyor.

Mutfakta yere bırakıyorlar paketleri.

Etleri baharatlayıp buzdolabına koy, ben mangalı yakacağım. Patlıcanları kızarttın mı, hay allah, közlerdik ilk ateşte. Bak bakalım buzdolabına, başka kalmış mı? Dur dur, işte orada.

Bir şey sormadan, kocasının yüzüne bakıyor. Bir çocuk gibi keyifli, ona, çocukken hep birlikte yüzdüklerini, çok uzun suda kaldıklarını, hatta... katıla katıla gülmeye başlıyor... hatta kakası geldiğinde bırakıverdiğini, kakası hop diye su üstüne çıkıverince, ondan uzaklaşmak için...

Birlikte gülüyorlar, ama erkeğinin yüzünde suçun, kabahatin izini aramayı sürdürüyor. Artık içi rahat.

Sonrası, yemek telaşı. Bardaklara konan rakılar. Közlenen patlıcanların yarısı, sarmısaklı süzme yoğurtla eziliyor, diğer yarısı, közlenmiş domates, acı biber ve soğanla bol sirkeli salataya dönüşüyor. Misafir kadınla kısa sohbet. İtici, yorgun bir kadın. Kocanız da gelseydi... Vardiyalı çalışıyormuş. Yorgun olduğu için gelmek istememiş, uykuyu çok severmiş. Gençlik işte.

Gençlik? Genç bir erkekle evli olduğunu öğreniyor bu çirkin kokonanın. Yaaa! Onu hafife alma, diye takılıyor kocası, adını duyunca şöyle bir duracaksın.

Sonra... sıkılıyor, çok sıkılıyor. Eski günlere dair, onun bilmediği, yavan bir sohbet uzadıkça uzuyor. Kızı geliyor aklına. Okul arkadaşlarıyla birlikte tatilde. Nasıl özledi! Dönmesine daha çok var.

Misafir kadın iyi içici. Ağzı yüzü yamulmaya başladı bile. Kocasına telefon ederken içkili miymiş? Onun elini sıktığında alkol kokusu almadı, belki kocasının alkol kokusu bastırdı onunkini. Hatırlıyor, hiç öpüşmediler.

Çocuklukları, anneleri babaları... ortak arkadaşları... o da mı, allah allah, daha çok gençti, yazık!

Saat on. İzlemeyi düşündüğü film başlamak üzere. Bol su eklenmiş rakısı bir parmak

eksilmiş eksilmemiş, tabağındaki ızgara etler şöyle bir didiklenmiş. Sandalyeyi arkaya ittirip dikiliyor. Salonda televizyon izleyeceğini, bir şey isterlerse seslenmelerini söylüyor. Kocası tepkisiz.

Oh, hayattaki en güzel şeyi sorsalar, işte bu: kanepeye uzanıp iyi bir film izlemek. Meğer ne yorulmuş. Sırtı rahatlıyor, iyice yayılıyor. Kumanda aleti kendi elinde, hangi kanalda ne kadar kalmak isterse... Merak ettiği film başlamış. Gerilim filmi. Salonun arka bahçeye açılan penceresini hafif aralık bırakıyor bahçede konuşulanları duymak için, ama bu, filme odaklanmasını zorlaştırıyor. Usandığı sarhoş muhabbeti. Pencereyi kapıyor. Perdeyi çekiyor. Elinden gelse duvar örecek.

Film heyecanlı. Gözlerini bir an ayırmadan izliyor. Filmdeki koca, iflasın eşiğinde olduğunu zengin karısından saklıyor. Karısı ölürse mirası ona kalacak. Karısının bir âşığı olduğunu öğreniyor, çulsuz delikanlıyla buluşuyor. Yakışıklı, ağzı iyi laf yapan biri. Her şeyi bildiğini, delikanlının kendini ressam olarak tanıtıp mutsuz zengin kadınları nasıl yolduğundan haberdar olduğunu, belgeleri karısından ve polisten gizlediği için, bu uygunsuz ve onur kırıcı ilişkinin sürebildiğini, ama... eğer karısını öldürürse onu zengin edeceğini... Para dolu bavulu açıyor. Senin olacak, diyor, bu paralar, hepsi! Delikanlının aşk mı para mı ikilemi uzun sürmüyor. Zaten delikanlının ikileminde aşkın hiç yer almadığı, kocayla girdiği esaslı pazarlıktan anlaşılıyor.

Hava ılık, çok güzel bir yaz akşamı. Yine de pikeyi boynuna kadar çekti. Reklamlar başlayınca su içmek için mutfağa koştu. Kocasıyla misafir kadın mutfağın bahçeye açılan cam kapısının arkasında masadalar, ilk yerlerinde oturuyorlar hâlâ. Ama sessizleşiverdiler. Fark etmemiş gibi yaptı. Ben buradayım. Suyunu içip salona döndü. Pencereyi aralık bıraktı bu sefer. Ahmet diye birinin hayat öyküsünü anlatıyor misafir kadın, kocası üzüldüğünü söylüyor ona.

Pencereyi biraz daha itti, sonra kapadı. İki ekâbir! Belki tam sustukları anda içeri girdi. Büyütmeye değmez. O, filmi izleyecek. Ne konuşurlarsa konuşsunlar, ahı gitmiş vahı kalmış ikisinin de...

Delikanlı, sevgilisinin kocasıyla, kadını nasıl öldüreceklerini tartışıyor, plan ince hesaplarla kusursuzlaştırılıyor. Ki kadına yaşama şansı kalmasın.

Gözleri doldu. İnsanlar ne kötü. Ne karışık.

Kapı çat açıldı. Salona kocası girdi, arkasından misafir kadın. İyice sarhoşlar. Rakıları bitmiş. Sen filmi izle, diyor kocası. Sendeliyor. Şu... yakın bakkala gidip geleceğiz...

Yolda düşersiniz, yeteri kadar içmişsiniz. Ben çay yapıvereyim, birlikte içeriz.

Çay mı, kocayla misafir kadın bakışıyor, püskürerek gülmeye çalışıyorlar. Koca düşecek gibi oluyor, misafir kadın kolundan tutup destekliyor onu. Bizi merak etme der gibi bakıyor. Başlarını taşımakta zorlanıyorlar. İki sarhoş. Laf da anlamazlar. Bırak sarhoşu yıkılana kadar... nerde duymuştu?

Umduğundan daha kısa sürede eve döndüler çocukça sevinç içinde, ellerinde büyük rakı şişesi. Çerez. Bir tabağa biraz boşaltıp getiriyor kocası. Sen seversin, gazoz da aldım sana, çerezle iyi gider. Yanağına denk getirmeye çalışarak okşuyor karısını. Biz dura dura içiyoruz, merak etme çok kafa olmayız, diyor sözcükleri yora yora.

Gazoz ve çerez. Tazecik. Filmdeki gerilim artıkça artıyor, sona soluksuz ulaşılıyor.

Bir ara uyuyakalmış. Çekirdek kabukları halıya dökülmüş. İşi çok yorucu, ondan. Mesaisi uzun. Yatak odasına çıkıp uyumayı düşünüyor. Televizyonda bir tartışma programı.

Kalkmaya üşeniyor, yattığı yerden ne yapması gerektiğini düşünüyor, saat gecenin ikisi. O sırada kocasıyla misafir kadın salona giriyor, üflesen düşecekler.

Gözlerini yumuveriyor, bakalım ne yapacaklar.

Uyumuş, diyor kocası, sen de yukarda yat.

Karın çok gençmiş, diyor misafir kadın, şanslı pezevenk!

Dura dura, tırabzana tutuna tutuna üst kata çıkmaya çalışıyorlar.

Uzun bir süre bekliyor merdiven seferinin bitmesini. Adım sesleri üst katta. Ses çıkarmamaya çalışarak yukarıya çıkıyor. Ses çıkarsa da onların fark edemeyeceğini anlıyor. Kocasını hiç bu kadar sarhoş görmedi. Kocası, kızlarının yatağına misafir kadını yatırmaya çalışıyor, kendine ait geceliği uzatıyor, kadının soyunmasına yardım etmeye çabalıyor. Ama kadının giysisinin düğmelerini denk getirip açamıyorlar. Kadın, karın çok genç, bunu yapmayalım, diyor... koca, ne yapıyoz ne yapıyoz derken, kadının giysisinden umudunu kesmiş kendi pantolonunu çıkarmaya uğraşıyor; kadın, yapamayız, diyor; kocası, işiycem ne yapamayız, diyor. Pantolonuna takılıp tökezliyor, ayaklarından sıyırıp atıyor. Karısının önünden geçtiğini fark etmiyor, duvara çarpa çarpa zorbela banyoya ulaşıp zemine uzun uzun işiyor... penisi dışarıda yatak odasına dönüyor, kadına sarılmaya çalışıyor. Kadın, çok genç, diyor yine. Benimki de çok genç... geç... geeç, diyor.

"Delikanlı, sevgilisinin kocasıyla, kadını nasıl öldüreceklerini tartışıyor, plan ince hesaplarla kusursuzlaştırılıyor. Ki kadına yaşama şansı kalmasın."

Başlayan, yeni bir film mi? Zamanın dışına atılmış ama orada da bir yer bulamamış biri gibi şaşkın, mahcup seyrediyor, birilerinin özeline mi girdi, kendi özelinden mi çıktı, bu, kocasıyla aynı adam mı? Aklından sevişmek geçen, ama ne soyunmayı, ne de yatakta birbirlerini bulmayı başaran bir erkek bir kadın. Bu filmin televizyonda seyrettiklerinden tek farkı, seyircinin de senaryoya çekilmesiydi. Aniden dahil olmuştu ve içinde oynamaya zorlanıyordu. Demek, seyircilere de rol yazılmış.

Kendi yatak odasına geçti, kot pantolonla, uzun kollu mavi gömleğini giydi, boynuna kadar iliklendi. Bu saatte kime gidebilir? Ne yaparlarsa yapsınlar, giyinip gitmekten başka bir şey gelmiyor aklına.

Merdivenlerden inmeden önce dönüp baktı.

Rolü neydi bu sahnede acaba? Belki canı ne yapmak isterse oydu. Modern bir yorum gerekiyordu belki. Gerilim filmi miydi, melodram mı? Komedi olmadığı kesindi, ama televizyondan izlese ne çok gülerdi. Kocası ne ara yataktan düşmüş, yere kusmuştu? Habire kalkmaya çalışıyor.

Durumunu son kez gözden geçirmeye karar verdi. Karşısında kocası rolündeki adam, başka bir kadınla sevişmek isteyen erkek rolünde çok acıklı. Penisi açıkta ama sahibinin niyetine ilgisiz, her devinime zarif salınımlarla karşılık veriyor.

Misafir kadın rolündeki oyuncunun ne yapmak istediği hiç anlaşılamıyor. Kafası fazlasıyla karışık, ne istediğini bir türlü bilemeyen kadın rolüyse eğer bu, oyunculuğu fena sayılmaz. Giysisi sıyrılmış, pürüzsüzlüğünü yitirmiş, gevşek, tombul bacaklarını ayırmış biraz, biraz kapamış. Karar veremiyor. Oysa boşuna kararsızlık çekiyor. Parmaklarının arasında külü uzamış sigara.

Kocasının sağ eline bakmak şimşek hızıyla aklına geliyor.

Külü uzamış sigaralar.

Dram, melodram, modern yorum mu... neler saçmalıyor? Külü uzamış sigaralar, sızmak üzere iki sarhoş.

Evimi yakacaklar!

Odaya daldı, her iki eldeki sigaraları çekip banyoya koştu, musluğun altına tutup çöp kutusuna fırlattı, odaya tekrar daldı, kadının ellerinden tutup çekti, evimi terk edin! Kocası, şaşılacak kadar becerikli yerden doğruldu, yatak odamızı bulamadım, dedi duvara dayanarak, kusmuk kokuyor. Misafir kadını bıraktı, kocasını ite ite yatak odasına soktu, yatağa attı onu, kapıyı çekti, kilitledi kapıyı, ebeveyn banyosu var nasılsa diye geçirdi aklından, kadının bulunduğu odayı iyice kolaçan etti, kibriti ve sigara paketini buldu,

hepsini banyoda musluğun altına tuttu...

... dakikalarca... artık nefes nefese. Onları da banyodaki çöp kutusuna atıyor.

Misafir kadın korkudan ayılıyor biraz. Yatağın içinde oturmuş, başını doğrultmaya çalışıyor.

Ayakta, genç bedeninin üstünde dimdik, başını eğmeden bakışlarını yataktaki kadında sabitliyor ev sahibi.

Bakıyorum hâlâ giyinmemişsiniz, diyor. Taksi çağıracağım, evimi hemen terk edin!

Ağlamaya başlıyor misafir kadın.

Gidemem, diyor burnunu çeke çeke, kocam çok genç, çok saf, onu da kaybedemem. Bu kafayla evi bulabilsem bile, onun karşısına bu kadar sarhoş çıkamam, içmeyeceğime söz verdim. N'olur bana iki saat ver. N'olur... sadece iki saat. Kötü bir şey yapmadım ki ben. Biraz uyuyayım, n'olur birazcık.

Kadına dikkatlice bakıyor. Sonra saatine. Saat üç.

Hızla dönüp aşağıya indi, mutfakta bir bardak su içti, televizyonun karşısındaki kanepeye uzandı, çalar saatini beşe kurdu, çalar saati sehpanın üstüne sertçe bıraktı, pikeyi başının üstüne kadar çekti, gözlerini kapadı.

Yapamayacak.

Televizyon izlemeyi düşünüyor; iyice kıstığı halde, sesler kafasında büyüyor büyüyor. Her şey nasıl da gürültülü.

Yan dönüyor, yerdeki halıya bakıyor. Koltuklara, vazoya, dantel örtülere, geniş pencerenin önündeki toprak saksılara... Hiç ikiye bölünemezmiş gibi görünüyorlar. Birbirlerini seçmiş ve bu evde yaşamaya kendileri karar vermiş. Parçalanamayacak bir bütün, gördüğü. Çaresizlik hissediyor.

Evliliği en çok neyin berbat ettiğini düşünmeye başlıyor.

Hakaret mi, ilk duyduğunda o sandı.

Şiddet mi, kocası ona tokat attığında öyle düşündü, o da ona okkalı bir tokat attı, sonra da tekmeledi. Sarhoştu. Yıkılıverdi. Bir daha tekrarlamadılar.

Bir kadının gölgesi mi? Çok uzun yıllardır evliydi. Nerdeyse dünya kurulduğundan beri...

Sehpanın üstündeki gazeteyi çekiverdi, boş bir yerine yazdı: bir kadının gölgesi. Evliliğe dahil olan üçüncü bir kişinin gölgesi. Altını çizdi... sonra yeniden, yeniden... kâğıt yırtılana kadar karaladı. Ağlamaya başladı. Bağıra bağıra... kimseyi uyandıramazdı. Belki kendini.

Aşk neydi acaba? Yücelttikleri, yere göğe sığdıramadıkları aşk. İşte şu âna dönüşüyordu. Can sıkıntısı mı, yalnızlık korkusu mu aşkın arkasına gizleniyordu, aşk mıydı gizlenen? Aşkın efil efil narçiçeği kırmızısını, kirli kan kırmızısına koyultan onlar mıydı?

Ya, tek başına bir çocuğu büyütme korkusu...

Yeni boşanan arkadaşının dedikleri geldi aklına: Gece oğlumla –beş yaşındaydı oğlu– sarılmış uyumaya çalışıyorduk. Yan odadan annemle babamın endişeli sesleri geliyordu: Ne olacak bu ikisinin sonu? Oğlumla birbirimize biraz daha sarıldık. Hangimiz korkuyordu, hangimiz güç veriyordu? Hangimiz anne, hangimiz çocuktu?

Şimdi anladı.

Saatin alarmını kapadı. Gökyüzünün karasını seyretti.

Saat beş.

Üst kata çıktı. Kadını uyandırdı. Zaman doldu! Sessizdi kadın, kalktı giyindi. Nasıl da ayılmış.

Alt kata indiler.

Misafir kadına döndü, neler oluyor, dedi.

Az rakı ver anlatayım.

Çay bardağının üçte birini doldurdu.

Birazcık daha.

Birazcık daha koydu. Yarıya gelmemişti.

Çocukluk arkadaşı olduğumuz doğru, diye başladı. Zengin bir ailenin hareketli kızıydı. Oğlanlara eteğini kaldırıp göstermeyi seviyordu. Oğlanlar bayılıyordu ona, o da eğleniyordu. Sonra evlendi. İyiydi kocası, ama içince onu kemeriyle dövüyordu. İki çocuğu olmasına rağmen dayağa dayanamadığı için ayrılmıştı.

İnanmadı ona ama dinledi.

Parası çoktu. Alkole alıştı. Genç erkeklerle olmayı seviyordu. Sonra, şimdiki kocasıyla tanıştı, yoksuldu ama iyi adamdı. Mertti, ailesine rağmen evlendi onunla. Kocanı ben aradım, diye ekledi. Görmek istedim, telefonunu ortak arkadaşlar sayesinde buldum, bu kente geleli bir hafta olmadı, çok yalnızlık çekiyordum.

Sonra, ilk kez gözlerini, onun gözlerine dikti. Hiç utanma yoktu bakışlarında. Akıl vermeye hak kazanmış bir hocaydı. Bu olanlar için sakın boşanma, dedi. Kocan benimle yatmak istese, kendi evine mi getirir, üstelik senin de olduğun bir zamanda? Sohbet ediyorduk, sen gittin, eski günlere daldık... işte alkol, anılar... derken, ayaklarıyla bacaklarıma dokunmalar filan... sarhoştuk, zaten ne yapabilirdik. Bunlar küçük şeyler, boşanmak çok büyük bir şey.

Dinledi. Hem kadına, hem kendine karşı duvarlaşan bir yüzle.

Ayağa kalktı.

İçkimi bitirmedim, dedi misafir kadın.

Bitmesi gereken sözlerdi, dedi, bardağı çekip içkiyi masaya boşaltırken.

Dış kapıyı açtı. Paran var mı, diye sordu. Kaç liran var?

Cebinden buruşuk yirmi lira çıkardı kadın.

Güzel, dedi. Taksiye yeter. Yüz yüz elli metre ilerde... dümdüz git, ilk sola dön. Orada. Durakta araba olmasa bile hemen gelir. Bekle.

Kadının sendeleyerek gidişini seyretti önce.

Sonra... gökyüzünde yeni gün çabasını. N

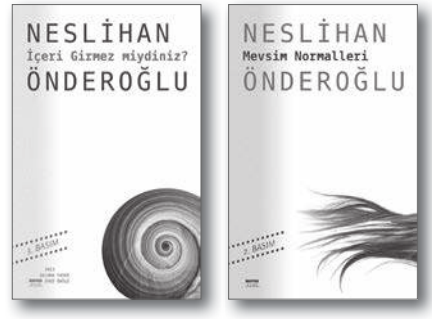

NESLİHAN ÖNDEROĞLU
Yazarken susmaya çalışıyorum.

Neslihan Önderoğlu son dönemin en çok okunan ve göz önünde tutulan öykü yazarlarından. Bunun nedenleri var. Öykülerinin anlatım biçimine, diline ve öteki biçim öğelerine olduğu kadar, ne anlattığına da önem veriyor. İnsanları can evinden yakalamaya, üstünde durmadan geçtiğimiz hayatlara parmak basmaya çalışıyor. Art arda yayımladığı iki öykü kitabından sonra üçüncü kitaptaki öykülerinin niteliğini daha da yükseltmek için şimdilerde yoğun bir çalışma içinde. Yazdıkları iyi okunursa, öykünün ne denli önemli bir tür olduğu hemen görülecektir.

Bana göre yazmak başlı başına bir iş ve herhangi başka bir işle (buna annelik de dahil) birlikte götürülebilecek bir şey değil. Yazabilmem ya da okuduğum bir metne yoğunlaşabilmem için benim kesinlikle yalnız olmam gerekiyor, çünkü ben yazma eylemini insanın hayatındaki en mahrem şeylerden biri sayarım. Bu nedenle ne zaman ki bu şartlar oluştu hayatımda, ben de o zaman yazmaya kalkıştım.

Üçüncü kitap ortak bir tema üzerinde yoğunlaşan öykülerden oluşuyor. Hafıza ve unutma. İnsan olarak müthiş bir unutma kabiliyetimiz var, hafızanın işleyiş şekli çok ilginç geliyor bana. Ayrıca öykülerin uzadığını, başka bir yere evrildiğini söyleyebilirim.

SEMİH GÜMÜŞ

Neslihan, geç yazmaya mı başladın, yoksa uzun yıllardır yazdıklarını geç mi ortaya çıkardın?

Geç yazmaya başladım. Ondan öncesi, üniversite yıllarında herkesin bulaştığı şairliği saymazsak, sadece çok disiplinli ve profesyonel bir okur olarak tanımlayabilirim kendimi. Üniversite sonrası yoğun bir iş hayatı, para kazanma derdi, evlilik, çocuklar yazma fikrini sürekli ertelememe neden oldu. Ben yapı olarak yazma işini bunların yanında götürebilecek bir insan değilim. Yapabilen arkadaşlara imrenerek bakıyorum ama ben beceremezdim. Bana göre yazmak başlı başına bir iş ve herhangi başka bir işle (buna annelik de dahil) birlikte götürülebilecek bir şey değil. Yazabilmem ya da okuduğum bir metne yoğunlaşabilmem için benim kesinlikle yalnız olmam gerekiyor, çünkü ben yazma eylemini insanın hayatındaki en mahrem şeylerden biri sayarım. Bu nedenle ne zaman ki bu şartlar oluştu hayatımda, ben de o zaman yazmaya kalkıştım.

Belki alışılagelmiş bir soru olacak ama niçin öykü yazmaya karar verdin? Sonunda öykü geniş okur çevrelerine ulaşabilen bir tür değil. Bence sen pekâlâ roman yazarak da başlayabilirdin.

Birincisi, geniş okur kitleleri benim pek umurumda değil. Bir yazar hiçbir zaman bunu dert edinerek yazmaz, yazmamalı. Tek bir kişinin okumayacağını bilsem yine de yazardım, diyebiliyorsanız yazmalısınız. Kuşkusuz her yazar yazdıklarının okunmasını ister ama bunun yazmak için geçerli bir sebep olduğunu düşünmüyorum.

İkincisi, bana göre öykü romana göre hem yazılması hem okunması daha zor bir tür. Ben gerçek edebiyat okurunun öykü okuru olduğunu düşünüyorum. Öykü sınırlı izleği içinde hata kaldıramayacak bir tür. Hani çok narin kumaşlar vardır, terziler korkar o kumaşları dikmekten, çünkü en ufak bir dikiş hatasını belli eder. İşte öyle bir şey öykü. Neden roman değil de öyküyü tercih ettiğime gelince, bu tamamen anlatmak istediğim şeyle ilgili. Bir kere benim çok derdim, anlatmak istediğim çok mesele var, şu anda roman bana daha sınırlayıcı geliyor. İleride kim bilir belki uzun uzun anlatmak istediğim bir meselem de olur.

Bildiğim kadarıyla ilk öykülerin de yaratıcı yazarlık atölyelerine katılmaya başladıktan sonra yayımlandı. Sence atölyelerin yeni bir yazara gerçekten katkısı oluyor mu?

Elbette. Yeni yazmaya başlamış biri olarak eğer çevrenizde yazdıklarınızı okutabileceğiniz ve yargılarına, edebi bilgisine güvenebileceğiniz insanlar yoksa –ki genelde de aileler dahil pek olmaz bu– yazdıklarınızı görücüye çıkarabileceğiniz iki kanal var, atölyeler ve edebiyat dergileri. Bizim ülkemizde nedense atölyelere karşı bir tavır var. Bunu çok aptalca buluyorum. Yurtdışında, örneğin Amerika'da pek çok yazar bu atölyelere burslu kabul edilmiş, yıllarca devam etmiş. Raymond Carver, Amy Hempel aklıma gelen ilk isimler. Hempel kitapları yayımlanırken de sekiz yıl boyunca atölyelere katılmış.

Peki atölyelerde birlikte çalıştığı kişilerin anlayışı, yeni yazarı da biçimlendirmiyor mu ve bu, yolunu arayan bir yazar için sakıncalı bir durum değil mi?

Buna asla katılmıyorum. Somut bir örnek vereyim, şu anda kendi kuşağımdan kitaplarını yayımlatmış öykücü arkadaşlarımın pek çoğuyla aynı atölyelerden geçmişiz, kimisiyle aynı atölyelerde yollarımız kesişti. Hiçbirimizin yazdığı birbirine benzemez. Atölyede sadece doğru bir kurgunun olması gerekenlerini, yazının evrensel olmazsa olmazlarını öğreniyorsunuz. Bunun dışında kimsenin yazı anlayışını, tarzını benimsemek gibi bir durum söz konusu olamaz. Sonuçta yazmak öğretilebilir bir şey değil ama öğrenilebilir.

İlk kitabın *İçeri Girmez miydiniz?* hemen ilgi gördü. Sence bu ilginin nedeni, senin öykülerinin en göze çarpan olumlu özelliği neydi?

Bu olumlu bir özellik mi bilmem ama bir kere öykülerimi rahatsız edici buluyorum. Sırtüstü uzanıp okunacak öyküler yazmak istemiyorum. Sıradan bir insanın sıradan hayatı içinde yaşadığı ağrılı, samimiyetsiz, sevgisiz, duyarsız anları, ilişkileri yazmayı seviyorum. Ama bunu olabildiğince dışarda kalarak ve ince ayrıntıların peşinde koşarak anlatmayı. Bu anlamda çocuk sahibi olamamış bir lağım işçisinin bilenmiş suskunluğu da, estetik

operasyonla kalçasını büyüten bir kadının çaresizliği de ilgimi çekiyor. Aynı zamanda en korkunç acı ve çaresizliklerin, en büyük zavallılıkların içinde barındırdığı bir ironi var, onu çok önemsiyorum.

Sanırım dergilerde yayımlamak da meraklı bir küçük çevrenin ilgisini Neslihan Önderoğlu öykülerine çekmeyi sağlamıştır.

Benim de çoğu öykücü arkadaşım gibi kitaptan önce dergilerde yayımlandı öykülerim. Sanırım kitap öncesinde adınızın vitrine çıktığı ilk yer edebiyat dergileridir.

Bu arada ilk kitabın 2013 Haldun Taner Öykü Ödülü'ne değer görüldü. Ardından da ikinci kitabın *Mevsim Normalleri* hemen bir yıl sonra yayımlandı. O da çok olumlu karşılandı. Art arda iki iyi kitap, bir ödül ve yazarlarla okurların adını öğrendiği bir yazar olmanın senin ve yazdıklarının üstündeki etkileri neler oldu?

Şunu açıkça söyleyeyim, kişilik olarak kendini bir halt sanmaya, gereksiz kibirlere kapılmaya, "yazar tavrı" olarak nitelendirilebilecek davranışları sergilemeye müsait bir insan değilim. Aksine, her zaman daha iyisi olabilirdi, diye düşünen ve kendini hep eksik hisseden bir yapıdayım. Koskoca bir dünya edebiyatı külliyatı karşısında "ben de yazıyorum" iddiasına kapılmak gülünç geliyor bana. Ben kimim ki? Yazdıklarımın olumlu eleştiriler almasının üzerimdeki tek etkisi beni daha fazla yazmaya teşvik etmesi ve çıtayı biraz daha yükseltme baskısıdır. Ama zaten zaman zaman beni yıpratan bir çalışma disiplinim ve mükemmeliyetçilik yanım var. Yaptığım her işi önemserim. Bu yazarken de böyle, okurken de. Ne yazık ki insan mükemmel bir yazar olamaz ama mükemmel bir okur olabilir.

İlk iki kitabındaki öyküler her bakımdan birbirine benziyor. Dili, anlatım biçimi, anlattığı kişiler, hayatlar, sorunlar. Bunu olumlu sayıyorum ben. Kendi anlayışını kararlılıkla güçlendirmek gibi. Ne de olsa yeni bir yazardın ve iki yılda iki öykü kitabı, kısa bir dönemi anlatır.

Aslında bir yazarın kısa bir dönem aralığında yazdıklarına bakacak olursanız dönüp dolaşıp aynı şeyi anlattığını görürsünüz, bu doğal, çünkü o dönemde kafasına taktığı, meselesi haline getirdiği bir şey vardır. Önemli olan o meselenin farklı yönlerinden nabzını tutarak ve tekrara düşmeden anlatmak, kendinize ait bir dil ve anlatım biçimi oluşturmak ve onu geliştirmek. Bu nedenle her kitapta bambaşka bir dil ve anlatımla kurgu oluşturmayı doğru bulmuyorum. Yeni arayışlar ve deneysellik güzel ama kendi dilinizin üstüne inşa edilirse.

Belli bir öykü anlayışın olduğunu düşünüyorum. Senin yazdıklarını tanıyorum. Bu önemli. Bu arada öykülerinin özelliklerini sıralayabiliriz. Yalın bir dilin ve açık bir anlatımın var. Anlattığın sorunların ortaya çıkardığı küçük dünyaları ve kişilerinin ruh durumlarını onların davranışlarından, konuşmalarından bile çıkarabiliyoruz. Anlatım biçimini hep doğru kullanmaya özen gösteriyorsun. O zaman öykülerinin kaynaklarından söz eder misin? Kimlerden etkilendin?

Benim öykü yazmam genellikle gündelik hayattaki bir gözleme dayalı, bana ilginç gelen bir fikrin aklıma takılmasıyla başlar. Onu dert edindikten sonra bazen bir oturuşta bazen de uzun bir zaman sürecinde koza örer gibi malzeme toplayarak öyküyü yazarım. O fikre hizmet edecek her şeyi not ederim, algıda seçicilik bu.

Dile gelince, bana göre süslü ifadeler, söz oyunları, metnin neresine konursa konsun uyabilecek ya da çıkarıldığında bir şey kaybettirmeyecek dolgu cümleleri, okurun mutlaka hoşuna gidecek duygu sağaltımları aramak gereksizdir. Aslolan, öykünün ne anlattığı ve bunu ne kadar anlatabildiğidir.

Bu arada kusursuz bir dil ve anlatımla yazmaya çalıştığın hemen belli oluyor. Âdeta bütün etlerinden sıyrılmış kemik gibi. Çok rafine, saf. Böyle yazılmış metinleri ruhu alınmış gibi görenler, eczanede mi satılacak bu metinler, diyerek olumlu karşılamayanlar da var...

Bu çok tartışmalı bir konu ve ben "öykü yazmak bir matematik işidir" dediğim zaman çok tepki gösterenler oldu. Oysa benim kastettiğim şey tamamen duygudan arınmış, matematik formülü gibi yazılmış metinler değil. Öyküde anlatıcı seçimi, başlangıç cümlesi, seçilen cümlelerin uzun veya kısalığı, ritmi, karakterlerinin oluşumu, mekân, nerede başlayıp nerede sonlanacağı bir matematiktir bana göre. Bunları ister bir yazar içgüdüsüyle yapın, ister üstünde düşünerek, kurgunun kendisi matemati-

> Sözgelimi, eğer çok çok değişik bir şey söylemiyorsa "kasabanın tozlu yolları" ile ilgili bir öykü okumakta zorlanıyorum. Bunun çok iyi örnekleri yazıldı zaten. Daha zekice kurgulanmış, başımızdan aşağı duygu boca etmeyen, gerçekten bir meselesi olan, yazarın sesini duymadığım, deneyselliğe açık, kendini okutan metinleri seviyorum.

Fotoğraf MAHMUT TURGUT

Bu olumlu bir özellik mi bilmem ama bir kere öykülerimi rahatsız edici buluyorum. Sırtüstü uzanıp okunacak öyküler yazmak istemiyorum. Sıradan bir insanın sıradan hayatı içinde yaşadığı ağrılı, samimiyetsiz, sevgisiz, duyarsız anları, ilişkileri yazmayı seviyorum.

ğe dayanır.

Öykülerinde anlatıcılar dışarıdan müdahale etmiyor. Kimseyi ve duyguları harekete geçirmeye çalışmıyor. Bence de böyle yapılmalı. Bunu da bir teknik özellik sayabilir miyiz?

Öykü ya da romanda yazarın sesini ve müdahalesini hissettiğim anda onu da metnin içinde görür gibi olurum ve bu beni rahatsız eder. Elimden geldiğince susmaya çalışıyorum yazarken. Okur aptal değil, bir kılavuza ihtiyacı yok.

Sonunda hem biçimsel özelliklerini çok önemseyerek yazıyorsun hem de insanın canını acıtacak sorunları, hayatları anlatmaya çalışıyorsun. Bu ikisi bir araya gelince etkileyici de oluyor. Buruk hayatlar, yaralı ruhlar, hayatın bir köşeye sıkıştırdığı, ezdiği insanlar, hayatın ağırlığı, sevgisiz, mutsuz insanlar. Mutluluk da yok. Nedir senin derdin?

İçinde yaşadığımız çağda edebiyatın bireysel varoluşun çelimsizliği içinde umutsuzlukla başa çıkabilecek en güçlü silahlardan biri olduğunu düşünüyorum. Yazmak ve okumak, utançsız ve acısız bir varoluş hayaline tutunmaktır. Bu yüzden sırf "güzel" olsun diye yazılamaz. Güzellikten başka amacı olmayan anlatım dekoratiftir, zanaatkârânedir ve kesinlikle çirkindir. İnsanı anlatıyoruz ve insan özünde toplumdan yapılmıştır. Bizi melankolinin keyifli atmosferinden koruyacak yegâne düşünce de bu. Varoluşun anlamsızlığı, anlamsız bir varoluşa malzeme olamaz ama yazıya olur.

Senin öykülerinden çıkalım biraz. En yeni kuşağın en yeni yazarlarındansın. Kendi kuşağının yazarlarından ve yazdıklarından söz etmek ister misin? Öykü ve roman, ikisini birden düşünerek.

Günümüz edebiyatına baktığımda ben öykünün en ivmeli tür olduğunu düşünüyorum. Gerçekten çok iyi şeyler yazılıyor.

O kadar çok isim var ki ama Yalçın Tosun, Sine Ergün, Murat Özyaşar, Bora Abdo, Berna Durmaz, Ferat Emen, Kerem Işık, Bahri Vardarlılar, Mehmet Fırat Pürselim, Onur Çalı, Hande Gündüz, Gamze Güller, Şenay Eroğlu Aksoy, Serkan Türk, Hakkı İnanç, Özlem Akıncı,

Bizim edebiyatımız nostalji duygusundan çok beslenen bir edebiyat. Bu hem Doğu toplumu olmanın melodramatik yatkınlığıyla hem de geçmişleriyle yüzleşememiş toplumlarda nostalji duygusunun çok güçlü olmasıyla açıklanabilir.

Melike Uzun, Gül Ersoy, Nazlı Karabıyıkoğlu, Figen Alkaç ilgiyle izlediğim öykücüler. Cem Kalender, Kemal Varol, Güray Süngü ve Erhan Sunar romanı çok iyi yerlere taşıyacak isimler.

Ustaların ya da başucunda tuttuğun yazarlar?

Bence öyküyle bu kadar hemhal olmuş herkes üç aşağı beş yukarı aynı yanıtları verecektir ama yineleyelim. Bizim edebiyatımızda Sait Faik, Vüs'at O. Bener, Yusuf Atılgan, Oğuz Atay, Leylâ Erbil, Tomris Uyar, Sevgi Soysal, Ferit Edgü ve benim kıymetlim olan Selçuk Baran. Daha sonraki dönemlerden Murathan Mungan, Mahir Öztaş, Ayfer Tunç, Murat Gülsoy, Cemil Kavukçu, Hasan Ali Toptaş, Faruk Duman, Behçet Çelik, Sibel K. Türker, Barış Bıçakçı hep takip ettiğim ve önemsediğim yazarlar.

Bir bütün olarak Amerikan ve Latin edebiyatını çok sevdiğimi ve takip ettiğimi de söyleyebilirim. Sayısız isim var. Birkaç tanesini analım; Hemingway, Carver, Poe, Cheever, Flannery O'Connor, Richard Brautigan (evet kesinlikle), Fuentes, Cortázar, Márquez.

Eski ya da yeni, bizim edebiyatımızın en önemli sorunları, eksikleri nelerdir sence?

Bu konuda ahkâm kesecek bir konumda hissetmiyorum kendimi, ancak kendi düşüncelerimi ifade edebilirim. Bence bizim edebiyatımız duyguya, özellikle de nostalji duygusuna dayalı ve buradan çok beslenen bir edebiyat. Bu hem Doğu toplumu olmanın melodramatik yatkınlığıyla hem de geçmişleriyle yüzleşememiş toplumlarda nostalji duygusunun çok güçlü olmasıyla açıklanabilir. Biz çok seviyoruz "ah, o eski güzel günler" edebiyatını, okur da bayılıyor buna. Bunun sonucu, sürekli tekrarlanan, artık klişeleşmiş konuların çok genç yazarlar tarafından bile yazılıyor olması. Bunu *Sarnıç*'a gelen öykülerden de görebiliyorum. Sözgelimi, eğer çok çok değişik bir şey söylemiyorsa "kasabanın tozlu yolları" ile ilgili bir öykü okumakta zorlanıyorum ben. Bunun çok iyi örnekleri yazıldı zaten. Daha zekice kurgulanmış, başımızdan aşağı duygu boca etmeyen, gerçekten bir meselesi olan, yazarın sesini duymadığım, deneyselliğe açık, kendini okutan metinleri seviyorum. "Duvarda asılı bir silah varsa sonunda mutlaka patlar" bana göre bir zırvalıktır ve öykünün ruhuna hiç de uygun bir önerme değildir örneğin.

Bu arada *Sarnıç Öykü* dergisinin editörlüğünü yürütüyorsun. Dergicilik başına çorap örmek gibidir. Hayatı zorlaştırır.

Haklısınız, virüs gibi bir şey. İnsanın kanına girdi mi iflah olmuyorsunuz. Sarnıç çok inandığım bir iş. Derginin her sayısı beni kendi kitabım çıkmış gibi heyecanlandırıyor. Çok zamanımı alıyor, bu doğru ama ben edebiyat dergilerinin ve fanzinlerin bir ülkede edebiyatın düzeyinin yükselmesi için gerekli olduğunu düşünüyorum. Değirmenlere karşı savaşıyor gibiyiz, başta dağıtım olmak üzere pek çok sorun yaşıyoruz ama çok iyi bir ekibimiz var, bu çok önemli. *Sarnıç* hem öykünün okulu olma misyonuyla yola çıkan hem de okur tarafından çok sahiplenilen ve sevilen bir dergi. 20. sayıya ulaştık ki bu kolay değil. İyi gidiyoruz, daha da iyi olacağız.

Çok verimlisin, çok yazıyorsun. Bunun olumsuz etkilerini görmüyor musun?

Hayır. Sporcu disiplini dediğimiz şeyi çok saygıdeğer bulurum. Her gün düzenli yazmaya ve okumaya çalışıyorum. Elbette ki bunların çoğu çöpe gidiyor ama içlerinden iyi şeyler çıktığı da oluyor. Bir cümle, iyi bir fikir, henüz olgunlaşmamış, tam olarak yakalayamadığınız ama yakın olduğunu hissettiğiniz bir öykü.

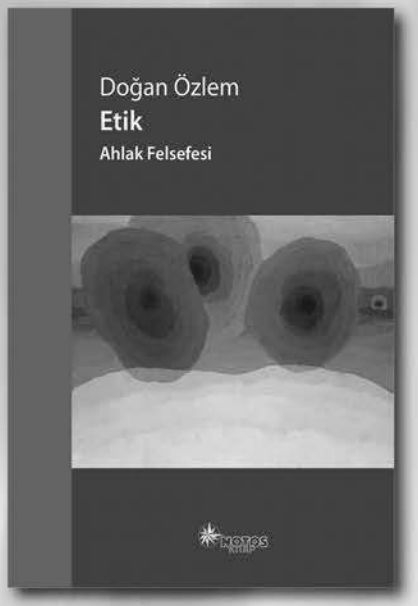
İki kitabındaki öykülerin birbirine benzediğine göre, şimdi hazırladığın üçüncü kitabında küçük de olsa bazı değişiklik arayışların var mı? Ben bir okurun olarak böyle bir değişimin başlaması gerektiğini düşünüyorum. İlk iki kitabı yineleyen öyküler, bence senin için bir duraklama sayılabilir. Bilmem ne dersin.

Üçüncü kitap ortak bir tema üzerinde yoğunlaşan öykülerden oluşuyor. Hafıza ve unutma. İnsan olarak müthiş bir unutma kabiliyetimiz var, hafızanın işleyiş şekli çok ilginç geliyor bana. Ayrıca öykülerin uzadığını, başka bir yere evrildiğini söyleyebilirim.

Peki son olarak şu sıralarda neler yazdığından da söz eder misin?

Üçüncü dosyanın ayrıntıları üzerinde çalışıyorum. Günışığı Kitaplığı için tamamladığım bir gençlik romanı var, 2015 başında yayımlanacak. Öyküler yakamı bırakmadığı için bir türlü tamamlayamadığım bir novella var. İlk iş onu tamamlayacağım. Ayrıca ben öykü adına arkadaşlarla kolektif işler yapmayı da seviyorum. Bu nedenle geçtiğimiz yıl *Karla Karışık* adlı bir seçki hazırlamıştım, bu yıl da yine "kayıplar" ve "intihar etmiş bir yazarın son günü" temalı iki çalışma gerçekleştirdik. Kısa sürede okurla buluşacağını umuyorum. N

Etik felsefesi için vazgeçilmez...

Kuram-Felsefe
Nisan 2014 • 3. Basım
18 TL • 201 s. • ISBN 978-605-5904-83-8

**"Her ahlakta bir etik,
her etikte bir ahlak içerilmiştir."**

İnsan, toplumsallığı gereği tek başına ele alınamayacak bir varlık. Bu bakımdan, doğduğu andan itibaren belli bir dille, dünya görüşüyle, estetik beğeniyle, inanç sistemiyle çevrelenmiş durumda. İnsanı bulunduğu toplumda kodlayan şeylerin belki de toplamı ahlak. Nasıl oturup kalkmak gerektiğinden tutun da saygıdan ne anlamamız gerektiğine, müzik beğenimize, damak tadımıza, ekonomimize kadar her şey, ahlak denen bu dizge aracılığıyla belirleniyor.
Buna karşılık, insan kültür tarafından var edildiği gibi, kültürü de var eden bir varlık. O halde, bu iç içeliğe rağmen ahlakı aşan evrensel ilkelere bağlı bir etikten söz edilebilir mi? Ahlak söz konusu olduğunda yerelliğe mahkûm kalmaktan kurtulmak mümkün mü? Bu yöndeki her çaba, yine buna girişenin kültürel kodlarıyla sınırlı kalmayacak mıdır?
Doğan Özlem'in Etik - Ahlak Felsefesi adlı kitabı bu bağlamdaki soruları tarihsel bir perspektiften ele alıp her zamanki gibi eleştirel bir dille tartışmaya çağırıyor.

Notos Kitap Yayınevi
0212 243 49 07

Dağıtım Alfa Dağıtım
022 513 34 20

www.notoskitap.com
facebook.com/NotosKitap
twitter.com/NotosKitap

NOTOS KİTAP

SICAK KÜVETİNDE ÇIPLAK, DİPSİZ UÇURUMLA YÜZ YÜZE

(EDEBİYAT VE MANİFESTOLARIN SONUNUN ARDINDAN EDEBİ BİR MANİFESTO)

Lars Iyer

Her yıl ölü biçimler –realizmler, modernizmler, yeni gazetecilikler, oyunsu postmodernizmler– retro salgını içinde son moda şeyler olarak sunuluyor. Edebiyatın cesetle kuklacılık oynamak yerine kendi ölümünü kabul etmesinin zamanı geldi.

I. Dağdan Aşağı

Bir zamanlar yazarlar, tanrılar gibiymiş ve dağlarda yaşarlarmış. Ya sersefil keşişler ya da aristokrat kaçıklarmış, yalnızca ölülerle ve doğmamışlarla iletişim kurmak için yazarlarmış – yahut illa da birileri için yazmazlarmış. Pazaryerinden bihaberlermiş; kabuğuna çekilmiş, toplumdan kaçan insanlarmış. Yalnızlık ve hüzünle damgalı hayatlarına yazıklansalar da, Edebiyat'ın kutsal âleminde nefes alıp yaşarlarmış. Oyun, Şiir, Felsefe ve Tragedya yazarlarmış ve her form bir öncekinden daha yıkıcıymış. Kitapları –eğer yazarlarsa– okurlarına öldükten sonra en azaplı, en çetrefil yollarla ulaşırmış. Yok olmuş hayvanların kemikleri gibi, düşüncelerine ve hikâyelerine bakmaya insanın yüreği dayanmazmış.

Sonraları başka bir yazar kuşağı gelmiş, bunlar dağların aşağısındaki ormanlarda yaşıyormuş, hâlâ yükseklerin hayalini kuruyor olsalar da, ormanın kıyısındaki şehirlere yakın yaşama ihtiyacı duyuyorlarmış ve ara sıra işlerini icra etmek üzere şehir meydanına uğramaya cesaret ediyorlarmış. Kalabalıklar topluyor, zihinleri uyandırıyor, skandallar çıkarıyor, siyasete katılıyor, düellolara tutuşuyor, devrimler ateşliyorlarmış. Zaman zaman uzun süreli dağlara dönüş yolculukları yapıyorlarmış ve geri döndüklerinde, insanlar onların beyan ettikleri yeni sözler karşısında tir tir titriyormuş. Gel zaman git zaman yazarlar yaldızlı, acar, çalımlı kahramanlar olmuş. Sonra şehir meydanında aylaklık eden birtakım insanlar şöyle düşünmeye başlamış: Bu çok hoşuma gitti! Yarım da olsa benim de bir fikrim var, ben de deneyebilirim.

Çok geçmeden yazarlar şehirlerde daireler tutmaya, birtakım işlerde çalışmaya başlamışlar – aslına bakarsanız, bütün şehirler buralara yerleşen yazarlar tarafından işgal edilmiş. Güneşin altındaki her konu üstüne ahkâm kesmişler, söyleşiler lütfetmişler, yerel yayıncı Kutsal Dağ Yayınları'nda kitaplar yayımlamışlar. Hatta aralarında kitap satışlarıyla hayatını kazananlar da olmuş, zamanla bu satışlar düşünce, Olimpiya Şehir Üniversitesi'nde yazı dersleri vermeyi düşünmüşler ve üniversite beşeri bilimlere öğretim görevlisi almayı kesince, "dağ yaşamı"na dair anı kitapları yazmışlar.

Lars Iyer, Newcastle Üniversitesi'nde felsefe dersleri veriyor. Maurice Blanchot üzerine iki kitabı olan Iyer aynı zamanda kendi blogu *Spurious*'ta düzenli olarak yazmaya devam ediyor. *Kuşku* ve *Dogma* adlı kitapları Kolektif Kitap tarafından Türkçeye kazandırılan Iyer'ın *Exodus* adlı romanı da Mayıs 2015'te yayımlanacak.

Reklamcılıkta bilirkişi olmuşlar, çünkü yayıncılık endüstrisinin aslında reklamcılık endüstrisinin bir parçası olduğu ortaya çıkmış ve akıllı olanlar önce reklamcılık yapmışlar, zira zanaatte uzmanlaşmak için iyi bir yermiş burası. Böyle böyle yazarların sayısı okurların sayısını aşmaya başlamış ve okur kitlesinin bir halüsinasyondan ibaret olduğu meydana çıkmış – tıpkı yazının öneminin büyük oranda halüsinasyondan ibaret olması gibi.

Şimdi masanda oturuyor, Edebiyat'ın hayalini kuruyorsun, Wikipedia'da "Roman" başlığına göz atıyorsun tuzlu abur cuburları hüpletip telefonunda kedi köpek videoları izlerken. Bloğuna yeni bir şey post ediyorsun, aklına gelen en derin şeyleri tweetliyorsun, bir *trending topic* hakkında yazdığın yorum üstüne uğraşıp didiniyorsun, onu daha anlamlı hale getirmeye çalışıyorsun. Dua eder gibi Kafka, Lautréamont, Bataille, Duras isimlerini mırıldanıyorsun, az buçuk anladığın bir şeylerin, akıl almaz ve zamanı geçmiş olduğu halde yaşadığın her günü kaplayan bir şeylerin ruhunu çağırmaya çalışıyorsun. Kendine rağmen gülerken buluyorsun kendini, çaresizce gülüyorsun kendine, gözlerinden yaş gelene kadar gülüyorsun. Orada oturuyor, "Yeni Belge"ye tıklıyorsun; titriyor, bilgisayar ekranına bakakalıyorsun ve acaba ne yazsam şimdi diye dalıp gidiyorsun.

Şimdi masanda oturuyor, Edebiyat'ın hayalini kuruyorsun, Wikipedia'da "Roman" başlığına göz atıyorsun tuzlu abur cuburları hüpletip telefonunda kedi köpek videoları izlerken. "Yeni Belge"ye tıklıyorsun; titriyor, bilgisayar ekranına bakakalıyorsun ve acaba ne yazsam şimdi diye dalıp gidiyorsun.

II. Kukla Ceset

Edebiyat'ın öldüğünü söylemek, empirik olarak yanlış ama sezgisel olarak doğru. İstatistiksel göstergelere bakacak olursak, makul bir teşhis. Daha önce hiç olmadığı kadar çok okur ve yazar var. İnternetin yükselişiyle, bir bakıma manidar bir okuryazarlık kültürü de yükselişe geçti. Genellikle birbirimizle konuşmaktan çok birbirimize yazıyoruz. İzlemek veya dinlemektense, hiç olmadığı kadar çok yorum yapıyoruz veya yazıyoruz. Şu sürekli alıntılanan gerçek: Yazarlık programlarından mezun olanların sayısı, Shakespeare'in Londrası'nda yaşayan insanların sayısını geçmiş durumda. Gabriel Zaid'in *So Many Books*'ta yazdığı gibi, yazarların mantar gibi çoğalması şu anlama geliyor: Yayımlanmış kitapların sayısı yakında insan nüfusunu gölgede bırakacak, yakında yeryüzünde şu zaman dek yaşamış insanlardan daha fazla kitap olacak. Artık telefonlarımızda kütüphaneler taşıyabiliyoruz; kitaplar (baskısı olsun veya olmasın) bir dokunuşta elimizin altında. Kadiri mutlak *Amazon*, bekası kaim *Feed*, gayri mahdut *Aggregation*, Wikihikmet, Öneriler, *Like*'lar, Listeler, Eleştiriler, Yorumlar. Eşi benzeri görülmemiş türden bir kelimeler çağında yaşıyoruz.

Yine de... başka bir anlamda, başka bir ölçütte, Edebiyat bir ceset, hatta epey de soğumuş durumda. Sezgisel olarak durumun böyle olduğunu biliyoruz, bunu hissediyoruz, bundan kuşkulanıyoruz ve korkuyoruz, hatta bunu kanıksıyoruz. *Rüya* bitti, *imanımız* ve *hayretimiz* uçup gitti, Edebiyat'a olan *inancımız* çöktü. 1960'larda bir ara, büyük nehirler –Kültür, Edebi Gelenek ve Yüce Eserler Kanonu– iç içe geçti ve sayısız kola ayrıldı, kültür deltasında atıllaşarak alüvyon ovalarına dönüştü. Edebiyat, dikey boyutu olmayan bir kültürde *gerçeklik etkisini* ölçmek için bir başvuru kaynağı ya da özelleştirilen üniversite sisteminde bir yan dal olarak varlığını sürdürüyor. Önceleri Edebiyat ne *idi*? Diderot'nun, Rimbaud'nun, Walser'in, Gogol'ün, Hamsun'un, Bataille'ın, en çok da Kafka'nın edebiyatıydı: devrimci ve trajikti, peygamberane ve münzeviydi, ölüm sonrası doğardı, uyumsuzdu, radikal ve paradoksaldı, kâhinler ve yabancılar için bir meskendi, muhalif ve acılıydı, kopma ve değiştirme peşindeydi, tasvir etme peşindeydi, evet, ama tasvir ederken paramparça etme peşindeydi, içeri bakan kültürün dışındaydı, dışarı bakan kültürün içindeydi. Bu *ruhu taşıyan* eserler artık yok.

Yazar da Edebiyat'ta bir tür direnç ile karşılaşmaya ihtiyaç duyar, bir şey için mücadele ederken aynı zamanda bir şeye karşı mücadele etme ihtiyacı duyar.

Kafka

Daha doğrusu, hâlâ var ama ancak eski formların parodisi olarak. Edebiyat kendinin pandomimi haline geldi; ucuz hisse senedi gibi alınıp satılan sonsuz küçük birimleriyle, kültürel anlam ve önemi yüksek enflasyona uğradı.

Bu çöküşün sebebi neydi? Eski sınıf ve iktidar yapılarının ortadan kalkmasına işaret edebiliriz. Kilisenin, aristokrasinin, burjuvazinin çöküşüne, modernist faaliyetlerin kendini karşısında konumlandırdığı o büyük şeylerin çözülmesine. Kant'ın havayı delip geçerek özgürce süzülen güvercini gibi, yazar da Edebiyat'ta bir tür *direnç* ile karşılaşmaya ihtiyaç duyar, bir şey *için* mücadele ederken aynı zamanda bir şeye *karşı* mücadele etme ihtiyacı duyar. Karşısında durulacak birisi kalmamışsa neye karşı mücadele edilir ki? *Küreselleşme*den, bütün dünyanın küresel pazarın bünyesine girmesinden, bunun da eski kültürel formları ve milli edebiyatları zayıflatıcı etkisinden söz edebiliriz. *Birey*in ayrıksı olmasının klişe haline geldiği bir konuma yükselişine tanık oluyoruz; artık benlik, ruh, kalp ve akıl demografik jargonun bir parçası. Kavgaya tutuşulacak bir gelenek hissi neredeyse yok – geçmişteki yazarlarda olan türden bir yazarlık *mücadelesi* yok. Günümüz kültüründeki *popülizm*e, yüksek sanat ile popüler sanat arasındaki eski sınırların kayboluşuna, pazar ekonomisine dair kuşkularımızın zayıflamasına işaret edebiliriz. Yazarlar artık kendilerini kapitalizmin karşısında konumlandırmak yerine kapitalizmle ittifak içinde çalışıyor. Kitaplarınız satmıyorsa, isminiz bilinmiyorsa, hayranlarınız imza günlerinize akın akın gelmiyorsa hiçsiniz. Liberal demokrasilerin bayağılığına da işaret edebiliriz: İçinde bulunduğumuz siyasi sistem her şeyi hoş görerek, her şeyi bünyesine katarak hiçbir şeye izin vermiyor. Sanat bir zamanlar muhalifti, ama artık kültürel aygıtlar tarafından tüketiliyor, ciddiyet bile kendini X, Y ve Z kuşakları için bir tür kiç haline indirgemiş durumda. Ciddiye almamız gereken şeyler bunlarla da bitmedi –atmosfer kaynıyor, su kaynakları kuruyor, siyasi dinamikler kendinde felakete yol açma lüksünü görüyor– öte yandan trajediyi *kayda geçirecek* edebi araçlar da kendini tüketmiş durumda. Küreselleşme, Edebiyat'ı milyonlarca niş pazarına ehlileştirdi ve nesir zevk veren, kullanışlı, enfes, zahmetli, muteber ama hep hafif bir ürün haline geldi. Artık hiçbir şiir devrim kıvılcımlandırmıyor, hiçbir roman gerçekliğe meydan okumuyor, artık böyle şeyler mümkün değil.

Artık hiçbir şiir devrim kıvılcımlandırmıyor, hiçbir roman gerçekliğe meydan okumuyor...

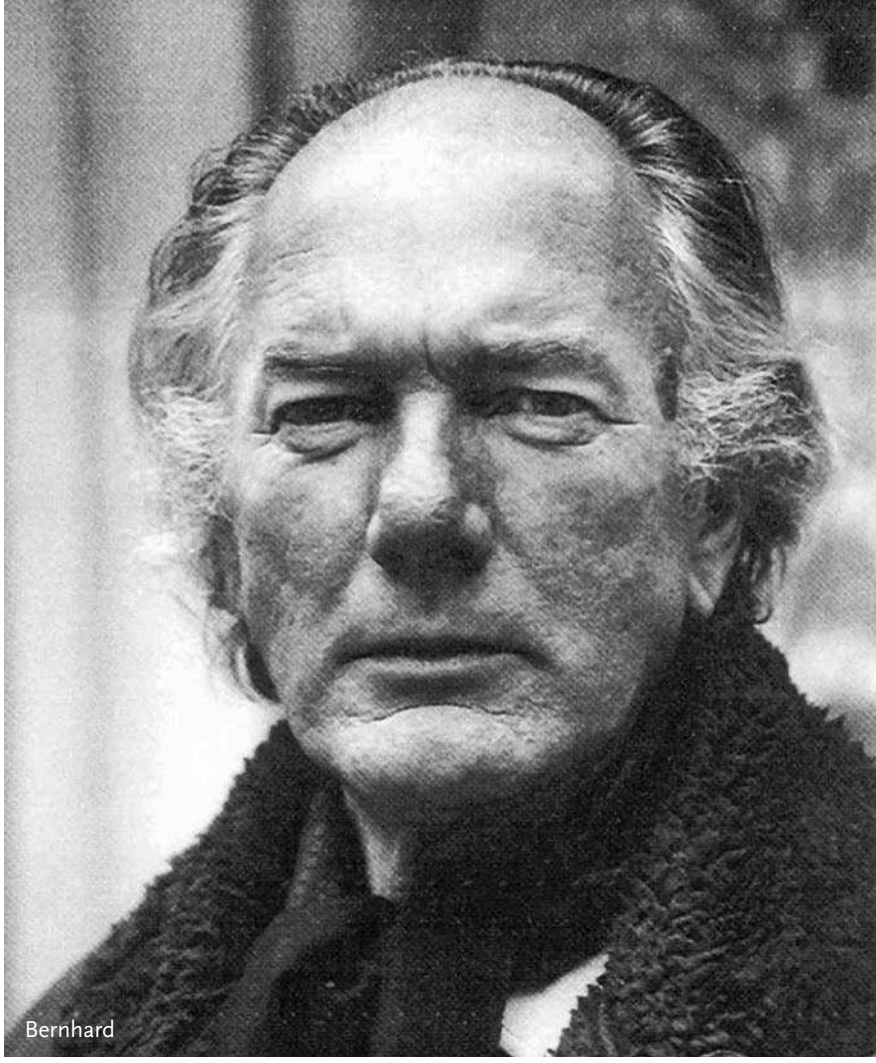
Bolaño

Edebiyat'ın tarihi yankı odasında bir ses gibi, her tekrarda sönükleşiyor. Ya da başka bir metaforla ifade edecek olursak, Edebiyat'ın nihayetinde –petrol ve su gibi– sınırlı bir kaynak olduğu, her patlayıcı tezahürle birlikte musluklanarak yakılıp harcandığı söylenebilir. Şayet Edebiyat'ın tarihi Edebiyat'ın ne olabileceğine dair yeni fikirlerin tarihiyse, o zaman modernizm ve postmodernizmin kuyuyu kurutana kadar içip tükettiği bir yere geldik. Postmodernizm –kuşkusuz daha vahim bir ismi olan modernizmden ibaretti– bizi oyunsonumuza getirdi: Her şey mevcut ve hiçbir şey şaşırtıcı değil. Geçmişte her büyük cümle bir manifesto ihtiva ederdi ve her edebi yaşam geleneğin dışına çıkan bir çizgi arz ederdi, ama şimdi her şey fotokopi, dipnot ve rol yapmadan ibaret. Orijinallik bile artık bizi şaşırtamıyor. Üslupsal ve biçimsel o kadar çok taktiğe şahit olduk ki, her parçası orijinal olan bir şey bile ancak meta-niteliksel anlamda yeni; dolayısıyla, paradoksal olarak, hemencecik anlaşılıyor.

Neticede hobi barakandan çaylak bir romancı olarak çıkmak çok hoş değil mi?

Kimileri davul zurnayla eski usüllere dönüş çağrısı yapıyor; Kültür'ün atlı savaş arabalarında dönmesini istiyor, edebiyat yazarlığı için iadei itibar talebinde bulunuyor, fakat bu tantanalı talepler kuşkuyla ve alayla karşılanıyor ya da kâle bile alınmıyor. Antikiteden günümüze kadar bütün "klasikler"in belli bir repertuvar dahilinde tekrarlanma rutini var; örneğin Noel'de *Fındıkkıran*'ın sahnelenmesi. Edebiyat itibarını yalnızca ayinsel biçimde sürdürür; metroda görülen bir rahibe kadar garip bir şeydir bu. Nasıl oluyor da üçüncü kuşak yazarların en çalımlıları kendilerini Yazar diye ciddiye alıyorlar? Nasıl oluyor da maillerini ve tweetlerini gelecekte onlara minnettar olacak kuşakları düşleyerek arşivliyorlar? Blanchot'nun kapandığı yalnızlık imkânsız hale geldi, keza Rimbaud'nun sürgünü de, Radiguet'nin genç yaşta ölümü de. Artık kimse reddedilmiyor, kimse yok sayılmıyor; böyle bir zamanda herkes bir çaba veya basiret göstermeden hemencecik yayımlanıyor. Yazarlık buharlaştı, yerine reklamcılar ve *app developer*'lar ile omuz omuza vermiş tuş takımı amelelerinden müteşekkil bir ordu geldi.

Bu yeni düzene müteşekkir olmamız gerektiğini iddia edenler olabilir. Neticede hobi barakandan çaylak bir romancı olarak çıkmak çok hoş değil mi? Hem bir bakarsın insanlar yazdıklarını okur – ay inanmıyorum! İnsanların hâlâ kurmaca okuyor olması da aynı şekilde hayret uyandırıcı. Arkadaşların ve ailen de bunun güzel bir şey olduğunu düşünüyor. Az buz değil, bir roman yayımladın! Peki insanlar hâlâ roman okuyor mu? Al bir de buradan yak! Bir roman yayımlamış olman, arkadaş çevrene göre romanın muhtevasından katbekat daha önemli. Adın Google'da aratıldığında sıcak küvetinde çıplak resimlerinden başka şeyler de çıkacak olması başlı başına bir şey. Demek ki yazar olmanın saygınlığı bir tür uçucu edebiyat kariyerizmine –çabucak unutulan bir kariyere– bırakıyor yerini.

Bernhard

Peki bu kadar kötü olan ne? Pazaryerindeki tezgâhlarda büyüleyici bir boş laf uğultusu satılıyor – mutlu mesut bir hayat için beyaz gürültü. Açın çiçekler açın vesaire. Belki de Edebiyat'ın vefatı belli bir ihtiyacın sonuna işaret ediyor. Belki de bu hayaletin peşini bırakmamız gerek. Ne diye ellerinde absint şişesi, gözleri kan çanağına dönmüş Rimbaud ya da Lautréamont gibi *poète maudit*'lerin pantomim hayaletine *ihtiyaç duyalım* ki? Aramızdaki pragmatik zihniyetliler için Edebiyat'ın sonu melodramatik bir modelin sonundan ibaret – psikanaliz, Marksizm, punk rock ve felsefenin çöküşüyle aynı yolu tutan sahte bir umudun sonu. Pragmatik olmayanlarımız ise kaybedilenlerin farkında – kaybı bizzat yaşıyor. Edebiyat olmadığında, Trajedi'yi de Devrim'i de kaybederiz; ki bunlar Umut'a dair en iyi son iki modeldi. Trajedi ortadan kaybolduğunda bir melankoli deryasına batarız, muazzam üzüntüsü trajik olmanın altında kalan bir hayata. Trajediye özlem duyuyoruz, ama trajedi yerini farsa bırakmışken nerede bulabiliriz onu? Şimdilerde edebiyat okumalarında edebi manifestolara yalnızca ayıplama ve küçümsemeyle karşılık veriliyor. Artık bütün çabalar gecikmiş durumda, bütün girişimler sahtekârlık. Ne söylemek ve ne duymak istediğimizi biliyoruz ama yeni enstrümanlarımız notayı tutturamıyor. *Do it again* ya da *make it new* sloganları boşuna, çünkü bu iki eylem de teleskopun merceğinde iç içe geçmiş durumda – arabalarına sığamayan sirk palyaçoları gibiyiz. Pessoa'nun sözleri çınlıyor kulaklarımızda: "Hayattan güzellik çıkaramıyoruz, bari güzelliği, hayattan güzellik çıkarmadaki beceriksizliğimizden çıkaralım, diyoruz." Üstümüze düşen vazife bu; en son ve en iyi fırsatımız bu.

III. Edebiyatın Hastası

> Yazan kişi yazıdan sürülür, peygamber olmadığı ülkeye – kendi ülkesine.
> – Maurice Blanchot

Her ölüm karşısında olduğu gibi, her felaket karşısında verdiğimiz ilk sapkın tepki inkârdır. Edebiyattaki dâhilerimizi o kadar çok sevdik ki, onların günlerinin sona erdiğini kabullenemiyoruz. Bloomsday kutlama direğinin etrafında dans ediyor ve komünyon ayinindeki gibi Camus ismini dilimizin üstüne koyup damağımıza bastırıyoruz. Şatafatlı ödül törenleri, anısı belleğimizden silinmekte olan başyapıtları belli belirsiz taklit eden romanlara boş yere azamet nişanları bahşediyor. Edebiyatın ruhu bizi terk etmiş olsa da, prestiji, yıkıntıları ve somut varlığı olduğu gibi duruyor. Zamane edebiyatın vahim durumunu yalnızca üç beş yazar gerçekten kavradı. Yalnızca üç beş yazar içinde bulunduğumuz ahval ve karşımıza çıkan engeller üstüne hakikatli bir şekilde yazdı. Eserleri marazlı ve kanibalistik, akla sığmaz ve dehşetengiz, ama aynı zamanda paradoksal biçimde neşeli ve hakikatle çınlıyor. Bu eserlerde bizi özgürleştiren korkunç bir dürüstlük var. Belki de bize nasıl devam edebileceğimizi gösterecek kişiler bu yazarlar.

Edebiyat olmadığında, Trajedi'yi de Devrim'i de kaybederiz; ki bunlar Umut'a dair en iyi son iki modeldi.

Tedaviye geçmeden önce teşhisle başlamamız gerek. Enrique Vila-Matas'ın *MON-*

Vila-Matas

TANO'NUN İLLETİ romanının anlatıcısı bir tür "edebi hastalıktan" mustariptir; dünyayı, edebiyat tarihindeki büyük isimlerin kitaplarında okudukları üstünden deneyimliyordur. Kendisini ve etrafındaki her şeyi, saplantılı olduğu yazarların eserleri ve hayatları üstünden anlamaya mahkûm olmuştur. Vila-Matas'ı *MONTANO'NUN İLLETİ*'ni yazmaya iten şey, hastalığa bir tedavi bulmaktı – Edebiyat'ı edebiyat yoluyla terk etmek.

Kendi başına bir novella sayılabilecek olan kitabın ilk bölümünde, Montano edebi hastalığından kurtulmak için Nantes'a gider, ama sonunda hastalığına daha beter batmış halde bulur kendini. Şehrin ona tek çağrıştırdığı Jacques Vaché'dir; yalnızca Breton'a yazdığı mektuplarla bilinen efsanevi proto-sürrealist orada doğmuş ve orada intihar etmiştir, ayrıca Breton için de Nantes şehri çok sevdiği Paris'ten sonra ikinci ilham kaynağıdır. Montano bu şehre oğlunu ziyarete gittiğinde, kendini Shakespeare'in zırdeli numarası yapan karakteri Hamlet'in hortlak babası gibi görmekten alamaz.

Montano edebiyata hapsolmuştur. Çaresizce şehri terk etmeye karar verip de ilk treni yakalamaya koyulduğunda, "Bu çok edebi bir şey, trenlerin çok edebi olduğunu biliyorum," itirafında bulunur; ulaşım araçları da hastalığından nasibini almıştır. Sonra Şili seyahati de bir rahatlama vermez – küçük bir uçakta giderken, o dağlar üzerinden uçarak posta dağıtan Antoine Saint-Exupéry'yi düşünmekten alamaz kendini. Montano yolculuk sırasında sayısız yazarın ismini yâd eder: Danilo Kiš, Pablo Neruda, Alejandra Pizarnik ve daha birçoğu.

Montano acı çeker. Onun için her şey edebiyat haline gelmiştir. Dünya edebi mecazlar ve çağrışımlar sistemi gibi gelir ona. Montano intiharı ve her şeye son vermeyi bile hayal etmekten acizdir, çünkü ölüm "tam da edebiyatın en çok söz ettiği şeydir." Çıkış yoktur – bir tür edebi klişeye ve kiçe dönme riski taşımayan, izleyebileceği bir eylem biçimi yoktur. Zira Montano'nun açmazı Edebiyat'a hapsolmuş olmasından ibaret değildir, bizzat Edebiyat artık zevksiz ve bayağı bir sahne gibi görünüyordur.

Montano enfeksiyonunun kökenleri Kafka'dadır. (Sahiden de son yüz yılda karşılaştığımız, Kafka'nın öngörmediği bir sorun var mı?) Montano, Prag doğumlu yazardan başka "edebiyat-hastası" kalmadığını yazar. "Ben edebiyattan ibaretim," der Kafka, ama Kafka bu hastalığından bir edebiyat çıkarmayı başarmıştır. *MONTANO'NUN İLLETİ*'nin anlatıcısına göre *ŞATO*, tefsiri gerçeklikle değiştokuş etmenin ve hastalıktan sağlığa kaçmanın imkânsızlığını alegorileştirir. Ama tam da hastalığından edebiyat yaratma fiili bir tür edebiyata dönüşür. Başka bir deyişle, Kafka hâlâ Edebiyat yazabiliyordur, dolayısıyla edebi hastalığı bir süreliğine hafiflemiştir.

Vila-Matas'ın anlatıcısının Kafka'dan da

Montano enfeksiyonunun kökenleri Kafka'dadır. Montano, Prag doğumlu yazardan başka "edebiyat-hastası" kalmadığını yazar. "Ben edebiyattan ibaretim," der Kafka, ama Kafka bu hastalığından bir edebiyat çıkarmayı başarmıştır.

Kafka'nın din için çok geç doğmuş olması gibi, biz de Edebiyat için çok geç doğduk. Montano'nun anlatıcısı edebi efsanelerin hayatlarını ve eserlerini yeniden sahneye koyar, bu figürlerin bizler için ne kadar uzakta kaldığını gösterir; Edebiyat bu yazarların bile uzağında duruyordur. Edebiyat bizden önceki edebiyatçılardan uzaklaştığı gibi bizden de uzaklaşıyor.

az seçeneği vardır. Kafka için dinsel yapılar çökmüştü, bu da onu alegorinin alanına sürüklemişti, ama Vila-Matas için alegorik yapılar dahi çökmüştür, bizatihi anlatı yapıları bile harabeye dönmüştür. Kafka yine de bir *hikâye* anlatabilmektedir, fakat Vila-Matas'ın anlatıcısı için bu mümkün değildir. Kafka'nın din için çok geç doğmuş olması gibi, biz de Edebiyat için çok geç doğduk. Montano'nun anlatıcısı edebi efsanelerin hayatlarını ve eserlerini yeniden sahneye koyar, bu figürlerin bizler için ne kadar uzakta kaldığını gösterir; Edebiyat bu yazarların bile uzağında duruyordur. Edebiyat bizden önceki edebiyatçılardan uzaklaştığı gibi bizden de uzaklaşıyor – *MONTANO'NUN İLLETİ*'nde anlatıldığı üzere, Gide gibi günlük tutan, sonsuza dek bir Başyapıt yazmanın hayalini kuran yazarlardan uzaklaştığı gibi. Zira Başyapıt fikri –hatta *bir Başyapıt yazma hayali* bile– edebiyatta bir kiç haline gelmiştir. İşte anlatıcının, *bizzat edebiyat*ın Montano'nun hastalığından mustarip olduğunu iddia ederken kastettiği şey de budur: Montano'nun hastalığı –dünyayı Edebiyat kanalından görmek– aynı zamanda artık dünyayı yansıtamayan bir ayna olan Edebiyat'ın hastalığıdır.

"Don Quijote medeniyetin gençliğini temsil eder: Olaylar *uydururdu* o; biz ise bizi kuşatanlardan nasıl kaçacağımızı bile bilmiyoruz," diye yazar E.M. Cioran. Olaylar uydurmak, hatta bunları alegorileştirmek, artık pek de mümkün değil sanki. Rüzgâra karşı tükürdüğümüzde olduğu gibi, en ufak edebi hareketimiz geri dönüp suratımıza yapışıyor. *MONTANO'NUN İLLETİ*'nin ilk bölümünün akıl dolu ustalığında olduğu gibi, aslında komik bir şey olabilir bu. Ama nihayetinde bitkinlik vericidir; kitap üstüne yazan bir yorumcunun dediği gibi, "espriler yavaş yavaş yormaya başlıyor" ve kitap bir "işkence" haline geliyor. Katılmamak elde değil; anlatıcı bir yerden sonra "hikâyenin ucunu kaçırıyor – tabii bir hikâye varsa." Ama yine de, bu korkunç açmaza rağmen, Vila-Matas sürpriz bir başkaldırı, hatta umut işaretiyle bitirir romanı. Anlatıcı ve Robert Musil devasa bir uçurumun dibinde diz çöker, grotesk bir edebiyat festivalinde birbirlerini kutlayan fiyakalı ve kendilerinden memnun yazarlarla ("edebiyatın düşmanlarıyla") çevrilidir etrafları. "Zamanın havası böyle," diye hayıflanır anlatıcı, "ruh tehdit altında." Ama Musil karşı çıkar: "Prag dokunulmaz... orası büyülü bir halka. Prag onlara hep fazla gelmiştir ve her zaman da fazla gelecektir." Edebiyat'ın en uç hastalığını teşhis etmeyi amaçlayan bir kitap olarak *MONTANO'NUN İLLETİ* hâlâ bitmeyen bir şeylerde ısrar ederek sonlanır: Bizimki gibi bir zaman tarafından bile bozulamayan gizli bir direnç noktası vardır.

Şimdi de Thomas Bernhard'a, Montano'nun illetinden mustarip bir başkasına geçelim. Yapacak bir şey yok, çıkış yok; yapacak bir şey olmadığına ve çıkışsızlığa işaret etmekten başka yapacak bir şey kalmadı. Aynı hikâye defalarca anlatıldı: Anlatıcının büyük projesini gerçekleştirmeye çalışırken karşılaştığı aşılmaz sorunları rivayetinin hikâyenin kendisi olduğu –bir *summa*'yı, yani ister işitmenin doğasına ister Mendelssohn'un müziğine dair belli bir konu üstüne her şeyi kuşatan büyük muhtasar eseri tamamına erdirecek– bir zaman ve mekân arayışı. Bernhard kendine has konuları –sözümona entelektüel yaşamındaki hınçlar ve sekteye uğramış arzular, Avusturya'daki iktidarın topyekûn tavizlerinin ardından yaşamanın suçluluğu ve acısı, ahlaki çürümeye karşı duyulan tiksinti ve

nazizmin sonrasında olanlar– kakofonik bir tema ve bir tür düzyazı çeşitlemesiyle şekillendirir. Bilincin kendini tekrarlayarak oluşturduğu devasa spiraller uzayarak kırılma noktasına gelir, öfke ve hüsran kasırgasına dönüşen helezonlar oluşturur. Kitapları yoluna çıkan her şeyi yıkıp savuran hortumlar gibidir: Mübalağalı içgörüler, acınası dünyeviliklerle birlikte havada uçuşur, Eski Dünya aforizmaları savruk öfke nöbetleriyle çarpışır, büyük ithamlar kıvrılarak bayağı avuntulara dönüşür: bir bavulun değeri, bir hayatın değeri, evcil köpeklerin bütün entelektüel düşünceyi nasıl sabote ettiği, kahvaltının nasıl bir tecavüz olduğu. Dağılıp gitmenin eşiğine gelen cümleleri, yalnızca hayatı –yozlaşmış rejimler altında yaşayan bitik filozofların, biliminsanlarının, müzisyenlerin, yazarların sıkıcı ve yavan hayatlarını– yansıtmakla kalmaz, bu hayatları oluşturan etkenleri bizatihi sahneye koyar.

Yazısının dur durak bilmeyen ivmesi başarısızlığa, tavize, kendi başarısızlığını ve tavizini anlamayanların kurumlu sahtekârlığına duyulan nefrete karşı topyekûn bir tahammülsüzlüğü anlatır. Bernhard'ın hüsrana uğramış karakterleri kendilerine savaş açarak yazmaya –üstatlarını, Schopenhauer ya da Novalis, Kleist ya da Goethe, taklit etmeye– zaman ve mekân bulamazlar, böyle bir taklidin imkânsız hale geldiği bir kültüre savaş açarlar. Bernhard, bütün eski Kültür'ün, bütün Edebiyat ve Felsefe'nin anafora kapılarak akıp gittiği bir tahliye deliğinin adıdır. "Edebiyat düşmanları"na –*ODUN KESMEK*'in katlanılmaz akşam yemeği partisindeki devlet sponsorlu sanatçılar, oyuncular, yazarlar, besteciler– hakaret yağdırdığında bile dehşet içinde Kültür'ün intiharının yasını tutar. Bernhard, *BETON*'daki sosyete işkadını kız kardeşte ete kemiğe bürünen gayriedebi bir yaşama dair nefret dolu bir hülyaya saplanmıştır; hatta *BİTİK ADAM*'da öne sürdüğü gibi, sanatsal bir uğraşın olası tek sonucu intihar, delilik ve aşağılık bir fiyaskodur.

Haliyle Bernhard'ın ironisi şudur: Anlatıcıları yeniden başlamak için bile olsa tekrar tekrar başarısızlığa uğrasa da, Bernhard konuşmanın bir yolunu ve formunu bulmuştur. Müzisyenleri müzik yapmayı unutmuş olabilir, müzikologları müzik üstüne tek bir cümle bile yazamıyor olabilir, ama Bernhard kendisi için olan bir müzik yapmıştır. Grotesk bir senfonidir bu, belki de farsa varan, gülünç, saçma, yüreği kara bir valstir, fakat reddiye nağmesinde heyecan verici, hatta bir adım ileri gidersek, güzel bir şey vardır. Bir kez daha, Vila-Matas'ta olduğu gibi, ancak dipsiz uçurumun eşiğinde hatırlarız dokunulmaz olanı.

Haliyle Bernhard'ın ironisi şudur: Anlatıcıları yeniden başlamak için bile olsa tekrar tekrar başarısızlığa uğrasa da, Bernhard konuşmanın bir yolunu ve formunu bulmuştur.

Kendi ölümüyle yüzleşip hayatta kalan edebiyata son bir örnek: Bolaño'nun *VAHŞİ HAFİYELER*'i, vanguardist pratiğin imkânları çöktükten sonra 1975'te edebi bir vanguard yaratma girişimine dair bir kitap. Siyasi devrimlerin kaçınılmaz başarısızlıklarının ayyuka çıkmasının ardından yazılmış, politik devrime dair bir kitap. Roman edebi avangarda dair, ama edebi avangardın gerektirdiği kavramsallaştırma ve üsluplaştırmaya karşı koymaktan geri durmuyor. Edebiyat ve Devrim arzularının parodisiyle kendini tüketen tutku dolu, mest edici bir roman – Bolaño'nun deyişiyle "kendi kuşağıma yazdığım bir aşk mektubu." Son zamanlardaki bütün romanlar gibi çok geç gelen bir roman, ama diğerlerinden farklı olarak bu gecikmişliğin üzerine gitmenin bir yolunu buluyor. *VAHŞİ HAFİYELER* bu bakımdan yazar olmaya heves eden herkesin çağdışı rüyalarımız hakkında usulüyle nasıl konuşabileceklerine dair başka bir model sunuyor.

Kitabın sözümona kahramanları, Damardan Gerçekçiler adındaki edebiyat "çetesi"nin liderleri olan Ulises Lima ve Arturo Belano romanda nadiren uzun süre sahnede kalır. Genellikle birbirlerinden uzakken duyarız onları; Bolaño hikâyeyi iki ayrı anlatıcı yoluyla aktarır. Hem olumlu hem de olumsuz değerlendirmelere tabi tutulur bu ikili – patavatsız ve heye-

canlı hukuk öğrencisi Madero diye bir hayranları vardır, zira *VAHŞİ HAFİYELER* de Madero'nun komik ve zekâ dolu günlüklerine dayanır, öte yandan onlara karşı küçümseyici tavırda olanlar da vardır. "Belano ve Lima devrimci değillerdi. Yazar da değillerdi. Bazen şiir yazdıkları olurdu, ama sanırım şair de değillerdi. Uyuşturucu satıyorlardı," der Bolaño'nun bir anlatıcısı. "Damardan gerçekçiliğin olayı... ahmak bir kuşun ay ışığında bunakça horozlanmasıydı, esasında ucuz ve anlamsız bir şeydi," der bir başka anlatıcı. En nihayetinde Edebiyat ve Siyaset'in bittiği bir zamanda hâlâ edebi ve siyasi pozlar takınmaya çalışarak dünyayı dolaşırken "felaket ya da dipsiz uçurum"a doğru yol alırlar. "Partiler için savaştık, onlar galip gelseydi, bizi hemencecik zorunlu çalışma kampına yollarlardı," diye yazar Bolaño kendi kuşağından söz ederken. "Savaştık ve bütün cömertliğimizi elli yıldan beri ölü olan bir ideale harcadık."

Bile bile kendini ölü bir ideale harcamak – işte *VAHŞİ HAFİYELER*'deki hâkim hava bu. Bolaño'nun derinden kavradığı şey –ki bu hem altüst edici hem zıvanadan çıkarıcı bir şeydir– artık hakkında yazılabilecek tek şeyin Edebiyat'a *epilog* olduğudur: Edebiyat'ın geçerken bıraktığı izlerin peşinden dizleri üstünde sürünerek giden insanların hikâyesi. Meta-oyunbazlık ya da solipsizm türünden basit bir şey değil bu; söz konusu olan, gerçekle yüze yüze gelebilmek. Milyonlarca yazarın, kiç şeyleri geviş getirdiğinin farkında olmadan taptığı edebi formları taklit ettiği bir kültürde yaşıyoruz. *ÖZGÜRLÜK*'ün Flaubert olamayacağını hepimiz biliyoruz, öte yandan bu kapının bize neden kapalı olduğunu da pek anlayamıyoruz. Her yıl ölü biçimler –realizmler, modernizmler, yeni gazetecilikler, oyunsu postmodernizmler– retro salgını içinde son moda şeyler olarak sunuluyor. Edebiyatın cesetle kuklacılık oynamak yerine kendi ölümünü kabul etmesinin zamanı geldi. Asla yaratamayacağı şeylerin hayalini kuran bir kültürün farsı hakkında doğrudan konuşmalıyız, çünkü bu fars bizim trajedimiz. İçinde bulunduğumuz durumun bunalımıyla ve acı gülünçlüğüyle yüzleşmeliyiz. Yoksa neden Bolaño'nun anlatıcıları İsraillilerin hapishane hücresinde kendi sonlarını beklerken dev yaraklı cüceler çizsinler? Ya da Madero ve yoldaşları neden Cesárea Tinajero'yu arayışlarının sonuna yaklaşırken, *VAHŞİ HAFİYELER*'in son sayfalarında yer alan karikatürler üstüne tahmin yürütme oyunu oynasınlar? İşte bunlar, Edebiyat'tan sonra yaşayan insanların hal ve hareketleri. Bir kez daha, Cervantes'te olduğu gibi, en sürükleyici anlatı Edebiyat'ın hayatımızdaki rolü, fakat bu rol, günümüz gerçekliğine taşındığında, eblehler ordusunu –sözümona romancıları, sözümona devrimcileri, eleştirmenleri, felsefecileri, blog editörlerini, dergi abonelerini ve sözümona entelektüelleri, kısaca hepimizi– hipnotize eden mağlup bir mevcudiyetten, bataklık üzerinde zincirlerinden kurtulmaya çalışan bir ahmak aldatan heyulası olmaktan ibaret.

IV. Uyanış Halinde Ne Yazmak Gerek

Gani gani umut var, sonsuz umut,
ama bizim için değil.
– Kafka

İşte geldik dağın öteki yüzüne; yazar-atalarımızın bir zamanlar büyü yaptıkları, fırtınaların kasıp kavurduğu kocaman yüksek düzlüklerin nostaljisi içindeyiz, ama kendimiz alçak düzlüklerde yaşadığımızı da unutmadık. İşte geldik Edebiyat ve Kültür'ün sonuna; çırılçıplak, perperişan, utanç içindeyiz. Eski püsküçizmeleri eze eze ağır aksak yürüyen çocuklarız. Belki de Bernhard ve Bolaño bile taklit edemeyeceğimiz kadar büyükler! Belki de David Shrigley ve Ivan Brunetti gibi saçmasapan şeyler çizen sapkın karikatürcüleri okumalıyız. Bizzat seçtikleri ifade biçimi bile feci sonlarını nasıl kucakladıklarını gösteriyor. Bilgisayarlarımızın fişini çekmeli, kitaplarımızı sandığa kaldırmalı, okumayı ya da umursamayı öğrendiğimizi unutmalıyız. Ama yazıp çizmekten kendini alamayanlarımız için işte birkaç öneri.

Edebi olmayan bir *sadelik*le yazın. Oyunun bittiğini, her şeyin sona erdiğini söyler

Yazar, dâhi maymunu oynamayı bırakmalı. Bunun yerine "maymun olarak yazar"ı, "ebleh olarak yazar"ı koymalı. Ama komedyen olma kibrine de kapılmayın. Siz bu komedideki basit insansınız; evren de komik adam. Bu yüzden zevzek ya da sevimli olmaya çalışmayın, espri patlatmayın ya da utangaç rolü yapmayın; acı dolu, arındırıcı kahkahaya ve şamataya izin verin.

bu. VAHŞİ HAFİYELER'in üslubu, anlatıcı seslerin ustalıkla aktardıkları huzursuzluklarına rağmen gözle görülür biçimde gayriedebi, neredeyse gayrizarif. "Nefes kesen bir doğrudanlığı" var. Bernhard bile, bütün dilsel eğip bükmelerine rağmen, son kertede acınası bir sarihlikte yazar, süsleyip püslemekten uzak durur, öte yandan şikâyetinin özünü tükürmekten geri kalmaz. Dipsiz uçurum, bir tanık beyanındaki gibi istikrarlı biçimde açık ve net olmayı gerektiriyor; olan biteni anlatan bilirkişinin raporundaki ertesi gün itidalini gerektiriyor. Edebiyat artık Bizatihi o Şey değil. Edebiyat artık o yok olmuş Şey'e dair.

Kapalı formlardan uzak durun, başyapıtlardan uzak durun. Başyapıt yaratma güdüsü bir tür nekrofilidir. Yazı her tarafından açık olmalıdır ki, gerçek hayatın –karanlık ve komik olan hayatın– cereyanı sayfaları yıkıp geçsin. Vila-Matas kurmaca metin yazan herkesin, bir imgenin kendi kendine ortaya çıkması için ellerini göstermesi gerektiğini söylüyor. Ama bu, Edebiyat'tan sonra gelen edebiyat anlamında ellerini gösteren *fars hayatın* bir imgesi. Yazar, dâhi maymunu oynamayı bırakmalı. Bunun yerine "maymun olarak yazar"ı, "ebleh olarak yazar"ı koymalı. Ama komedyen olma kibrine de kapılmayın. Siz bu komedideki basit insansınız; evren de komik adam. Bu yüzden zevzek ya da sevimli olmaya çalışmayın, espri patlatmayın ya da utangaç rolü yapmayın; vücudunuzu ve kalbinizi gülmekten kırıp geçirecek acı dolu, arındırıcı kahkahaya ve şamataya izin verin.

Bu dünya hakkında yazın, ne yazarsanız yazın, ölü rüyaların hüküm sürdüğü bir dünya hakkında yazın. Umut'un, İnanç'ın, Bağlanmalar'ın, mağrur Ciddiyet'in yokluğuna işaret edin. Koptuğumuz geçmişe ve bizi mahvedecek geleceğe işaret edin. Edebiyat olarak, Siyaset olarak, Hayat olarak mümkün olan ama artık *bizim için* mümkün olmayan türden bir umut hakkında yazın.

Sahtekâr olduğunuza dair algınızı kaybetmeyin. Siz bir Yazar değilsiniz, en azından eski anlamda. Gerçekten bir Kitap –Gerçek bir Kitap– yazmadınız. Hiçbir geleneğin, hiçbir akımın, hiçbir vanguardın parçası değilsiniz. Her ne kadar delice şişinseniz de, Edebiyat'ta gerçek anlamda derdine düştüğünüz bir şey yok. Ayrıca *çok az insan gerçekten okuyor* – bu gerçeği de unutmayın. *Hiç kimse okumuyor, budala*! Okurdan çok romancı var. *Üstüne üstlük öyle çok kitap var ki…*

İçinizdeki karanlık duyguyu kaybetmeyin. Sonun yakın olduğunu unutmayın. Parti sona erdi. Yıldızlar uzaklaşıyor ve karanlık gökyüzü size ve salaklıklarınıza kayıtsız. Bolaño'nun karakterleriyle Sonora Çölü'nde kaybolmuşsunuz, arayışın sonundasınız, her türlü arayışın sonundasınız. Çölde vakit öldürmek için aptal saptal karikatürler çiziyorsunuz. İşte bütün külliyatınız bundan ibaret: çölde vakit öldürmek için çizilmiş aptal saptal karikatürler.

Cömert olmayın, iyiliksever olmayın. Kendinizle ve yaptığınız işle alay edin. Vahşi sanat; tıpkı senin kanibal olman gibi. Unutmayın ki, bir şey öldüğünde, milyonlarca yıl kargalar tarafından didiklendiğinde, çakallar tarafından kemirildiğinde, üstüne tükürülüp unutulduğunda, işte ancak o zaman o çiğnenmemiş son kemik kırıntısını bulabiliriz. N

İngilizceden çeviren **Oğuz Tecimen**

ESKİ BİR DOSTA BIRAKILAN NOT

Akutagava Ryunosuke

Empedokles'in hayatını okurken, kendini tanrılaştırma arzusunun ne kadar eskiye dayandığını anladım. Bu mektup, bu durumun bilincinde olduğum kadarıyla, böyle bir şeye teşebbüs etmiyor. Aksine, kendimi en sıradan insanlardan biri olarak görüyorum.

Muhtemelen intihara teşebbüs eden hiç kimse – Régnier'nin de bir öyküsünde ortaya koyduğu üzere– kendisini intihara götüren ve genellikle oldukça karmaşık olan bütün psikolojik saiklerin tamamıyla farkında değildir. Naçizane kendi durumum hakkında konuşacak olursam, beni buna muğlak bir endişe hissi sevk etti – kendi geleceğime dair muğlak bir endişe hissi.

Son iki yıldır ölüm aklımdan çıkmıyor; hususi bir ilgi ve alakayla ölüm sürecine dair akıllara durgunluk veren bir tanıklık okudum. Yazarı bunu soyut kavramlarla anlatıyordu, bense elimden geldiğince somut olacağım – insanlıktan çıkmış birisi olarak görülmek pahasına. Bu noktada dürüst olmayı kendime vazife telakki ediyorum. Kendi geleceğime dair muğlak endişe hissime dönecek olursak, sanırım *Bir Budalanın Hayatı*'nda[1] bunun etraflı bir tahlilini yaptım; yalnızca toplumsal bir etkeni, yani hayatıma düşen feodalizmin gölgesini hesaba katmadım. Bunu da kasten dışarıda bıraktım, zira içinde yaşadığım toplumsal bağlamı adamakıllı açıklığa kavuşturabileceğimden emin değildim.

İntihara karar verdikten sonra (bunu Batılılar gibi bir günah olarak görmüyorum), en az acı veren yöntemi seçtim. Bu yüzden kendimi asma, silahla vurma, bir yerden atlama ve başka türlü yöntemleri estetik ve pratik sebeplerle ihtimal dışı tuttum. İlaç, en isabetli yöntem gibi göründü gözüme. Mekâna gelince, aileme ne türden müşkülükler çıkarırsa çıkarsın, kendi evimde olması gerekiyordu. Kolaylaştırıcı sıçrama tahtası olarak ben de, Kleist ve Racine'in yaptığı gibi, kendime sevgili ya da arkadaş gibi bir yoldaş bulmayı düşündüm, ama en sonunda tek başıma yola koyulmaya karar verdim. Sağlama almam gereken son şey de, bu kusursuz infazın ailemin haberi olmadan gerçekleşmesiydi. Aylar süren hazırlığın ardından nihayet malum ihtimali kesinleştirdim.

Biz insanlarda, hayvanlar âlemine ait bir tür olarak, hayvanlarda olan ölüm korkusu vardır. Can dediğimiz şey, hayvani kuvvetin bir başka adıdır. Ben de bizzat bu insan denen hayvanlardan biriyim. Bu hayvani kuvvet galiba bünyemden yavaş yavaş çekiliyor; yemek ve kadınlar için azalan iştahıma

istinaden bu hükme varıyorum. Şimdilerde içinde bulunduğum dünya, sinirleri körelmiş buz gibi donuk bir dünya. Böyle gönüllü bir ölüm, mutluluk olmasa da huzur vermeli bize. Mantığa aykırı gelebilir ama, belki de artık kendimi hazır hissettiğimden, doğayı hiç olmadığı kadar güzel buluyorum. Herkesten çok gördüm, sevdim ve anladım. En azından bu bakımdan, şu âna kadar katlanmak zorunda olduğum bütün acılara rağmen, bir ölçüde tatmin oldum.

P.S. Empedokles'in hayatını okurken, kendini tanrılaştırma arzusunun ne kadar eskiye dayandığını anladım. Bu mektup, bu durumun bilincinde olduğum kadarıyla, böyle bir şeye teşebbüs etmiyor. Aksine, kendimi en sıradan insanlardan biri olarak görüyorum. Yirmi yıl önce –ıhlamur ağaçları altında– "Etna'nın Tepesinde Empedokles" şiirini konuştuğumuzu hatırlarsın belki. İşte o günlerde kendisini tanrılaştırma arzusunda olan birisiydim.

[1] Yazarın intiharından önce yazdığı son eseri. Bu parçalı otobiyografik anlatı için, Goethe'nin otobiyografik anlatısına atıfla, "Kendi muhtasar 'Şiir ve Hakikat'im" der. 20 Haziran 1927'de Kume Masao'ya bıraktığı *Bir Budalanın Hayatı*'nın elyazmasının başında şöyle yazar:

"Arkadaşım Kume Masao'ya:

Bu elyazmasının ne zaman ve nerede yayımlanacağını –yahut yayımlanıp yayımlanmamasını– sana bırakıyorum.

Burada geçen insanların çoğunu tanıyorsun; olur da bunu yayımlarsan, bu kişilerin kimliklerini tespit eden bir fihrist ilave etmeni istemem.

Şimdilerde akla hayale sığmayacak en mutsuz mutluluk içinde yaşıyorum. Ama tuhaftır, hiç pişman değilim. Yalnızca benim gibi kötü bir koca, kötü bir evlat, kötü bir babaya sahip olma bahtsızlığına uğramış insanlar için üzülüyorum. Neyse, elveda diyeyim sadece. Burada, en azından *bilinçli olarak*, kendimi aklamaya çalışmadım.

Son olarak, bu elyazmasını sana emanet ediyorum, çünkü belki de sen beni herkesten daha iyi tanıyorsun. Ukala bir entel kisvesine bürünmüş olabilirim, ama bu elyazmasında bunu söküp atmaya ve budalalığıma gülmeye davet ediyorum seni." (ç.n.) **N**

Çeviren Oğuz Tecimen

* Akutagava'nın 24 Temmuz 1927'de otuz beş yaşında intihar etmeden önce en yakın arkadaşı yazar Kume Masao'ya (1891-1952) bıraktığı intihar notu.

Biz insanlarda, hayvanlar âlemine ait bir tür olarak, hayvanlarda olan ölüm korkusu vardır. Can dediğimiz şey, hayvani kuvvetin bir başka adıdır. Ben de bizzat bu insan denen hayvanlardan biriyim.

İLK BÜYÜK ROMANLAR

Roman denince çoğu kez 19. yüzyıla gidilir ve klasikler olarak akla gelenler de daha çok o dönemde yazılmış olanlardır.
Don Quijote gibi hep adı anılan birkaçı dışında, önceki yüzyıllarda yazılan romanlardan pek söz edilmez. Oysa onlar öncülük etmiştir. Bu kez de 18. yüzyıl ve öncesindeki en büyük romanları hatırlatıp tanıtmak istedik.

• Hazırlayan **Atilla Erol**

DON QUIJOTE

Don Quijote de La Mancha'nın hikâyesi dünyanın ilk çoksatarlarından biri sayılabilir. 1605'teki ilk bölümün ardından 1615'te, Cervantes'in ölümünden hemen önce yayımlanan ikinci bölümle beraber dünya edebiyatının başyapıtları arasına giren, hatta roman türünün ilk örneği olarak da değerlendirilen bu devasa eser kendisinden sonra gelen sanatçıları etkiledi. Müzikten baleye, operadan tiyatroya kadar her alana uyarlanmakla kalmadı, romanı okumamış insanların bile çok iyi tanıdığı başkarakteriyle günlük hayatta da kendisine bir yer edindi. *İncil*'den sonra değişik dillere en çok çevrilen kitap olmaya da devam ediyor.

İllüstrasyon Gustave Doré

Don Quijote'de anlatılan olayların çoğunun Cervantes'in yaşadıklarından esinlenerek yazıldığını artık biliyoruz. Cezayirli korsanlar, esirler, savaşlar... Ama romanı daha önceki romanslardan ayıran ve belki de türün "ilk örneği" olarak kabul edilmesini sağlayan şey, çağın karmaşıklığı içinde ahlakı, insanlık durumunu ve değerlerini tartışmaya çalışmasıydı. Romansların parodisi gibi yazılan ilk bölümden on yıl sonra doğan ikinci bölüm bu tartışmaların ve fikirlerin izlerini barındırır. Sosyal kurumlar, sınıflar ve din Cervantes'in keskin kaleminden kurtulamaz. Yarattığı karakterlerle bütün bu yapıyı kesip biçen, değişen dünyada eski kurumların ve değerlerin çaresizliğini, yetersizliğini gösteren *Don Quijote* asırlar sonra bile modern olmaya ve okunmaya devam ediyor.

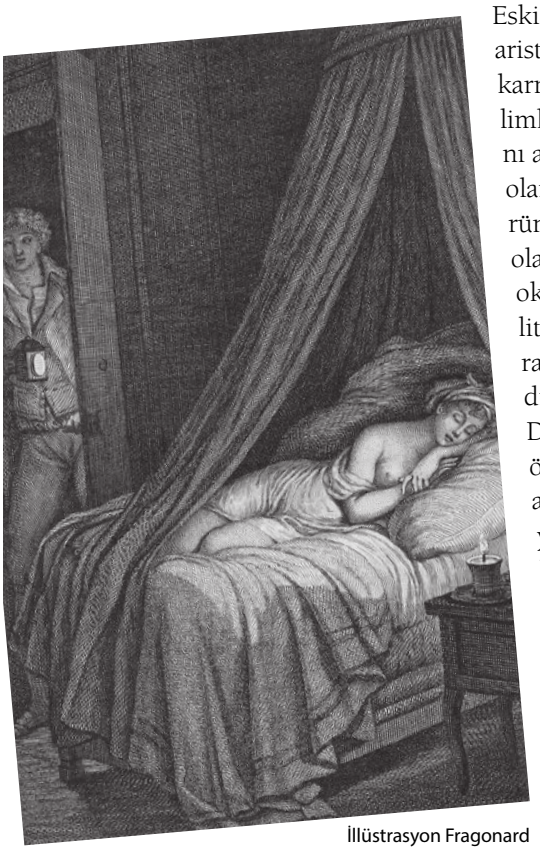
MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA (Y. 1547-1616)
Madrid yakınlarında doğduğu tahmin edilen Cervantes'in çocukluk yılları pek bilinmiyor. 1569'da Roma'ya taşındıktan sonra 1570'te asker olarak deniz kuvvetlerine katılır ve İnebahtı Savaşı'nda ağır yaralanır. 1575'te Cezayirli korsanlara esir düşer. Beş yıl süren esaret daha sonra yazacağı eserleri –en başta da *Don Quijote*'yi– derinden etkiler. İspanya'da krallığa bağlı çeşitli kurumlarda çalışır, borçlar ve usulsüzlükler yüzünden hapis yatar ama sürekli yazar. 1585'teki ilk

Cervantes

romansını izleyen oyunların çoğu kayıptır. 1605'te *Don Quijote*'nin ilk bölümünün yayımlanması hem maddi olarak rahatlamasını hem de 1616'daki ölümüne kadar tanınmış bir yazar olarak yaşamasını sağlar.

TEHLİKELİ İLİŞKİLER

1782 yılında dört cilt halinde yayımlanan ve kısa sürede o zaman için büyük başarı sayılan iki bin satış rakamına ulaşan *Tehlikeli İlişkiler* mektup roman biçiminde yazılmış ve çeşitli okumalara açık bir eser.

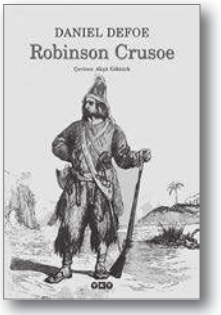

İllüstrasyon Fragonard

Eski sevgili olan iki aristokratın baştan çıkarma oyunları zalimliğin ve başkalarını aşağılamanın aracı olarak kullanılır. Görünüşte aşk üzerine olan romanın farklı okumaları onun politik bir roman olarak da değerlendirilmesini sağlar. Devrimden hemen önce aristokrasinin ahlaki çöküntüsü, yeni bir dönemin habercisi olarak da görülebilir. Bütün iyi romanlar gibi zamanı ve mekânı aşan yapısıyla *Tehlikeli İlişkiler* değişik dönemlere uyarlanan birçok filme de temel olmuştur. 1950'ler Fransası'ndan 1990'lar Amerikası'na, Kore'den Çin'e kadar birçok uyarlaması yapılan romanı perdeye aktaran yönetmenler arasında Roger Vadim, Milos Forman ve Stephen Frears sayılabilir.

PIERRE CHODERLOS DE LACLOS (1741-1803)
Amiens'te bir burjuva ailesinin çocuğu olarak doğan Laclos asker olarak eğitilir. Topçu okulundan çıktıktan sonra çeşitli garnizonlarda görev yapar. 1771'de yüzbaşı rütbesine eriştiği sıralarda mesleğinden sıkılarak yazarlığa heves etse de ilk eserleri pek başarı kazanamaz. 1779'da tabyalar inşa etmek için gönderildiği Ile-d'Aix'te yazdığı *Tehlikeli İlişkiler* büyük başarı kazanır. 1788'de ordudan ayrılır, Fransız Devrimi'nin ideallerine bağlı olarak devrim ordularında çalışır. Napoléon iktidarında general olsa da kısa süre sonra İtalya'da hayatını kaybeder.

ROBINSON CRUSOE

İlk basımı 25 Nisan 1719'da yapılan roman, kurmaca bir otobiyografi olarak gerçekçi kurgunun ilk örnekleri arasında sayılır. Daha 1719 yılında dört baskı yapar ve bugüne kadar da en fazla yayımlanan kitaplar arasında ilk sıralarda yer alır.
Bir deniz kazasından sonra ıssız bir adaya düşen bir denizcinin uzun yıllarını anlatan romanın kaynakları konusundaki rivayetler de çoktur. Şili yakınlarındaki bir adada dört yıl geçiren bir İskoç denizci, İbn-i Tufeyl'in *Hayy bin Yakzan* kitabı, Robert Knox'un Seylan'da kaçırılmasını anlatan kitabı bunlar arasında sayılabilir. Kaynak ne olursa olsun, Defoe basit bir dille yazdığı kitapta gelişmekte olan İngiliz sömürgeciliğinin öncü insan tipini başarıyla yansıtır. Crusoe ıssız bir adanın ortasında bile kendi uygarlığının bir minyatürünü kurar ve bunun için sadece bilgisini değil, çeşitli yollarla edindiği araçlardan da yararlanır.

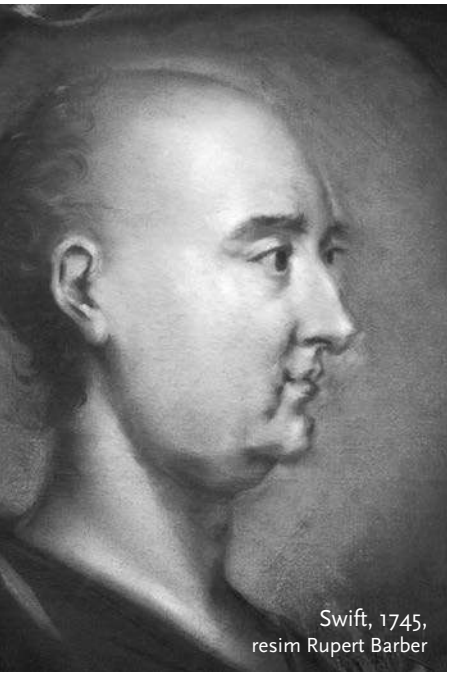
DANIEL DEFOE (1660-1731)
Sadece yazar olarak tanımlamak Daniel Defoe'ya haksızlık olur. Tüccar, gazeteci, yayıncı ve casus da olan Defoe roman türünün gelişmesinde en önemli isimler-

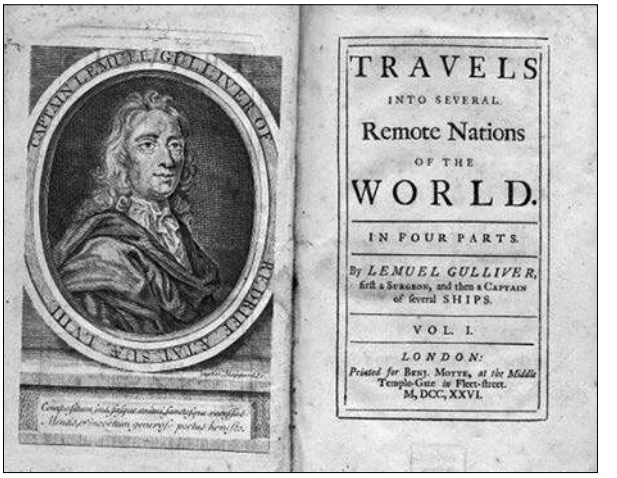
den biri olarak kabul edilir. Binlerce sayfa yazan Defoe çok sayıda konu ele alır ve bazı konularda öncü isimler arasındadır. Ticaret hayatında borçtan kurtulamayan Defoe siyasette de pek şanslı değildi. Katıldığı bir isyandan sonra bağışlansa da borçları yüzünden 1692 yılında hapishaneyle de tanıştı. Esas şöhretini ise 1719-1724 arasında yazdığı dört romanla elde etti.

GULLIVER'İN SEYAHATLERİ

1726'da yayımlanan roman kısa sürede büyük başarı elde etti. Daha çok cüceler ve devler ülkesini anlatan ilk iki bölümüyle bilinse de roman aslında dört bölümden oluşur. Romanın kahramanı ve anlatıcısı Lemuel Gulliver her bölümde başka bir ülkede başka tip bir uygarlıkla karşılaşır. Bir masal havasındaki anlatı aslında son derece güncel politik sorunlara bağlıdır ve sert bir hiciv olarak okunabilir. Avrupa hükümetleri ve politik sistemleri, ahlaki konular, din bu romanın ele aldığı konular arasındadır ve belki de bu nedenle, yüzyıllar sonra değişen politik atmosferde daha çok bir çocuk romanı olarak tanınır hale gelmiştir.

Swift, 1745,
resim Rupert Barber

Gulliver'in Seyahatleri, 1726, ilk basım.

JONATHAN SWIFT (1667-1745)
İngiliz-İrlanda kökenli politik hiciv ve deneme yazarı, şair ve din adamı olan Swift uzun süre eserlerini takma isimler altında yayımladı. İngiliz İç Savaşı'nda kaçarak Dublin'e yerleşen ailesinin edebiyat çevreleriyle değişik kanallardan ilişkileri vardı. Ekonomik zorluklardan bir türlü kurtulamayan Swift kilisede, devlette çeşitli görevlerde bulundu. 1700'lerinden başından itibaren yazsa da esas ününü 1720 sonrasında İrlanda savunucusu olarak elde etti. Yakın arkadaşı Alexander Pope'un ölümünden kısa süre sonra seksen yaşında hayatını kaybetti.

GENÇ WERTHER'İN ACILARI

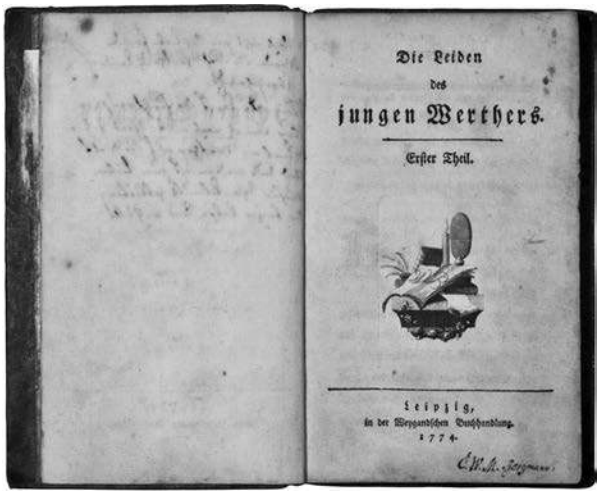
1774'te yayımlanan mektup roman tarzındaki eser kendisinden sonra gelen romantik edebiyat üzerinden büyük bir etki sahibi oldu. Goethe'nin altı haftalık yazma sürecinden sonra bitirdiği roman ona büyük bir şöhret de getirdi. Genç bir sanatçının arkadaşına gönderdiği mektuplardan oluşan romanda çizilen duyarlı, hassas ve tutkulu sanatçı portresi romantik sanat akımının simgesi olarak kabul edilebilir. İmkânsız bir aşkın acılarını yaşayan Werther tek çıkış yolu olarak intiharı bulur. Romanın yarattığı büyük etki genç erkeklerin giyinme stillerinden bir dizi intihara kadar uzanır ve çeşitli tepkileri de üzerine çeker. Edebiyat alanındaki ilginç etkileri arasında ise *Frankenstein*'daki canavarın kitabı bulmasını ve kendisini karşılıksız bir aşk yaşayan Werther'e benzetmesini sayabiliriz.

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE (1748-1832)
Alman ve dünya edebiyatının doruklarından birisi ola-

Goethe, 1786,
resim J.H.W. Tischbein

rak kabul edilen Goethe aynı zamanda bir devlet adamıydı. Şiir, drama, otobiyografi, bilim, eleştiri ve deneme alanlarında son derece verimli bir çalışma hayatının daha başlarında, yirmi beş yaşında şöhret olduğundan, geri kalan ömrü boyunca edebiyatı güçlü şekilde etkilemeyi başardı. Frankfurt'ta doğan Goethe, yirmi altı yaşından itibaren Weimar'da yaşamaya başladı ve Dük Karl August'un baş danışmanı olarak birçok görev üstlendi. Hayatının son yıllarında ağırlıklı olarak edebiyatla ilgilendi ve romantik akımın en önemli temsilcilerinden birisi olarak saygı gördü.

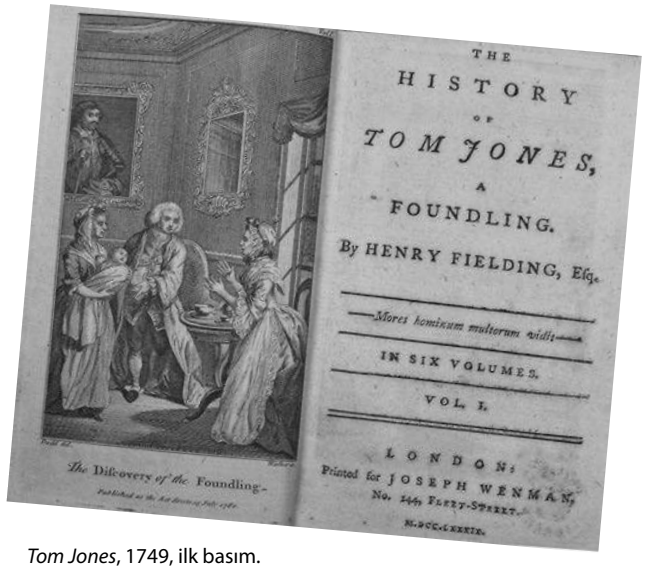

Die Leiden
des
jungen Werthers.
Erſter Theil.
Leipzig,
in der Weygandiſchen Buchhandlung.
1774.

Genç Werther'in Acıları, 1774, ilk basım.

TOM JONES

İlk basımı 28 Şubat 1749'da Londra'da yapılan *Tom Jones* ilk romanlardan biri olarak kabul edilir. 18 bölümden oluşan uzun roman *Bildungsroman* türünün örneklerinden biridir. Romana adını veren kahramanın hayatını çocukluğundan alarak anlatan *Tom Jones* cinsel içeriğiyle dönemi için sarsıcı bir etki meydana getirdi.

Özellikle kahramanlarının değişik karakterleri arasındaki çatışmalara ve çelişkilere yoğunlaşan romanın her bölümünün başındaki uzun girişler, romanla ilgisi olmayan yorumları ve değerlendirmeleri içerir. Sadece sinema ve tiyatroya değil, üç defa operaya da uyarlanan roman hâlâ İngiliz edebiyatının en başarılı örneklerinden biri olarak kabul ediliyor.

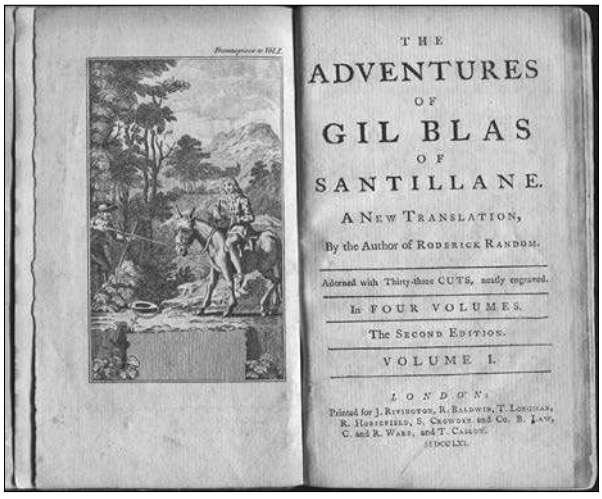

THE
HISTORY
OF
TOM JONES,
A
FOUNDLING.
By HENRY FIELDING, Esq.
Mores hominum multorum vidit.
IN SIX VOLUMES.
VOL. I.
LONDON:
Printed for JOSEPH WENMAN,
The Diſcovery of the Foundling.

Tom Jones, 1749, ilk basım.

HENRY FIELDING (1707-1754)
Yazar ve dramatist olmanın yanı sıra Londra'nın ilk polis gücünü kurmasıyla da tanınan Fielding iyi bir eğitim aldı. Maddi zorluklardan bir türlü kurtulamasa da sanatsever bir destekçi sayesinde hayatını sürdürdü. Ralph Allen adındaki bu destekçisini *Tom Jones*'taki Squire Allworthy karakteriyle ölümsüzleştirdi. Siyasi hicivler yazdığı sırada Samuel Richardson'un *Pamela* romanının kazandığı başarı üzerine roman yazmaya başladı ve *Pamela*'nın parodisini yaptığı *Shamela* ile başarılı oldu. Takma isimlerle hiciv yazmaya da devam etti ve dergi çıkardı. Hukukçu olarak polis gücünü kurmanın yanı sıra hapishane reformlarına da imza attı. 1754'te tedavi için gittiği Lizbon'da öldü ve oraya gömüldü.

GIL BLAS

THE
ADVENTURES
OF
GIL BLAS
OF
SANTILLANE.
A NEW TRANSLATION,
By the Author of RODERICK RANDOM.
Adorned with Thirty-three CUTS, neatly engraved.
In FOUR VOLUMES.
The SECOND EDITION.
VOLUME I.
LONDON:
Printed for J. RIVINGTON, R. BALDWIN, T. LONGMAN, R. HORSEFIELD, S. CROWDER and Co. B. LAW, C. and R. WARE, and T. CADELL.
MDCCLXI.

Gil Blas, 1761 basımı.

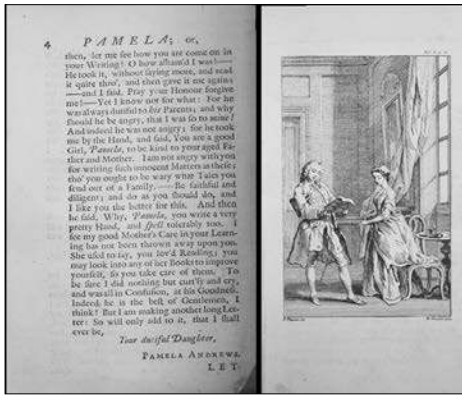
Pikaresk türünün son başyapıtı olarak kabul edilen *Gil Blas* parçalar halinde 1715-1735 arasında yayımlandı. 1715'teki ilk iki bölüm o kadar başarılı olamasa da zaman içinde popüler hale geldi. Yoksul bir gencin inişli çıkışlı bir hayatın sonunda zekâsı ve çalışkanlığıyla toplumda saygın bir konuma ve refaha erişmesini anlatan roman toplumun değişik kesimlerine ve değerlerine yöneltilen bir gözü andırır. Bu türün en önemli örneklerinin yazıldığı İspanyol edebiyatına benzerliği, Lesage'ın edebiyat hayatına buradan çeviriler yaparak başladığı düşünülürse şaşırtıcı değildir. Zaman içinde, Twain, Balzac, Poe gibi birçok önemli yazar çeşitli vesilelerle romana göndermeler yapar ve ondan faydalanırlar.

Alain René Le Sage
Mort le 17. Novembre 1747
agé de 80 ans

ALAIN-RENÉ LESAGE (1668-1747)
Fransız romancı ve oyun yazarı Lesage roman yazarı ve hukukçu bir babanın oğlu olarak doğdu. Erken yaşta anne ve babasını kaybetti. Okuldaki bir Cizvit rahibin etkisiyle edebiyatla ilgilenen Lesage yirmi beş yaşında felsefe çalışmak için Paris'e gitti. İspanyol edebiyatından çevirilerle girdiği edebiyat dünyasında kırk yaşından sonra belli bir yer edindi. Yazdığı oyunlar ve komik operalarla tanındı. Yetmiş yaşından sonra emekli hayatına başlayan Lesage zekâsı ve hoş sohbetiyle, ölene kadar Paris kafelerinde popüler bir karakter olarak boy gösterdi.

PAMELA

On beş yaşında bir hizmetçinin hayatını mektup roman biçiminde anlatan *Pamela* ilk olarak 1740 yılında yayımlandı. Zamanında çok yaygın okunan roman iki bölümden oluşur. İlk bölümde güzel hizmetçinin, kendisini elde etmeye çalışan efendisine direnmesi ama zamanla ikisi arasında gelişen aşk ve evlilik anlatılırken, ikinci bölüm içine girdiği üst sınıfa adapte olma ve evlilik ilişkisini geliştirme çabasına ayrılmıştır.

PAMELA; or,
then, let me see how you are come on in your Writing! O how afraid I was!—He took it, without laying more, and read it quite thro', and then gave it me again—and I said, Pray your Honour forgive me!—Yet I know not for what: For he was always dutiful to his Parents; and why should he be angry, that I was so to mine? And indeed he was not angry: for he took me by the Hand, and said, You are a good Girl, *Pamela*, to be kind to your aged Father and Mother. I am not angry with you for writing such innocent Matters as these: tho' you ought to be wary what Tales you send out of a Family.—Be faithful and diligent; and do as you should do, and I like you the better for this. And then he said, Why, *Pamela*, you write a very pretty Hand, and *Spell* tolerably too. I see my good Mother's Care in your Learning has not been thrown away upon you. She used to say, you lov'd Reading; you may look into any of her Books to improve yourself, as you take care of them. To be sure I did nothing but cry'n and cry, and was all in Confusion, at his Goodness. Indeed he is the best of Gentlemen, I think! But I am making another long Letter: So will only add to it, that I shall ever be,
Your dutiful Daughter,
PAMELA ANDREWS.
LET.

Romanın popülerliği Richardson'ı zaman içinde birçok değişiklik yapmaya iter. Bu değişikliklerin nasıl olması gerektiğini kadınlardan oluşturduğu okuma gruplarıyla bile tartışan Richardson, romanda kahramanının kullandığı dili ilerleyen baskılarda değiştirir. Roman değişik yazarların eleştirilerine de maruz kalır. Fielding, Haywood ve hatta Sade *Pamela* üzerine hiciv niteliği taşıyan önemli eserler meydana getirirler.

SAMUEL RICHARDSON (1689-1761)
İngiliz yazar ve matbaacı Richardson, elli bir yaşında yazdığı ilk romanla şöhret olur. Henry Fielding ile rakip olan Richardson'un adı Katolik kilisesinin yasaklı kitaplar listesine de girecektir. Çocukluğunda okuma şansı pek bulamayan Richardson doğuştan gelen hikâye anlatma ve yazma yeteneğiyle daha erken yaşta çevresinde dikkat çeker. Matbaacılık mesleğini, okuyabilmek için seçtiğini kendisi dile getirir. Uzun süren çalışma hayatı sırasında yazdığı romanlarla ölmeden önce toplumda saygın bir konuma ulaşır. Romanlarında mektup türünü kullanması, mektup yazmayı çok seven ve bu konuda başarılı olan bir yazar için şaşırtıcı değildir.

Richardson,
resim Joseph Highmore

MANON LESCAUT

Prévost'un kısa romanı yedi ciltlik bir serinin son kitabını oluşturur. 1731'de yayımlandığında büyük olay yarattı ve Fransa'da yasaklandı. Yine de popülerliği nedeniyle gizlice basılmaya ve satılmaya devam etti. Chevalier des Grieux adındaki soylu bir gençle Manon adındaki sevgilisinin Fransa'da başlayıp New Orleans'ta devam eden serüvenini anlatan roman birçok opera ve baleye kaynaklık ettiği gibi defalarca sinemaya da uyarlandı.

ANTOINE FRANÇOIS PRÉVOST (1697-1763)
Avukat bir babanın oğlu olan Prévost, ailesindeki birçok din adamının yolunu izleyerek Cizvit okulunda eğitim gördü ve 1713'te tarikata katıldı. Kısa bir süre orduya katıldıysa da din hayatına geri dönmekte gecikmedi. Üstleriyle olan bir sorun nedeniyle 1728'de kaçtığı İngiltere'de tarih ve edebiyat çalıştı. İngiltere ve Hollanda'daki sürgün yıllarından sonra dönebildiği Fransa'da tekrar dini görevlerine devam etti. Tüm bu yıllar boyunca çeviriler yaptı ve ciltler dolusu kitap kaleme aldı. 1741-1743 arasındaki kısa bir ikinci sürgün dışında, ölene kadar Fransa'da yaşadı.

Didem Tekeli

Çember

Nehre uzanan sokak karşı kıyının manzarasını cömertçe sunuyor. Biraz ağaç, sarı binalar, biraz daha ağaç. Genç, önünde yükselen bu tepelere, koyu yeşil servilere bakıyordu, bir yandan yaklaştığı dondurmacıyı göz hapsine almıştı. Dükkânın önüne gelince içeriye el salladı, kalın, neşeli bir karşılık aldı. Elinde siparişler, yüzünde gülümsemeyle birisi dışarı çıktı. Masalara servis yapıladursun, ikili arasında sessiz, bedenleriyle sürdürdükleri bir diyalog başladı. Oturacak mısın. Şimdi değil. O zaman sonra görüşürüz. Haydi hoşça kal. Ve genç adam yokuşu indi, sağa saptı. Dönünce manzara değişti, nehri dümdüz takip eden yol önünde uzadı.

Kürek kulübünden çıkan merdivenlerde uzun boylu, atletik adam belirdiğinde, yokuş tarafından gelen genç Lungarno Anna Maria de Medici'ye henüz dönmüştü. Göz göze geldiklerinde, yoksun ortalıkta Reşat, diye seslendi merdivenin başındaki. Buradayım, buralarda, dedi Reşat. Öbürü onun yanına gelmesini bekledi, Negroni'ye neden gelmiyorsun oğlum, ağır partiliyoruz bu ara, dedi. Çok iyi, diye cevapladı Reşat. Çok iyi ne be, deyip üsteledi karşısındaki, madem iyi, takıl işte. Reşat saatine baktı, servilere baktı, görebilecekmiş gibi dondurmacıdan tarafa baktı. Birisiyle bulaşacağım, dedi sonunda. Bunun için mi kasılıyorsun, dedi beriki. Baştan desene, benim de keyfim yerinde, özel parti veriyorum, sana takılmasam da olur. Ha? Çakal. Aklından neler geçtiğini çözemediği adamın gözlerine dikmişti gözlerini. İriyarı heriftir Reşat ama sanki daha genişlemiş kolu, bacağı. Hâlâ çapkınlık peşinde üstelik. Denilenler abartılı demek, acaba hangi kadın ağında şimdi. Sırıttı, ben kaçtım madem, dedi, bozmayayım havanı. Eyvallah, dedi Reşat. Bir süre beraber, konuşmadan yürüdüler. Galerinin önüne geldiklerinde uzun olan sert bir selam çakıp Eski Köprü'ye doğru hızlandı, Reşat'ı ardında bıraktı.

Reşat aralarına mesafe girsin diye durdu, batan güneşe gözünü kısıp baktı. Kendisini beklemediği için neredeyse öfkelendi. Gün yalnızca Eski Köprü'yü ya da onun üstünde öpüşenleri değil, öbür köprüleri, buradan görülmeyen hipodromu, sağda kalan devasa kubbeyi, hepsini karanlığa terk etti. Şehir kırmızı mavi ışıkta son bir parladı, zaman kendini güzel akşama bıraktı.

Karanlık, sesleri daha görünür kılmış olmalı. Reşat yaslandığı yerden nehri izliyor. Üstünde süzülen kürekçiyle birlikte durmadan akıyor Arno. Tarif edilemeyen bir tonu var akışın. Sular, yine çılgınca kabarıp etrafı alüvyona boğmasın diye örülmüş duvarlardan küf kokusunu kaldırıyor. Reşat kokuyla on yıl önceyi, heyecanla buraya uçtuğu günü ha-

tırladı. Aşağı baktığında sarı bir şehir, kahverengi bir nehir görmüştü. Binaları ve üstlerinde güneşin kupkuru yansımasını. Düş kırıklığına uğrayacağını düşünmüştü, ta bavulunu bırakıp sokağa çıkana dek. Gülümsedi. Yüzen sıçanlara baktı. Saçma, dedi, insan başına gelecekleri bilemez. Kim kedi büyüklüğünde farelere bakıp mutlu olacağını düşünür ki.

Baygınlaşmış parfüm kokusuna dönünce siyahlar içinde bir adamı ensesinde buldu. Telefonuna mesaj yazan adam dalgındı. Reşat cüzdanını yokladı, kabarıklığa dokununca rahatladı. Tam adama açılmasını söyleyecekti, takım elbiseli telefonunu cebine koydu, geldiği gibi devam etti yoluna. Adamın kayıtsızlığı Reşat'ı hem etkiledi, hem rahatsız etti. Midesinin üstünde ağırlık duydu. Yüzünü ekşitmiş, ne düşüneceğini bilemez bakınırken gürültüyle galeriden çıkan turist grubundan birkaç bakışın üstünde gezindiğini fark etti. Omzunu yavaşça geriye attı, yakaladıklarına çarpık gülümsemesiyle karşılık verdi.

Ancak Eski Köprü'yü geçtiğinde ayaklarının onu Negroni'ye götürdüğünü anladı. Elini kısa saçlarının üstünde gezdirdi, bar ne âlemdir şimdi. DJ Benny'nin müziği ortamı ısıtmaya başlamıştır. Dans edenlere içerinin tatlı ışığı, bahçe masalarında mumlar eşlik ediyordur. Has barmen Massimo'nun kokteylleri için millet sıraya girmiştir.

Cebindeki titreşimle irkildi. Annesi havanın nasıl olduğunu, yanına neler alması gerektiğini sormuş. Gerçekten şimdiden bavul mu hazırlıyor, yoksa yolculuğu bahane edip yoklama mı yapıyor. Hemen cevap yazmamaya karar verdi. Bekle biraz, diye söylendi. Her adımında varlığını duyduğu anahtarlığı düşündü yürürken. Annesinin gönderdiği, onun da uslu bir çocuk gibi kullandığı parlamento binası anahtarlığı. Durdu. Telefonu çıkarıp

günlerin değişen iklimini yazdı. İki üç tavsiye verdi. Öperim, diye bitirdi mesajı. Gülümsedi. Havaalanına karşılamaya gidince on yaşındaymışçasına kucaklayacak onu. Dudaklarını onun yumuşak yanaklarına gömüp öpecek. İnce, yaşlanmaya başlamış parmaklarıyla saçını, üstünü başını düzeltmesine bile ses etmeyecek. Yok artık, buna asla izin veremez. Hayalinden üstünün başının düzeltildiği sahneyi çıkardı, memnun, yürümeye devam etti.

Negroni'nin bahçesine girdiği an omzuna yalancı bir yumruk yedi, şerbetli piç, dedi arkadaşı. Kucaklaştılar. Stefano'nun ince sözleri, dedi Reşat. Haydi oradan hayvan, dedi Stefano, Profesör Bertolini burada, uzatma, git konuş. Keyiflendi Reşat, içeriye ilerlerken arkaya seslendi, Bertolini beklesin. Stefano ciddileşti, öküz gibi ağırlık kaldırmaya benzemez bu dingil, dedi, şansını kullan. Reşat arkasına dönmeden sol elini kaldırdı. Karanlıkta, ortaparmağı ihtişamla parladı.

Ucuz kahramanlığa gerek yok, dedi karşısındaki kadın, stratejik ol. Reşat'ın bir yanı onun sohbetini takip ediyor, öbür yanı ne açık yeşil gözlere sahip olduğunu düşünüyordu. Dudakları koyu kırmızıydı bugün, kesinlikle Reşat'a özlediği şeyleri hatırlatıyordu. Uzun boylu arkadaşı, biz de konuşalım bebeğim, bir dur, dedi, koluna girip çekti Reşat'ı. Arkalarından kadının sert sözleri duyuldu. Ani müdahaleden hoşlanmasa da karşı koymadı Reşat, onun kolundan kurtulup yanında yürümeye devam etti, hayırdır, diye sordu. Genç adam bahçenin ortasına sürüklemişti Reşat'ı, durdu, bak, dedi. Elini açıp kendi etrafında yüz seksen derece döndü, şuraya bak. Gözleri parlıyordu. Gecenin esintisine rağmen kadınlar miniler içinde, rüya gibi olmuş etraf, bak. Reşat güldü, dejenere herifin tekisin, dedi, biliyorsun değil mi, iflah olmaz birisin. O sırada yanlarına elinde pembe renkli kokteyllerle bir başkası yanaştı, hâlâ çilekli seviyorsundur, dedi Reşat'a. Doğru. Üçü, ellerindeki bardakları tokuşturdu.

İçten kucaklaşmalar, ıslıklar, kısa, alaylı cümleler. Vay, sen buranın yolunu bilir miydin. İnzivaya mı çekildin oğlum, ne yaptın yahu. Erken kaçmak yok, içeceğiz. Güzel akşam, güzel bir gece olacak gibi.

Bertolini'nin elinde sigarasıyla, kurşunkalemle çizilmiş bir çöpten adam gibi Arno tarafına yürüdüğünü görünce peşi sıra gitmek için hareketlendi Reşat. Önünü dünyanın en açık yeşil gözlü kadını kesti. Simona, dedi Reşat. Simona'nın küçük, koyu renkli dudaklarından sözcükler çıktı. Reşat, hoşlandığı kadınlara sakladığı bakışla izledi onu, gülümsemesi gittikçe derinleşti.

Bertolini kendisine yaklaşan öğrencisini görünce kocaman elini sallayıp teşvik etti onu. Ceketini arkaya savurup ellerini cebine sokarken omuzlarını öyle düşürdü ki, kamburu iyice ortaya çıktı.

Reşat, hocasını can kulağıyla dinliyordu ama dans edenleri, Massimo'nun ciddiyetle kokteyl hazırlayışını, ilk defa gördüğü garsonun boşalan aperatif tabaklarını tazelemesini de kaçırmıyordu. Birkaç saat önce nehri izlerken duyduğu kokunun Arno'yu çevreleyen taşların küfü olduğunu düşünmüştü. Şimdi profesörü dinlerken aynı koku ciğerlerini doldurdu. Gözünün önünde sıçanlar bitti. Belki, dedi içinden, bu geçen zamanın ta kendisidir. Yanlış bir dönüş, olmaması gereken bir sürtünme ve bir şeyler yanıyor. Ya da her şey farklı zamanlarda farklı adlarla kendini tekrarladığı için koku çıkıyor. Örneğin şimdi bir başkası duvara yaslanıp şehrin köprülerine bakıyor tek tek; farklı turist grupları geziniyor arnavutkaldırımlarında. Ya da yapılmadan bırakılan, yapılamamış şeylerin kokusu bu. Onlar geçmişte, gömülmeden bırakılmış ölü gibi açıkta. Esinti sıcak bedenlerine çarpıp ilerliyordu. Reşat, Bertolini'nin yaşlanan gözlerine baktı, müziği bastırmak için eğilip sesini yükseltti. Cesaretle, zamanın koktuğunu hiç düşünmüş müydünüz, diye sordu. N

Sezgin Taş

Bir Kavanoz Kızılcık Marmelatı

Sabah gök gürültülü bir sağanakla uyandık. Figen giyinip çıktı. Yağmur öğleye kadar dinmedi. Masanın başında oturmuş öylece düşünüyordum. Yapacak bir şeyler bulamamaktan iyice bunalmıştım. Bodruma inip eski eşyaları karıştırmayı istedim. Hayli güç oldu bu iş. Kapıyı zorlamam gerekti, açmak için bir iki omuz vurdum. İçeri girince bir süre bekledim. Gözlerim içerinin ışığına alıştıkça rutubet kokulu, loş bodrum kat olanca karmaşasıyla genişledi önümde. Dedemin kendi matbaasında bastığı *Hür Ses* gazetesi bir masanın üstünde, sıkıca bağlanmış balyalar halinde duruyordu. Uzun yıllar kendi kurduğu matbaada, kasabanın tek yerel gazetesi olan *Hür Ses*'i çıkarmıştı dedem. Bir general, ülke yönetimine el koyduğunu televizyondan duyurunca da kapatılmıştı *Hür Ses*. Gazetelerin hemen yanında dedemin, son tıkı duyana kadar hassas elleriyle elmas keser gibi kurduğu duvar saati vardı. Üç odalı evimizin her köşesinden tik takları duyulurdu bu saatin. Hele geceleri duvarlarda yankılanan sesiyle, büyük bir ormanda, biri ağaç kesiyor sanırdınız. Dedem öldükten sonra saatin tik takları düzenini yitirdi, bazen duyuldu bazen kayboldu. Anneannem saati kurma işini sık sık unuttu.

Masanın hemen yanında maun bir sandık duruyordu. Kapağını kaldırınca ağır bir naftalin kokusu yayıldı. Bir bohçanın içinde anneannemin giysileri sarılıydı. Bağını çözdüm. Anneannemin kahverengi yeleğinin üstünde bir matruşka duruyordu. Bir çeşit bereket sembolüydü bizim evde matruşkalar. Yeleği burnuma götürüp koklayınca anneanneme sarıldım sandım; kucağında uyuyup uyanışlarım, elinin saçlarımda su gibi akışı, büyük avluda yaramazlıklarımı sabırla izleyişi belirdi gözümde.

Sandığın yanındaki kırmızı karton kutuyu, saati, matruşkayı alıp çıktım. Evin yıllardır açılmamış bodrum kapısı büyüdü sanırsınız; kapıyı zorladım ama kapanmadı, aralık kaldı.

Kitaplarımın arasına hep bir şeyler gizlemişimdir. Bazen geri dönüp içlerinde gezindiğimde unutulmuş umunmalar, notlar, kime ait olduğunu bilmediğim telefon numaraları bulurum. Altı çizili cümlelerin o günlerdeki etkileri ya kaybolmuştur ya da büsbütün korur iklimini. Bazısı daha o dakika alır götürür beni, buruk tadını duyurarak.

Kutunun içinden çıkardığım çizgi roman, elime alır almaz aralandı. Tam ortasında bir zarf duruyordu. Ne önünde ne de arkasında bir ad yazılıydı. Zarfı açıp mektuba göz attım.

"Siz hastalıklı bir hayalcisiniz," diyordu mektubunda.

Gerisini okumadan öfkeyle avucumda buruşturup bir köşeye fırlattım. Bu sözü daha önce de duymuştum ama nerede?

"Siz hastalıklı bir hayalcisiniz."

"Hastalıklı hayalci..."

Belleğimde bu sözün kaynağını ararken gözüm tortop olan kâğıda takıldı. Salondaki tek ses, gevşedikçe çıtırtılar çıkaran, buruşturup attığım mektuptan geliyordu. Son çıt bir soluk gibi epey geç çıktı.

Bir çizgi roman daha almıştım ki dış kapı açıldı.

Alışverişten dönen karım, elleri dolu, salon kapısının önünde durdu. Sinirli sinirli mutfağa geçti.

"O ıvır zıvırlar ne kadar kalacak salonda?" diye bağırarak sordu mutfaktan.

Yanıt alamayınca yanıma gelip ardı arkası kesilmeyen konuşmalarından birine girişti.

"Şimdi de bu eski eşyalara merak saldıysan yandık; evin her köşesini gereksiz şeylerle dolduruyorsun. Bir gün dağcı olmaya kalkışıp çadır, tulum, mat, bot; başka bir gün marangoz... Aa dur dur! Bir keresinde bütün paramızı bir seramik fırınına yatıracaktın engel olmasaydım."

"Nesi var bunun bu kadar yadırganacak?"

"Değiş biraz Selim! Bak, Suna'nın kocası yeni bir daire almış; havuzu, spor ve eğlence merkezi de varmış sitenin. Bu eski evde, bu eski eşyalarla ölüp gideceğiz. Etrafına bir bak, bir sürü site yapıldı; biz de satalım şurayı. Arsasıyla birlikte çok para eder..."

"Buranın benim için anlamını biliyorsun."

"Ne anlamı allah aşkına, senin için anlam ben olmalıydım," deyip mutfağa gitti.

Koltuğa yaslanıp elimdeki çizgi romana döndüm. İçinde bir kâğıda yazılmış uzunca bir not. Kendi elyazım.

"Kâinatta her şey, kendini minimum enerji ve maksimum düzensizliğe çekmek ister.

Entropi, sistemin düzensizlik derecesinin ölçümüdür ve sembolü S'dir. Bütün varlıkların, eninde sonunda entropisi artmaktadır. İçinde bulunduğumuz Samanyolu Galaksisi ve diğer galaksiler bir odaya sıktığımız parfüm gibi birbirlerinden hızla uzaklaşmaktadır. Bir sistemin entropisinin artması demek, o sistemin iç enerjisi daha az iş yapabilecek duruma geliyor demektir. Yani sistemin enerjisi azalıyor demektir. Sürekli enerji kaybından dolayı eninde sonunda evrenin entropisi maksimum değere erişecektir. Bu andan itibaren evrenin her yeri aynı sıcaklık ve yoğunlukta olacaktır. Bu maksimum halinde iş yapacak kullanılabilir enerji olmadığından bütün fiziksel, kimyasal olaylar duracaktır. Bu umutsuz tabloya biliminsanları Isınım Ölümü adını verir. Sembolü S. Adının ilk harfi, unutma!"

"Su kontörü bitmiş, sular akmıyor. Kahretsin!" diye bağırdı mutfaktan.

"Kaç kere söyledim. Belediye sayaçları değiştirdi diye. Ama unutmakta üstüne yoktur senin!"

Bu elektronik sayaçlar başa bela, kontör yüklemezseniz bir damla su vermiyor. Belediye başkanına bir güzel giydiriyorum. En somut yönetim erki ne de olsa... Eski su sayaçlarını özlüyorum. En azından onlar varken karınızın söylenmeleri yerine, belediye size ihbar çekerek sularınızın kesilebileceğini duyuruyordu.

"Şimdi kontör almaya gidiyorum, geri döndüğümde..." diye söylene söylene kapıyı çarpıp çıktı Figen.

"Kâinatta her şey, kendini minimum enerji ve maksimum düzensizliğe..."

Bizim kasabanın adı Aralık'tı. Dedeme göre kış hep uzun sürdüğü için adı böyle, anneanneme göre dar açılı bir pergel gibi denize uzanan birbirine küs dağlar yüzünden. Bana kalırsa da babam, "Bir aralık bizim oğlanı gelir görürüm valide," demiş olduğu için.

Dokuz yaşında kasabadan ayrılıp ailemin yanına, Rize'ye yerleştim. Aşı yapılmak için kesilen bir meyve nasıl kaynarsa öyle öyle kaynadım şehre de, aileme de. Bir yanım hep biraz yabanıl, bir yanım... Geldiğim yeri hep özledim. Bu çocuğun hali ne olacak, diye uzun yıllar söylendi durdu annem kendi kendine.

Doğu Karadeniz'i hep biraz Amazonlara benzetir, dağ bayır dolaşır, çeşit çeşit yaprak, bitki toplardım. Beyaz çizgisiz defterlerime topladıklarımı yapıştırıp ansiklopedilerden benzerlerini bulabildiklerimin altına adlarını, özelliklerini yazar, bulamadıklarımı da kendim uydururdum. Annemse defterlerimi bulduğunda çaresizce bana bakardı. Lisede bile çizgi roman okumama biraz öfkelense de pek karışmazdı.

Telefon çalıyor, arayan Nu.

...

Ben: Milyonlarca ölüyü soluyoruz.

Nu: Bilimsel olarak doğru. Bütün ölülerden çeşitli gazlar açığa çıkar.

Ben: Ya felsefi olarak?

Nu: Ankaralı romancılar gibisin, konuşurken hep bir iç sıkıntısı...

Ben: Ruslar da böyledir.

Nu: Onlara ne kadar benzeriz bilmiyorum.

Ben: Talihli bir ülkeyiz, kişi başına düşen *kitsch* sayısı sıralamasında dünyada bir numarayız. Ne ki benim iç sıkıntım *kitsch* bir durum değil. Bir benzeri de yok.

Nu: Bir mübadil tanıdım. Denizi bereketli bir adadan gelme. Kıraç bir Anadolu köyüne yerleştirmişler. Hepi topu on iki hane. İç içe sokulmuş kerpiç evler. Adam yanında getirdiği çivit mavisini kirece katıp evlerin hepsini maviye boyamış. Her gün köyün az ötesindeki tek yükselti sayılan tepeciğe çıkıp evleri izlermiş.

Ben: Bir şair, "İnsan baka baka baktığı manzaraya dönüşür bazen," diyordu.

Nu: Manhattan'ın İyi Tanrısı'nı dinledim sitende. Radyo oyunları gibisi yoktur bilirsin. İyi Tanrı!

Ben: Birine ikinci bir şans verdiğimizde ilkinden daha büyük bir düş kırıklığını göze almışız demektir. Al sana bir aforizma, sloganla yaşamayı seviyoruz ne de olsa. Hayatından propaganda eksik olmasın diye deyiverdim. Yoksa ölürüz, biliyorsun.

Nu: İyi tanrılar ikinci bir şans vermez.

Ben: Bundan ders mi çıkarmalıyım?

Nu: Hayır, yalnız hep cennete gitmek isteyişlere karşıyım.

Ben: Canı cennete herkesin o halde!

Telefonu kapattıktan sonra radyo oyununun kalan kısmını da web sitemde yayınlıyorum.

...

YARGIÇ: Olayları tersyüz etmeye, sözcükleri saptırmaya kalkışmayın.

İYİ TANRI: Böyle bir şey yaptığım yok. Tek istediğim, o ikisinin sonunda hiçbir şeye inanmaz olduklarını ve benim de iyi niyetle hareket ettiğimi size anlatmak.

YARGIÇ: Siz mi iyi niyetliydiniz!

İYİ TANRI: Neye inandığımı bilmek ister misiniz? Ben, herkes için ve bütün günler için geçerli olan, tek tek her günün yaşanabildiği bir düzene inanıyorum. İçinde bütün duyguların ve düşüncelerin yer bulabildiği bir büyük geleneğe ve onun gücüne inanıyorum. Ben, aşkın dünyanın karanlık yarısında bulunduğuna, her suçtan, her kâfirlikten daha yıkıcı olduğuna inanıyorum. Ben, aşkın ortaya çıktığı her yerde, tıpkı Yaradılış'ın ilk günündeki gibi bir kargaşanın doğduğuna inanıyorum. Aşkın masum olduğuna ve yıkıma sürüklediğine inanıyorum; aşk, yoluna ancak suçla birlikte ve insanı sonunda dünyanın bütün yargıçlarının önüne sürükleyerek devam edebilir. Ben, âşıkların adil bir sonuç olarak havaya uçtuklarına ve hep uçmuş olduklarına inanıyorum. Belki de orada burçlara yerleştirilmişlerdir. Siz söylemediniz mi erkek kadını gömmedi diye? Siz söylemediniz mi?

Bilgisayarı kapatıp sehpanın üstündekilere dönüyorum. Matruşkanın kederli yüzü bana dönük; biliyorum, tutup iki parçaya ayırsam içinden yine aynı yüz çıkacak. Tüm matruşkalar böyledir; hem kederli hem alımlı bir güzellikleri vardır. Çekip ayırıyorum ikiye, içinden aynı yüz çıkıyor, bir de gövdesine sarılı bir kâğıt. Yazının sonunda "R." kısaltması var: Ramiz. Dedem kendine ait her şeyin üstüne adının ilk harfini yazardı.

Yitirdiklerimiz yakından bakılınca pek fark edilmesin diye yaşlandıkça evlerimize çekildik birer ikişer. Sokağa pek çıkmaz olduk, çıktıysak da akşamüstlerini seçtik. Bizim bu köşe kapmaca oyunumuz eski Hollywood yıldızlarınınkine benziyor. Hani şu, eski görkemlerini yitirmenin kederiyle rol aldıkları filmlerde karanlık ya da loş ışıklı ortamlarda karşımıza çıkan... Ardımızdan

gelen kuşağa güçlü görünme gülünçlüğü bu. Aslına bakarsanız en çok onlara bıraktığımız hayattan utanıyoruz.

İkinci matruşka, ikinci kâğıt:

Bizim, içinde kendimize yer bulabildiğimiz, özgürleştiğimize inandığımız yaşam biçimi bir başkasını kısıtlarken, ötekileştirilen bu bir başkasının haklarını kısıtlayıcı baskıya karşı savunabiliyorsak işte o zaman gerçekten özgürleşebileceğiz. Bunu evrensel mirasa dönüştürmeyi yalnız sanat başarabilir.

Üçüncü matruşkadan bir şiir çıkıyor:

Bir baba en çok
bir trene benzer de
katar katar
ekler çeker dünyanın yükünü
elinde eskimiş gençlik koşumları.

Dördüncü matruşka:

Şimdi yalancı bir güz sürgünü dal uçlarında sevincim.

İçinden üç tane daha matruşka çıkıyor. İkisinde yazılı bir şey yok. En küçüğünün içinde katlanmış, mini minnacık bir kâğıt. Açıyorum, öldürülen dayımın adı yazılı: *Ergül*.

Anneannemin sesi uğulduyor kulaklarımda: "Devlet öldürdü oğlumu, asker öldürdü oğlumu..."

Çizgi romanların arasında kalınca bir kitap geliyor elime. Maksim Gorki, *Ekmeğimi Kazanırken*. Sayfaları çeviriyorum. 1979 baskı, Oda Yayınları'ndan çıkmış. Dayımın kitabı. Aldığı tarih de yazılı: 20 Ağustos 1980, Ordu.

Sayfaları karıştırmaya devam ediyorum. Polaroid bir fotoğraf çıkıyor. Fotoğrafın üst kısmı soluk. Yüzler pek seçilmiyor. Kahverengi süet ayakkabılarımı tanıyorum, yanında kurdeleli lacivert ayakkabılar. Mor çiçekli etek pembe dizlerin üzerinden başlıyor, ince narin bacaklar bunlar. Diğer ayakkabılar oldukça eski. Adamın pantolonu diz vermiş. Kadının eli kocasının elini öyle bir kavramış ki yılları birlikte sırtlamanın gururu okunuyor.

Bizim evliliğimiz de böyle içten miydi acaba?

İlk yıllar evdeki yeni eşyalara gösterdiğimiz kadar özen gösterdik doğrusu birbirimize; sonra alışıldık bir kayıtsızlığa bıraktı her şey yerini. Ne atmaya kıyabildik şu salondaki ayaklı lambayı ne de kullandık. Öylece dikildi kaldı köşesinde.

90'larda Sarp sınır kapısı açılınca oradan gelen her yabancıya Rus dedik. Nataşa aşağı Nataşa yukarı; ölenler, öldürülenler, sıfırı tüketenler... Şehir merkezinde oteller, gece kulüpleri çoğaldı, sergiler pazar yerlerinden taştı. Çoğu erkek buralara doluştu. Bütün Karadenizli kadınlar kıskanırdı kocalarını. Annem de. Sözgelimi babam hafta sonları pazara çıkıp dönse, biraz ev işlerinden yakınır, biraz babama sataşırdı. Evimizin bildik manisini söyler, kıskandığını belli ederdi: "A benim bahtı yârim / Gönülde tahtı yârim / Yüzünde göz izi var / Sana kim baktı yârim."

"Ruslar, hafta sonları büyük pazarda sergi açardı. Evlerinde satacak neleri varsa alıp getiriyorlardı. Sergileri dolaşırken biraz da bize yabancı yaşamların evlerinde göz gezdirmenin merak dolu utancı belirirdi içimde."

Ruslar, hafta sonları büyük pazarda sergi açardı. Evlerinde satacak neleri varsa alıp getiriyorlardı. Sergileri dolaşırken biraz da bize yabancı yaşamların evlerinde göz gezdirmenin merak dolu utancı belirirdi içimde. Saatler, tablolar, biblolar, elbiseler, oyuncaklar, para edecek her şey. O zaman yok yoktu o sergilerde. Hele o küpler, içlerine insan sığacak türden... Ali Baba ve Kırk Haramileri çıkacak sanırdınız durduk yerde.

Babam bana bir büyüteç almıştı. Aramızdaki buzlar ilk defa o zaman eridi. Hiç unutmuyorum, bir karıncayı incelerken, "O ne kadar küçükse sen de o kadar küçüksün bu âlemde," demişti. Pek konuşmazdı ama konuştuğunda düşündürücü şeyler söylerdi. İlk

teleskopumu hediye ederken de, "İnsan, ne kadar büyük bir evrende yaşadığını gündüz değil, gece yıldızları seyrederek anlar da hayrete düşer," demişti. Cennetkuşu, Büyükayı, Çoban Yıldızı, sonsuz uzay...

Elbiselerimizin üstümüze yapıştığı nemli bir ağustos ortasıydı. Doğu Karadeniz'in bu küçük kentinde ağustos çürük ayı olarak bilinir. O ağustos yağmur hiç dinmedi. Duvarları yeşil bir küf kapladı. Sanki her şey durduğu yerde çürüdü. Irmak yatakları genişledi. Çay bahçeleri yeni sürgüne durdu.

Kahvehanenin önündeki saçağın altında oturmuş hararetle konuşuyorlardı. Geçerken kulak misafiri oldum. Çolakların Osman adam vurmuş diyorlardı, hem de sevdalandığı Rus kadın yüzünden.

Kazım, "Namus meselesi," dedi.

Yunus, "Ula Rusun namusi mi oluur? Ne namusi!"

Kazım, "Uyy, yanundaki kari orospi da olsa, elâlemin adami elinden almaya kalkti mi namusun olmaz da ya ne oluur?"

Mümtaz Dayı, "Ula uşaklarr adam da vurulur, savaş da çıkarilurr. Bizim uşaklarr, Ruslar gelmeden kari mi görmüş idi!"

Yağmur ince ince yağıyordu. Sergiler çoktan açılmıştı. Onu eski bir otobüsün camında gördüm. Cama hohladı, iki nokta altına mutlu bir yay çekti. Camdaki çizgiye gülümsedim. Ardındaki yüz yorgun, umutsuz, öylece dondu kaldı. Bir tentenin altına geçip otobüsten iner belki diye bekledim. İndi de. Annesinin yanına gitti. On üç, on dört yaşlarında vardı. Elinde bir kavanoz, bir kutu bisküvi yanıma geldi. Daha ben ne olduğunu bile anlamadan kavanozu elime tutuşturdu, açmamı işaret etti. Açtım. Bir bisküviyi içine daldırıp bana uzattı. Utandım önce, ama kolu biraz ısrarlı biraz kızgın tekrar ileri çıkınca aldım. Bisküvileri o kırmızı marmelatın içine daldırıp daldırıp yedik. O güldükçe yanağında minik gamzesi çukurlaştı, koca gözleri kısıldı. Bir kavanoz kızılcık marmelatını yarıya indirdik.

Annesi kaş göz yaparak yanına çağırdı. Bana da önce şüpheyle bakar gibi oldu ama sonra gülümsedi. Ben de başımı saygı belirtisi olarak eğip kaldırdım. Bir süre annesinin yanından şakalar yaptı bana, güldü durdu. Çok utanıyor ama gözlerimi ondan alamıyordum. O sırada yirmilerinde üç adam geldi serginin başına; yılışa yılışa fiyatını sordular sergidekilerin. Kadın sert bir ifadeyle yanıtladı. Sonra biri yine pis pis sırıtarak kızı gösterdi. Ve parmaklarıyla kaç para dercesine işaret etti. Kızın babası birden yerinden fırladı ama karısı önüne geçti. Bir bağırış çağırış koptu. Kız ağlamaya başladı. Koşarak otobüse bindi. O an nasıl cesaret ettim bilmiyorum, kızı işaret edenin sırtına atladım, olanca gücümle asıldım. Birlikte yere düştük. Bir iki tekme yedim yerde ama kalabalık artınca korkmuş olacaklar, koşarak kaçtılar.

Yerden kalkmıştım kalkmasına ama çamur içindeydim. Tam kalabalığa karışıp kaçacakken kızla göz göze geldik. Öylece kalakaldım. Utancımdan daha fazla dayanamadım, arkamı dönüp koştum. Eve kadar...

Gece uykusuz geçti. Sabah erkenden kalktım. Evden çıktığımda yanımda kilerden aşırdığım bir kavanoz çilek reçeli vardı. Dosdoğru pazar yerine yollandım.

Ağır ağır uğuldayan bir motorun homurtusu beni kendime getirdi. Otobüsü görünce yolun soluna zor attım kendimi. Elimde bir kavanoz çilek reçeli öylece dikildim kaldım kenarda. Otobüs yavaşça yanımdan geçti. Var gücümle ardından koşmaya başladım. Bir iki ıslık çaldım. Sarı sinyal lambası yanıp sönmeye başladı. İlerde bir yerde durdu. Nefes nefese koştum ama beş on metre kala ben de durdum. Ne yapsam bilemedim.

Mor çiçeklerle bezeli elbisesiyle o indi ilkin. Sonra annesi, babası ve birkaç kişi... Koşarak yanıma geldi. Bir şeyler söyledi ama anlamadım. Hemen kavanozu uzattım, güldü. İki yanağımdan da öpüp annesine kavanozu gösterdi. Birlikte annesinin yanına gittik, babası da geldi. Neşeli konuşmalar geçti aralarında, beni gösteriyorlardı birbirlerine. Otobüsten inen adamlardan biri polaroid bir makineyle fotoğrafımızı çekti. İki tane; biri bende kaldı, biri onlarda.

Annesi yanıma gelip saçımı okşadı. O beni tekrar yanaklarımdan öptü. Otobüse bindiler.

Cama hohladı, bu sefer bulutun içine iki noktalı mutsuz bir yay çekti. Otobüs ardında kara bir duman bırakarak ağır ağır uzaklaştı. Omzumda bir yağmur damlası patladı, eve koşana kadar sırılsıklam oldum.

Eve döndüğümde annem mutfaktaydı. Kurulanıp tekrar giyindim. Sessizce karşısına oturdum.

Neden sonra, "Anlatmayacak mısın Selim?" dedi.

Fotoğrafı gösterdim. Bir bir anlattım olanları. Bazen kaşlarını çattı, bazen güldü, bazen heyecanla saydı döktü.

"Ne marmelatıydı bilmiyorum ama çok güzeldi," dedim annemden gözlerimi kaçırarak.

"Ergendir oğlum o. Ergene, feslikan, kiran da derler bizim oralarda; kızılcık yani."

Patates soyan eli kabuğun S yapan kıvrımını tamamlayıp durdu. Elini çevirince S genişledi daraldı.

Derin bir iç çekip, "En erken kızılcıklar çiçek açar, kızılcıklar... O yüzden ergen derler kızılcığa, ergen!" dedi. N

Kemal Çavuş

Karşıtların Rezilliği

Çocukluğumda şiir yazmayı severdim. Bir keresinde Türkçe öğretmenim şiirimi çok beğenmiş, okul panosuna asmıştı. Bunun dışında şiirde bir daha fazla bir başarım olmadı. Okul bitince hevesim de uçup gitti. Memur olduktan sonra da bütün heveslerin yerini değişmez kurallar ve bu kuralların rahatlığı aldı. Her şey yönetmeliklerde yazılıydı, hiçbir sürprize yer yoktu. İşi bir kez öğrendikten sonra gerisi kolayca geliyordu. Ama bu garanti hayatım yeni memurların işe başlamasıyla bozulmaya başladı. Her zaman yenilik peşinde olmaları, işlerin hep kolayına kaçmaları sinir bozucuydu. Sürekli olarak hantal bürokrasiden, onun işleri nasıl yavaşlattığından şikâyet edip duruyorlardı. Aramızda hep bir mesafe vardı, biliyordum, beni eski kafalı buluyorlardı. Hepsinde son model cep telefonları vardı ve işin yavaşladığı zamanlarda birbirlerine resim yollayıp gülüşüyorlardı. Gençlerden biri, "Numaranızı verin de şu komik resimlerden size de gönderelim," dedi. "Gerek yok," dedim, "benim ilgimi çekmiyor." Sonra masamın üstündeki eski model cep telefonumu görünce, "Bu telefonların zaten öyle bir özelliği yok," dedi. Yüzündeki sinsi gülümseme gözümden kaçmamıştı ama en kötüsü yirmili yaşlarını daha henüz tamamlamış olan o esmer kadının açıktan açığa gülmesiydi. Çok sinirlendim, sonra bu sinir utanca döndü. Kıpkırmızı olmuştum. Herhalde ben şefin odasına gittiğimde arkamdan gülüşmüşlerdir. Oysa o esmer kadın ne kadar hoş görünüyordu. Güldüğü zaman kibarca dudaklarını büzüyor, bu da ona utangaç bir hava veriyordu. Ne kadar hoş bir kadın, demiştim kendi kendime ama küstah gözlerine pek dikkat etmemiştim. Bana sorarsanız böyle karanfil gibi gülen bir insanın bu kadar kötü bakan gözleri olmamalı.

İşte çok güzel gülen ama bakışlarıyla da insana istediği küfürleri edebilen bu kadının utancını unutabilmek için oturup şiir yazdım. Hafta sonu hiç dışarı çıkmadan durmadan yazdım. Biraz rahatlamıştım. Son akşam, pazar akşamı yani, oturup tekrar gözden geçirdim. Hafta başında da küstahlıklar devam etti. Hafta ortası çocukluk arkadaşım ziyaretime geldi. Edebiyat öğretmeniydi. "Günlerin nasıl geçiyor," diye sorunca, "Hep aynı," dedim, "hafta sonu sadece bir iki şiir yazdım." Sonrası malum işte, görmek istedi, ben de utana sıkıla verdim. Ne de olsa edebiyat öğretmeniydi. Beni kırmamak için bravo, tebrik ederim falan diyecekti, sırf ben kırılmayayım diye. Aynen öyle dedi, üstüne de ekledi. "Bunları niçin bir dergiye göndermiyorsun?" "Neden?" dedim, biraz abartmıştı. "Gönder," dedi, "ne kaybın olacak, üstelik bu şiirler yayımlanmayı hak ediyor." Bana birkaç edebiyat dergisi adresi verdi. Şiirlerdeki birkaç imla hatasını düzeltmeyi de ihmal etmedi. Dediği gibi, dergilere gönderdim. Tam bir ay sonra dergileri aldım. Dergiyi satan suratsız kadın böyle

dergilerden haberi olmadığını söyledi ama ben rafları karıştırırken buldum. İlk ikisine hemen orda baktım, ikisinde de yayımlanmamıştı. Üçüncü dergiye bakmadım. Hem kadının asık suratı hem de iki dergide de şiirimin olmaması umutlarımı yerle bir etmişti.

Öğlen arası dairemdeki masama geldiğimde dergi aklıma geldi. Mesainin başlamasına az bir vakit daha vardı. Sayfaları karıştırırken birden şiirimle yüz yüze geldim. O kadar heyecanlandım ki doğru dürüst sevinemedim bile. Aptal aptal sırıtarak şiirimi okumaya başladım. Sanki başkasının şiirini okuyormuşum gibi hissettim kendimi. Sevincimi kimse fark etsin istemiyordum, zaten öbürleri de henüz gelmemişti. Evet, benim yazdığım şiirdi. Şiirin üstünde önce adım yazıyordu. Adımın altında da şiirim yer alıyordu. Derginin ilk sayfasını kontrol ettim. Evet, içindekilerde adım yazıyordu. Artık ikna olmuştum. Dergi bütün gün masamın üstünde durdu ama kimse alıp da bakmadı. O esmer kadına minnet borçluydum. Bu başarı onun sayesinde olmuştu.

Sonra yeni bir cep telefonu aldım. Son model olmasa bile en yaygın telefonlardan biriydi. Büyük bir gururla masamın üstüne koydum. Tabii bu yenilikçi grup da hemen yemi yuttu. "Kaça aldınız Ömer Bey, şu özellik var mı Ömer Bey, kamera özelliği nasıl, fotoğraf çözünürlüğü nasıl?" Hiçbirine cevap veremedim. Utancımı gizlemek için yeni aldığımı söyledim. Kızardığımı görünce üstüme gelmeye başladılar. Birisi, "Resmimizi bir çekin de resim kalitesine bir bakalım," dedi. Ben bir ara durakladım, "Hadi Ömer Bey," dedi esmer kadın. "Bu fotoğraf makinesi değil ki," dedim işi şakaya vurarak, "sadece bir telefon." Esmer kıza sırnaşan, kirpi saçlı zibidilerden biri telefonu eline alarak resmimi çekti, bana gösterdi. "İşte fotoğrafınız," dedi. "Nasıl? Çekiyormuş değil mi." Bu sefer hep beraber gülüştüler. "İlahi Ömer Bey, madem kullanmayı bilmiyorsunuz niye bu kadar para verdiniz." Yine pis pis sırıtmalar. Sanki ben miskin adamın tekiyim de her yeniliğe karşı çıkıyorum.

Bu seferki utanç daha kötüydü, sadece hafta sonu değil bütün hafta boyunca sürdü. Tabii şiirler de. Bir hafta boyunca durmadan yazdım. Ancak yazarsam kendimi rahatlamış hissediyordum. O kibar gülüşlü kadının bakışlarına olan öfkem böylece iyice azalmış oluyordu. Bu şiirlerimi de düzelttikten sonra dergilere yollamaya devam ettim. Şiirlerimi kabul etmeyen iki dergide de şiirlerim yayımlanmıştı. O suratsız tezgâhtara parayı uzatırken sırıtmayı ihmal etmedim. "Bu sefer öteki dergiler de yayımlamış," dedim. Kadın hiç oralı olmadı. Sadece paranın üstünü verdi. Dergilerin hepsini masanın üstüne yerleştirdim. Bir tanesi dikkat çekmiyordu ama üç dergi birden olunca içlerinden biri dönüp baktı. "Ne bunlar Ömer Bey," dedi, "maliye dergileri mi?" "Yok," dedim, "edebiyat dergileri, şiir falan." "Bunlara para verip de almak ne savurganlık ama," dedi. Hiç bozulmadım. Hiç kimse sevincimi yıkamazdı artık. Sevincim hızla büyüyen bir leke gibi yayılıyordu.

O gün bütün işleri yanlış yaptım. Vergi yatırmaya gelenler beni şikâyet etti. Bölüm şefi herkesin içinde beni azarladı. "Nasıl olur Ömer Bey? Siz yıllardır bu işi yapıyorsunuz, nasıl olur da böyle basit yanlışlıklar yapabiliyorsunuz, aklım almıyor." İstediğim olmuştu. Herkes ters ters bana bakıyordu. Hem işleri uzayan esnaflar hem de çalışanlar. Şu kirpi saçlı zibidinin saçları daha da dikilmiş gibi geldi bana. Esmer kadın bu sefer gülmüyordu. O ince dudakları bir yere toplanıp küçük kırmızı bir karanfile dönüşmedi.

Bu rezilliğin ardından çok güzel şiirler geldi. İki hafta boyunca her gün yazdım. Artık Pavlov'un köpeği gibi işi çözmüştüm. Bu tamamen bir öncelik ve sonralık ilişkisiydi. Şiirlerimi göndermeye devam ettim. İlk yolladığım dergi şiirimi ilk sayfadan yayımlamıştı. Öbür dergide şiirim hakkında beni öven bir yazı yayımlandı. Çemberi genişletmeye başladım. Para verdiğim esnaflara para üstünü eksik verdi diye çıkışmaya, yanımdan geçen kadınlara laf atmaya başladım. Bir keresinde adamın biri üstüme saldırdı. Kadının kocasıymış. Herkesin içinde evire çevire dövdü. "Yanlış anladınız, müsaade edin de açıkla-

yayım," dedim ama adam dinlemedi. "Neyi açıklayacaksın ulan." "Kitabımı." "Ne kitabı ulan," dedi, bir yumruk daha salladı. Ağzım burnum kan içinde kalmıştı. Bu olaydan sonra şiirlerim daha da gelişti. Eleştirmenler şiirimin hangi geleneğe yaslandığını ya da hangi türe dahil edilebileceğini kararlaştıramıyordu. Şiirlerimin neye yaslandığını bir ben iyi biliyordum. Bu olaydan kısa bir süre sonra nihayet şiir kitabım yayımlandı. Kitabın hemen girişinde küçük bir fotoğrafım ve beni tanıtan kısa bir yazı vardı. Şirimizin "yeni" soluklarındandım. Önsöz bölümünde şiirlerim hakkında ünlü bir eleştirmenin yazısı yer alıyordu. Bu olanlardan ne çalıştığım dairenin ne de küçük şehrimizin haberi vardı. Kitabım yayımlandıktan sonra nedense çok sevinmedim. İçimde hep bir huzursuzluk vardı. Durmadan düşünüyordum. Evet güzel şiirler yazmıştım ama... içim rahat değildi. Mefisto bile benden daha dürüsttü. Sevdiğine kavuşamadığı için yanık yanık türkü söyleyip ünlü olan şu türkücü gibi olsam hadi neyse. Açıkçası mutlu değildim.

Daha sonraları işimi düzgün yapmaya başladım. Şu telefon işlerini de takmamaya çalıştım. Deneye deneye öğreniyordum. Yeni elemanlar da hiç umurumda değildi. Ne derlerse desinler hiç kızarmıyordum. Bir gün, "Fotoğrafımızı çeker misiniz?" diyen yeni elemana da (aniden) elimle şılak diye bir hareket yaparak, "Resmini çektim, son teknoloji," dedim, "tam sekiz megapiksel. Gülümse, ikincisini çekiyorum." İki parmağımı avucuma yerleştirip başparmağımı tam da iki parmağımın ortasına doğru hizalamıştım ki müdürümüz içeri girdi. "Kolay gelsin Ömer Bey," dedi, "böldüm galiba." "Yok yok müdür bey," dedim, "sadece fotoğraf çekiyorduk." Kirpi saçlı donup kalmıştı. Tıpkı bir resim gibiydi. Ötekiler de kıpkırmızı olmuştu. "Arkadaşlar," dedi müdürümüz, "Ömer Bey'in şiir kitabı yayımlanmış. Edebiyat öğretmeni kızım kitabı bana gösterdi. Bir de baktım bizim Ömer Bey." "İsim benzerliğidir," diye itiraz ettim. "Canım üstündeki fotoğrafınız da mı rastlantı. İkinci kitabınızı heyecanla bekliyoruz." "Öyle bir hevesti işte," dedim, "geldi geçti, ikincisi asla olamayacak." N

Yavuz Yildirim

Bazı Tarihler

1961 yılının sonbaharında, Sirkeci garında, simsiyah bir trenin camından, sarı büyük çiçekli, bol elbiseli, yirmilerin ortasında şişman bir kadın el sallıyordu.

Tarih, kimilerince savaşlar, zaferler, mağlubiyetler ve anlaşmalar üzerinden okunur, yazılır. Kimileri de yanlış kararların, sakarlıkların, hataların toplamı olarak alır. 1961 yılında sarı büyük çiçekli, bol elbiseli, yirmilerin ortasında şişman bir kadın hata yapabilir. Bu hata yıllar içinde onu, soluk yeşil bir elbisenin üzerine kahverengi hırka giymiş, hâlâ şişman ve artık kır saçlı ve dahi ömrünün son yirmi yılını kendine ait olmayan bir kaygıyla, içgüdülerinin ve hormonlarının kurbanı olarak geçirmiş, sıradan bir kadın yapabilir. Yapmayabilir de.

1961 yılında, şişman, sarı büyük çiçekli, bol elbise giymiş, yirmili yaşlarında genç ve şişman kadın ağlayarak trenden indi. Rahatlamıştı. Tren Almanya'ya sarı çiçeksiz ve seksen dokuz kilo eksik gitti.

1972 yılının ilkbaharında aynı kadın, bir öğleden sonra, on bir yıl içinde on dokuz kilo vermiş olarak gelinlik provasından çıktı. Taksiye atlayıp Balat'a, babaannesine gitti. Yemek yedi ve yürüyerek Eminönü'ne geçti. Nişanlısıyla buluştu, kavga ettiler, kadın nişan yüzüğünü denize attı, nişanlısı kadına tokat attı, ödeşip ayrıldılar.

Üç gün sonra kadın, birinci katta, balkonu rengârenk sardunyalarla dolu bir apartman dairesine taşındı, balkondaki sardunyaların köklerini çoğaltıp salonu da sardunyalarla doldurdu. Sardunyalarla dolu salondan bir sürü erkek ve kadın geçti. Bir sürü erkek ve kadın arasında zamanla yaşlandı, memeleri biraz daha sarktı, kalçaları gevşedi ama umursamadı. Dört kere din değiştirdi, heyecan vericiydi. Bu arada iki kere evlendi, boşandı. Bütün bunlar olurken rolünü kâğıttan ilk kez sesli okuyor gibiydi. Vurguları yanlış yapıyor, cümlenin anlamını veremiyordu. Sonra ezberledi.

Bazı kitaplar okudu, sonra ne okuduğunu unuttu. Televizyonun karşısında uyuyakaldı, sevişirken uyuyakaldı, düşünürken uyuyakaldı.

1998 yılında kadın, sarı, kırmızı ve beyaz çizgilerden oluşan, buharsız, elektrikli bir trene açık mavi bir elbiseyle bindi. O gün ülkede genel seçim vardı. Cama hiç bakmadan koltuğa oturdu, kafasını geriye yasladı. Yanında sarı büyük çiçekli, bol elbiseli, şişman ve genç bir kadın kitap okuyordu. N

Turan Dağlı

Mavi Damalı Çarşaflar

Orhan Pamuk'a

Yatak başlığına sırtını verip abajura uzandı. Kızıl ışıkta terli kırçıl göğsü turuncu sonbahar makiliğine döndü. Çikolata aromalı olanlardan bir sigara yaktı. Bir nefes de kadına uzattı.

Kadın, "Çileklisi yok muydu bunun?" dedi. Sonra da kırklarının başında bir kadın için cüretkâr sayılabilecek neşeli bir sürtük kahkahası attı. Bir memesi dışarıdaydı ve yaşlı adama yeniden azmış numarası yapması için iyi bir fırsat yaratmıştı. Adam memeyi ağzına alıp dumanlı nefesini yavaşça bıraktı. Duman memeyi sardı ve diri ya da sarkık, sırtüstü yatan çoğu kadınınki gibi yukarı bakan memenin ucunda gri bir sis bulutu yarattı.

"Sigara içenlere ateş etmeyiniz / Evli bir kadınla rakı içerken / Rozet gibi göğsüne takmış cesaretini / Ben Mitridat'tan söz ettim siz etmeyiniz."*

"Yapma şunu, saygısızlık..."

"Bırak şunu," diye bağırdı ihtiyar. "Bırak!"

Her şey berbat oldu, her şey berbat oldu. Adam bacaklarını örten çarşafı kadına doğru savurup yataktan dışarı fırladı. Önüne düşen külotu, sutyeni, ne varsa tekmeledi, çarptı kapıyı ve banyoya yollandı. Kadın dışarıdaki memesini de alıp aşağılarda bir yerde kayboldu. Çarşafın altı incir gölgesi gibi boğucuydu. Yaşlı adamsa pipisindeki lastiği sökmekle ve mır mır küfretmekle meşguldü. Aynada tükenmiş yüzüne ve rafta hemoroit kreminin yanındaki mavi haplara baktı. İyice sıkıldı canı. Duş almaktan vazgeçti. Hınçla yatak odasına geri döndü.

"Adam senin ananı bellemiş, sen daha saygısızlık etme falan filan... Bi kere ne alakası var. Öyle aklıma geldi, söyledim işte. Şiir benim bile değil yahu. Ulen siz kadınlar niye bu kadar kafasızsınız anlamadım gitti... Bu mavi damalı çarşaflar var ya bu çarşaflar, bunları bile sırf sen Orhan Pamuk seviyorsun diye aldım. Yoksa ne o öyle, palyaço kostümü gibi... Anlasana kızım, daha nasıl söyleyeyim, kocan yok artık. Öldü o, öldü. Dur bak, tane tane söyleyeyim. Senin-kocan-artık-ölü-bir-adam. Oldu mu şimdi, rahatladın mı? Bi de ağlayıp durma öyle, sinirlerimi bozuyor."

Şair bir iki dolandı odanın içinde. Küllükte, külü köküne kadar yekpare ve kıvrık uzamış sigaraya baktı. Kadının hıçkırıkları duyuluyordu. Gitti, komodindeki paketten bir sigara daha aldı. Yatağın kenarına oturdu.

"Allahım ben ne günah işledim de bir hayaletin karısına âşık oldum."

Loş ışıkta kırmızı abajurun yarattığı havada, on yedi yaşındayken, bir arkadaşının kimliğiyle girmeye çalıştığı, yakalanınca da kapıdaki görevlinin cebine sıkıştırdığı üç beş kuruşla durumu tatlıya bağladığı genelevi ve Gülüm Jale'yi anımsadı. Sonra ne zaman bir kadının kaprislerinden bunalsa hep Gülüm Jalelere gitti.

"Hadi gel gülüm benim... Hadi beraber duş alalım senle... Nazlanma canımın içi."

İhtiyar, kadının üzerine abandı ve yumuşak oval daireler çizerek kadının kalçalarını okşamaya başladı. Çarşafı sıyırıp tüm o e*ngebelere, gölgeli vadilere ve mavi yumuşak tepelere* binlerce öpücük kondurdu. Kaskatı bedeni yavaşça çözdü ve yüzüne kan hücum eden kadının dudaklarına yapıştı. Kadın ihtiyar adamın kulağına şımarıkça fısıldadı:

"Tamam ama bu kez üstte ben olucam." N

* Cemal Süreya'nın "Tabanca" şiirinden.

NOTOSOLOJİ

Edebiyat kültürü, yayıncılık, dergicilik, sanatın çeşitli dalları ve alanlar içindeki teknolojik yenilikler. Haber, yorum, interaktif ilişki içinde bulunacak, edebiyat ve yayıncılık dünyası için bir bilgi deposu, başvuru kaynağı.

www.notosoloji.com

Aynur Sakallıoğlu

Tanrım, kimsenin yapabileceği bir şey yok mu?

Birkaç gündür bana bir şeyler anlatmaya çabalıyor. Gözlerinin çevresindeki ince kırmızı çizgiyi görüyorum. Bugün müsait misin, derken sesi titriyor. Birini dinleyecek halde değilim. Erkek arkadaşımı kendime düşman etmeden ayrılmanın yollarını arıyorum. Okulun önündeyiz. Başını hafifçe eğmiş, bakışlarını yüzümde dolaştırıyor.

Kimseye bir şey anlatmayacaksın tamam mı, diyor. Hiç kimseye.

Anlat artık Meltem. Anlat, diyorum. Telaşla beni peşinden sürüklüyor. Sarı saçları dalgalanıyor sırtında. Uzun bacaklarını sergileyen eteği kısacık. Ayağında kovboy çizmeleri.

Taş duvarın dibinden yürüyoruz. Boyası dökülmüş paslı demir korkulukların ardında yaprakları sararmış akasyalar. Gökyüzü katman katman. Lacivertin tüm tonları tam tepemizde toplanmış.

Bahçede oturmayalım, yağmur yağacak, diyorum.

Palet'e gidelim, diyor. Saçlarını kulaklarının arkasına sıkıştırıyor.

Çan sesiyle giriyoruz içeri. Masalar boş. Tavanda asılı televizyon açık. Spiker, Doğu Alman hükümetinin iki Almanya arasında seyahati serbest bıraktığını, binlerce kişinin Berlin Duvarı'nı aşarak Batı'ya geçmeye başladığını, Soğuk Savaş'ın sona erdiğini söylüyor. Bülent tezgâhın gerisinde. Elinde yine aynı kitap. *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği*.

Elimizdekileri boş bir sandalyenin üzerine istifliyoruz. Resim dosyaları, kitaplar, kabanlar. Pencere önündeki masaya yerleşiyoruz. Rüzgâr, sokaktaki bütün tozu, kâğıtları, naylon poşetleri etrafa savuruyor.

Bülent çayları getirince, Levent derste yoktu, diyorum.

Peder hasta, diyor. İki gündür hastaneye gidip geliyorlar.

Meltem kâğıt mendili parça parça koparıp masaya yığıyor. Camdan süzülen yağmur, hızlı adımlarla okuldan çıkanlar, okula girenler. Şoför kapısı göçük mavi Ford, Palet'in önüne yanaşıyor. Camları açık, müzik sesi yayılıyor dört bir yana. Phil Collins, ikinci kez düşün, tanrım, birinin yapabileceği herhangi bir şey yok mu, diyor.

Söz etmiştim sana, diyor Meltem. Hasan Hüseyin'den ders alıyordum ya.

Evet?

Elleri titreyerek bir sigara yakıyor.

Lucien Freud

Bu sayıda "Bu resmin öyküsünü yazar mısınız?" çağrısına gönderilen öykülerden birini yayımlıyoruz. **Aynur Sakallıoğlu**'nun öyküsü, geçen sayıda yayımladığımız resimden çıkarak yazılmış öyküler arasından seçildi.

Son gittiğimde, bir ara ortadan kayboldu. Epeyce bekledim. Döndüğünde üstünde açık saçık bir elbise. Gözlerinde kopkoyu, kobalt mavisi bir far. Ruju magenta rengi. Ayağında topuklu ayakkabılar.

Karşıma oturdu. Köpeğinin bütün gün uyukladığı pireli kanepeye. Yanıma gel, dedi. Gittim. Yakasını iyice açtı elbisenin. Elimi alıp göğsüne koydu. Parmaklarımı göğsünde dolaştırdı. Bugün beni çiz, dedi. İri bir meme yap şuraya. Birkaç çocuk emzirmiş bir kadın memesi. Pörsümüş. Elimi dazlak başının üzerine koydu. Kısa, dalgalı saçlar çiz. Gözlerim derin baksın. Dolgun dudaklar. Yapabilir misin?

Ellerini ellerime kenetledi. Parmaklarım incecik olsun. Anneminkiler gibi. Başla, dedi. Koltuğun koluna yaslandı.

Biliyor musun, dedi. Kâğıttan kuşlar yapardı annem. Babam evden çıkar çıkmaz beni yanına alır, kapıyı pencereyi açardı. Kuşlar uçuşmaya başlardı tavanda. Bazen yavaş, bazen birbirlerine çarparak, savrularak ama hep kendi etraflarında dönerlerdi. Kısa saçlarımı okşardı. Babam kesmişti saçlarımı, bir daha bunlar uzarsa bu oğlanın kafasını keserim, demişti anneme. Eşarplarını boynuma dolar, düğümler, bu senin elbisen, derdi. Baban gelmeden çıkaracağız ama anlaştık mı? Makyaj yapardı, önce bana sonra kendine. Dizlerine

başımı koyar onu izlerdim. Sen bana sadıksın, derdi. Sadece sen.

Meltem saçlarını eline doladı. Büktü, büktü, omzundan geriye savurdu. Başını ellerinin arasına aldı. Ben durmadan çiziyordum, beğensin, çok beğensin istiyordum, dedi. Adam transa geçmişti sanki. Pozunu hiç bozmuyor, sadece dudakları kıpırdıyordu.

Halama yakalandık bir gün, dedi. Annemin elinden aldı, yüzümü gözümü sildi. Üzerimdekileri çekip çıkardı. Evine götürdü. Günler sonra döndüğümde yoktu annem. Kâğıt kuşlar yoktu. Aynanın karşısına oturup annem gibi giyindim, boyandım. Babamı bekledim. Ne olduğumu görsün istedim. Yüzüme tükürdü. Yerde tekmeledi. Seni böyle gören oldu mu, dedi. Gören oldu mu?

Yağmur camlara savruluyor. Dışarıdaki Ford'un içinde Burak, beni bekliyor.

Onu çizdim. O yaşlı hayvanı bile çizdim. Beni gördün mü, dedi bana. Beni gördün mü?

Hayır, dedim, görmedim. Fırladı kalktı. Resmime baktı. İstediği gibi çizmiştim. Ne görüyorsan onu çizecektin. Ne görüyorsan o. Bu iğrenç, dedi. Elinin tersiyle resimdeki kadının yüzüne vurdu. Kâğıt yırtıldı. Paramparça etti desenimi. Şövaleyi kaldırdı, fırlattı.

Defol. Çirkin kancık, dedi. Gelme bir daha.

Parçaladığı kâğıt mendilleri avucuna topluyor Meltem. Sigara paketini çantasına atıyor.

Yağmur durdu, bulutlar dağılıyor.

Ford'un kapısı açılıyor. Burak, Palet'e bakarken kımıldamıyorum. Gözlerimi bile kırpmıyorum. Dönüp arabasına biniyor. Motor sesi camlarda yankılanırken araba uzaklaşıyor.

Hep yanlış insanlara âşık oluyoruz, diyorum. N

Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?

Stephen Leslie

Notos'tan genç yazarlara çağrı.

Öykü yazma tutkunuzu yönlendirebileceğiniz bir alan, kendinizi dışavurabileceğiniz bir zemin bulamıyor, yazdıklarınızı nasıl değerlendireceğinize karar veremiyorsanız, **Notos** sizin için uygun bir yol açıyor.

Notos'un her sayısında duyurulan bir konuda yazılan öykülerin değerlendirilmesi sonunda seçilen bir öykü, dergideki öteki öykülerle birlikte yayımlanıyor.

Genç yazarlar bunu bir yarışma olarak düşünebilir, ama öteki öykücülerle değil, her genç yazarın kendiyle yarışması. İlgi ne çok olursa, seçilen öykü de o denli güzel olur.

Yukarıdaki fotoğraftan çıkarak yazılıp bize gönderilenlerin değerlendirilmesinden sonra seçilen öykü, **Notos**'un Şubat-Mart 2015, 50. sayısında yayımlanacak.

Fotoğrafın derinliğine ne denli yaklaşılırsa, yazılacak öykü o denli başarılı olur.

Her ânın, her fotoğrafın ya da resmin öyküsü yazılabilir. Konumuz bir fotoğrafın anlattıklarıysa, önce verilmiş bir andan çıkılacak, ama öykülerin başarısı, o ânı sonra kurmacaya dönüştürme ustalığına bağlı olacaktır.

Katılımcıların göz önünde tutması gereken ilkeler

1. Öyküler, editor@notoskitap.com e-posta adresine, *Bu fotoğrafın öyküsünü yazar mısınız?* başlığıyla ve öykülere ad verip yazar adı aynı sayfada belirtilerek gönderilmelidir.
2. Yazılacak öyküler 400-900 sözcük arasında olmalıdır.
3. Öykülerin son gönderilme tarihi 1 Ocak 2015'tir.
4. Katılımcılar gerçek adlarını kullanmalıdır.

• Yayımlanmak için seçilen öykünün yazarı 1 yıllık **Notos** aboneliği ve **Notos Kitap'**tan kitap armağanı kazanır.

Duygu Bayar Ekren'in seçtikleri

Duygu Bayar Ekren, bu sayımızda bu sayfaların konuğu. Onun yayınlanmış bir romanı var: *Komşu Kapı*. *Notos*'un sürekli yazarlarından. Kitaplarını seçti ve anlattı.

Serdik kitapları ortaya, seçeceğiz. Zor. Kitaplığa vardım, göğsüme basa basa okuduklarım geldi elime ilk. Dedim, bunlar hep şifaydı.

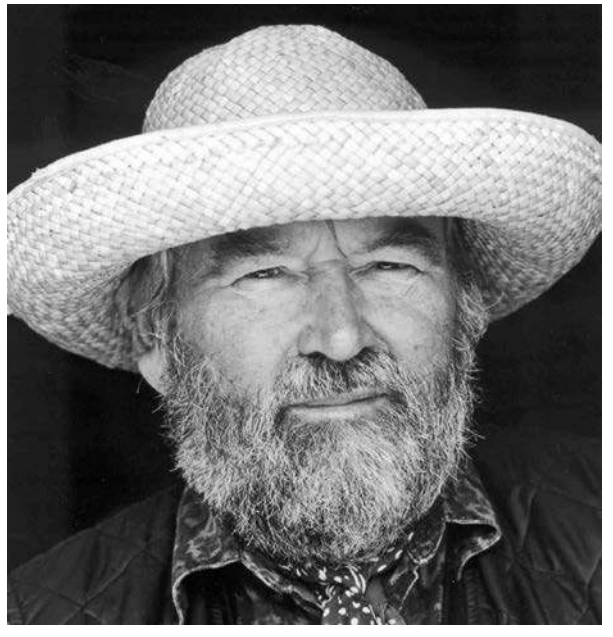
Öyle Bir Hikâye, Sait Faik

"Bir küçük insan zerresi halinde bu sabah, bütün insanları, çocukları, kuşları, yemişleri, sefilleri ve açları beyhude bir sevgiyle seviyor, kederlenmeye zaman kalmadan birdenbire bir sıçrayışla ayağa kalkıyorum. İlk vapuru karşılamaya koşuyorum. Ve bekliyorum. İlk vapurdan bin bir yabancı çıkıyor. Bir dost çehresi bulamıyorum. Bir şeyler anlatmak ihtiyacındayım. Vapurdan kimse çıkmayınca kaleme kâğıda sarılıyorum." "Ormanda Uyku"

Bize söz kalıyor mu? Bence kalmıyor. İlk vapurdan inip de bir dost çehresi olsa diye etrafına bakınanlar, zaten çoktan buradayız.

Büyücü, John Fowles

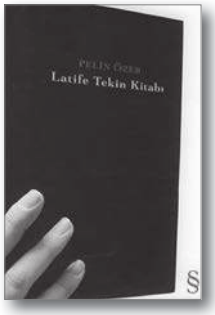
Hacimli bir kitap olması ürkütmesin. Merakı hikâyenin başından sonuna ustalıkla canlı tutar John Fowles. Tamamlandıktan sonra dahi durduğu yerde duramayıp yazarını üzerinde değişiklikler yapmaya dürten, mayalandıkça kabına sığmayan bir hikâye, canlı

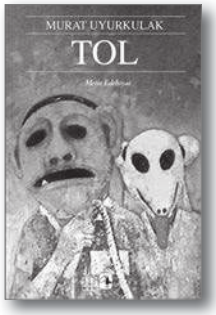
bir organizmadır. Okursunuz, yıllar geçer, Conchis'in o maymun gözleri kalır ille de, karanlık denizlerden hep mi Poseidon çıkacak gibidir... Bu kadar ters köşeye yatıran başka bir roman okuduğumu hatırlamıyorum. Bakın, gerçekten acayiptir.

Latife Tekin Kitabı
Pelin Özer

Ürperişlerden kitaplar yapan Latife Tekin'in hayatına ve yazdıklarına dair anlattıkları, benim için aynı zamanda bir duruş, bir direniş manzumesidir. Şu hayatta neyi ne yapacağımı şaşırdığım hallerime derman. Latife Tekin'in kâğıtların üzerine hafiflikle serdiğinin gerisinde nasıl yüklü bir oluş telaşının, derdinin yattığını buradan biliriz. Yalnız mıyız? Hiç değiliz! *Unutma Bahçesi*'nin şenlik ateşine odun taşıdığı günlerde Latife Tekin, öncesinde yayımlanan kitaplarının serüvenini de anlatır bu kitapta. Yazsam ya ben, diyene de eşsiz bir kılavuzdur. Bavulunu o toprak patikada ardından sürüye sürüye Bahçe'ye taşınan, bu imrenilesi deneyimin kahramanı Pelin Özer ise kendini hop diye çekip alır metinden, emeğinin meyvesini avucumuza koyup gider. Bizi o kudretli kadınla, onun som sesiyle baş başa bırakır ve bu açıdan bakınca da *Latife Tekin Kitabı*, şayet adına "söyleşi" diyeceksek, türünün şahane bir örneğidir.

Tol, Murat Uyurkulak

Okumayan kaldı mı, bilemiyorum. Benim için hâlâ listenin baş sıralarındadır. Bir elimizden tutan olmadı be, diye diye büyümüşken, ay allahım ne biçim iktidarların elinde heder olmuşken nihayet sırtımda sıcaklığını duyduğum abi elidir. Uyurkulak, tam orta yerinde durup zamanın, umuda sıvanmış öfkeyi bir bayrak gibi ellerinin ve dilinin üzerinden kaydırıp bize teslim etmiştir. Örgüsü, vurgusu, sövgüsüyle bir başyapıttır. Okunmalı, okunmalıdır.

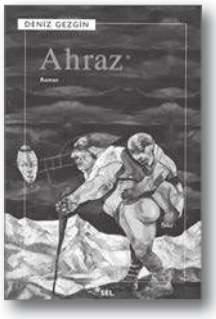
Parfümün Dansı, Tom Robbins

Parça tesirli söz bombalarının müellifi, gönlümün pagan efendisi Tom Robbins'i listeye almadan edemem. Şu hayatta en korktuğu şeyin "donuk bir zihin" olduğunu söyleyen Tom Robbins, dilinin vantuzlarıyla soğurduğu onca şeyi önümüze öyle bir kusar, "korkunç ciddi ve proleter" pancarın suyunu sıkıp oradan bir büyülü

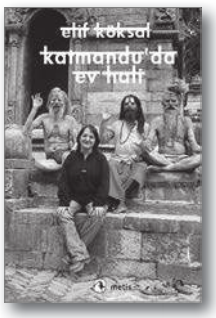
masal damıtır *Parfümün Dansı*'nda. Bunu yapabilir. Dert edindiğimiz türlü lüzumsuz şeyi elinin tersiyle içimizden sıyırır alır. Bunu yapabilir. Evrenin ve tanrı tabiatın kadim bilgisinin, nefis bir erotizmin ve törpüsüz vahşiliğin kucağına kendinizi bırakıp hafifleyiniz efendim. Erleichda! Zira fani debelenmelerimizin şifası çokluk Tom Robbins kitaplarındadır.

Ahraz, Deniz Gezgin

Bizim kuşağın yazarları arasında Deniz Gezgin'i açık ara öne çıkaran, böylesi sağlam bir hikâyenin doğru dile düşmesidir öncelikle. İnsafın kuruyunca cümleten kuruyan bir şey olduğu, buradan bizi neyin çıkaracağı... "Hep gölgeler ve karanlıklar" içinden Yusuf'un, İsrafil'in ve ah canım Mavi'nin ışıklı yüzlerini bulabilme umudumuz... Sesler, renkler ve kokularıyla tüm duyuları seferber eden anlatının suya, toprağa, göğe tutunuşu da tastamam içeriden, derindendir. Heyecanla ve gıptayla karşıladığım *Ahraz*, ne okusam diyen dostlara tereddütsüz müjdemdir. Okuyup bitirdiğinizde kendi günah keçilerinizin soluğunu ensenizde duyacaksınız.

Katmandu'da Ev Hali
Elif Köksal

"İnsan yazınca ne dertlerden öbür tarafa düşüyor" diyen bir Elif'in, uzak, tılsımlı, rengârenk ikinci memleketinin ve göz göz olmuş yüreğinin hikâyesidir. Dokunaçlarıyla kavradığı gerçeğini şu hayatın, hiç kirlenmemiş bir dille tatlı tatlı anlatırken insanın ciğerini söker eline verir de... Gayrı ne desen boşa düşer... Yeter Elif bir anlatmaya başlasın...

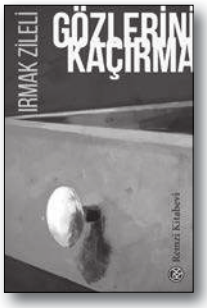

Kadınlığın eşikleri

Yazar olup olmamanın eşiklerinde değil Irmak Zileli, buna eminsin. Onun meselesi kadınlığın eşikleri.

Aylardan mayıs; anneler günü gelip çatmış. İlk romanını bir eylül ayında okuduğun Irmak Zileli'nin yeni romanı *Gözlerini Kaçırma*'yı alıyorsun eline. Üç yıl önceyi hatırlıyorsun; bir ilk romanın nasıl bu kadar iyi olabileceğini düşündüğünü, yazarın aslında ne kadar iyi bir okur olduğunu fark ettiğini... 2011 Eylülü'nde okuduğun romanın kahramanının adının da Eylül olduğunu unutmamışsın. 12 Eylül'e geri dönmüştün bu romanla, seninle aynı kuşaktan olan yazarla özdeşleşmiştin. Elindeki romanın ilk sayfasını çeviriyorsun. Bir anne çocuğuyla konuşuyor. Aylardan mayıs; anneler günü gelip çatmış. Bir annelik romanı okuyacaksın, bunu biliyorsun.

Henüz birkaç sayfa okuduktan sonra erkenden karar veriyorsun: Irmak Zileli bir eşik daha atlamış yeni romanıyla. Sen erkek bir okursun

ama seni de alıyor metninin içine. Dışarıdan bir gözle bakmıyor, bakamıyorsun, çünkü kullandığı dil ve üslupla seni anlatıcı gözle birleştiriyor yazar. Artık romanda sen de varsın, bu romanı okuyacak her okur gibi. Diyalog halinde bir monolog gibi ilerliyor roman. "Sen"li bir roman olduğu kadar "ben"li de. Roman bitene kadar içinden çıkamayacaksın. Sen burada kalmaya mahkûmsun. Bu roman senin hücren.

Kadın romanı değil, kadınlık romanı diyorsun buna. Kuşak ya da dönem romanı değil, kimlik romanı. Kimlik meselesinin birçok esere konu olduğunu biliyorsun. Özellikle içinde bulunduğun dönemin en derin havuzu bu kavram. Kirletilmeye çok müsait bir havuz çünkü, romanlardan biliyorsun. Sen gerçek hayatta üzerinde durmamış, duracak vakti bulamamış olsan da iyi romanlar sana bunu gösterebilmiş. "Toplumun en küçük birimi ailedir" demişler, inanmışsın. "Her-kadın-anne-doğar" demişler, tıpkı bir tören yemini gibi, bıkmadan tekrarlamışlar ve sen de ezberlemişsin. Kadınlık, annelik, doğmak, doğurmak, kutsallık, hepsi bir havuzda iç içe geçmiş. Sen erkeksin, yüzme bilmiyorsun. Ama görüyorsun ki yazar bunun için yazmış zaten. Bir boğulma romanı okuyorsun. Tekrar yüzeye çıkmayı öğreten bir kalem var karşında. Bulunduğun yerden ancak tünel kazarak kurtulabilirsin. Kahramanın bir arkeolog. Yazar yazdıkça sen de kazmaya başlıyorsun. O yüzden arkeolog titizliği en çok şimdi işine yarayacak.

Kâmile Hanım, Hicran ve Di-

Elif Tozar

Her şeyden önce şunu söyleyeyim: *Gözlerini Kaçırma* bir kadın romanı. Kahramanının kadın olmasından dolayı değil, baştan sona kadın kokmasından dolayı bir kadın romanı. Kadın romanı derken de bir tür feminist manifestodan, plajda okunacak bir "chick-lit"ten, farklı nesillerden kadınları hülyalara sürükleyecek bir romantizmden bahsetmiyorum. Basbayağı kanlı canlı bir kadın bu roman. İsterseniz isim bile verebilirsiniz. Duygu, Zeynep, Duru, Eylem...

Romanın kahramanı Didem isimli bir genç kadın. Müthiş bir gözlemci, şahane bir vazgeçen, dik başlı bir kırılgan. Adeta lanetli gibi görünen ama lanetini kendi üreten ve nesiller boyu türeten bir ailenin çocuğu. Akademisyen. Genel geçer "ahlak kuralları"nın ne içinde ne dışında, çoğu zaman tam üzerinde dolaşan bir genç kadın. Çünkü bu kuralları ne kutsuyor ne de kendinden uzaklaştırabiliyor. Vicdanının yol göstericiliğine güveniyor. Ve vicdan, kimsenin onayını ya da dürtüklemesini beklemiyor.

dem... Üç kadının öyküsünü okuyorsun, ama bir de dördüncü var: Rüya. Yine de Rüya'ya bir "kadın" diyebilir misin bilmiyorsun. Sadece neredeyse bebek olduğu için değil, romanın ilk sayfalarında okuduğun o üçüncü sayfa haberi yüzünden... Kadın eğer anne demekse, Rüya bu üç kadından ayrı düşüyor. Ama ya Didem, ona nasıl kadın diyeceğiz, diye düşünüyorsun, çünkü öncelikle başka bir mesele var çözülmesi gereken. Kendine şunu soruyorsun: Çocuğunu babasız büyütmeyi düşünen Didem'e nasıl anne diyebiliriz ki? Acaba Didem de anneliğinden vazgeçip ona yakıştırılan "kadın" kimliğinden mi sıyrılmak istiyor? Bir başkaldırı mı bu? Evet, karar veriyorsun. Didem, melek görünümünde bir şeytan. İtaat etmeyeceğim, diz çökmeyeceğim, diyen bir şeytan. Melek görünümü, sadece cinsiyetinden ileri geliyor, kadınlığından, kadınlığını taçlandıracağı mevki olan anneliğinden. Ama görüyorsun ki o tacı reddediyor Didem. Görünümlerle işi olmaz Didem'in. Ancak bir erkek böyle tarif eder kadını: Melek ve şeytan diyerek, iki karşıt anlamı beraber kullanarak aydınlattığını düşünür paradoksu. Hem melek hem de şeytan olduğunu tek şartla kabul edebilirsin; ne melek ne de şeytan olduğu şartıyla.

Didem, Rüya'nın annesi, ama bir kâbusun da ebesi mi? Annelik vazgeçilebilir bir durum mu? Bunu daha önce hiç ama hiç düşünmemişsin. Bu romanı okumasan asla da düşünmezdin. İçinde yaşadığın yüzyılın, hatta bir önceki yüzyılın kimlik bunalımlarında yeni bir sayfa mı bu? Kadının "kendi"ni ne kadar bilip bilmediğini tartan, iyi eserlerden biri, değil mi? Sahiden, kim bu kendi? Nelerden oluşuyor? Bu sorular, yazar tarafından depreme karşı özenle inşa edilmiş birer bina gibi duruyor önünde. Yazarın kafasında kim bilir ne kadar zaman bekledi bu kendilik sorusu? Peki ama kendilik bir dünya ise, onu yerinden oynatan fay hatları nerede?

Kafanda sorular dönüp dururken, aklında bir süre önce silikçe beliren ünlü bir yazarın silueti yavaş yavaş belirginleşiyor. Sahi, Sylvia Plath'ı okumuştun değil mi? Hatta hayat hikâyesini bile biliyorsun. Neden? Kadınlık meselesini şiire döktüğü için mi, yoksa anneliğin vazgeçilebilir bir şey olduğunu gösterdiği için mi? Kendinden vazgeçmek midir Didem'in öyküsü de? Sylvia Plath ile Irmak Zileli'nin fay hatları bir noktada kesişmiş midir?

Didem, Rüya'ya hamile olduğunu öğrendiğinde, hayatında ilk kez kendini güvende hissettiğini itiraf ediyor. Zihninde bir ışık yanıyor bu bölümü okurken. Tabii ya, diyorsun kendi kendine. Bebeğine "Rüya" ismini boşuna vermiyor ya Didem. Didem'in anneannesi de kızına, yani Didem'in annesine Hicran adını vermiş. Her ismin bir anlamı vardır. Meğer Didem'in üç yaşındayken ölen bir dayısı varmış. Annesi, doğumunu abisinin ölümüne borçluymuş. Bu ayrılığın adı konmuş Didem'in annesine. Demek ki Didem de bu sayede var olmuş. Şimdi annelik sırası onda, ama önce kadınlık sırası var elbette. Didem babasına, "Koca kadın oldum artık," dediğinde kıyamet kopacak, belli. "Ne zaman kadın oldun?" Hani her kadın anne doğardı? Annelik doğumda veriliyor da kadınlık mı sonra kazanılıyor, bir unvan gibi? Ve bu unvanı erkek mi veriyor kadına?

Zileli'nin üç yıl önceki romanına, *Eşik*'e geri gidiyorsun. "Ve bir kadın beyaz, sakin, büyülü / Göğsünde kanayan bir zaman gülü / Mahzun bakışlarla dinler derinde / Olup olmamanın eşiklerinde" dizeleriyle açılıyordu roman. Tanpınar'a ait bu dizeler, biliyorsun. Yazar olup olmamanın eşiklerinde değil Zileli, buna eminsin. Onun meselesi kadınlığın eşikleri. Üçüncü romanında da bu eşiklerin öykülerini mi anlatacak, diye düşünüyorsun. Her iyi romanda başına geldiği gibi, hakkında bir yazı yazdığında daha iyi anlıyorsun ne kadar usta işi bir eser olduğunu. Yazdıkça daha fazla düşünüyor, yakından bakmadığın cümlelerine bakıyorsun. Belki de bir erkek olduğun için, bakamadığın sözcükler olduğunu fark ediyorsun. Gözlerini kaçırma. N

YANKI ENKİ

Irmak Zileli
Gözlerini Kaçırma
Remzi, 2014, 232 s.

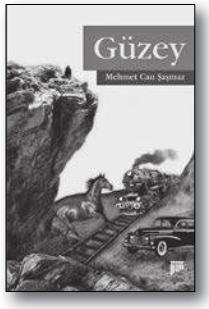

Taşrada peş peşe intiharlar

Adını, dağın gölgelik, verimsiz kuzey yamacından alan Güzey, "taşra ve intihar"ı bir araya getiriyor.

İlk kitabını okuduğum ve hakkında yazdığım yazarları takip ettiğimden, 2008'de *Çeşitli Yalnızlık Söylentileri*'yle tanıdığım Mehmet Can Şaşmaz'ın romanı çıktığında hemen alıp okudum.

Güzey adını taşıyan roman Anadolu'nun ıssız bir kasabasında geçiyor. Kurtuluş Savaşı sırasında bulabildikleri en güvenli yere, bir dağın kuzey ucuna, tepelerine düştü düşecek koca bir kayanın altına yerleşen bir grup insan, sonraki yıllarda "Coğrafya, kaderdir" dedirtecek denli yanlış bir karar almıştır aslında. Tepelerindeki kocaman kaya, kasaba halkının geçmişten bugüne taşıdığı bir lanet gibi içine işlemiştir. Yoğun oranda intiharlar yaşanmakta, kimse buna engel olamamaktadır. Hatta bir atın bile intihar edebildiği yegâne yerdir. Çocuklar oyun oynamamakta, gençler eğlenmemekte, okuyup bir meslek sahibi olan da ilk iş oradan kaçmaktadır.

"Coğrafyayı buradan giden bir yol bulmak için, fiziği o yolu kat etmek, dilbilgisini gidecekleri şehirdekilerle anlaşmak, tarihiyse burayı unutmak için öğrenip kitapları sular seller gibi ezberlemişlerdi."

Roman, Kaymakam Ekber'in aldığı sıkı tedbirlerle başlıyor. Günümüzde alışık olduğumuz yönetici tiplemesinin bir temsilidir Ekber. Şimdiye kadar görev aldığı yerlerde hırsızlığı bitirmiş, kan davasını sonlandırmış olmakla övünür. Oysa öğreniriz ki kan davası da, hırsızlık da başka şehirlere kaymıştır. Bu zorlu kasabada da intihar edenin cenaze namazının kılınmayacağından tutun da, malının devlete kalması, mezar yerinin belli olmamasına kadar "devlet baba tutumuyla" tedbirler almaya çalışır. Yaptığı en mantıklı şey Ankara'dan bu konuda uzman bir psikolog çağırtmaktır.

Romanın ana karakteri Devran, dürüst, kendi halinde ama yalnızlıktan bunalmış bir istasyon görevlisi. Arada bir aklına gelen intihar düşüncesinden babasını hatırlayınca vazgeçen, kararı pamuk ipliğine bağlı bir genç adam. Devran karakteriyle hemen hemen aynı ağırlığa sahip bir de Kaptan karakteri var ki, Kaptan için kasabanın akıl babası, sağduyusu da denebilir. Hemen her koşulda söyleyecek afili bir lafı, aforizması, ders içeren cümleleri olan Kaptan aslında bu mükemmelliğiyle bir süre sonra okur için sıkıcı bir kişiye dönüşüyor. Hatta romanın sonlarına doğru anlatıcı bile bunu vurgulamakta: "Devran, Kaptan'ın böyle bir durumda bile 'felsefe' yapmasına şaşırdı..."

Romanda, bir kasaba bütünüyle anlatılmayı çalışıldığı için kişi sayısı oldukça fazla, bu kişiler arasında Efsun Nine gibi değinilip geçen, daha fazla etkisinin olmasını bekleyeceğimiz kişiler de var. Özellikle romanın ortalarında hikâyeye dahil olan psikolog Samet'in en azından olayların düğüm noktasında ve çözüme giden yolda daha etkili bir karakter olabileceğini umduğumu belirtmeliyim. Romanın farklı ve yaratıcı konusu psikoloğun "intihar" çözümlemeleriyle daha derinlikli işlenebilirdi hissi, okuduktan sonra aklımdan hiç gitmedi. Mehmet Can Şaşmaz'ın psikolog olması belki bu beklentiyi artırmış olabilir ama Samet maalesef romanın en havada kalmış karakterlerinden biri olmuş.

Romandaki bir başka sorun anlatıcı sorunu. Semih Gümüş, geçen aylarda *Radikal Kitap*'ta anlatıcı sorununun nasıl çözülmesi gerektiğiyle ilgili birkaç yazı yazdı. Türkiye

edebiyatındaki tarihi ancak yüz elli yılı bulan roman türünde, artık her şeyi bilen Tanrı anlatıcının geçerliliğini kaybettiğini nedenleri ve örnekleriyle anlattı. *Güzey*'de de Tanrı anlatıcının, sözcüklerle hissetmemiz gereken yerde peşinen anlattıkları, hatta bazen bir biçimde lafa karışması rahatsız ediyor.

"Leyla, dudağını sudan çekmiş ceylan misali doğruldu, doğrulmasıyla sanki bir sokak öteye uzaklaştı. Şimdi daha da güzelleşmişti! Kadınlar böyledir, gittikçe güzelleşir!"

Son cümle de anlatıcı yorum yapmasa, tarafsız bir biçimde anlatılsa olan biten daha etkili olur oysaki.

"Emin'in annesi Mehtap bencil hatta kötü yürekli bir kadındı. Öyle olmasa oğlu bu kadar sever miydi Zeliha'yı? Bütün karasevdalı adamların anneleri sevgisiz kadınlardır."

Bu parça da Mehtap'ın kötü yürekli olduğunu yaşananlar zaten okura imlemiş durumda, anlatıcının karışıp soru sormasına, sonunda da tespit yapmasına hiç gerek yok.

Mehmet Can Şaşmaz genç bir yazar. Öykülerini daha başarılı bulmuş olsam da romanın ilginç konusu ve taşranın ele alınışı yaratıcı düşüncenin varlığını gösteriyor. Sonu bizim de tepemizde kaya varmış gibi hissettiğimiz bugünlerde umut aşılıyor, oldukça da etkili bitiyor. Umalım ki Şaşmaz bir sonraki romanında anlatıcı ve kişi sayısı sorununu daha yetkin bir biçimde çözebilsin.

Adını, dağın gölgelik, verimsiz kuzey yamacından alan roman, "taşra ve intihar"ı bir araya getirdiği için ilginç bir okumalık olabilir. N

BANU YILDIRAN GENÇ

Mehmet Can Şaşmaz, *Güzey*
Pan Yayıncılık, Eylül 2014, 264 s.

Ardı kesilmeyen "okur postası"

Sıra okurlardadır. Bu kez onlar öykü kahramanlarının karşılarına dizilir, dik dik yüzlerine bakarlar.

Kitaplar, okunup bitirildikten sonra akılda bıraktığı sorularla okurlarında yaşar. Nalan Barbarosoğlu'nun *Okur Postası* adını verdiği öykü kitabı okunup bitirildikten sonra akılda kalan sorulardan biri, "Şu hayat dedikleri, yaşamaya değmez mi?" sorusu olur.

Bu soru, okurların dudaklarından dökülür dökülmez sanki birden karşılarına dizilen öykü kahramanları, özellikle Hale, Halit, Perihan, Ali, Gürkan, Umut, Ufuk, Refik, Ahmet dik dik yüzlerine bakar. Okurlar, yanlış anladılar, diye düşünüp telaşlanır. Başkalarının hayatının yaşanmaya değip değmeyeceğini sorgulamak değildir dertleri. Özür dilemeye çalışırlar: "Kitabı okurken üzerimize çöken bu ağır/hüzünlü havaya verin densizliğimizi. En gizli duygularınıza ortak olmak, onların izini sürerek sizi yargılama hakkı vermez bize ve hiç kimseye. Hayatı sevmekte zorlandığınızı, hatta belki sevmediğinizi hissediyoruz. Bu duyguyla birlikte biz de omuzlarımıza binen hayatın yükünü taşımakta zorlanıyoruz."

Yakalandığı rahim kanserinden kurtulamayarak yaşamını yitiren Hale bir adım öne çıkamayacağı için ağabeyi, yani teftişe gittiği bir kömür ocağında göçük altında kalarak bacağını yitiren malulen emekli maden mühendisi Halit Sercan ("Kalabalık Bir Yalnızlık") bir adım öne çıkar. "İnsanların arasına artık çok az karışıyorum," der. "Ama çok okuyorum. Yalnız olduğumu söyleyebilir misiniz?"

Kabuğunda kendi içine büzülmüş bir hayatı, nefes alma düzeyinde sürükleyen Perihan Yadigâroğlu, ("Abis'e Bir Armağan") Halit'in aksine yerinden kıpırdamaz. Hatta yirmi iki yıldır kendisini kapattığı 2+1 bahçeli atölye evine dönmekte acele eder. Çevresindeki diğer öykü kahramanlarına ilgisiz gözlerle bile bakmaz. Kendi kendine mırıldanır: "Unutmak istediğim her şey..." Okurlar bilir, unutmak istemekle unutulmaz her şey. Ama susarlar, Perihan da susar.

Oğlu Temmuz'un ölümünden sonra garip bir boşluk içinde zamanının çoğunu oğlunun üç okul bitirdiği masasının başında geçiren Ali Yüksel Demiran ("Zulmette Büyüyen"), yüreğini saran pişmanlık ve suçluluk duygularıyla boğuşmaktan kısa bir an da olsa kurtulabilirim umuduyla, bir adım öne çıkan Halit'e eşlik etmek ister. Kendisini yanıtların kalmadığı ya da bir sürü yanıtın birbiriyle yer değiştirdiği bir dünyanın kıyılarına bırakılmış gibi hissettiği için bu gücü kendisinde bulamaz. Oğlunu bulmak için onun okuduğu kitaplara yeniden yeniden sarılır. Bir zulmetin içinde soluk alıp verdiğini bilerek oğlu Temmuz'la barışmasını sağlayacak bir ışık arar.

Hayat penceresinin önünden akıp giden, içinde olmadığı o koşuşturmayı penceresinden ya da televizyondan izleyen Meral Akçağıl ("Yakın Mesafe") için günler de geceler de artık çok uzundur. Belki de ardında kalan hayatın yaşamaya değip değmediği, dalıp dalıp eskilere gitmeye başladığı bu günlerde en çok onun kafasını meşgul eden bir sorudur. Eski eşi Necati, daha yaşarken gerçekliğinden kuşkuya düştükleri,

cinayetlere, gözaltında kaybolmalara bir türlü inanmak istemedikleri, meydanları bir anda doldurabildikleri o günlerde zor, tedirgin, acı dolu günlerde, yanındadır. Telaşlıdırlar, umutları vardır. Birbirlerine düşleriyle tutunurlar. Sonrası bir savruluş, dağınıklık... Yıllarla birlikte içten içe büyüyen bir yalnızlık... Birikmeye başlayan uzaklıklar... Aralarında başını sonunu göremedikleri bir mesafe... Belki yorulurlar, yorgunluklarında birbirlerini hırpalarlar. Belki içten içe küstükleri hayattır. Ayrı ayrı yaşlandıkları evlerde ölümü yalnız karşılamaya hazırlanırlar. Meral, Necati'yle konuşmak ister tüm bunları. Hale'yi, Halit'i, Perihan'ı, Ali'yi görecek durumda değildir. Oysa eski eşinin, Meral bunadı da eski defterleri karıştırıyor, diye düşünmesinden çekinir. Ama anlatmalıdır, konuşabilmelidir. İçini çaresizlik sarar.

Gürkan Gencer ("Burası, Gidemediğim Yer") yaşadığı hayatı gözden geçirme fırsatı yakaladığında (geçmişine doğru bir yolculuk yaptığında) geçmişini sevgiyle, şefkatle anamamasını onunla yüzleşecek kadar cesur olamamasına bağlar. Ağzından her çıkanın buyruk olduğu babasıyla yaşadığı sürece hiç tartışmamıştır. Korkmak dışında elinden başka bir şey gelmediği için yalnızca kaçmıştır. Ama bir gün artık ne adına ayakta durması gerektiğini bile bilmediğini fark etmiştir. Bir aile kuramamış ve kendisini hep bir yerlerden kovulmuş gibi hissetmiştir. Sonra adının önüne "emekli" sıfatı eklenince huzurun insanın kendi içinde olduğunu anlar.

Umut Seyirtan ("Matruşka Bebekler Gibi") üniversite öğrencisidir. Bu arada Türk Dili ve Edebiyatı okuduğunun belirtilmesi de yerinde olur. Bu nedenle onun öykü kahramanları arasında ilgiyle dolaşması şaşırtıcı değildir. Kendinden daha çok onlarla ilgilidir. Gürkan'ın öyküsünde kendisinden bir parça bulduğundan olsa gerek onunla daha bir ilgili. Babası, onun babası olmasın diye dua ettiği geceleri düşündüğünde... Hatta bir gün babasının gerçek babası olmadığını öğrense kanat takıp kuşlar gibi uçabileceğini bile düşlemiştir. Babasına benzemekten ödü koptuğu için kendisini özellikle bu konuda uyanık tutmuştur. Okulunu bitirmiş, işine gidip gelen insanlara imrenmekten ötesi henüz uzaktır ona. Hâlâ ömrü boyunca sınavlara girip çıkacağını sanmaktadır. Yaşamaya değer ya da değmez demek için henüz çok erkendir. Okurlar, yine de onun neden öbür kahramanların arasına karıştığını anlamakta gecikmez. Yolların nereye varacağı bazen bellidir. Aynı durum Ufuk Dündar ("Kara Delik İçin Yolculuk") için de söz konusudur.

Ufuk, kalabalıklar içinde kaybolmuş, sıradan insanlardan biridir. O sıradan insanların da hayatını bilmemek üzerine kuranlarından biri. Kendini bildi bileli, kendisini hiçbir yere ait hissetmemiştir. Doğup büyüdüğü anne babasının evinde bile yabancıdır. Otuz beş yıldır, neresinin kendi evi olduğunu ise bulamamıştır. Dünyanın her yerinde her an gidebileceği düşüncesiyle var olabilir. Ona ait olan, onun ait olduğu hiçbir şey yoktur. Bu dünyanın insanı olmadığını düşünür ama hangi dünyanın insanı olduğunu da bilemez. Her toprakta sökülüp atılması gereken bir ayrıkotudur. Bir şeyler eksiktir, ama o eksikle yaşamayı beceremeyecekse "üç günlük ömrü"nde niye yaşadığını sormadan edemez. Çareyi gitmekte bulduğunun farkındadır. Nereye kadar gidebileceği ise ayrı bir sorudur. Bir de kemiklerinin erimeye, belinin bükülmeye başlayacağı günler gelecektir ki... En doğrusu, ne dünyayı ne hayatı bilebileceğini kabul etmektir ki o da öyle yapar.

Güngörmüş, yaşını almış Refik Demircan ("Akrep Kırık, Yelkovan Yavaş") hayata yanlış bir yerden başladığını, hep yanlış kıyılarda durduğunu düşünür. Karısı Müzeyyen habis bir hastalığa yenildiğinde ellisinde bile yoktur, o ise yeni emekli olmuştur. Aynı anda işsiz ve eşsiz kalmayı hayra yoramaz. Kalabalığın gürültüsü ruhunu bir cendereye sokunca boğulacak gibi olur. Ankara'daki evini satıp yazın kalabalık da olsa bahar ve kış aylarında sakinliğini koruyan bir yere yerleşir. Bol

bol okur. Yapacak başka bir şey yoktur. Kızları Lamia'yı küçük bir çocukken kaybetmeleri onu ve karısını kendi içlerine kapatabileceği gibi acıya göğüs gerebilmek için birbirlerine sığınmalarına da neden olabilecekken, onlar birbirlerine kendi pencerelerinden bakıp dururlar. Mazi, mazide kalır mı hiç? Unutulan her şeyi unutulmamış gibi ısıtıp ısıtıp insanın önüne koyar. Sonra... Yalnız geçen yıllar... İçinin ağırlığı... Geriye kalan nedir? Refik Demircan, bir sigara yakar.

Ahmet Güneş Sedefli ("Uzaktaki Oğul") bir başına yaşayan, emekliliğin uzun ve sorumluluktan uzak günlerinde içindeki ıssızlığı çoğaltan bir adamdır. Dostlarının, arkadaşlarının azaldığı, çevresinin tenhalaştığı, günlerinin aynılaştığı, mevsimlerin farksızlaştığı yaştadır. Aynalarda artık şaşkınlıkla yaşlanan bir adamın görüntüsü vardır. Yıllar önce karısından ayrılırken bunun oğlu Uğur'dan da ayrılmak olduğunu hiç mi hiç anlamamıştır. Çocuk aslında annenindir ve anneyle ilişkide gitmeyen bir şey varsa o şey çocukla da araya girer, çocuğu annenin alanına hapseder. Oysa o, oğluyla ilişkisi kibar kibar koptuğunda/bittiğinde hayatının bir omurgasının yok olduğunu hissetmiştir, yaşadığı her şey dağılmış, o dağınıklıkta o da dağılmış, hayatı yakalayamamıştır. Ayrıldığı karısı kansere yenilir, oğlu çoluğunu çocuğunu toplayıp gider, dünyanın öbür ucuna yerleşir. Gidiş o gidiş... Bir daha gelmezler Türkiye'ye. Oğlu sesinde hep aynı mesafeyle kırk yılda bir arar onu, uzak bir tanış gibi. Ahmet Güneş Sedefli artık sormadan edemez: "Sahip olduğum bu geçmişle huzurlu bir gelecek umabilir miyim hayattan?"

Okurlar hâlâ gençse, geçmişleri değil de gelecekleri uzunsa Ahmet Güneş Sedefli'nin sorusundan kaçabilir. Ancak tam o sırada Faruk Tuğlu ("Şirazesi Yitik Terazi") önlerine çıkabilir: "Umut, bugünden savuşmaya yarıyor sadece. Ama sonunda kaçacak yer kalmaz, şartlar zorlar veya birden kendimize karşı içten olmaya karar veririz, sürekli ertelenen sonraya bir kez varınca yaşanmamış şimdiki zamanların yığıldığı bir geçmiş kalır arkada."

Artık sıra okurlardadır. Bu kez onlar öykü kahramanlarının karşılarına dizilir, dik dik yüzlerine bakarlar. Ancak öykü kahramanları yanlış anlaşılmanın telaşına düşmez. Herkesin onlar gibi geç kalmadan hayatı sorgulamaları gerektiğini bilirler.

Kitaplar, okunup bitirildikten sonra akılda bıraktığı sorularla okurlarında yaşar. N

SEVDA MÜJGÂN YÜKSEL

Nalan Barbarosoğlu
Okur Postası
Alakarga, 2014, 224 s.

Uçan halıya binmek

Bu romanın odağı insan. Yanı başında kötülükler yaşanırken bir dokunuş, bir bakış, maddi veya manevi bir yardım, destek.

Fransa'da beğenilmesinin ardından otuz altı ülkede yayımlanarak çoksatar listelerine giren Romain Puértolas'ın *Bir Ikea Dolabında Mahsur Kalan Hint Fakiri'nin Olağanüstü Yolculuğu* adlı romanı ülkemizde Can Yayınları tarafından yayımladı. İspanyol ve Fransız dili ve edebiyatı üzerine eğitim alan Romain Puértolas, İspanyolca, Katalan dili, İngilizce, Rusça, Almanca biliyor. Dil öğretmenliğinden DJ'liğe, tercümanlıktan hostesliğe pek çok işte çalışmış. Altı yaşından itibaren sürekli yaptığı şeyse yazmak. Ajatashatru Lavash Patel'in hikâyesini anlattığı bu ilk romanı da 2014 yılının en önemli yayıncılık olaylarından biri olmuş.

"Ajatashatru Lavash Patel – dünyalığını doğrultmuş bir adamın, emekli Doğulu fakir, taze Batılı yazar, Avrupa'yı acayip bir biçimde, bir dolapta, bir bavulda, bir balonda ve yürüyen bantlarla keşfetmiş adamın hikâyesi."

Bir Ikea Dolabında Mahsur Kalan Hint Fakiri'nin Olağanüstü Yolculuğu'nun kahramanı Hint Fakiri, uçağın kargo bölümünde, içine saklandığı Louis Vuitton marka bavuldan çıktıktan sonra orada bir başka canlının daha olduğunu fark ediyor ve hayatını anlatmaya başlıyor. Köpek, anlatılanlara kısa havlamalarla eşlik ediyor. Çivili bir Ikea yatak almak için ülkesinden çıkan Hint Fakiri, bu alışveriş için Paris'e gitmeye karar veriyor. Uçak biletini, yaşadığı yerdeki eş, dost ve akrabaları aralarında para toplayarak alıyorlar. Fakir'in seyahati cebindeki sahte yüz euro ile başlıyor.

Ajatashatru, uçağın kargo bölümünde köpekle söyleşirken yazar olmaya karar veriyor. Hemen orada, üstündeki beyaz gömleği çıkarıyor, karanlıkta, parmaklarıyla takip ederek Ikea kurşunkalemiyle yazmaya başlıyor. Okur, Fakir'in yazdığı romanın taslağını okuyor. Sanki roman içindeki bu bölüm, yazarın ilk romanını yazma sürecini anlatıyor.

İnsan, gün gelir gözünü bulunduğu yerin dışına çevirir. Hayal kurar, bir uçan halıya biner, içinde bulunduğu ortamları geride bırakır. İnsan, ailesini nasıl bırakabilir? Ajatashat-

ru, çocukluğundan itibaren hayatını anlatıyor. Aslında ailesinin olmadığını görüyoruz. Kardeşi gibi olan kuzenini anlatıyor. Yolculuğu boyunca beş defa *elektroşok* hissediyor. İçinde hissedeceği ilk *elektroşok*, aşk. Absürd seyahatlerinde tanıştığı göçmenlerse ailelerini daha iyi yaşatabilmek için yollara düşen, doğru ülkeyi, vaat edilen toprakları arayan insanlar. Belki bir daha ailelerini göremeyecekler ama iyi bir iş bulurlarsa onların yaşam standartlarını düzeltebilecek, hatta ilerde tekrar beraber yaşayabilecekler. Ancak yolları imkânsızlıklarla dolu.

Hikâyenin ne anlattığı değil, nasıl anlattığı önemliyse; Romain Puértolas romanında komik bir dil kullanıyor, kelime oyunları yapıyor. Ne yazık ki bir dilin kelime oyunlarının başka bir dile adapte edilebilmesi zor. Çevirmen Ebru Erbaş, dipnotlarla okura bu durumu anlatmaya çalışmış. Kitabı orijinali Fransızcadan ya da en azından İngilizce okumak eminim daha farklı bir etki yaratacaktır.

Romanı okurken bütün sahnelerin renkleriyle gözümün önünde canlandığını söylemeliyim. Karakterlerin yüzlerini gördüm, kıyafetlerine dokundum, ses tonlarını duydum. Davranışlarına yakınlık hissettim, onlarla kendimi, çevremi özdeşleştirdim. Bunun en önemli nedeni romanın dilindeki samimiyet.

Puértolas, gözlem yeteneği sayesinde çok yakınımızda olan ama günün akışında aklımıza gelmeyen insanlık hallerinden bahsediyor. Bir göçmenin seyahatini önümüze seriyor. Yaşadığı zorlukları, ikilemleri anlatıyor. Öte yandan, ülkelerin tekinsiz gündemiyle ilgili kapılar açıyor. Hatırlamamıza, düşünmemize olanak veriyor. Bazen hiçbir ülkenin diğerinden daha yaşanası olmadığını düşünüyoruz. Ama gelin görün ki bir insan, bir fırsat hayatın yönünü değiştirebilir.

Bence, kitabın bu kadar beğenilmesinin en büyük nedeni, umut etmeyi, hayal kurmayı anlatıyor olması. İnsanın içindeki kötü sesler, iyi seslerle dağılıyor. İnsan gördükleriyle gelişiyor, değişiyor.

Ajatashatru, cebinde beş kuruş olmadan evinden ayrıldığında, dünyanın hiç de hayal ettiği gibi olmadığını, insanların, ülkelerin ne kadar gaddar olduklarını görmeye başlıyor. Geçmişinde hiç kimseye yardım etmemiş olduğunu fark ediyor. Kendi çocukluk travmalarıyla yüzleşiyor.

Bu romanın odağı insan. Yanı başında kötülükler yaşanırken bir dokunuş, bir bakış, maddi veya manevi bir yardım, destek. Verebilmek, verdikçe iyi hissetmek ve alabilmeyi öğrenmek. Yakınlaşmaları önce reddetmek, ama zaman içinde, çok geç olmadan değerini anlayabilmek.

Fakir, seyahatlerinde şehrin havaalanından dışarıya çıkmıyor. Havaalanından dışarıya çıktığındaysa yanında hayatını paylaşmak üzere duygularını açabileceği bir sevgilisi var. Fakir'e elektroşok yaşatan olayların hiçbirinde maddiyat görülmüyor. Hele aşk öyle ansızın geliyor ki, iyi hissettiriyor.

Sizler de kendinize zaman ayırın, uçan halıya binin. N

AYŞE BETÜL TEKELİ

Haluk Kalafat

Onun yazma serüveni, yarattığı Hint fakiri kahramanının yolculuğu kadar olağanüstü. Romanının çoğunu süpermarket kasasında sıra beklerken, metrodayken, işyerinde verilen kısa molalarda cep telefonuna yazmış. "Metro kalabalık olurdu. Etrafımdaki herkes telefonundan Twitter'a, Facebook'a giriyordu; bense romanımı yazıyordum," diyor. Bitmedi. Romanın bir kısmını da gömleğine yazmış; o gömlekle poz vermeyi seviyor. Sıkı durun bazı bölümlerini ise çiğnediği sakızların ambalaj kağıdına karalamış; bu notları daha sonra toparlaması biraz zaman almış tabii...

Romain Puértolas
Bir Ikea Dolabında Mahsur Kalan Hint Fakirinin Olağanüstü Yolculuğu
Çeviren Ebru Erbaş
Can, Ağustos 2014, 240 s.

İncelikli bir ilk ses

Yazmanın ön koşullarından birinin, kurmaca gerçekliğini sapasağlam çatmakta olduğunu bilen bir yazar var.

Emrah Öztürk, *Kitap-lık* dergisinde yayımlanan öyküleriyle tanıdığımız; çocukluğu, her an dönüp karıştırılan bir heybe gibi sırtında taşıyan Kıbrıslı bir yazar. Onun yazı dünyasına girmek, ne yapsak sırtımızdan inmeyen o heybeyi karıştırmak biraz, çocuk dünyasının kırılgan, puslu evrenine bakmak. *Limon Yağmuru*'nda yer alan öykülerin çoğunda çocuk olma durumunun korkularından, acılarından dem vuruluyor. Bu durum bazı öykülerde şöyle bir görünüp kaybolurken bazısında hikâyenin kendisi oluveriyor.

Bir yanıyla hüzünlü, bir yanıyla oyunbaz öyküler yan yana *Limon Yağmuru*'nda. Yazmanın ön koşullarından birinin, kurmaca gerçekliğini sapasağlam çatmakta olduğunu bilen bir yazar var karşımızda. Kitaptaki hemen her öyküde etkili, okuru mesele edilen şeyin kalbine çeken bir atmosfer yaratılmış. Sıcak, kertenkeleler, bunaltıcı evler, basık odalar, usul usul sonuna varılan olayı tamamlayan küçük ayrıntılar... Öztürk'ün öykülerinin önemli bir bölümünde geçmişe bugünden, geride kaldığı gerçekliği okura sezdirilerek, puslu bir uzaklıktan bakılıyor. Bu pusu yaratmayı başarıyor yazar, sanırım bunlar yüzünden arka kapak yazısında Onat Kutlar'ın incelikli anlatımının izinden yürüyen bir kalem olduğu vurgusu yapılıyor. Kutlar'ın atmosfer çatmadaki başarısı düşünüldüğünde sonraki kitapları ilgiyle beklenen bir yazar olmayı başarıyor Emrah Öztürk.

Kitapta yer alan öykülerin adları sıradan bir cümlenin içinden çekilmiş birkaç sözcük gibi; şiirsellik, alt okumalara açık bir söyleyiş yok bu adlarda. "Anneee", "Makas", "Hafif Ezilmekte"... Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere yalınlığıyla dikkat çekiyor öykü adları. Çocuk dünyasının merkeze çekildiği öykülerden "Anneee"de çocukluk korkuları mesele ediliyor. Ev ahalisinin derin uykuya geçtiği saatlerde öykü anlatıcısının, tüm dünyasını sarsarak ama sessizce yaşadığı korkular, çocuk gözünden öyküleştiriliyor. Odayı aydınlatan ampulün renginin bile kahramanımızın korkularını nasıl artırdığı etkileyici bir ayrıntıya dönüştürülmüş öyküde. Gecenin ve karanlığın çocuk dünyasında çoğalan ürkütücü fısıltılarından söz ediliyor. Karanlıkta var olan, her gece salona ıssızlık çökünce bir anda ortaya çıkıveren, televizyon dolabının yanına kıvrılıp yatan canavardan. Anlatıcının, kendi yatağından kalkıp annesinin yatağına gidişi kadardır öyküleştirilen zaman ama çocuk olup da o canavarla tanışmayan, kendi yatağından anne yatağına varılana dek atılan birkaç adımın tedirgin edici uzunluğunu bilmeyen var mı? Asıl maharet yetişkin gözüyle, çocuk dünyasının gerçekliğini bozmadan, okuru o korkunun parçası kılmakta değil mi? Bir yanıyla da anımsamak, çocukluğu, çocuk dünyasını anımsamak *Limon Yağmuru*.

Kitapta birbirinden uzağa düşen iki anlatım var bana kalırsa. Bazı öykülerde de sivri dilli, duman huzmesinden yola çıkarak insanlığın biriktirdiği yaşamı anlama, adlandırma deneyimine tatlı bir ironiyle yanıt veren, hin bir yazar var karşımızda. Leonardo da Vinci, Ingmar Bergman ve Vladimir Puşkin'den dem vuruyor. Yaşama, sanata kendi penceresinden bakıyor. Tüm bunları anlattıktan sonra varılan yerde onca bilginin ışığından süzülen yalınlıkla beleniyor kahraman. Gerçeküstü anlatı yollarıyla sıçramalar yapmayı da seven Öztürk, ikilemeleri de sıkça kullanıyor.

Okura kalan, kitabın ilk öyküsünde bir dönemin değişimine tanıklığını anlattıktan sonra tek arzusunun hikâyeye dönüşmek olduğunu söyleyen çamaşır leğeni gibi, Emrah Öztürk'ün kaleminde kurmacanın kendisi olmuşken hikâyeye dönüşmek istediğini söyleyenlerin incelikli anlatımına eğilmek sanırım. N

ŞENAY EROĞLU AKSOY

Emrah Öztürk
Limon Yağmuru
YKY, 2014, 128 s.

Fadime Uslu

AKİF ACAR

Anlamı hafifletip değersizleştirerek anlamsızlığı vurguluyorsunuz "Oç!" adlı çalışmanızda. Anlatıcının dile, anlattıklarına hâkim olamaması, olayı kişiler ve mekânla canlandırmaya yönelmenize karşın kişilerle mekânın metinde varlık kazanamamaları çalışmanızı öyküden uzaklaştırıyor. Bazı eylemlerde çelişkili durumlar gözleniyor. Piknik alanına giden araçta, anlatıcıyla yanındaki kadın arasında çok kısa bir konuşma geçmesine rağmen bunu uzun süren bir sohbetmiş gibi aktarıyorsunuz; piknik sonunda ensesindeki yanıklardan şikâyet ediyor anlatıcı, metnin ilerleyen zamanında ise ense yanığı sorununu yaşamayayım diye hiçbir piknikte top oynamadığını söylüyor. "Birkaç kişi" diye tekrar ederek belirttiğiniz kişiler de, piknik alanı da metinde önemli bir yer tutmasına karşın öykü kişilerine ve mekânına dönüşemiyor.

AYÇA DÜZGÜNER

"Şekilsiz İplik Uymağı"nda kesinliğini belirttiğiniz durumun içinde birdenbire belli bir dayanağı olmayan eylemlerden söz ediyor, görüntü yaratmaya başladığınız anda görüntüyü içine kapalı simgesel anlatımla belirsizleştiriyorsunuz. Kurduğunuz gerçeğin elinizden kaymasına, anlamın dağılmasına neden oluyor bu. Sözgelimi, Alfonso, çalıştığı atölyeye her gün küçük kızı Monika'yı götürüyor. Monika'yı bahçede bırakıyor Alfonso. Monika oyun oynamak için ip istediğinde "kızı için bir tomar ip" hazırlıyor. Bu ip daha önce neredeydi, ipi nasıl hazırladı, belli değil. Sahnede gerçekleşen olayı detaylandırmaya gereksinim duyuyor metniniz.

BEGÜM FEMİR

"Kızgın Ateş"in ilk paragrafında mekânı ve içindeki kişileri görüntü oluşturarak başarıyla anlatıyorsunuz. Kısa süre sonra mekânla kişilerin gerçekliği olayla birlikte zayıflamaya başlıyor. Hamza ile Veysel, yaralı üç adam getiriyorlar Peder Seman'ın evine. Yaralılar Seman'ın dokumahanesine taşınıyor. Pansumanlarını yapan Peder, onların şehir dışına götürülmesi gerektiğini söylüyor. Peder nerede yaşıyor, neden hastaneye değil de şehir dışına diyor? Veysel'le Hamza bu kişileri nasıl getirdi Peder'in evine? Yaralılardan birinin başından kan sızıyor, durumu kritik. Yanıtları verilmemiş bu sorular, detaylandırarak anlattığınız olayın eksik parçaları olarak çıkıyor karşımıza. Ölümün eşiğinde yerde yatan adamın Peder'le uzun uzun konuşmaları sırasında öykü doğallıktan uzaklaşıyor.

BURCU ÇEVİK

"Rosa'nın Evi" adlı öykünüzün girişinde anlık eylemlerle sabitlediğiniz zamana belli bir kesinlik kazandırıyorsunuz. Ev içinde gördüklerini gösteren anlatıcı, detayları aktarırken mekândaki konumuyla ilgili ipuçları da veriyor. İkinci paragrafla birlikte zamanda kaymalar başlıyor. Geçmişe dönen anlatıcı bir süre sonra evden nasıl ayrıldığını anlatıyor. Geçmişle geleceğin arasında bir noktada kalan ilk paragraf işlevini de yitiriyor böylece. "Kaynayan çaydanlık", "madenin giydirdiği siyah kumaş", "nice zamanlar" gibi tanımları yeniden düzenlemelisiniz.

CİLASİN ÖZGÜN

"Saygı Duymak" başlıklı öyküde Salih Dede için, "Geleni gideni pek olmazdı," diyor; sonra, onu ziyarete gelen Bakkal İsmail'den söz ediyorsunuz. "Çalışmayı bırakalı çok oldu," demenize karşın Salih Dede'nin kâğıt topladığını, onları istifleyip sattığını, bu işi sürdürdüğünü, torunu Ahmet'in de ona yardım ettiğini belirtiyorsunuz. Öykünün ilk sahnesinde yağmur nedeniyle kâğıt toplamaya gitmediğini söylüyor Salih Dede. Anlatıcının sözleriyle öykü kişilerinin, durumun gerçekliği birbiriyle çelişiyor. Ahmet'in babasıyla amcası arasındaki çatışmanın nedenini ima yoluyla sezdirmeniz başarılı, ancak, her iki kişi, yanı sıra Ahmet'in halasının varlığı gerçeklik düzeyinde öyküde beliremiyor. On iki yaşındaki Ahmet, dedesinin durumunu okur için ortaya çıkaran bir refakatçi olarak duruyor. Okul çağındaki çocuğun okulla, ailesiyle bağlantısına değinmiyorsunuz. Kurgu kişilerinin yaşamla bağını, birbirleriyle ilişkilerini anlatırken detayları da buna göre seçerek düzenlemelisiniz.

ELİF ÇOBAN

Öykü, hikâyesinin mesajını doğrudan açıklamak yerine mesajını estetik tavrıyla verir. Kurgusunun yöntemiyle, dilinin tutumuyla, canlandırdığı olayın katmanlarıyla içinde taşıdığı gizli bilgiyi okuruna usulca fısıldar. Gereksiz detayları, abartılı süsü kaldırmadığı gibi yazarından, olması gerekeni yerli yerinde kullanmasını bekler öykü. "Saklı Mutluluk" başlıklı çalışmanızda canlandırdığınız olayı aktarırken görüntüsünü çizmeye başladığınız duvarla arkasındaki alanı göstermekten vazgeçiyor, orada ne olduğunu anlatmıyor, bunun yerine kişilerin gördüğü imajlarla ilgili anlamı mesaj vererek açıklıyorsunuz. Hikâyeniz için önemli olmasına karşın yaşlarıyla ilgili ipucu vermediğiniz çocuklar "kendi içlerindeki o gizemli dünyalarına şimşek gibi çakan bu olaya" "bakıp seyre daldılar" diyor anlatıcı kişiniz. Olayın ne olduğu belirtilmiyor. Kişilerin yolculuğu

sonunda ulaştığı yer belirsiz kalıyor. Gerekmediği halde yapılan sözcük tekrarları, süslü anlatım dil yapısına zarar veriyor.

ESRA FİKRİYE ÖNÇEK

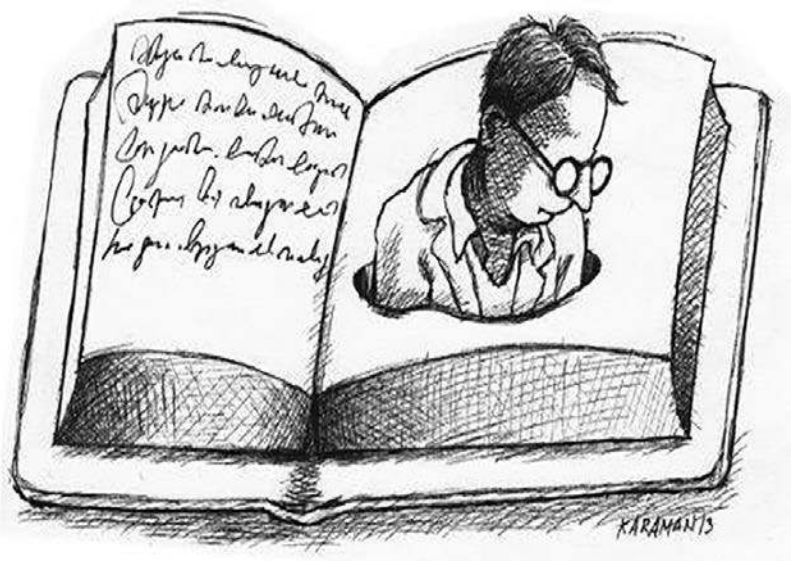
Öykünüzde artık yetişkin olan öykü kişilerinin çocukluk yıllarına bakarak yaşadıkları trajedinin kökenine inmeyi hedeflediğiniz gözleniyor. Abinin altı, kızın dört yaşında olduğu bu günlerde çocuklar intihar etmeyi tasarlayıp ölme biçimlerini tartışıyorlar aralarında. O yaşta iki çocuk bunu yapabilir mi? Belki de annelerine kavuşmak için buldukları bu yol daha çocuğa göre, onların dünyalarına uygun, oyunmuş gibi verilebilir. Kullandığınız dilin de öykünüzle uyumlu olduğunu söylemek güç. "Olanların üzerinden yıllar geçmişti," cümlesiyle başlayan paragrafta anlatımınız güçten düşüyor. "Küçük" başlıklı çalışmanızda kişiler kendi gerçekliğiyle değil, anlatıcının zihnindeki olayın temsilcileri olarak var oluyor.

KASIM KASİOĞLU

"Ruhsuz Kalmış Bedenler" nereye açılacağı belli olmayan, ilgi uyandıran bir diyalogla başlıyor. Yarattığınız etki üç satır sonra kayboluyor. Adamla kadının nerede, nasıl bir mekânda olduğunu belirtmeden onların yaşadıklarını özetlemeye girişiyorsunuz. Bu açıklama metinde yama gibi duruyor. Öykünün omurgasını tercihleri nedeniyle düş kırıklığına uğrayan kadının iç dünyası oluşturuyor. Kadının hesaplaşmaları, kocasıyla tartışmaları yolculuk boyunca sürüyor. Dolayısıyla yolla, değişen manzarayla ilgili ayrıntıları kullanıp anlatımınızı zenginleştirmelisiniz. Çalışmanızda anlam karmaşasına neden olan cümlelerin yanı sıra yazım hataları çok çıkıyor karşımıza.

KEVSER KÜBRA BOLAT

"Bitmeyen" başlıklı öykünüzün anımsanan zamanında anlatılanlar roman özetini andırıyor. Çocukluk döneminden üniversite yıllarına

uzanan, zaman içinde değişmeyen aşkı, tutkuyu aktarırken sözünü ettiğiniz olay, durum ve ön plana çıkardığınız kişiyle ilgili boşluklar açılıyor. Nevzat'ın anlatıcının evine kalıcı olarak neden geldiği, ailesiyle yakınlık derecesi, onun kimliğiyle ilgili bilgiler belli değil. Oysa Nevzat'ın önemli bir işlevi var öyküde. Yer yer anlatımda mantık hataları çıkıyor karşımıza. "Mektubu açıp açmamak arasındaki tereddüdüne bir mola vermek istercesine zarfı masasında duran nostalji radyosunun üstüne bıraktı," diyor anlatıcı. Tereddütlere mola verilebileceği düşünülebilir mi? "Nostalji radyosu" ile neyi vurgulamak istiyorsunuz? "Kendisi mi yoğundu kafası mı kestiremedi bir süre," derken kendisi ile kafası iki ayrı nesneymiş gibi algılanmıyor mu?

LEYLA YÜCEL

"Gelin-cik"te kullanılan malzemeyle öykünün süresi arasında oran sorunu var. Anlattığınız hikâyeleri birkaç kısa öyküde işleyebilir ya da bunlarla çok daha uzun bir öykü kurabilirsiniz. Öyküde yan hikâyelere yöneldiğinizde odak meseleden uzaklaşıyorsunuz. Zaman karmaşasına da neden oluyor bu. Köyün, işçi göçmelerin durumunu, hikâyede geri planda olmasına karşın uzun uzun anlatılan Pancar Hösük'ü, babayla amca arasındaki mal paylaşımını, dedenin yaptığı haksızlığı öykünün süresini uzatarak daha etkin işleyebilirsiniz. Öykünün fiziksel zamanı, tarlada ekinlerin biçildiği gün; bu günün kesinliğini anlatımı dağıtmadan netleştirmelisiniz. Fazlalıklar ayıklandığında çalışmanız güçlenecektir kanımca.

NADİR SÖNMEZ

"Vakitlice" başlıklı çalışma kurgu, dil ve anlatım açısından öyküleşememiş bir metin. "Yüzünden duygu ya da nostalji geçmiyor", "Artık konuştuğu zamanlarda da ağzından kelimeler çıkarmak dışında bir şey yapmadığını biliyorum" dille ilgili iki olumsuz örnek yalnızca.

NEHAR İNAN

"Olmaman Gereken Bir Yer"in girişinde çocuk işçinin ölü olduğunu, finalde ise ölümle yaşam arasında durduğunu belirtiyorsunuz. Çocuğun zehirlenerek öldüğü mekân belirsiz kalıyor. Zeminde ya da zeminin altında bir atölye mi, maden ocağı mı açık edilmiyor. Ele aldığınız çocuğun kardeşi de ölmüş ve gömülmüş, "Birazdan sıra sana da gelecek," diyorsunuz. Kişiler mezarlıkta mı, daha sonra odada olduklarını belirtiyorsunuz. Yanıt bekleyen sorular dışında iyi bir öykü diliniz var. Dokuz satırlık bir paragrafta "anne" sözcüğü altı kez yinelenme-

sine karşın anlatımı yormadığı gibi tersine, güçlü bir etki yaratıyor.

OKAN YALÇIN

"Doku"da büyük resmi gösterirken küçük ama önemli detayları atlıyorsunuz. Olayın gerçekleştiği mekânın gerçekliği kanıtlanamıyor. "Cesetleri dokuma tezgâhının yanına uzatanlar" diyerek belirttiğiniz kişilerin isyandaki işlevi, anlatıcı Bayan Hilfe'ın öldürülen dokuma işçilerinin arasında bulunma nedeni belirtilmiyor. Haftalardır aynı yerde bulunduğunu söylüyor Bayan Hilfe. Cesetlerle dolu alanda haftalar boyunca kalması –hamile üstelik– gerçeklikle çelişiyor. Çalışmanızda sahiciliği zedeleyen unsurla belirsizliğe neden olan boşlukların doldurulması gerekiyor kanımca.

ORHUN ÇAKMAK

"Düşün Soyağaçları"nda kurgu içinde kurguyla iki hikâye adası oluşturmuşsunuz. Üst kurmaca ile onun yöneldiği hikâye uzayacakmış izlenimi uyanıyor. Anlatıcının sahafta bulduğu defterdeki hikâyenin anlatımı bittiğinde yeniden anlatıcıya, deftere, o güne dönülmüyor. İki parça birbirinden kopuk, tamamlanmayı bekleyen eksik çalışmalar olarak kalıyor. Özenli bir diliniz var. Ancak anlatımınız yer yer akademik ve kuru bir söyleme dönüşüyor; bu da öykü dilini resmileştiriyor.

ÖMÜR KURT

"Özürlü Kadrosu" başlıklı kısacık çalışmanızda öykünün dinamiklerini yeterince kullanamamışsınız. Hüseyin Osman bir öykü kişisine dönüşemiyor. Onun özürlü kadrosundan işe başlayacağı ilk günü anlatıyorsunuz. Pek el atılmamış bir tema var elinizde. Ancak Osman'ın sadece özürlü kadrosundan işe girdiğini ve kimsenin ona aldırış etmediği bilgisi üzerinde duruyorsunuz. Kısa öykünün aradığı kesinliği çalışmanızdan esirgemişsiniz.

SEVİNÇ ÇİFCİ

"Kâbus"ta benzerleri yıllardır birçok kez işlenmiş, filmlere ve televizyon dizilerine konu olmuş bir temayı ele almışsınız. Kullandığınız dil edebiyattan çok televizyon dizilerinden beslendiği izlenimi bırakıyor. Çalışmanızda birçok maddi hata olmasına karşın asıl sorun bir öykü dili kurma konusunda karşımıza çıkıyor. Yazdıklarınız sahicilik duygusu da veremiyor.

SEYNAN KONUCU

"On Kuruş"ta sokak dilini, argoyu şiirle buluşturup Bukowski tarzı bir dil atmosferi kurma çabanız gözleniyor. Kafası karışık, doyumsuz, öfkeli bir tip çiziyorsunuz. Yeterince edebiyatımıza girmemiş tipik bir günümüzün delikanlısı bu. Ancak, anlatım biçimi üzerinde yoğunlaşmaya çalışırken öyküyü elden kaçırıyorsunuz. Öyküye hizmet etmeyen birçok fazlalık var çalışmanızda.

SEZGİN YİĞİT

"İş Yemeği" kısa bir öykü. Odaktaki Baybars'ın portresini; kaygılarını, beklentilerini ortaya çıkarırken işaretini koyduğunuz kişileri, durumları geçiştirerek anlatıyorsunuz. Babasıyla ilgili bir cümle peşinde yanıtlanmamış soruları getiriyor. İki defa Baybars'ın "yaşadıkları" diyorsunuz. Sonuçları anlatıyor, sonuca etki eden nedenleri işlemiyorsunuz. Finalde birdenbire ortaya çıkan Asrın Hanım'la buluşma bilgisi kurguyu zayıflatıyor. Girişte Baybars'ın patronuyla sıradan bir yemek için buluşacağını belirtiyorsunuz. Öykünün fiziksel zamanı; yarım saatlik yürüme süresinin günün hangi zaman diliminde geçtiği, iptal edilen yemeğin kiminle yeneceği metinde önemli olduğu halde açık edilmiyor. Açıklamaya yöneliyor ama anlattıklarınızın üstünü örtüyorsunuz. Çalışmanız bu haliyle kısa öykünün dil yapısını aşıyor.

SUNA BAŞAR KAYA

"Biri Ölüm mü Dedi" başlıklı öykünüzde eksik bıraktığınız noktalar büyük boşlukların oluşmasına neden oluyor. Anlatıcı bir ölü; kendisini, çevresindekileri anlatırken, "Buz kesmiş bedenim," diyor, ürperdiğini anlatıyor, "Ölüler hissetmez ne de olsa. Demek ki ölmeyi başarmışız," diye ekliyor. Oysa hisleriyle, düşünceleriyle dokuyor öyküyü. Anlatıcı, büyük ağabeyi N. ve onun küçüğü A. ile aynı yerde yatıyor. Mekânın neresi olduğu belli değil, mekândaki kişilerin eylemi belli bir temele oturmuyor. Karnı su toplamış hasta anneyi görüyor anlatıcı. Onun ölü çocuklarını görmemesinin nedeni, ölü soyan adamlarla bağı, kişilerin ölüm nedeni, George'un metindeki işlevi aydınlanmıyor.

UTKU ÇELİNGER

Bütünlüğü olmayan, dağınık bir metin "Tepenin Gözyaşları". Girişte, tırnak içinde alt alta sıralanmış üç cümleyle açılıyor çalışmanız. Bunlardan biri de Sait Faik'in ünlü "Bir insanı sevmekle başlar her şey" alıntısı. Bunların metinle bağlantısı kurulamıyor. Yazım hataları ve sorunlu cümleleriniz öyküde dil atmosferinin oluşmasını engelliyor. "Ve bana hâlâ bakıyorlar, ne zaman aklıma geldiklerinde", "Siparişin ilk kilimini bitirdiğim için hemen uzattım alır almaz ellerine doğru" örneklerinde olduğu gibi. N